

T.C.

HATAY MUSTAFA KEMAL ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TARİH ANA BİLİM DALI

TERBİYE VE OYUN DERGİSİ
TRANSKRİPSİYON VE DEĞERLENDİRMESİ
(1-12 SAYI)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan

Savaş ÇORAK

Tez Danışmanı

Doç. Dr. Mikail KOLUTEK

Hatay-2024

T.C.

HATAY MUSTAFA KEMAL ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TARİH ANA BİLİM DALI

TERBİYE VE OYUN DERGİSİ
TRANSKRİPSİYON VE DEĞERLENDİRMESİ
(1-12 SAYI)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan

Savaş ÇORAK

Tez Danışmanı

Doç. Dr. Mikail KOLUTEK

Hatay-2024

ONAY

Savaş ÇORAK tarafından hazırlanan **TERBİYE VE OYUN DERGİSİ** **TRANSKRİPSİYON VE DEĞERLENDİRMESİ (1-12 SAYI)** adlı bu çalışma jüri tarafından Lisansüstü Öğretim Yönetmeliği'nin ilgili maddelerine göre değerlendirilip oybirliği ile **TARİH ANABİLİM DALINDA YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

20/04/2024

JÜRİ ÜYELERİ	İMZA
Doç. Dr. Mikail KOLUTEK (Tez Danışmanı-Başkan)	
Doç. Dr. İsa KALAYCI (Üye)	
Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Caner ÇATAL (Üye)	

Savaş ÇORAK tarafından hazırlanan **Terbiye ve Oyun Dergisi** **Transkripsiyon ve Değerlendirmesi (1-12 Sayı)** adlı tez çalışmasının yukarıda imzaları bulunan jüri üyelerince kabul edildiğini onaylarım.

Doç. Dr. Sinan ERDOĞAN

Enstitü Müdürü

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
HATAY MUSTAFA KEMAL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

Bu belge ile “*Terbiye ve Oyun Dergisi Transkripsiyon ve Değerlendirmesi (1-12 Sayı)*” konulu tez çalışmamda yer alan bilgilerin tamamının akademik kurallara ve etik ilkelerine uygun olarak toplanıp sunulduğunu beyân ederim. Söz konusu kural ve ilkelerin gereği olarak tezde yararlandığım eserlerin tamamına uygun bir şekilde atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi ayrıca beyân ederim.

20/04/2023

Savaş ÇORAK

ÖNSÖZ

Osmanlı İmparatorluğu'nda ilk süreli yayınlar gazete olarak tanımlansalar da aslında birçok açıdan bunların gazete olduklarını söylemek mümkün değildir. İmparatorluk topraklarında ilk dergi ise 1849 yılında Vaka-yı Tıbbiye ismiyle yayımlanmıştır. Bu ilk dergiden sonra farklı konulara odaklanmış dergilerin yayın hayatına girdiği görülmüştür. Osmanlı İmparatorluğu döneminde basın, sporla ilk defa, 1891 yılında Türk Edebiyatında önemli bir devre adını veren ünlü dergi Servet-i Fünûn'a Ali Ferruh Bey'in Paris'ten gönderdiği eskrimle ilgili yazısı ile tanışmıştır. İlk spor yazısını yayınlayan günlük gazete, Selanik'te çıkan "*Asır Gazetesi*"dir. Gazete, 1895 yılında bisiklet yarışları ve at koşuları ile 1896 yılında Atina'da yapılan ilk modern olimpiyat oyunlarının hazırlıklarından bahseden haberlere yer vermiştir. Spor adamı ve gazeteci Burhan Felek'in 28 Eylül 1910 tarihinde çıkarmaya başladığı "*Futbol*" adlı dergi, spor basın tarihinin ilk yayınları arasında yer almaktadır. Yayın hayatını 6 ay sürdüren dergi, dönemin anlayışına uygun olarak yarısı Türkçe, yarısı ise Fransızca olarak yayımlanmıştır. 1910 yılında yayın hayatına başlayan "*Futbol Dergisi*" sadece spordan bahseden bir yayın olarak dikkat çekmektedir.

Çalışmada 14 Ağustos 1911 tarihinde yayın hayatına başlayan ve Selim Sırrı (Tarcan) Bey tarafından basılan Terbiye ve Oyun Dergisi'nin 1-12 sayıları transkribe edilerek değerlendirilmiştir. Yapısal olarak bakıldığında çalışma kısa bir girişin ardından iki bölüm olarak organize edilmiştir. Bu bağlamda birinci bölümde Terbiye ve Oyun Dergisinin ilk sayısından başlanarak on ikinci sayısına kadar her bir sayısı ayrı başlıklar olarak transkribe edilmiştir. İkinci bölüm ise yapılan transkribin değerlendirilmesi ve sonucuna ayrılmıştır.

Bu çalışma nihayete kavuşurken tez yazım sürecinde benden manevi desteklerini esirgemeyen hayat arkadaşım Melis ÇAKICI'ya'ya; çeviri sürecinde bana yardımcı olan değerli arkadaşım ve meslektaşım Uzm. Özkan ATASOY'atezimin konusunun belirlenmesinde, yazılmasında ve değerlendirilmesinde, akademik çalışmalarla büyük başarılarla sahip olan, yüksek lisans eğitimim esnasında yardım ve bilgilerini esirgemeyen ve benden hiçbir durumda vazgeçmeyen, bana kişisel olarak kattıklarını hayatım boyunca sadece tarih

alanında değil her alanda kullanacağım danışmanım Doç. Dr. Mikail KOLUTEK'e
sonsuz saygı, sevgi ve teşekkürlerimi sunmayı borç bilirim.

TERBİYE VE OYUN DERGİSİ TRANSKRİPSİYON VE DEĞERLENDİRMESİ (1-12 SAYI)

Savaş Çorak

Tarih Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2024

Danışman: Doç. Dr. Mikail KOLUTEK

ÖZET

Türk Spor Basınında önemli bir yeri olan Terbiye ve Oyun Dergisi Osmanlı dönemindeki spor dergiciliğinde önemli bir yer teşkil etmiştir. Derginin ilk sayısı 1 Ağustos 1327 (14 Ağustos 1911) tarihinde Selim Sırrı Tarcan önderliğinde yayımlanmıştır. Derginin imtiyaz sahibi ve müdürü, yirmi ikinci sayıdan sonra ise başyazarı Selim Sırrı Bey olmuştur. Yaklaşık bir yıllık bir yayın sürecinden sonra dergi, maddi imkânsızlıklardan kapanmış, ikinci yayın dönemine ise on yıllık bir aradan sonra başlamıştır. Ülkemizde özellikle beden eğitimi konusunda farkındalık yaratan derginin ikinci yayın dönemi de uzun soluklu olmamıştır. Dergi içeriğinde sporun yanı sıra eğitim ve genel kültür konularına da yer verilmiştir. Derginin iletişim adresi ise İstanbul Bab-ı Ali Caddesi Orhan Bey Hanı Numara 10 olarak belirtilmiştir.

Türk Spor Basını ve gelişimi konusu günümüzde hala birtakım hususları açıklığa kavuşturulmamış konulardandır. Spor basınının öncü yayınlarından birisi olan Terbiye ve Oyun Dergisi'nin transkribe edilmesinin bu konudaki açığın bir kısmını kapatacaktır. Bu bağlamda derginin ilk sayısından başlanarak on ikinci sayısına kadar olan kısmı transkribe edilmiştir. Terbiye ve Oyun dergisi, döneminde sporun gelişmesine ve yaygınlaşmasına önemli katkılarda bulunmuş, sporun toplum içindeki yerini ve önemini vurgulamıştır.

ANAHTAR KELİMELER

Osmanlı Spor Basını, Selim Sırrı Tarcan, Terbiye ve Oyun Dergisi, Türk Spor Dergisi, Spor Tarihi.

**TERBİYE VE OYUN MAGAZINE TRANSCRIPTION AND EVALUATION
(ISSUE 1-12)**

Savaş Çorak

Department of History, Master's Thesis, 2024

The Advisor: Associate Professor Mikail KOLUTEK

ABSTRACT

Terbiye ve Oyun Magazine, which has an important place in the Turkish Sports Press, had an important place in sports magazines in the Ottoman period. The first issue of the magazine was published on 1 August 1327 (14 August 1911) under the leadership of Selim Sırrı Tarcan. Selim Sırrı Bey became the privilege owner and director of the magazine, and the editor-in-chief after the twenty-second issue. After approximately a year of publication, the magazine was closed due to financial difficulties and started its second publication period after a ten-year break. The second publication period of the magazine, which raises awareness especially about physical education in our country, was not long-lasting. In addition to sports, the magazine content also includes education and general culture issues. The contact address of the magazine is stated as Istanbul Bab-ı Ali Caddesi Orhan Bey Hanı Number 10.

The issue of Turkish Sports Press and its development is one of the issues that are still not clarified today. Transcribing the Terbiye ve Oyun Magazine, one of the leading publications of the sports press, will close some of the gap in this regard. In this context, starting from the first issue of the magazine to the twelfth issue has been transcribed. Terbiye ve Oyun magazine made significant contributions to the development and dissemination of sports during its period and emphasized the place and importance of sports in society.

KEY WORDS

Ottoman Sports Press, Selim Sırrı Tarcan, Terbiye ve Oyun Magazine, Turkish Sports Magazine, Sports History.

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	i
ABSTRACT	ii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

TERBİYE VE OYUN DERGİSİNİN TRANSKRİPSİYON VE DEĞERLENDİRİLMESİ

1.1 Terbiye ve Oyun, Sayı: 1.....	6
1.2. Terbiye ve Oyun, Sayı: 2.....	31
1.3. Terbiye ve Oyun, Sayı: 3.....	58
1.4. Terbiye ve Oyun, Sayı: 4.....	80
1.5 Terbiye ve Oyun, Sayı: 5.....	103
1.6. Terbiye ve Oyun, Sayı: 6.....	126
1.7 Terbiye ve Oyun, Sayı: 7.....	154
1.8. Terbiye ve Oyun, Sayı: 8.....	175
1.9. Terbiye ve Oyun, Sayı: 9.....	198
1.10. Terbiye ve Oyun, Sayı: 10.....	220
1.11. Terbiye ve Oyun, Sayı: 11.....	238
1.12. Terbiye ve Oyun, Sayı: 12.....	260

İKİNCİ BÖLÜM

DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

KAYNAKÇA	303

GİRİŞ

1862'de Münif Paşa'nın kurduğu Cemiyet-i İlmiye-i Osmaniye Derneği'nin yayın organı olarak çıkan Mecmua-ı Fünun, Batı düşüncesini yaymak amacıyla kaleme alınmıştır. Dergi, Batılılaşmayı desteklemiş ve halka tanıtılmayan kavramları öğretmeyi ve bilgilendirmeyi amaçlamıştır (TDEA, 1986/b: 175). Mecmua-ı Fünun, ansiklopedik bilgiler sunan bir dergi olarak nitelendirilmiş ve Avrupa'da benimsenen *Revue des deux Mondes* dergisinden etkilenmiştir (Toprak, 1984: 14). 1863'te Mustafa Refik tarafından yayımlanan *Mir'at*, ilk resimli dergi olarak bilinmektedir, ancak sadece üç sayı çıkarılmıştır (Jeltjakov, 1979: 57). Aynı yıl, Cemiyet-i Kitabet tarafından yayımlanan Mecmua-ı İber-i İntibah, sekiz sayı yayımlanmış ve daha sonra Mecmua-ı İbretnüma adıyla tekrar yayımlanmıştır (Varlık, 1985: 114). 1864'te Harbiye Nezareti tarafından çıkarılan *Ceride-i Askeriye*, ilk askeri dergi olarak yayımlanmıştır. Dergide, bilimsel yazılara ve askeri bilgilere yer verilmiş, genellikle kroki, çizelge, resim ve haritalarla desteklenmiştir (Tunalı, 2005: 197-198). 1865'te yayımlanan *Takvim-i Ticaret*, Osmanlı'daki iktisadi ve ticari sorunları ele alan önemli bir dergidir (Baykal, 1990: 67). Dergi, devlet politikalarıyla ilgili yayın yapmamış ve dini konulara mesafeli durmuştur (Yazıcı, 1999: 61-62). 1867'de yayımlanan *Tuhfetü'l Tıb* dergisi, tıp alanında önemli bir yayın olmuştur. Dergi, on beş günde bir yayımlanmış ve kadınların üreme ve doğumla ilgili hastalıklar ile çocuk hastalıkları hakkında bilgilendirici yazılar içermiştir (Altıntaş, 2001: 21-26).

1869'da bir Terakki gazetesinin haftalık eki olarak çıkan *Mümeyyiz*, ilk çocuk dergisi olarak kabul edilir. Eğitim ve terbiye amacıyla yayımlanan dergide, küçük hikayeler, eğitici yazılar ve çeşitli okullardan haberler bulunmaktadır (Okay, 1998: 139). 1869'da Terakki gazetesinin eki olarak çıkan *Terakki-i Muhadderat*, Osmanlı'da yayımlanan ilk kadın dergisidir. Dergi, kadınların zihinsel ve fiziksel zayıflıklarını vurgulamış ve kadınların eğitimini desteklemiştir. Yazıların çoğu okuyucu mektupları ve diğer yayınlardan alıntılar içermiştir (Yaşar, 2003: 98-100). 1870'lerde dergicilik önemli bir gelişim göstermiştir. 1870'de Teodor Kasap tarafından yayımlanan *Diyojen*, ilk siyasi mizah dergisi olarak yayımlanmıştır. Dergide, kamuoyu ve hükümetin amaçlarına yönelik eleştiriler ve mizahi içerikler bulunmaktadır (Gündoğdu, 2009: 54-55).

II. Meşrutiyet döneminin ardından spor dergilerinde canlı bir hareketlilik gözlenmiş ve bu süreçte Fut Bol, Gol, İdman, İzci Gazetesi, İzmir İdman Mecmuası, Keşşaf, Maç, Sipahi Mecmuası, Spor Alemi, Terbiye ve Oyun, Türk İzciler Birliği, Türkiye İdman Mecmuası, Yarın Spor ve Yurd gibi dergiler yayımlanmıştır (Sönmez, 1999, 65). İlk spor dergisi olan Fut Bol haftalık olarak yedi sayı yayımlanmıştır. Dergi, genellikle futbol hakkında bilgi vermek ve ülkedeki futbol maçları hakkında haberler sunmak amacıyla yayım politikasını belirlemiştir. Sporun bireyler üzerindeki olumlu etkilerini vurgulayarak insanları spor yapmaya teşvik etmiştir (Karacasu, 2008: 120-121).

1913 yılında yayımlanan İdman dergisi, dönemin önemli bir spor yayınıdır. Her sayısı farklı bir tasarımla çıkarılan dergi, bazen Galatasaray ve Fenerbahçe gibi futbol takımlarının renklerini kullanarak düzenlenmiştir. Spor olaylarını haber, fotoğraf ve yorumlarla futbolseverlere aktarmayı amaçlayan İdman dergisi, sporun popülerleşmesine katkı sağlamıştır (Aydın, 2009: 155-157).

Spor Alemi ise, Said Çelebi tarafından 1919 yılında spor ilgisini artırmak amacıyla yayımlanmıştır. Fuat Hüsnü Kayacan, Rıza Salih, Suat Hayri Ürgüplü gibi önemli yazarlar tarafından kaleme alınan dergi, Batı'daki spor olaylarıyla ilgilenmiştir. Dergi, okuyucuların sporla ilgili sorularını yanıtlamış ve sporu öğretmek ilkesiyle yayım politikasını düzenlemiştir (Hiçyılmaz, 1984: 2005).

1921 yılında yayımlanan Türkiye İdman Mecmuası ise, spor olaylarına habercilik anlayışıyla yaklaşmıştır. Oynanan maçların yanı sıra Taksim önünde toplanan futbolseverlerin fotoğraflarına da yer veren dergi, Suat Hayri Ürgüplü, Adil Raşit Bey ve Fransız spor yazarı Lucien Gambillien tarafından spor olaylarını analiz etmiştir (Hiçyılmaz, 1984: 206-207).

Osmanlı'da basında bir canlanma süreci, ilk süreli yayım olan Takvim-i Vekayi'nin 1831'de devlet tarafından yayımlanmasından sonra başlamıştır. Ancak, bu canlanma hemen birden gerçekleşmemiş, bir süreç gerektirmiştir. İkinci süreli yayım olan Ceride-i Havadis'in 1841'de yayımlanmasıyla birlikte, Osmanlı'da dergicilik örnekleri çeşitlenmeye başlamıştır. İlk dergi ise tıp alanında Vaka-yı Tıbbiye'nin 1849'da yayımlanmasıyla ortaya çıkmıştır. Bu dönemden sonra, diğer dergi örnekleri 1860'ta görülmeye başlamıştır.

1860'lı yıllar, Osmanlı basınında önemli bir hareketlenme yaşandığı dönemdir. Bu dönemden itibaren, devlet dışı bireyler ve cemiyetler tarafından çeşitli süreli yayımlar başlatılmıştır. Mecmua-ı Fünun gibi önemli fikir dergileri, bu dönemde Batı'da tartışılan düşünce akımlarını Osmanlı toplumuna aktarmayı hedeflemiştir. Mecmua-ı Fünun'un ardından, Mir'at, Mecmua-ı İber-i İntibah ve Mecmua-ı İbretnüma gibi dergiler de yayımlanmıştır.

İlk dergilerden sonra, belirli konulara odaklanan sektörel dergiler de yayımlanmaya başlamıştır. 1860'ların sonlarına doğru, askeri, tıp, kadın, çocuk, eğitim, mizah, ekonomi ve fikir gibi çeşitli alanlara yönelik dergiler ortaya çıkmıştır. 1870'lerde dergi sayısında artış yaşanmış ve içerik çeşitliliği artmıştır.

II. Abdülhamid dönemi, basında bir durgunluk dönemi olmasına rağmen edebi ve ziraat dergileri açısından zenginlik yaşanmıştır. Dergilerin içeriği daha çok edebiyat ve ziraat gibi konulara odaklanmıştır. 1890'lar, sansürün sıkı olduğu dönemlerdir ve bu dönemde yurt dışında yayımlanan dergiler Osmanlı basını için önemli bir kaynak olmuştur.

II. Meşrutiyet'in ilanı ile birlikte basında bir hareketlenme yaşanmıştır. Bu dönemde dergilerde ihtisaslaşma ve içerik kalitesinde artış gözlenmiştir. Dergilerin konuları arasında iktisat, ziraat, sanayi, fikir, edebi, magazin, Türkçü, İslamcı, sosyalist, kadın, mizahi, tiyatro, sinema ve spor gibi geniş bir yelpaze yer almıştır.

1908 devrimiyle birlikte, Türkçülük akımı öne çıkmış, ancak diğer düşünce akımları da dergilerde yer bulmuştur. Eğitim ve çocuk dergileriyle birlikte mizah, edebiyat, magazin, sosyoloji ve felsefe gibi alanlarda dergiler yayımlanmıştır. Spor, tiyatro ve sinema gibi yeni alanlarda da dergiler görülmeye başlanmıştır.

Türklerin sportif faaliyetleriyle ilgili yazılı kaynakların sınırlı olmasına rağmen, 18. yüzyılda Osmanlı Devleti'nin matbaayla tanışması, basın yayın faaliyetleri açısından önemli bir adımı temsil etmektedir. Bu dönemde, Osmanlı coğrafyasında matbaa teknolojisinin gelişmesi ve yaygınlaşması, yazılı kaynakların çeşitlenmesine ve sporla ilgili bilgilerin basılı yayınlarda yer almasına imkan tanımıştır. Bu durum, Türklerin sportif faaliyetlerine dair belirli örneklerin basılı metinler aracılığıyla kaydedilmesine ve korunmasına yardımcı olmuştur. Osmanlı'nın matbaayı benimsemesiyle birlikte, sporla ilgili bilgiler içeren gazete, dergi ve

kitaplar yayımlanmaya başlamıştır. Bu yayınlar aracılığıyla, dönemin spor etkinlikleri, kuralları ve sporcularına dair bilgiler geniş kitlelere ulaşmış ve kayıt altına alınmıştır. Bu süreç, Türklerin sportif faaliyetlerinin yazılı olarak belgelenmesi ve gelecek nesillere aktarılması açısından önemli bir kilometre taşı olmuştur (Koloğlu, 2006: 21).

Matbaaların kurulmasıyla birlikte gazete ve dergi yayımlama faaliyetleri hız kazanmış, bu da belirli alanlarda çeşitlenmeyi beraberinde getirmiştir. Basın yayın faaliyetlerinin bu hızlı artışı, Osmanlı Devleti'nde fikir ve düşüncelerin yaygınlaşmasına katkı sağlamıştır. Bu dönüşümlerden biri de şüphesiz sportif faaliyetlerde yaşanmıştır. Geleneksel anlamda yapılan sporlar olan güreş ve okçuluk gibi etkinlikler, artan ilgiyle birlikte daha yaygın hale gelmiş ve bu alandaki bilgilerin paylaşımı artmıştır. Sporla ilgili yazılı eserlerin kaleme alınmasıyla birlikte, sporun kuralları, tarihçesi ve önemi hakkında daha kapsamlı bilgiler yayımlanmıştır. Bu şekilde, sporun kültürel ve toplumsal önemi üzerine daha fazla fikir ve düşünce ortaya çıkmış ve geniş kitlelere ulaşmıştır. Osmanlı toplumunda sporun yaygınlaşması ve öneminin artmasıyla birlikte, sporla ilgili etkinliklerin düzenlenmesi ve sporcuların yetişmesi için daha fazla teşvik ve destek sağlanmıştır. Bu süreç, Osmanlı'da sportif faaliyetlerin daha sistematik bir şekilde ele alınmasını ve gelişmesini sağlamıştır (Kahraman, 1995: 25).

Spor dergilerinden önce faaliyete başlayan edebi dergiler arasında, sporla ilgili ilk yazılardan biri Servet-i Fünun Dergisi'nde yayımlanmıştır. 14 Mart 1891 tarihli sayısında, Ali Ferruh Bey tarafından kaleme alınan "Eskrim" adlı makale, bu alanda önemli bir adımdır. Servet-i Fünun Dergisi'nin sayfalarında yer alan bu yazı, Türk edebiyatında sporun yerini ve önemini vurgulayan erken dönem metinlerden biridir. "Eskrim" makalesi, okuyuculara eskrim sporunun tarihçesi, kuralları ve önemi hakkında detaylı bilgiler sunarak, sporun edebi platformlarda da yer bulabileceğini göstermiştir. Bu yazı, edebiyat dünyasında sporun daha geniş bir kitleye ulaşması ve öneminin vurgulanması açısından önemli bir rol oynamıştır (Eroğul, 2012: 17).

Aslında bu durum, spor basınının oluşmaya başladığını göstermektedir. Sportif faaliyetlerle ilgili yazılar öncelikle farklı alanlarda yayın yapan dergi ve gazetelerde yer almış olsa da, bu durum uzun süre devam etmemiştir. Zamanla,

sadece spordan bahseden yayınlar da ortaya çıkmıştır. İşte bu noktada, 1910 yılında yayın hayatına başlayan Futbol dergisi öne çıkmıştır. Daha sonra Terbiye ve Oyun, İdman, Yarın Spor, İzci Gazetesi-Journal des Edaiteurs, Keşşaf, Golspor, İzmir İdman Mecmuası, Maç, Şa Şa Şa, Şampiyon, Türk İzciler Birliği, Necm-i Atı ve Spor Alemi gibi önemli dergiler de yayımlanmıştır (Eroğul, 2012: 17).

Bu dergilerin hemen hemen hepsi, spora hizmet etmeyi kendilerine görev bilmişlerdir. Bu dergiler, ülke içindeki sportif faaliyetlerle ilgili makaleler, haberler ve yabancı basını takip ederek onlardan tercümelere de yer vermişlerdir. Bu şekilde, sporun farklı alanlarına dair bilgi ve içerikleri okuyucularına sunmuşlardır. Bu dergilerin yayın hayatına başlaması, spora olan ilginin artmasıyla birlikte, spor basınının da gelişmeye başladığının bir göstergesidir.

BİRİNCİ BÖLÜM

TERBİYE VE OYUN DERGİSİNİN TRANSKRİPSİYON METNİ

1.1 Terbiye ve Oyun, Sayı: 1.

TERBİYE VE OYUN

Numru 1 Sene 1

On Beş Günde Bir

Nüshası 60

Paredir

Sahib-i imtiyâz ve müdiri:

Abone şartları:

Selim Sırrı

İstanbul ve vilâyet

Mesleğimize muvâfık-ı makâlat ma'a'l-memnû'ıye

(posta icrâtıyla beraber)

Kabul olunur

senelik / altı aylık

Derc idilmeyen 'atar 'iade olunmaz

30 / 15 guruş

memâlik-i ecnebiye için

(posta icrâtıyla beraber)

8 frankdır

Münderecât

Meslek ve Maksad ..... S . S

Çocuk Terbiyesi ..... Selim Sırrı

Hanımlara ..... Doktor İhsan

Balkanlara (şiiir) ..... Osman Fahri

Oyun ve Jimnastik..... S . S

Mihânikit Harekat ..... Doktor İ . N

Darü'l-Fünunda İlk Eser Faaliyet ..... Burhaneddin

Darü'l-Fünun Terbiyei Bedeniye Cem'iyeti Nizâmnamesi

İdarehane

İstanbul Bâb-ı 'Âli Yokuşunda Orhan Bey Hanında Numru 10

Matba'a-i Ebu'z-Ziya

İstanbul, Pazartesi, 1 Ağustos, 1327

Numru 1 sayı 1

Pazartesi 1

Ağustos 1327

Sahib-i imtiyâz ve müdiri

Abone şartları:

Selim Sırrı

İstanbul ve vilâyet için

İdare-i Hâne : İstanbulda

(posta icrâtıyla beraber)

Bâb-ı âli caddesinde

senelik / altı aylık

Orhan Bey hanında numru 10

30 / 15 guruş.

Eyâlet-i mümtaze ve memâlik-i ecnebiye

(posta icrâtıyla beraber)

Seneliği 8 frankdır

Talebeye idâreden alınmak şartıyla

Seneliği 20 guruşdur.

TERBİYE VE OYUN

Her husûs için idâre me'muru Avni nâmına mürâca'at olunmalıdır. Abone bedeli nakden gönderilmelidir, pul kabul edilmez.

Gençlerin terbiye-i fikriye ve bedeniyesine hadm on beş günde bir neşr olunur mecmû'adır.

ARAMIZDA

Meslek ve maksadımız

İsminizde istidlâl olunduğu üzere gazetemiz hayât-ı ictimâ'îye ve medeniyemize ta'lik iden iki mühim ve esaslı konudan bahs idecektir: Terbiye ve oyun. Gerek efrâdın gerekse hey'et-i ictimâ'îtenin münâsebât-ı medeniyelerine şâmil olan terbiye sözünün dâire-i tâ'liki gayet vasi'dir. Binâenaleyhe bizde silsile-i makalâtımızın böyle vasi' bir zeminde 'umûma faide-i bahş bir tarzda olabildiğini te'min için açık ve sarîh bir lisânla yazmağa gayret ideceğiz. Şark ve garbın bağ 'irfânından toplayabildiğimiz mahsulâtın genç mütefekkir dimağların inzâr-ı istifâdesine koyacağız yükselen te'âlî iden meletlerin tarz-ı güzâriş hayatını tadrîk ideceğiz bu suretle İnsân-ı âtiyenin terbiye-i bedeniye ve ruhiyesine i'tâ idecektir. Bu iki terbiyenin rabta-i kuyesi ? herkesçe ma'lûm olmakla beraber bizde da'ima terbiye-i fikriye, terbiye-i bedeniyeye tercih edilmiş vücud büsbütün mahrûm-u iltifat bırakılmıştır. Ondan başka bizi asıl müte'llim iden cihet kadın terbiyesinin ihmâl olunmasıdır. Bugün bütün medeni milletler kadınların terbiyesine fevkalâde bir ehemmiyet 'atfediyorlardır. Çünkü dünyada her türlü terkîyanın masdar-ı kemalat-ı medeniyeye ve bu kemâlatın mi'yâr-ı sahihi kadınlardır. İyi bilmelidir ki kadınların seviye-i ictima'iyelerini yükseltmeye çalışmadıkça bizim ne kendimize ne de mensûb olduğumuz cem'iyete müfid bir adam olmaklığımız mümkündür. Kadınlarımızın 'ale'l-'umûm terbiyedeki noksanını düşünmüş olmakla kendimizi onların pek fevkinde görüyor zannında bulunduğumuz farz oluşasın biz pek 'alâ biliriz ki zarf ile mazrûf arasındaki münâsebet pek sıkıdır. Ancak kana'at-ı vicdaniyemiz kadınların 'ali bir terbiyeye 'ali bir tahsile ihtiacını takdirden 'ibâretidir. Oyun kısmı fevâid-i sahiye ve ictimaiyesi terbiye-i etfâl ile meşgul olanlarca bi iştibâh olan ahlakî ve terbiyevi oyunların lüzum ve ehemmiyetinden mekteplerde kız ve erkek çocuklara sûret ta'liminden bahs-i makâlata ihtivâ idecektir.

Selim Sırrı

Çocuk Terbiyesi

“En hakiki yetim hakk-ı tabi‘i medenisi olan tahsil ve terbiyeden mahrûm bırakılmış çocuklardır”.

<Sayfa 2 sağ> Kavânin-i tabi‘iye ahkâmına nazran ... .. rabta eyleyen erkek ve kadın birbirine karşı yalnız ba‘zı vezâif-i mütekaile ve husûsiye ile mukid olmayub bu izdivacın netâyic-i tabi‘iyesi olarak dünyaya gelen evladlarına karşıda vezâif-i müstereke ile mükelleftirler. Henüz mevhûm olan bir mahlûk için bu kadar ta‘ahhüdâtı der‘uhde itmek teşkil-i ‘ailenin en ‘ulvi mukâsidini ve izdivacın en kudsi en mu‘azzez amâlını ihtiva ider. Ba‘is-i hayatı oldığı bir kimsenin doğduktan sonra ne olacağını düşünmez veya onurade bir muhabbet-i samimiye ile marbût olmayarak sarf-ı sûk-ı tabi‘i ve telmizât-ı nefsanîye ilcâ anıyla dünyaya gelmesine vesile olursa kanûn-ı tabi‘at nazarında birçok mes‘uliyeti mütekeffil ve zâmin olan insan – mahlûkatın en sefili der ki sana tenezzül etmiş olur. Efead-ı beşerden birinin hayatına vesile olmak onun tahsil ve terbiyesini tekeffül itmeği ve hilkatın kavânin-i mutlakası namına yeryüzünde hamisi olarak bi‘l-cümle kıyametlerden vekâye itmeği kavâ-i tabi‘iye ve fikriyesinin temniyesine gayret iderek uz ileride kendi kendini ve bütün meşak ve mezahim-i hayatı iktihâm idebilecek bir suretde yetiştirmeyi ta‘ahhüd itmek demektir ki bu da bir vazife-i vicdaniyedir. Bir fidanı diken bahçıvan kesdi nefesine karşı ona bakmayıda tekeffül etmiş dimektir. İşte zevce ile zevce çocuklarını büyötmeye ve terbiye itmeye ve ileride cem‘iyet-i beşerîyeye memlekete hadm, hısn-ı ahlak sahibi insan itmeğe mecburdur çocuğun terbiyesine

<Sayfa 2 Sol> ana ile baba bir müşâreket tame ile i‘tina itmeli kadın fezâil-i ahlâkiyesini, erkek ma‘lûmat ve müktesebatını çocuğa telkin itmeli. İzdivacda evladların terbiye-i cismânîye ve ahlâkiyesi ‘ailenin başlıca şerâit ve revâbit esasiyesini teşkil ider fakat bu şerâitin lazım gayrı mefâriki olan asıl bir üçüncüsü vardır ki o da veraset-i keyfiyettir. Bu hürriyet-i şahsiye ve hakk-ı hayata doğrudan doğruya ta‘lik iden bir mes‘ele-i sahiye ve ictima‘iyedir. Kadının en mühim vazifesi valide, sağlam, ‘afiyetli, tendürüst ve bütün ma‘nasıyla tamü’s-sahha bir valide olmaktır. Menbi‘-i feyz ü ? hayat olan kadınlar evladlarını yalnız doğurmak e irzâ‘ itmekle vazifelerini ikmâl itmiş olmayub onların terbiyeleriyle mükellefdirler. Evladlarının zeka ve vicdanlarının ... mihribani ? ve terbiye-i fikriyelerinin inkişâf ve ins‘ına hadm bir merisidir. İşte şahsın ve cem‘iyetin istikbali bu gibi ihtimâmata

mevdu‘ bir vazife-i makdasadır. Kadınlar cem‘iyet-i beşeriye ve aile arasından kadınlık, validelik i‘tibarıyla en mühim en muhterem ve ‘ulvi bir vazifeyi tekeffül etmiş bulunurlar ki o da çocukların terbiye-i madiye ve ma‘nûyeleri ile hısn-ı imtizâc ve refâh ve sa‘adat ve ailenin istikmalidir. Bu erzâ‘? Çocukların terbiye-i cismâniyeye ihtiyacı nisbetde valideler içinde mecburidir. Çocukların ilk merbi-i ihlâkı olduklarından anlara terbiye-i ahlâkiyeyi ve bazı ma‘lûmat-ı ibtidâiye-i medeniyeyi öğretmeğe mecburdurlar çocuklara vaktinden evvel telkîn idilmek istenilen terbiye-i ‘umûmiye ‘aile nezdinde <Sayfa 3 Sağ> alınan terbiye-i ibtidâiye ve husûsiyenin hiçbir vakit yerini tutmaz. Meşhur (Frobel) der ki: “Valide çocuğun terbiye-i ibtidâiyesinin dahi kemâlatı olmalıdır.” İşte bu söz kadınların nasıl mükmil bir tahsil görmelerini lüzumunu serahat gösterir. Bir çocuğu dünyaya getirdikten sonra terbiyesini ihmal etmek onun doğrudan doğruya bir zembile koyup cami kapısına asmak cinayetinden pek farklı değildir. En hakiki yetim hakk-ı tabi‘i medeniyesi olan tahsil ve terbiyeden mahrum bırakılmış çocuklardır. Kendi evladını terbiye etmemek nefesine karşı da fenalık etmek demektir. Çünkü vukû‘a ... ‘aks-ı ‘amelden mütezarri olacak yine abuyendir. İşte kendi tahsil ve terbiyesini ikmâl itmiş peder ve validelerin en mühim vazifesi evlatlarını ihtiyâcat-ı cem‘iyete muvafık bir surette yetiştirmekdir. Şimdi artık sözü fenn-i terbiyeden büyük bir salahiyetle bahsetmek iktidarını hayiz olan Fransa nazar-ı sabıkasından Di lanessan’a (G.L de Lanessana) bir bakalım: Her hal ve zamanda cemiyet-i medeniye arasında kadının başlıca vazifesi öteden beri çocuğunu büyütüp anın terbiye-i ibtidâiyesine itina etmek olmuş ve ba’d made? Öyle olması lazımdır. İşte o terbiye-i ibtidâiyedirki çocuğu ileride haluk veya haşin hasta mizaç veya gürbüz, herit efkara sahip veya başkalarının tahakümü altında esir, halasa? Bir mütefekkir hakpirset veya i‘tikadat-ı batla ile meşbû‘ bir dimağ bi edran? hale kuyar. Bu vazifenin ehemmiyeti fikir ve muhâkemededen, etrafında bulunan eşyanın mahiyeti idraktan mahrum bir çocuğun karşısında bir kat daha teza‘uf ider. Çocuk acıkınca meme emer. Fakat ihtiyacının nev‘ini takdirden acizdir. Eline geçen bir tahta parçasını veya lastiği validesi <Sayfa 3 Sol> nin memesi kadar bir iştaha ile çekiştirir. Gözleri var görmez, kulakları var işitmez, burnu var koklamaz, dili var söylemez, dimağı var düşünüp muhâkeme idemez beş ay ikmal itmiş bir nevzad kendi emziğini eşya-i sa‘ireden fark idemediği gibi ağzını buluncaya kadar emziği yüzünün ötesine berisine sürer durur. Çocuğun merâkizi asabiyesi fevkalade bir betaitle? Tedrican neşv ve nema bularak ... hamsesi yavaş yavaş iktisâb-ı faaliyet eder. Önceleri bu ihtisasatı gayib-i naks ve hata ... dır.

Belki aylarca icram-ı semaviyeyi tutabilmek için ellerini uzatır, lambaya, ateşe, bir pervane gibi ... saldırır. Gülmesi, ağlaması, bağırması, yüzüyle, gözüyle, elleriyle işaretler yapması hep bilmeyerek bir taklitten 'ibarettir. Çocuğun daima neşeli bulunması 'azûbetinin bir hal-i mükemmeliyatda bulunmasından nişa'et eder. Yoksa neden geldiğini idrakdan acizdir. Mamafi hilkat-ı o beşer yavrusunu yavaş yavaş kemale erdirir. Merakizi 'asabiye ve vezai fi tabi'yesine peyda-i muvâneset ider, hicrat-ı dimağiye vezâfi psikolojiyesini ifâya alıştır, o mahluk bi-iz'at mütefekkir bir insan olur. Evelleri yavrusunun yalnız büyüyüp neşv ve nema bulmasına hasr-ı nefis itmiş bir ... başka bir şey olmayan valide sonraları mühim bir merbiye vazifesini der'uhde ider ki bir taraftan evladını sıhhatine i'tinâ itdiği halde diğer taraftan onun fikir ve ahlakının inkişâfına çalışır. Evvelce san'at-ı heykeletler eşyaya i'are ideceği bir sima-i ma'rûfun tıynını ihzar itmiş olan validenin şimdi bir "şeduver?" ve vücuda getirmek için o hamire şekil virmesi lazımdır. Çiredeseti? Maharatı olan o eser ya bir <sayfa 4 Sağ> ruh-ı mütefekkir veya sadece hacr-ı şecer-i kabilden bir şey olabilir. Hiçbir valide mutasavver değildir ki deha karnında iken sevmeye başladığı ve mü'ehheren çektiği zahmetlerle muttasiban aranan bir 'aşk- saf ile tapındığı mahsûl-ı hayatını dünyada erkesin evladının kufeninde yetiştirmek emelinde bulunmasın. O çocuk kendi kanındır vücut bulmadı mı süt ile beslenmedi mi ? halasa kendi bedeninden bir parça değil midir ? onun nazarında hiç kimsenin ondan güzel, ondan kavî, ondan zeki, ondan mükemmel olmak ihtimali yoktur. Hiç şeyhe yok ki o kıymetdar mahsulü 'alemin fevkinde bir daha bakmak isteyecektir. Fakat heykeletler işlak san'atı ne kadar güç ise validelik san'atı ondan pek kat meşguldür. Nasıl evvelkisine yalnız san'atın 'aşkı olmak kâfi değilse sonraki de şefkat ve muhabbet-i maderane-i kifâyet itmez. Heykelettir ise olduğu gibi <sayfa 4 Sağ> valideyede gayeye vuûl için san'atın her dürlü gavâmızına vâkıf olmak gerektir. Bu fen ve san'ata hakkıyla vâkıf acaba kaç valide vardır ? pek çok valideler bu 'adm-ı vukuf yüzünden ya evladlarını lüzumundan fazla şımartır birer hodbin yaparlar yahud onları her ... karşısında eder birer memlûk haline getirirler. Çocuğun terbiyesi ona içinde doğduğu cem'iyet arasında te'min-i mevcudiyet idebilecek bir mahiyetde olmalıdır. Bu cem'iyetin ihtiyacatını bilmeyen cidâl-ı hayattan, rekabet-i ictimaiyeden bi haber olan valideler evladlarını ne kadar büyük şefkatle severlerse sevsinler onları ne kendilerine ne de mensûb oldukları cem'iyete müfid bir adam idebilmeğe mûvaffak olamazlar.

Selim Sırrı

Hanımlar İçün

1

Muhterem valideler, mu‘azzez hanımlar... Biz sizlerden çok şeyler bekleriz, her meletde anlaşılmıştır ki ... raki ve te‘ali itmezler ise o millet yükselemez, büyüyemez. Sizler bu vatanın insal-i atiyesini yetiştireceksiniz. En müşfik en sıcak sine validelerin kucağıdır. Orası şefkat ve muhabbet evidir. Şimdi bu kucaklarda büyüyen okşanan ve yatan vücudlar kız ve erkek bu memleketin sahihe-i istikbalin kahramanlarıdır. Bina-i vatanın temessül direkleri o yavrulardır onlara feyz-i sıhhat bahş idiniz. ‘atıl ve sakın bir köşede oturmak değil cevval ve fa‘al olmalarına gayret idiniz, daima koşdırınız, hareket itdiriniz çünkü karıncalar bile durmayup çalışırlar. ‘ale’l-ekser fazla şefkatli fazla hisli bir ana muhabbeti ile yavrularınızı derd sanacı idiyorsunuz. Kapalı odalarda yazın bile pamuklular, fanileler, zubunlar, gömlekler, faskeler, hırkalar içinde sakladığınız vücutlar muzır bir hassasiyet peyda idiyorlar. En ufak şeylerden pek çabuk müteessir oluverirler bu suretle yanlış bir yol takip iden tanıdığımız aileler çoktur. Evladımı hısnı muhafaza <Sayfa 5 Sağ> ideyim derken ‘alet sahibi itmek sonra doktorlar arkasında koşmak, tebdil-i havalara gitmek evladın çarşısı var iken ma‘a’l-esef ihmal itmek neticede kadere bahttan itmek çocuk hırçın oluverir. Huyunu değiştiriyor, kendisini hiçbir şeyle avutmak mümkün olmuyor bağırıyor münasebetli münasebetsiz her istediğini yapıyor sonra bu hâl bütün ‘ailenin kalplerini sızlatıyor, düşüncelerini alt üst ediyor. Me’yus ve ... müte’ellim ve geriye koşan bir vaz’ bit fütür içinde kalıyorsunuz düşünüyor düşünüyorsunuz. Kuvvet şurublarından başlayarak fosfatlı aresinikli çilekli her türlü ilaçla o mebni mebni nevzadın vücududını taksuyeden ziyade midesini tahrip idiyorsunuz ve neticede bazen nümidi ve hasran ebedi göz yaşları... İşte bütün bunlara mani olmak sed çekmek isterseniz, ki ve sizin en büyük vazifeniz borcunuzdur, çocuklarınızı mümkün olduça açık havada serbest bulundurunuz. Onların sevimli neşe-i bahş-i gürültülerine tahammül idiniz. Koşup atlamalarına memani’t itmekten ziyade nasıl koşmak ve ne vechle atlamak lazım geldiğini ta‘allum idiniz. O istikbal yavrularının büyümelerine yetişmelerine kuvvetli ve gürbüz olmalarına gayret eyleyiniz. Sizler, hele sizler daha ziyade muhtac hareketsiniz. Bu gün bütün ailelerimizde hemen bilâ istisna söylüyorum, bütün ailelerimizde bir sinirlilik vardır. Bu hâl zevceleri biraderleri maddi ve ma‘nevi endişeler altında eziyor. Gecenin yarısında gelen bir nöbet ailenin bütün efradını telaşa düşürür. Ötede sinir nöbetinin buhran-ı elemi ile

inleyen bir valide, bir zevce biride bu nöbetin siyale-i ızdırabı ile hasta ve muzdarip bir peder, bir zevc.<Sayfa 5 Sol> daha ötede pek yabancısı olduğu bu manzaranın huzur-ı heyecan ve dehşetinde bozulmuş için için ağlayan yavrular. Gelen tabibin tavsiyeleri acil tedavileri mukât bir te'sir bahşider. Ailenin zevk ve istirahatı mizanı sıhhat ve sa'âdatı bozulur. Evet akşam bir günlük ... tevlid iddiği yorgunlukla evine ümid-i inşirahla dolu kalbi çarparak göğsü kabararak gelen peder yahud zevce karşısında me'bus meriz bir çehre-i mazmahal ve bitab bir vücut bulur kolonya sularıyla oğulmuş saçların perişayesi bedeninin rehaveti işte o zaman zevci pederi bir hâl tereddüd ve ebkemiyet-i isitla ider. Bastonunu alup çıkmakdan titrek adımlar ile uyuşmuş birinin mühim idaresi altında gayr-ı mü'in yürümekden nihayet 'al'l-ekser yüzlerce ... mendefa'at-ı zühreniyle dolu melus bir meyhanenin ağuş himeyesine iltica-i muhrip ispirtonun meş'um-ı tesir-i mahdüriyene teslim-i nefis ve irade ve en sonra mezile-i safahat ve sefalette bir vücudun harayisi bir ailenin hifre-i enin ve elemde kalması. Şu pek ufak bir numune olan hallere ma'ruz kalmamak her gün yanınızdan ayırmadığınızdan 'ilaç şişelerine evlatlarınızı muhtaç bırakmamak isterseniz onlara virdiğiniz paralar kadar fen tavsiyelerine hıfz-ı sıhhatın emirlerine riayetkar olunuz. Saf hava en samimi en şefik dost ve en hakiki gıdadır. Arayup bulmak bir zahmet değildir paraya lüzum yoktur tebdil-i havaya gitmekten maksad İstanbul da on odalarını boş bırakmak çamlıcanın. Hisarın, adaların kışın derin uykusundan uyanan evlerini doldurmak hiç değil. Geziniz,

Sıhhi Çocuk Oyunları

At Tut

Çocuklar üç yaşından 'itibaren top oyunlarına başlayabilirler. Bedâyetde topu doğru atmak ve yakalamak çocuklar için pek güç olduğundan resimde görüldüğü gibi ipten örülmüş torba şeklinde bir ağ isti'mâli tavsiye olunur. Tedricân aralarındaki mesafeyi arttırmalıdır. Ta'yin-i istikamete ve tahmini mesafeye alıştıkları gibi topu el ile atub tutabilirler. Her iki ellerini isti'mâl itmelerini tenbih eylemelidir. Top oyunları hem eğlenceli hem faidelidir. Çocukları teşvik için ba'zan büyüklerde bu oyunlara iştirâk itmelidirler.

<6 Sağ> bahçede meşgul olunuz. Gecenin mahsûr ve zararlı havası ile yorulan ciğerlerinizi dışarının latif ve tatlı havasıyla canlandırınız. 'ailece eğlenceler tertib idiniz. Bir ka'ide vardır: Sıhhat olmayınca neş'e, zevkde olmaz halbuki hayattan murad, yaşamakdan maksad-ı ... olmaktır. Buhranlar ile elemeler ile 'ömür geçirmek mevcudiyetden bi haber kalmaktır.

Doktor İhsan

Şiir

-Şimendüferden-

Sizin semalara 'aks eyleyen gururunuzun

Hurafeler yaşıyor sinesinde ey dağlar

Çıkın, çıkın, uzanın, tırmanın fakat, heyhat!

O mailiklere aşık ne boş emelleri var..

Sizin gibi büyüyen, yükselen zavallı hayat

Yazık değil mi biraz sonra hakisâr olsun ?

Zemini pençeleyen muhteşem etekleriniz

Sürüklüyor geçen a'sara doğru hülyayı

O sisli şahikalar andırır heyulayı

Harabeler ... haykıran bir iz

Niçin o huşe birer aşıyan kin olmuş?

Niçin bu yerleri ıssız bulup ... bulmuş?

Şimendüfer uçuyor pek muhib olan dağlar:

Bütün haya ... tarihe sanki cai ve kar

Şimendüferle beraber uçardı peşimde

Birer birer gezerek nazre-i hayalimle

Nihayet ah düşündüm evet bütün bunlar

Halas millet için bir zaman boğuşmuşlar.

Osman Fahri

Mihânikit Hareket

Bu serlevha altında yazacağımız satırların ehemmiyeti ziyadedir. Mihânik bugün ‘alem-i fende vasi’ kanadlar açmış, bir semâ-yı terkîye doğru daima yükselmekte bulunmuştur. Vapurlar, lokomotifler, airuplanlar, otomobiller, balonlar, maçunalar hep fen-i mihânik sayesinde vücuda gelmiştir. Terbiye-i bedeniyede bunun ahili bi’t-tabî‘ ziyadesiyle vardır. Her hareketin mihâniyeti olmak tabî‘dir. ‘iyn-i zamanda bir jimnastikçinin yaptığı hareketin mihâniyetini bilmemesi yüzünden çok defa büyük, küçük kazaların vukû‘ı görülüyor. Binâen aleyh afâki ağacda olsun, barda, güllerde olsun hareketleri bilmeden yapanlar ekseriya bu vukufsuzluk yüzünden az çok zurdide olurlar. Her zaman her vesile ile söylediğimiz gibi vücut tabiblere ‘aiddir. Ve vücuda müte‘allik bütün mesâili onlara terk eylemelidir. Nokta-i nazrımız bu kağıd üzerindedir. Bunun içinde me’ehhezzelerimiz ? doktorların terbiye-i bedeniye ile mütevaggıl fizyolojistlerin eserleridir. Bütün kâr’ilere bu bahse ziyâde ehemmiyet vermelerini tavsiye ederiz. Bahsi büsbütün fenni olmaktan kurtarmağa ve herkesin anlayabilmesi için az fenni yazmaya çalışacağız. Te‘birât-ı fenniye’nin tercihan Türkçelerini kullanacağız. Burada bahsedeceğimiz şeylerin ‘umumi çizgisi şudur: harekât-ı ‘umumiye, tahlilleri, mafsalların ve ‘uzulanın hareketlerde dahl ve vazifeleri, tabî‘atları, mafsalların harekâtı mihânikit herâtın kavânin-i ‘umumiyesi, terbisuvî hareketler yürüme, koşma, sıçrama ve bunların hareketlerinin tahlili, evsafı. Yüzme, kayma, patinaj. Beygire yanma, vehlusipid dans ve dansın jimnastiğin vazî‘leri sa‘i mihânikî. vesaire.

Hareketlerin T’arifi ve Mihâniği

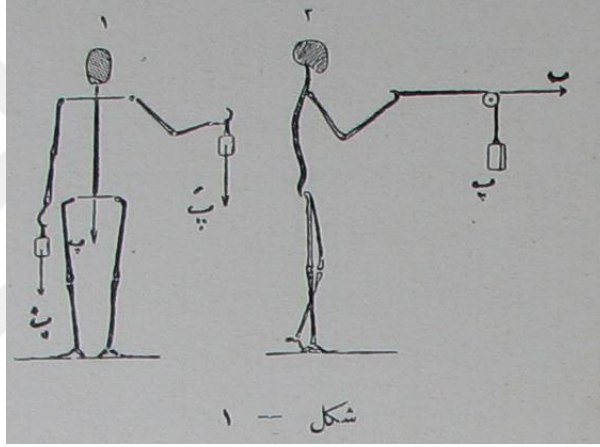
Terbiye-i bedeniye insanın kuvvetini tezyid etmek maksadına ma‘tuftur. Fakat bu tezyid-i kuvvet maksadı ne gaye ve ne asıldır. Çünkü jimnastik bir gaye değil bir vasıta-i tekâmüldür. İşte hedef esasî tezyid-i kuvvet olmadığı halde nakât-ı asliyenin birini yine bu teşkîl ider. Lakin bu teşkîl mes’elesi gayrı kabul-ı ‘itirâz olduğu kadar da büyük bir vasıf farkı haizdir ki o da gayrı mahsûs olmasıdır. Sağlam, sıhhi, mütenâsib bir beden elbette kavîdir, kutlıdır. Eğer bu kuvveti çabucak vaktinden pek çok evvel kazanmak murâd idilir ve bunun için muhtelif vasıtalar düşünülürse pek şedid pek mü’ellim hatalara, güruhlara düşülür. Bu kuvveti istihsâl ve iktisâb etmek için ‘uzuvetin ? mevâzete hiçbir sûretle Halil gelmemeli. ‘uzuveti teşkil ve tevliid iden ‘uzuvlarda isâlahat ve ta‘dilât kudret-i müstemlekenin izdiyadi ile münasebetdar

ve ahengisaz bir halde bulunmak için yavaş yavaş tedrici bir sûretde olmalıdır. Zaten bir ka'ide-i kat'iyye bir kanun tabi'idir. Bugün bağçenize diktiğiniz bir ağacın meyvesini yarın yiyemezsiniz <Sayfa 8 Sağ> ve o ağaç meyve virmek için bir devir geçirdiği gibi meyve de birden bire kendiliğinden şekil-i mütekamil ve tabi'iyesini alamaz. Mevsim mahsusunda çiçek açar, çiçekler meyve olur. Ve her şeyde cari bir kanun-ı a'zamdır. Ve tabiatıta hükmünü icra iden bu kanunda insanlar sarf-ı ifzal-ı mahlukat olmaları dolayısıyla müstesna ve hariç kalmazlar. İnsanları neşv ü nemai namına isâl itmek için. Hıfz-ı sıhhat ve 'ilmi ahvâl ruh tatbiki ma'lumatı kifayet idiyor. Bunun kuvve-i terbiye ve inbatıyesıyla zengin bir zemin üzerinde insanın atacağı her hatve kendisini semtül-r'es kemalat ve emniyete doğru sevk ider. Bu gün tababet-i hıfz-ı sıhhatın gerisi ... istad idiyor. Misal: Vereme yakalanan bir adamın tedeavisi zaman oluyor ki imkan haricinde kalıyor, fakat öteden berisi hıfz-ı sıhhat kaidelerine ri'ayet ve ita'at ittiği için nüsterih ve bahtiyar, matmei'n ve kamekar yaşıyor. Halasa bir def'a kuvvet-i iktisâb idildikten sonra onu sarf itmek tercihan israf itmiyerek hısn-ı isti'mâl eylemek lazım gelir. İşte mihanikit hareketını mutala'ası bu hısn-ı isti'mali öğretir. Mes'lenin bütün nezaketi inceliği buradan çıkar kemale takribi dildikçe bunlar ehemmiyetsiz görülen basit küçük şeyler müsabesinde kalır fakat malumdur ki her divanın ... ile kadimelerini takib itmeyen gerek su'ûd gerek sükutta olsun mutlaka bir muhatara bir tahlike içindedir madem ki sonunda nedamet-i faide bahş değildir. Ebediyette ... ve tıkaz oladır hareketın nısk ve intizamının tekmili, tahrikinin sıhkât-ı muhtelifesini bilmeden anlaşılmaz. Bir kimse daha mahir olur kuvvetinden <Sayfa 8 Sol> büyük bir faide çıkarır o adam haretlerinin devre-i tekâmilinde bulunur ki onun sebebini aramak icâb ider.

Esbâb-ı Harekat – Vücudun Kavayi Dahiliye ve Hariciyesi

Vücudumuz 'alelade makinelerin tabi' olduğu kanunların tabi'atı altında bulunur. Ve iki türlü kuvvet taht-ı tesirindedir. Bunlar da kavayi dahiliye ve kavayi hariciyedir. Uzuvar cihazları, cihazlarda vücudu teşkil iderler. İşte i'zanın hareketleri vücudun kısmen değil ketleten mevki'ni değiştirmesi ya kavayi dahiliye veya kavayi hariciyenin tesirinden tevellüd ider. Biz bu iki kuvvetin daima taht-ı tesirinde bulunur ve öylece hareket ideriz. Dahili kuvvetler 'izaletimizde tevellüt ve zühûr iderler. Vücudumuzun şeklini ve kemiklerin nesebi vaziyetlerini tebdil iden bu dahili kuvvetlerdir. Etler de tevellüt ve zühur iden bu kuvvetlerde tekallıs ve kuvve-i 'azliye, elastikiyet ve mukavemet nesciyedir. İkinci nev'-i kuvvetler hariciyedir.

Harici kuvvetler dahili kuvvetler ile mütemadiyen mütezzad ve mütebayindirler. Vücudumuz, uzuvlarımız kavamızı tezyid itmek için kullandığımız ipler, sııklar, diskler ... afaki ağaclar afaki barmaklıklar, sehpalara ve diğer kabil-i nakl echeze ve alet gibi haiz taklitdirler bu sıklet galiba çalacak yahut mevazinet-i hasl idecek bir kuvvettir bu kuvvet daima şakulen icrayı tesir ider bu tesirin istikametini değıştirmek için muvazene makineleri hase-i takviyesi olan makineler (yani zenberekler) mani'a makineleri kullanılır. Hükümet kanunlarına ait olan bu meseleyi kolayca anlayabilmek için birinci şekle dikkat emeli. Naklinden mutevellit mukavemetler, n istikametini irane iden - şekil 1- de bir numru vücüdün p naklinin yahut p, p eşyayı nakilesinin mukavemetlerinin istikametini 2 numruda bir makara üzerinden geçen ipe bağılı p vezninin tesirinin istikametindeki tedbiri gösteriyor.

Vezn-i beden echeze-i sabite veya müteherreke üzerinde mevzu' bulunduğuna göre sıkletin me'kus cihetlerinde umudu 'aks-ı te'sirat-ı husûle getirir . Bu 'aks-ı te'sirat her nokta-i istinada tazyikler sebebiyle tezahür ve tahsil ider. Hikmet-i tabi'iyenin ... bahsine ta'lik iden bu nokta üzerinde fazla durulmayarak erbâb-ı meraka mezkûr bahsi mütâla'alarını tavsiye ideriz. Hiç hikmet okumamış olanlar için ziyâde yorucu izâhatden ictinâb idiyoruz. Yalnız şu kadar söyleyelim: kuvvet, mukâvemet mesned noktalarının vaz'iyetlerine göre üç nev'-i ... nazr-ı mütâla'aya alınır. Birincisinde mesned noktası ortada kuvvet ve mukâvemet noktaları iki yanda bulunur, ikincisinde mukâvemet ortada kuvvet ve mesned noktaları yanlarda, üçüncüsünde ise kuvvet noktası ortada, mesned ve mukâvemet noktaları yanlardadır. <9 Sol> birinci numru ... misâl terazilerdir ki bunlarda mesned noktası ortadadır. Bir terazide vücudu elzem olan doğruluk keyfiyeti için üç şartın vücudu lazımdır. Evvela merkez sıklet mesnedden geçen hatt-ı şakulî üzerinde bulunmalı. Saniyan merkez

sıklet mesnedin altında bulunmalı, salisan terazi kolları yani kuvvet ile mukâvemet noktalarının aralarına vasl olunan hatlar mesâvi olmalıdır. Bu şartlara mâlik olmayan teraziler sahih değildir. Birde terazilerde ‘atâlet hasesi vardır. Misâl eğer merkez sıklet mesnede yakın bulunmayacak olursa o vakit bütün bilek hasesi zâhir olur. İşte ‘iynüce ? ile bu haseler bedende de vardır. Hareketlerde ‘izâ kitlesinin tebdil-i sir‘eti vâki‘ olur. Bu bir ‘atâleti irâ’e ve izhâr ide ki pek mühim olan ‘aks-ı te’sir-i ‘azliyeden mütevellid mukâvemet bunun masdar-ı zühûr ve tevlididir. Bundan başka vücudumuz takallüs-ü ‘azli ile sıklet, tezyibik ? havayı nesimi ?, ve kavâyı zurûye ile mütehassil-i hareket-ı dahiliyeye makridir. Mesela ağdıyenin duhûlu ma‘ada ve barsağın hareketi, kalbin darbatı, kanın damarlarda culeti, havanın ciğerlere girmesi, böbrek ve muhtelif gaddeler vasıtasıyla idrarın terşihî. Bunlar dahili hareketlere pek güzel birer misal teşkîl iderler. Bütün bu hareket gayr-ı iradedirler. İn‘ikâs tarikiyle (Par reflet) yahud hayat-ı ‘uzuviyenin merâkiz-i ‘asabiye-i husûsiyesi gibi ile idâre olunurlar. (bu husûsta ileride daha vâzih ma‘lûmat vireceğiz.

Doktor İhsan

Mekteb Oyunları

Oyunlarla çocuklar birçok evsâf-ı madiye ve ma‘neviye iktisâb iderler. Cesur, ... sir‘at-i intikâl sahibi ve müteşebbis olurlar. Vücutları sirâ‘at-i harekete alışır. Yekdiğerine mu‘âvenet, metheden hareket gibi evsâf-ı ictima‘iye iktisâb iderler. Yalnız şahsi şöhreti bir kişinin galbesini, birinciliği te‘min iden oyunlardan mümkün mertebe bedâyetde tevki itmeleridir. ... ve kabiliyet ‘uzuvları yekdiğerine pek farklı olmayan gençler arasında oyun tarzında tertibi dilecek müsâbakalarda daima zafer galbiyeti beş on gence birden boca etmeli ve hiçbir talebe münferidan “ben kazandım, ben birinci geldim” dememeli “ biz kazandık biz birinci geldik” demelidir. İşte bu sûretle gençler arasında icrâ idilecek oyunlar kendilerini ... müsa‘de olmadığı bir türde kazalı ve mahzûrlı iddialardan vekâye ider. Kabiliyet bedeniyeleri akran ve emsâlinden dûn bir seviyede bulunanların bir oyunda ‘adm muvaffakiyetini arkadaşlarının mu‘âvenet ve gayreti setr itmeli. Anların ‘izzet-i nefsinin rencide olmakdan muhâfaza eylemelidir. Oyun kazanılması için bi’l-cümle posta efrâdının el birliğiyle çalışması lazımdır. Faaliyet-i a‘zâyı te‘min iden bu oyunlardan çocuklar cidâl-ı hayatda az vakitte çok iş görebilmek her şeyde taksim-i i‘maâl ka‘idesini tatbik idebilmek için ‘ameli bir takım dersler alırlar halasa-i atlete

beden-i hareketin lüzûm ve ehemmiyetini bilfi'îl görüb takdir iderler. Oyun esnasında if'âl ve hareketinde hür ve müstakil olan çocukların bir fikr-i intizam-ı pervane ile ... hukukuna ri'ayetkâr <10 Sol> olmalarına ve her türlü ifrad ve rekabet-i şahsiyeden tevki itmelerine mu'allimler dikkat itmelidir.

Oyunlar için en ziyade elli adım tûl ve yirmi beş adım 'ırdında bir meydan lazımdır. Ondan daha küçük bağçe veya salonlarda oynamak lazım gelirse oyuncuların adedini azaltmak ve icab-ı hale göre ba'zı tadilat yapmak iktizâ ider. Oyunların müddet- i devamını ve sûret-i intihâbını çocukların tahammülüne ve mevsime göre ta'yin etmelidir. Şiddet hareketi yorgunluğu icâb itdiren oyunların yazın icrâsı kat'iiyen câiz olmadığı gibi mevzi'i oyunları kışın açıkta tatbikide gayr-ı caizdir. Üç yaşından yedisine kadar çocuklar için faaliyet-i cismaniye yalnız oyundan ibaretdir denebilir. Filhâkika her gün sabahları beş on dakika peder veya validelerin mu'avenetiyle çocukların kol ve bacaklarını işleterek kendilerine terbiyeve jimnastiklere bazı hareket-i müslehe yaptırmak faideden hâli değilsede bu hareketi muvaffakiyetle tatbik idecek ebeveynin adedi pek azdır. Mamafih Bu senede çocuklara yalnız serbest oyunlar yaptırılmakda iktifâ olunabilir. Çünkü onların vücut ve damağları bir usûl tahtında terbiyeve hareketin tevliid ideceği yorgunluklara mütehemmil değildir. Çocukların oynayacağı münferid ve serbest oyunların nezâret altında bulundurulması ebeveynin vazifesidir.. mesela ön bağçesinde veya sofasında mütemâdiyen bağırıp koşan, atlayan, top oynayan, bir ayağıyla sekerek dolaşan bir çocuğa terleyince su içmemek lazım geldiğini, minderden aşağı atlar <11 Sağ> iken dizlerini bükme icâb itdiğini ve sağ ayakla olduğu gibi sağ ayaklada sekmesini topu atarken sağ ve sol elini kullanmasını izhâr ve tenbih itmelidir. Mekâtib-i ibtidâiyelerde muallimler bağçede oyunu kendileri bilfiil yapıp göstermeli bazı oyunları çocuklarla birlikte oynamalıdır. Çocukların hatalı vaziyetlerini ara sıra tashih itmelidirler. Münferid serbest oyunlarla birlikde müctemi' serbest oyunlarda oynatılabilir. Yedi yaşından itibaren kava'id-i mahsûse ile mukayyed bulunan oyunlar başlar bu seneden itibaren çocuklara yaptırılacak jimnastikler kısmen oyun kısmende terbiyeve harekât-ı bedeniyeden merkeb olmalıdır. Çocukların zabt ve rabtını te'min için 'askeri disipline lüzum yoktur. Ordudaki askerliği mektebe tatbike kalkışmak hata-yı terbiyevidir. Çocuğu körü körüne bir ita'at-ı mutlaka ile kendi kendine müteharrik bir makine haline getirmek matlûb değildir. Ma'lûm 'ilim ve fuzuli metanet ihlâkî nüfûz-ı nazarı ve 'ilim-i terbiyeye vukufı sayesinde

talebelerine hür bir terbiye vormelidir. Bedâyeten yapılacak hareketin ekserisi sanayi'-i muhtelif erbâbının hareketını taklid tarzında olmalı. Mesela bir süre ... çocuklara odun yarmak, tahta rendelemek, kalas biçmek, çekiç sallamak gibi ... üzminde bir şarkı söyleyerek birkaç kereler tekrar itdirmelidir. Çocuklar koşmalı,fakat iddi'a ile yarışmalarına itmeme ve koşduktan sonra kalbin hareketini tanzim için dört beş kere derin nefesle hareket-ı tenfise yapmalarını tenbih itmelidir. Dokuz on yaşına kadar kız ve erkek çocukların jimnastik ve oyunlarında hiçbir fark yoktur. Müretteb oyunların haricinde olarak münferid oyunlar meyânında çember çevirmeleri ve ip atlamaları pek faidelidir. Çocuklar için henkâm bluğ en tehlikeli bir <11 Sol> zamandır. Bütün 'uzuviyetde bir tahavvül-ü 'azim başlar. Bir te'eb 'azli 'arz olur. Ekseriyesinde infi'alat-ı 'asabiye görülür. Pek çoğu gamkin, sükut perver olur. Bu devrede hareket ve faaliyeti bi'n-nesbe azaltmalı, şiddet kuvveti icâb itdiren efratlardan, fazla bisiklete binmekten, ağır gülle kaldırmaktan kalt'iyyen ictinâb olunmalıdır. Bu senede çocukların fikir ve bedenleri büyük yorgunluklara ma'rûz kalırsa kalp hastalığına, vereme duçar olabilirler. On altı yaşından sonra faaliyet-i cismayeye yine bir ... tam virilebilir. Ve artık jimnastik her türlü sû'i isti'makine karşı en mü'essir bir salah hükmündedir. Çocukları tütün, rakı vesayir muzır-ı sıhhat-i meşrubatdan her türlü nâ meşru' ahvâlden vekâye için nasihatden, tekdirden daha mü'essir daha emin bir vasıtaadır.

Sporlara ancak yigirmi yaşından sonra başlamalıdır. Çünkü bu idmanlar fikren, beden en şedid bir faaliyeti icâb itdirir. Sporda gaye-i mütrikibe ? galibdir. Spor eğlence tarzında bir cidâl-i hayatdır. Galibenin te'mini uğrunda gençler bütün kavayı hayatlarını sarf iderler. Öyle şedid tahammülfersa bir mübârezeye hazırlanmamış vücudlar pek çabuk yıpranır, harab olur ve tam kendilerinden istifâde olunacak bir çağda min cehtin marid gözden nihân olurlar. İşte onun içündürki biz futbolun mekteplerde yalnız oyun şeklini pek faideli gördüğümüz halde spor sûretinde oynanmasını pek mahzurlı görmekteyiz. Oyun ile spor farkını ileride teşrîh ideceğiz. Oyun ile jimnastik ... lazım-ı gayrı mefarikidir. Bi't-tecrûbe sabit olmuştur ki sporlarda en ziyade ibrâz-ı muvaffakiyet idenler jimnastikle vücudlarını <12 Sol> hazırlamış olanlar olduğu gibi iyi jimnastik yapanlarda daha küçük yaşta oyunlarda beyne'l-akran temyiz idenler olmuştur.

Jimnastik san'i fakat mü'sser bir usûl-ü terbiyedir. Oyun bir nev'-i faaliyet-i tabi'iyedir fakat başlı başına bir usûl-ü terbiye değildir. Binâen-aleyh yalnız oyun

jimnastik birine kâim olmadığı gibi oyunsuz jimnastikte nâkis bir usûl-ü terbiyedir. O hâlde terbiye-i bedeniyenin ma'kûl ve mükemmel bir tarzda olabilmesi ve en faideli semreler ? hasl edilebilmesi için bu iki nev'-i faaliyetin birlikte tatbiki iktizâ ider. Oyun tamü's-sahha olan bir çocuğun fazla kuvvetini sarf ve istihlâk için harekete olan ihtiyacından münbe'is bir faaliyet Doktor Dimor'un tabirince "Une depense de luxe" dir. Sıhhati muhel olan fikri'd-deme ? müptela olan çocuklar oynamak istemezler onların hayat bütçesi fazla sarfiyata müsa'it değildir. O halde oyun 'uzuviyetin bir nev'i münit ... Jimnastikte bu tabi'lik yoktur. Çocuğun yaptığı hareketi bedeniyenin bir şahs-ı diğer onun ihtiyacına göre ta'yin ve takdir ider. Harekâtının oyunda olduğu gibi sahib-i mutlâkı değildir. Bil'akis müretteb ve mükennen bir takım kava'id altında virilen emre nazaran hareket ider bir makinedir. Oyun zevk ve neşenin mevlididir. Çocuk oyunla güler, eğlenir, memnun olur jimnastikin daha ciddi bir mahiyeti vardır. Bir fen mahsusdur. Fena ta'lim idilirse can sıkar. Fakat sanatına vâkıf bir muallim-i fûnûn-ı sairede olduğu gibi bu dersi talebesine sevdirebilir. Jimnastiği talebesinin sevmesi için yaptığı hareketin ne olduğunu ve ne faide te'min eylediğini bilmesi lazımdır. Oyunun kıymeti hissiyle <12 Sağ> jimnastik ise akıl ve mantıkla ta'yin idilir. Buradan anlaşılır ki oyun bi'n-nesbe dimağı daha az meşgul ider. Faaliyet-i dimağiye oyunun başlangıcındadır. Yani çocuk oyunun neden 'ibaret olduğunu anlamak için sarf-ı zihin ider ve oyunadıkça anla kesb-i ensit iderek fikrin faaliyetine lüzum kalmadan onları gayri ihtiyari yapar. Mesela 'ömründen hiçbir mani'den atlamamış bir çocuk eline bir alubda döndürerek sıçramak istese ipi arkadan başlayub başının üstünden geçirdikten sonra tam ayağı istikametine gelince atlayabilmek için mesafenin ta'yini ve tam zamanında sür'at-ı lazıme ile sıçramak ve tekrar yere ayağı teması müte'akib bir hareket-i müteselsile ile hem sıçrayub hem ipi müntezaman tedbir idebilmek lazımdır. Bunun için çocuğun fikren mütemadiyen meşgul olması iktizâ ider. Fakat sonraları bu muhtelif hareketin nısk ve nizâmına i'zâyı bedeniyesi alışınca artık hareketin icrâsında 'iyn-i dikkat ve şiddet-i emâlesine lüzum kalmaz o hareket otomatik bir şekil alır.

Bunu bisikletde daha iyi anlayabiliriz. İlk bindiğimiz zaman iki tekerlek üstünde piday-ı müvâzenetle düşmemek için faaliyet-i fikriye pek şediddir. İnsanın başka bir şey düşünmek ihtimali yoktur. Fakat 'izâlet ve müfâsılın iktisâb itdiği idman ve ahenk-i hareket sayesinde gelişen fikirden düşmek, devrilmek tehlikesi

bertaraf olunca insan artık ne mevâzenete nede makineyi sevk-i idâre için sarf ideceği kuvvete emâle-i zihni der.

Terbiyeve jimnastiklerde her hareketin icrâsı için faaliyet-i dimâğiyeye lüzum vardır. Bir hareket-i meslehenin hin-i icrâsında mü'eyyin bir kitle-i 'azliyeve dimağın a'sab vasıtasıyla tebliğ-i evâmîr itmesi

Sıhhi Çocuk Oyunları

ÇENBER

Üç beş yaşındaki çocukların koşmak en tabi'i eğlencesidir. Fakat maksadsız koşmak onları hem yorar hem usandırır. Birkaç çocuk bir araya gelince hiss-i rekabetle hemen yarışa kalkarlarki bu ekser ahvâlde muzırdır. Onların müfekkeresini hısn-ı sûretle işgal için çenber çevirtmek pek iyi bir tedbirdir. çenberi takip etmek mecburiyeti onların pek şiddetli koşmalarına man' olur. Çenberi düşürmeden sevk idebilmek için lazım gelen mahareti iktisâba uğraşırlar çenberin ekseriya ... hareketi çocuğu muhtelif istikametde koşturur ve muhtelif vaziyetler almağa mecbûr ider ki bu hareket-ı basite kendi bedenleri için bir nev'i jimnastik olur.

<Sayfa 13 Sağ> lazımdır. Böyle muhtelif 'izalet her hareketin icab itirdiği taklisatı ifâ itdirmek için fikri daima intibâh üzere bulunur.

Oyun sayesinde faaliyete gelen bir vücut çevit atının olduğu gibi 'izaletde pidayı kuvvet ider. Fakat oyunla vücuda matlub olan ..., endamı virebilmek mümkün değildir. 'izaletin tarz-ı teşkiline göre fen ve tecrübe ile lüzum ve ehemmiyeti ta'yin itmiş hareket fizyolojiye vardır ki o hareket-ı usul ve kaide tahtında icrasını ancak terbiyevi jimnastikler te'min ider.

Selim Sırrı

Faaliyet-i İctima'ıye

Darü'l-Fünunda İlk Eser-i Faaliyet

Darü'l-fünûnumuzun bu sene istinas eylediği ahvâlden beride serbest tedrisat ve konferanslar oldu. Gerek münevverü'l-fikr gerekse sathiyân sahib-i ma'lûmat olsun halkımızın en az alıştığı şey söz söylemek ve dinlemek keyfiyetidir. Ehemmiyetiyle beraber bizde bunun ihmale, fakdanete ? sebab-i hürriyet-i kelâmiyenin mefkûdiyeti iken i'lân-ı meşrutiyeti müte'akibede bu ihmalin temâdiyesine sû'i i'tiyâdı ba'is göstermekden ve binâen aleyh kabahati yine kendimize 'atfetmekten başka çare yok. Fi'l-vaki' çok yerlerde sürekli alkışlarla karşılanan ateşin sözler, parlak nutuklar, konferanslar söylendi, virildi. Fakat hakikatı söylemek lazım gelirse bunlardan halkın istifadesi nihayet bir iki saaylık vakit geçirmekten ibâret kaldı bir gada-yı fikri alamadı. Çünkü söylenen sözler güzâf bir nihâye olan siyaset olduğunu söyleyenler o hisde pekde sahib-i ihtisas olmadıklarından tabi'i bunlar yalnız lakaben konferans iderler.

<13 Sol> sözün derece-i te'sirini takdir idenler, milletler üzerinde ikâ' eylediği tesirleri tedkik idenler bir memleketde bu nokta-i nazardan vuku'a gelecek inkılabâtı atılacak hâtvat-ı terkiyi kemâl-i men ile kabûl iderler. Osmanlı darü'l-fünûnunun bu bahisde mûceb-i fahri olacak bir teşebbüsü hakikaten âtî için ümid-i bahş olacak bir mahiyetdedir. Darü'l-fünûn tarihinde bir sahife-i rengin teşkil idebilen bu teşebbüs terbye-i bedeniye kalubu teşkili ve serbest tedrisât usulünün vasi'idir. Bundan takriban altı ay mukaddem bir gün üçüncü dersi müte'akib hukûkun son sene dersanesinde mu'tâd-ı hilâfı bir hâl-i nazr dikkatimi celp eyledi baktım kürside yalnız resmini birkaç defa gördüğüm Selim Sırrı beği tanıdım. ... zât-ı bedeniye ile olan ihtisasını bildiğim cihetle darü'l-fünun kürsüsünde bast makal edişi 'umuma karşı itiraf idiyorumki – garip geldi. Kendi kendime diyordum. Mekteb-i hukûkun jimnastik ile münâsebeti nedir ? işte o zaman masıb zânnettim bu düşüncelerle konferans salonuna girdim. İki bine karib darü'l-fünûn müdâviminininden ancak kırk ellisi iştirâk etmişti. Çünkü herkes ma'lûmun kolunu sallamaktan bacağını kaldırmaktan hasl olan faideden bahsedeceğini tahmin iderek bu ... lüzum şeyleri ! yapmağa sarf idecek zamanları olmadığından salona gelmeğe lüzum görmemişlerdi. Sırrı bey bizi o gün şiddet kelâmı, belâgatı vukûf ve tatbi'i ile teshir itmişti. Aynen şu sözleri söylemişti: "Ma'îşet haziremiz bir intihar-ı tedriciden başka bir şey değildir. Memleketimizde sinirlerinden hasta olan yalnız kadınlar değildir. Vücut ile fikir arasındaki mevazenet bozulmuştur. En büyük en mehlûk hastalığımız her şeye karşı

büyük bir lakaydı göstermememizdir. Vatanın selâmetini yalnız yaşayın diye bağırarak temin <Sayfa 14 Sağ> idemez. Onu yaşanacak kuvvettir. O kuvvet ise ersi değil kesbidir. Avrupada en matrakı ? milletler vücudlarının terbiyesine en ziyade ihtimâm iden milletlerdir. ‘ilm kuvveti gibi beden kuvvetide terbiye-i dimağiye ile olur. Dimağ ise izâ-yı bedeniye’nin hakim-i mutlakıdır. İ’zâb onun emrine tabi’dir. Zaman oturmak zamanı değil koşmak zamanıdır.

İkinci ders meseleye biraz daha ‘alaka-yı his eylemeğe başladım. Esasen az çok riyazât-ı bedeniye ile iştiğalim varsada açık söyleyeyim muhterem-i üstadın irşadından evvel ben terbiye-i bedeniye’nin ictimâ’iyata, hey’et-i beşeriyeye olan tes’sirini, te’sir-i sıhranesini takdir idemiyordum. Üçüncü dersi müte‘akib meclûsi oldum Sırrı bey terbiye-i bedeniye’de bahsetmekle beraber arada terbiye-i ruhiye ve ictima’iyemizide unutmuyor, milletlerin revabat-ı ictimâ’iyesinden ‘ale’l-umûm terbiyeden, kadın terbiyesinden, çocuk terbiyesinden her şeyden evet fikir ve nazarımızı tenvir iden her şeyden bahsediyordu. İmtihanlara kadar muntazaman her pençşenbe ‘adedi gittikçe tezâid iden bir cema’ate bir silsile-i mev’ize takip ediyor ve her hafta bize yeni bir levha-i ‘ayret gösteriyordu. Bütün maddiyatını tarihe müsted ve saskale-i isbât-ı verâih idiyor ve bizi her hafta biraz daha birbirimize sevdirdiyordu. O gıl ve ‘aşdan, menâfi’-i şahsiyeden, betlekden azâde bir kardeşliğin esasını kurmak istiyordu. Bütün arkadaşlarımla itiraf ideriz ki biz, onun kadar bize ait acı hakikatları gülünç, etvâri teşrih iden görmedik. İctimaiyetdeki nevakısıamız o kadar çok o kadar bedyehi idiki sonra o mevâkısâ mukabil civarın tekmilatını terkiyatını serd ittikçe vaz’iyet-i nesbiye-i beşeriyemizi kuş bakışı nazarla pek ‘ayan görüyorduk. Bir rehber muhtac olan genç dimağlarımız yavaş <14 Sol> yavaş bu hakâyika iyiden iyi ısındıkça başka ihtiyacat, başka ihtisâsat baş gösteriyordu. Ekseriyetle ismi geçen terbiye-i bedeniye kulblsrının bizde misâli bulunmayışı bir noksan olarak talkî olunmağa başladığı gün o noksanı ikmâl için ilk hatveyi atmak darü’l-fünûna tevcih itdiğini tahmin eyledik. Sırrı beyde ihtimal ki mahyitan ? vaki’ olan ihtisâsatından yahud istidla’ât-ı husûsiyeden dolayı böyle bir teşebbüsün isabeti tezkâr ile beraber talebenin derece-i temâyülünü anlamak için bir müddet intizârı münâsib gördü. Fakat gençlik hararet-i demm-i garib bir hâl. Fikrin isabeti teşebbüsün muvaffakiyeti müsellemlen iken durulur mu ya ? ve’l-hâsıl teklif ile te’sisin arası iki ay geçmedi. Bir gün muallim nezi kazı ? köyündeki İsporkluyana ? davet etti. Ve orada bize bir nutuk verdi “terbiye-i bedeniye klubi” o gün te’sis itti

nizâmname okundu. Hemân orada oyunlara başladık. Oh bilseniz kahve köşelerinde mütefessih bir havada oynayan tavla, iskambil ile bu açık saf ve temiz havada tatbik idilen sıhhi, terbiyevi oyunlar arasında ne büyük bir fark vardı.

Kulübün maksadı ‘ulvidir. İştigalatı da mühimdir. Riyâziyat-ı bdeniyede, iştigalat-ı fenniyede, mefâhir-i sanayi‘de ihtisasat-ı maliye pek lüzumlu bir şey olduğundan her şeyde olduğu gibi terbiye-i bedeniye husûsundada bize Osmanlılığa ait bakâyayı ihyâ-yı ahz âmalımızdır. Cirit ve emsâli oyunlarımızın yakında sahe-i zeyb? Olacağından şübhe itmemelidir. Darü’l-fünûnun muhtelif şa‘ibâtı artık çok ve kirli saçlı nahif idebilir.çelimsiz mariz doktorlar üç kelimeyi bir araya getiremeyecek, ‘adileye merdivenini birbirini müte‘akib iki def‘a çıkamayacak, avukatlar yetiştiremeyecek kavi, zeki, münevver, fa‘al, halasa bütün mevcudiyeti ile metin, cevval, <Sayfa 15 Sağ> adamlar yetiştirecek taşra halkının ihtiyacat ve sevâik-i medeniyeye karşı olan lakidiyesine mukâbil çekdiği mezâhim, duçâr olduğu mahrumiyetlerden onları çekûb çıkarmak darü’l-fünûn terbiye-i bedeniye kulübünün ehem iştigalatı olacak, icâb iden yerlerde hâdisât-ı ictimâ‘iye hakkında konferanslar i‘tâsı nazr-ı ehemmiyetle gördüğü müşaggalinden bulunacaktır.

Almanya’da tam ‘azâmeti küçük büyük her Almanya’lının gönlünde yer tutan Friedrich ludwig jahn’ın vatanının te‘âlisi için takip eylediği hatt-ı hareket kısmen darü’l-fünûn terbiye-i bedeniye kulübü için numune-i imtisâl olduğundan onun kendi kulübüne ‘alâmet olarak koyduğu dört dane F harfi mekâmene kulübümüzde

“mu‘tekid, müteşebbis, metin, mütenâsib”

Ma‘nalarına delaleten dört (M) adım harfini işaret-i fahire ittihâz eyledi. Maksadın büyüklüğü ile beraber kulüb ‘azasının ‘azmi kat‘i olduğu için vusul-ü ... muhakkaktır. İşte bu teşebbüs-ü hayat-ı ‘ilmiye ve ctima‘iyemizde şayân-ı kayd bir vak‘adır. Millet bundan bu ufak resimden büyük faideler istihsâl idecektir. Bunun en büyük şerefi müteşebbisi olan Selim Sırrı beğе sonrada darü’l-fünûnlaradır. Zaten bu memleketi kurtaracak nesil darü’l-fünûnlar olduğunda şübhe var mı ? Almanya’da hâli hazırdaki terkiyâtın vaz‘ –ı esasında Ludwig jahn ile meslektaşısı heö maksadı olan gençlere aid hisse-i şerefin Osmanlılıkda bir mislide darü’l-fünûn terbiye-i bedeniye kulübüne aid olsa sezâdır.

Hukuk mu’avinlerinden Burhaneddin

Darü'l-Fünûn Gençleri Terbiye-i Bedenie Kulübü Nizâmnamesi

Mukaddime

- 1- Darü'l-fünûn gençleri bir vech-i âti nizâmnameye tevfikân ‘‘Darü'l-fünûn gençleri terbiye-i bedeniye kulübü’’ nâmıyşa bir kulüb te’sis eylemişlerdir.
- 2- Kulübün a‘zâsı , a‘za-yı asliye a‘za-yı fahriye ve a‘za-yı muharebe olmak üzere üç nev‘i a‘zadan mürekkebdir.
- 3- A‘zanın cümlesinin mekârim-i ahlâkiye ile muttasıf olması şartıdır.
- 4- Hayat ve sıhhatı tehdid iden her türlü sû-i isti‘mâlatdan tevkî‘ idilecek ve te’âvin-i emricâline imtisâlen ... kavlen ve fi‘ilen mezâhiretde bulunacaktır.
- 5- Darü'l-fünûn şa‘ bat-ı muhtelifesinden arzu iden genç şerâit-i duhulı ifa iderek a‘za-yı asliye saffetini iktisab edebilir.
- 6- A‘za-yı fahriye kulübünce istifade-i me’mûl olup a‘za-yı asliyenin ekseriyeti mutlakası tarafından kabul olunan zevatdan ibarettir.
- 7- Taşra mekatib-i ‘âliye talabesi a‘za-yı muhabere saffetini iktisâb idebilir.
- 8- A‘za-yı asliye kulüb veznesine yigirmi gurus duhuliyeden ma‘ada şehri beş kuruş te’diyesile mükellefdir.
- 9- A‘zanın bir heyet-i ‘umûmiye, bir de heyet idaresi vardır.

<Sayfa 16 Sağ>

BİRİNCİ FASIL

Kulübün maksad-ı te’sisi beyanındadır.

- 10- Kulübün maksad-ı te’sisi fikriyle cismin muvazenetini te’mîn ve terbiye-i ictimâ’iyemizdeki noksanların ezelesidir.
- 11- Biçimli, kavi, müteşebbis, fa‘al, becerikli, mütehemmil olmayı te’mîn iden her nev‘-i jimnastik ve sporları kava‘idi hıfzı’s-sıhhiye ri‘ayeten mevki‘i fi‘ile koyacaktır.

12- Kulüpde din ve siyasetten ma'ada her nev'-i mesail-i iştima'giye ve sıhhiye üzerine müzkere ve müdavele-i ifkâr eyleyecektir. Ve bu hususta haricde dahil konferanslar tertib idilecektir.

13- Kulübün programında atideki sporlar vardır.

- (1) Her nev'i top oyunları tenis, golf, kriket.
- (2) Yaya yarışlarının enva'i muhtelifesi ve atlamalar.
- (3) Disk, cirit, ok, nişan atmak yüzmek ve eskrim.
- (4) ... , ... , ... , sandal elh.

İKİNCİ FASIL

Heyet-i idarenin suret teşkili ve vezai fi babındadır.

14- Heyet-i idare a'za-yı asliyenin ekseriyet-i taşani ? tarafından re'yi hafi ile ittihab idilen bir reis bir reis-i sani bir idare me'muru bir katib ve bir sandukardan ibaret olmak üzere beş kişiden merkebdir. Reis-i evvel a'za-yı fahriyeden ittihab idilebilir.

15- Heyet-i idare a'zası senede bir tebdil <Sol 16> idecek fakat heyet-i sabıka azasının tekrar ittihabı caiz olacaktır.

16- Reis-i müzakeratı idare ve mevzu'u bahis olacak mevadin programını evvelce bizzat veya a'zadan biri tarafından virilen takrir üzerine tanzim ile hin-i in'ikadda heyete arz ve irae ve evrakı imza ider.

17- İdare memuru eşya ve emvali muhafaza-i kulübün mu'amelat ve mübaya'atının idare, müraca'at ve ik'ayı kabul ve mevad-ı meskureden lüzum görülenleri heyet-i idareye arz itmek vazifesiyle mükellefdir. Müba'ayatda heyet-i idare a'zasından iki zat hazır olmak lazımdır.

18- Katib müzakerat ve mükarreratı zapt ve evrak-ı cem'iyeti tanzim ve muhafaza ider.

19- Sandukar kulübün ve varidatını el kasaları ve ustasıyla toplayacak ve masarifatı edâ idecektir.

20- Heyet-i idare on beş günde bir ictima ider. Fevkalade ictima icab iderse reis tarafında sıra‘at-i mümkünü ile a‘za-yi heyete ihbar olunmak lazımdır.

21- Heyet-i idare evvel kulübün husül-ü maksadına muktezi bi‘l-cümle tedabiri cedid ve intizam dairesinde ittihaz etmek, saniyen tahsilat ve hususat-ı saireye müte‘allik defatirin intizamına dikkat eylemek salisan masarifi taht-ı karara almak rabi‘an her sene nihayetinde kulübün sene-i atiye için muhtaç olduğu salahati mütezammın bir layiha tanzim etmek vazifeleriyle mükellefdir.

Maba‘dı var.

Müdür-i mes‘ul : Selim sırrı. * Matba‘-i Ebu‘z-zıya

İHTÂR-I MAHSUS

... hariç olmak üzere parlak kağıda matbu ‘resimler, o suretle vaz‘ idilmiştir ki mecmu‘adan tefrik edilerek ileride çocuk terbiyesine aid müfid ve güzel bir albüm teşkil idilebilecektir.

BİZCE MEÇHUL HAYATLAR

Selim sırrı bey evvelki sene İsveç’ de bulunduğu esndaki notlarından müteşekkil 180 sahifelik zarif bir cilttir. Müte‘eddid resimlerle meziyetdir. İsveç hayatını 1 safhat-ı içtima‘iyesini gayet selis ve sade bir lisanla tasvir ider, idare hanemizde bulunur.

Resminizin kendinize benzemesini istiyorsanız Pazar-ı alman karşısında apollon fotoğrafhanesine müraca‘at idiniz.

Bu sahife ile kabin içi ilan için kiralıktır (Şera‘it i‘lanı öğrenmek isteyenlerin idaremize müraca‘atları lazımdır.

1.2. Terbiye ve Oyun, Sayı: 2.

TERBİYE VE OYUN

Numru 2 Sene 1

On Beş Günde Bir

Nüshası 60

Paredir

Sahib-i imtiyâz ve müdiri:

Abone şartları:

Selim Sırrı

İstanbul ve vilâyet

Mesleğimize muvâfık-ı makâlat ma‘a‘l-memnû‘iye

(posta icrâtıyla beraber)

Kabul olunur

senelik / altı aylık

Derc idilmeyen ‘atar ‘iade olunmaz

30 / 15 guruş

memâlik-i ecnebiye için

(posta icrâtıyla beraber)

8 frankdır

Münderecât

Terbiye-i Etfâl ..... Selim Sırrı

Mihânikit Harekat..... Doktor İhsan

Kuvvet (Şi‘ir) ..... Osman Fahri

Uyuşukluk mevtin başlangıcıdır ..... Mesud Fani

Spor Aleminde Tenis ..... Selim Sırrı

İdarehane

İstanbul Bâb-ı ‘Âli Yokuşunda Orhan Bey Hanında Numru 10

İdarehane , cumadan ma‘ada her gün ba‘dü’z-zühur

Saa 1’ den 6’ ya kadar açıktır.

İstanbul, Pazartesi, 15 Ağustos, 1327

Numru 2 Sene 1

Pazartesi 15

Ağustos 1327

Sahib-i imtiyâz ve müdiri

Abone şartları:

Selim Sırrı

İstanbul ve vilâyet için

İdare-i Hâne : İstanbulda

(posta icrâtıyla beraber)

Bâb-ı âli caddesinde

senelik / altı aylık

Orhan Bey hanında numru 10

30 / 15 guruş.

İdarehane , cumadan ma‘ada her gün ba‘dü‘z-zühur

Saat 1’ den 6’ ya kadar açıktır.

Eyâlet-i mümtaze ve memâlik-i ecnebiye

(posta icrâtıyla beraber)

Seneliği 8 frankdır

Talebeye idâreden alınmak şartıyla

Seneliği 20 guruşdur.

Her husûs için idâre me‘muru Avni nâmına mürâca‘at olunmalıdır. Abone bedeli nakden gönderilmelidir, pul kabul edilmez.

Gençlerin terbiye-i fikriye ve bedenîyesine hadm on beş günde bir neşr olunur mecmû‘adır.

Terbiye kar‘ilerine ramazan-ı şerifi hararetle tebrik ider.

ÇOCUK TERBİYESİ

‘ ‘Valide evladının ileride dahil olacağı cem‘iyetin ihtiyacını ta‘yin idebilecek dürbin olmalıdır.’’

Her türlü mesâil-i hayatiyenin yalnız kuvvet-i bazı ile hal edildiği kurun ve sata düründe insanlar terbiye-i fikriyelerini ihmâl itmek mecburiyet elmiyesinde ? oldukları gibi hatta tabıkât-ı ‘aliyeye mensûb kimselerin pek çoğu bile belki kendi imzalarını atamayacak kadar cahil idiler. Halâ kadınlar o zavallılar daha dün ber seviyede kalmışlardı. O zamana göre kadın erkekler için hazmı kolay bir meyveden başka bir şey değildi. ‘ilim ve irfandan bi behre valideler zaten bir şey bilmek ihtiyacından varsete olan çocuklarına hiçbir şey öğretmezlerdi. Kuvvet, zor bazı yalnız o makbûl hakkın ‘adaletin hepsinin fevkinde o. ‘akıl zeka, ma‘lûmat mesa‘i-i fikriyeye bunların hepsi hiç menzelesinde idi. Mürüvvet, merhamet ‘lû cenab gibi fezâil-i ahlakiye birer eser-i zaaf telkî olunurdu. Halasa erkekler vahşet-i alvad, kanlı müsara‘alara dayanacak bir kabiliyeti iktisâb için döğüşür, vuruşur, uğraşır. Kadınlar, kızlar ise o muharebelerin o cengaverliğin hicâb-ı âvr-ı hesetene ? birer baziçe olurlardı. Bugünkü cem‘iyetlerin tabi‘ oldukları şerait-i hayatiye büsbütün başkadır. Bi’t-tabi‘ bu fikrimle insaniyetin behimiyetden tamamıyla mülkiyete intikal ittiğini iddi‘a idecek kadar saf-ı derun değilim ve dünyayı zümrüdün çimenirde sayedâr ağaçlıklar altında kemâl-ı emniyet ve istirahatle kuzular otlayan bir mer‘idiyeye tasavvur itmem. Ve bazı hunhuvar katl dişli kurtların bir rahm ve bi aman tecavüzünün bu yigirminci asır medeniyetinde devam etmekde olduğuna kana‘atim vardır. Her ne kadar insanların vuku‘at ruzmeresi bize kuvvetin hakka galebe ittiğini göstermekde <Sayfa 18 Sağ> isede bugün bir muhâkeme-i vicdan vardır kio hakkı batıldan ayırır ve bize kuvvete karşı mukâvemet ‘acize karşı merhamet hissi verir. İşte bizimde medeniyet-i hezereden beklediğimiz bu gibi hissiyat-ı necibe-i insaniyedir. İnsanların bugünkü hayat-ı ictima‘iyesi bir çok nakat-ı nazardan şübhe itmemki hayli terkîye-i mazhar olmuştur. Bir kere fikirler incilmiştir, tarz-ı muhâkeme değişmiştir. Şimdi artık çocuğunu mektebe başlatan bir peder hoca efendiye ‘‘Eti senin kemiği benim’’ dimediği gibi derse çalışmayan yaramazlık iden çocuklara tabanlarını patlatıncaya kadar dayak atan veya kulaklarını yırtacak kadar vahşet gösteren medeni mu‘allimler yer yüzünde mevcut değildir.

Hükümetler cence değil cinayat ile mahkûm olanların bile esbâb-ı istirahatını te'mine çalışıyorlar. Eski zindanların, işkencelerin halasa insaniyete yakışmayan her türlü mezâlim-i menfûrenin medeni milletlerce isimleri bile unutulmağa başlamışdır. Bugünkü insanlar daha büyük bir istiklal-ı ifkara mâlik olduklarından der ki meçhul ve maiyeti na ma'lûm kuvvetlerin karşısında artık baş eğmiyorlar. Hükûmât-u mutlakanın birer birer sükûtı buna en büyük delildir. Fenin yalnız o mü'esser bariz kuvvetin taht-ı te'sirinde yaşayan dimağlar fikr ve muhâkemenin nakıslarına virdiği bir i'timâd ile hakâyık-ı 'ilmi daha nafiz bir nazarla görüyor. Ve nefisine i'timad ve kendi kendini idare idebilmek kabiliyetini zulmü istibdadı devirir. Zaten muhâberât-ı hazere bile eskisi kadar ... deme ba'is olmuyor. Hatta yeni icad idilen eslehe düşmanı öldürmek değil safdan haric kımak esasına müsteneddir. Harikulade bir sira'et-i seyire mâlik olan mermiyat-ı cedide ile muharebelerde ezmine-i kadime ve kurun ve satıya nisbetle hiç şüphe yok ki daha az insan telef oluyor. Kılıçlar, hançerler, gürzler ve ... nokta-i istinadı demir kollarıydı. Şimdi ki top, tüfenk ve metiralyozların mesnedi ise sağlam bir bedendeki salim fikirden gerek insanlar gerek milletler arasında ki mücadele-i hayâya ve rikâb-ı ictima'îye maziye nisbetle daha şedid bir sûretde hükümfermadır. Fakat aradaki fark büyüktür. Bugünkü cidâl-ı hayat için harb-i ictima'î için en mükemmel salah sa'î, zeka ve ma'lûmatdır. İşte bunun içindir ki biz geçen haftaki makalemizde, kadınların mükemmel bir tahsil ile pir ü resiyâb olmalarını masran dilemişdik. Ve kadınların evladlarını hıfz-ı sıhhat kavaninine ri'âyeten büyütme mecburiyetiyle beraber bir gün kendilerinden ayrıldıktan sonra dahil olacakları cem'iyetin ihtiyacına göre bir terbiye-i mahsûse vormeleride lazımdır.

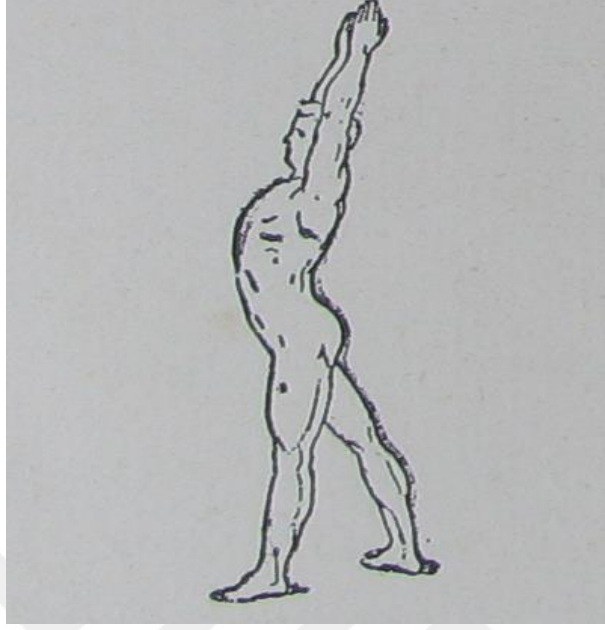
Selim Sırrı

Mihânikit Hareket

Harekât-ı Mafsaliye

Mafsalların isimleri ve tabi'i hududları pek mühim ve pek faidelidir. Sûret-i tesmiyeleri için burada uzun uzadıya teşrîh-i mutâla'at ve izâhatine girişmiyoruz. 'ale'l-'umum yekdiğeriyle birleştikleri mahallere "mafsal, oynak yeri" derler. Bu iki neva'dır ya tam ya gayrı tam olur tam olursa hareket yoktur. Gayrı tam olursa hareket vardır. Asıl mafsal ismi bunları murâd ider. İşte bu mafsalların hareketlerinin ve sa'at-i mümkünelerini bilmek ve onlardan her birinin hududunu mutala'a eylemek

hem çok lazım hem çok fa'idelidir. Vaz'iyet-i müstakimede durulduğu zaman bir vech-i âti ta'rifat kabul ve mutala'at olunur.

Şekil 1

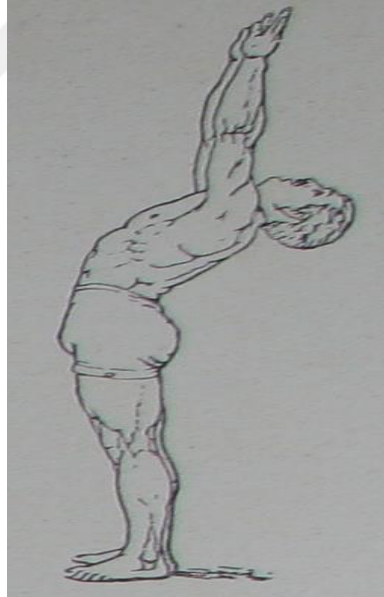
Hareket-i ta'rifiye: Bu vücudun bir kısmını şakulan yukarı kaldırmaktır. Mesela: Ayakta durulduğu halde kolları omuzlar istikametinde başın yukarısına kaldırmak bir hareket-i terfî'iyedir. Bu hareketin öne, arkaya, yanlara, 'amuda, maîl, afâki, anu'î, vardır. Hareket-i tenziliye bunun ma'kûsı olub kolların yukarıda iken yana veya aşağıya indirilmesidir.

Bükme: iki kısım 'azameyi aralarında az çok hadd-i berzaviye ? teşkil idecek vech ile birini diğerinin imtidadınca tehrik itmek fa'aline derler. Şekil 2: gövdenin kalçalar üzerinde bükülme hareketidir.

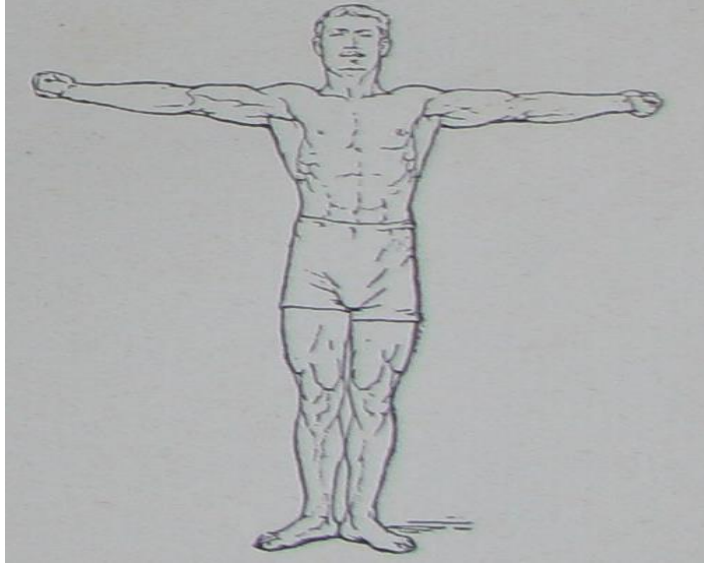
Şekil 2

- Hareket-i İnbisatiye: hareket-i inkıbâziyenin ‘aksidir. Şekil 3: Gövdenin eller hareket-i terfi‘iyede olduğu halde hareket ibsâtiyesini gösterir.
- Hareket-i mahûriye: herhangi bir ‘uzuvun kendi mahûri etrafındaki hareket devriyesine dirler. Bununda içeriden

Şekil 3

<Sayfa 20 Sağ> ve dışarıdan olmak üzere nev‘ileri vardır. İleride ta‘rif ve tahlil ideceğiz. Şekil 4: Kolların vaz‘iyet-i afkiyede dış tarafa hareket-i mahûriyesini gösteriyor.

Şekil 4

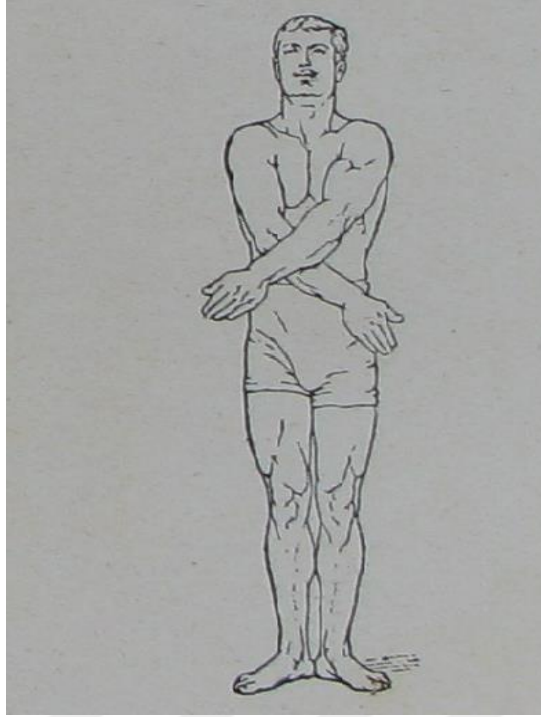
- Hareket-i meba'de: İki 'uzuvun biri birinden ayrılmasıdır. Şekil 5'teki bacağın hareketi gibi

Şekil 5

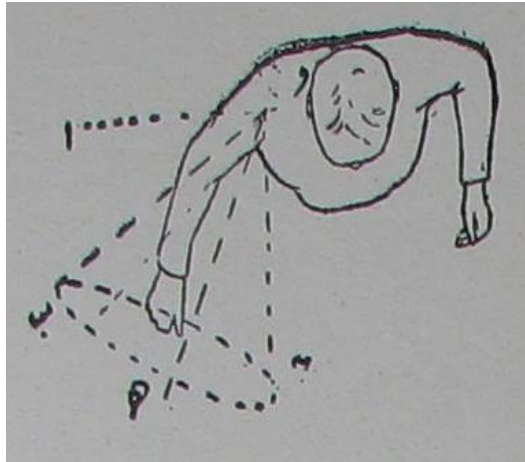
Hatt-ı metusete yaklaşmasıdır.

Şekil 6: Kolların hareket makrebesini gösterir.

Şekil 6

- Hareket-i mahrûtiye: helezoni bir harektedir ki ‘uzuvun nihâyeti bir takım daireler çizer. Yahud merkezi ‘uzuvdan ‘ibâret olan bir mahrût mefrûzan üzerinde hutut dair veya resm ider. Şekil 7: hareket-i mahrûtiyede bulunan bir kolun resmettiği mahrutdur. (vav he) hatta mahrudun mahveridir. Kol evvelan (vav elif) vaziyet-i müst‘rezasında bulunur. Sonra (... b) kavis dairesini çizer. <Sayfa 21 Sağ> ‘azaletin, etlerin isimleri teştiḥ kitablarında iskelet üzerindeki irtikâzlarına ve te’sir-i münferidlerine göre virilmiştir.

Şekil 7

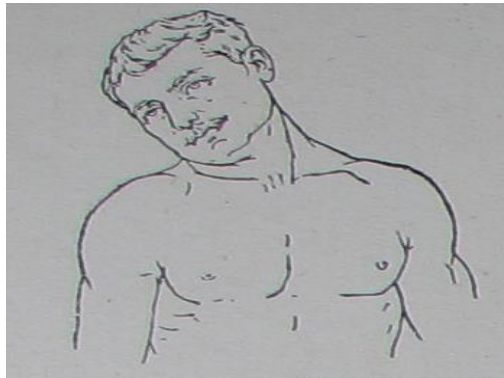
Bu ta'rifat öğrenildiğinden sonra bedenin muhtelif kısımlarının hareketlerini bilmek lazımdır. Onları da başdan başlayarak sırası ile zıkr ve te'dad ideceğiz.

Başın hareketleri: Baş öne, arkaya ve iki yan taraflara eğilebilir. Sağa ve sola çevrilebilir. Ön tarafa hareket atalasın ve mahurik (bel kemiğinin başından itibaren birinci ve ikinci kemikleri) lokma (kemiklerin üzerindeki iri çıkıntılara lisân-ı teşrîhde lokma denir). Ve nahye-i 'ınkiyenin (boyun) nokta-i ibtidâsı aralarında vuku'a gelir. Şekil 8: başın ön tarafa in'itafi.

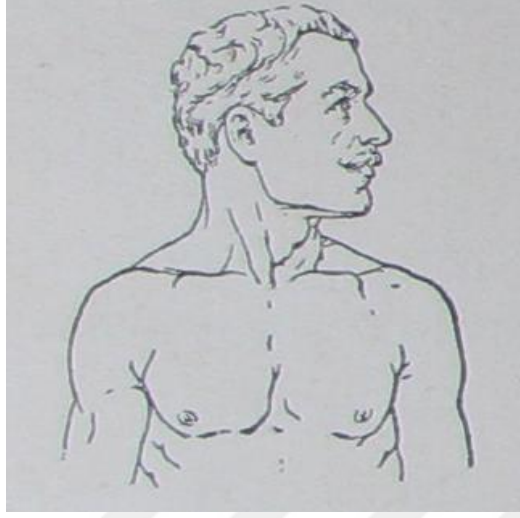
Şekil 8

Bu hareket çenenin ve 'azim kısan (göğüs kemiği) musâdefesiyle, arka taraftan kabz etler ve batların gerilmesiyle tahdid olunur. Şekil 9: Başın sağ tarafa ini'tâf cenbisidir. Bundada mukâbil tarafın 'izâlet ve erbetesinin tevtiri yani gerilmesi tahdidi ider. (Jimnastik lisânında başın sağa veya sola bükülmesidir.)

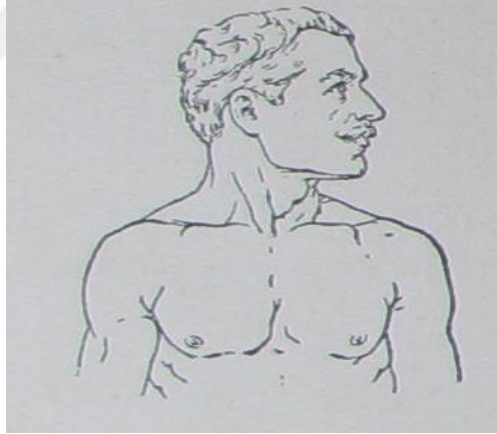
Şekil 9

Hareket-i mahûriye (Başı sağa veya sola döndürmek) yani tedkîr-i itlâs ve mahur arasında boyun kemiklerinde vaki' olur. Şekil: 10 başın sol tarafa tedkîri.

Şekil 10

Şekil 11 : başın hareket-i inbisâtiyesidir.

Cez'in gövdenin hareketleri: gövde bükülür, uzanır, caniben temâyil ider ve mahuri etrafında döndürülür. Fakat burada dikkat olunacak bir nokta vardır. Hareketlerin iltibâsı yani birbirine karışmasıdır. Mesela gövdenin re'si fahzeler üzerinde hareketleri vardır. bir de bel kemiğinin hareketleri vardır. Ki bu hareketler <Sayfa 22 Sağ> gövdenin şeklinde tebdilât-ı husûle getirirler. İşte bu iki nev'i hareketlerin birbirinden tefriki icâb kat'dir.

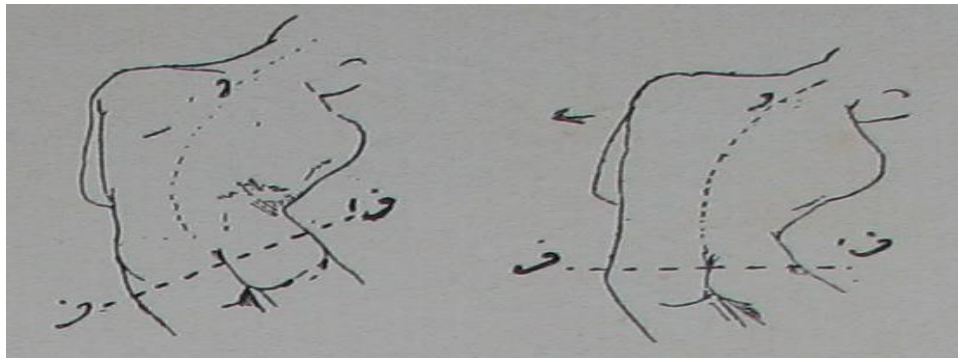

Şekil 11: başın önü
geri bükülmesi.

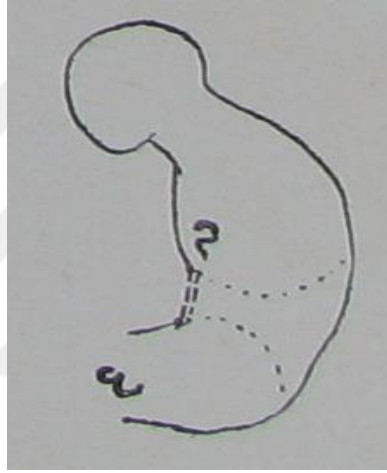
şekil 12: başın ...
geri bükülmesi

Şekil 13: gövdenin yan taraflara bükülmesidir. Şimdi aşağıki iki harekete dikkat edelim. 1 numaralı hareket, hareket-i sahihedir. Feve ? hattı res-i fahzalardan geçen hattır. Gövdenin asıl hareketi budur. 2 numaralı hareket gayr-ı sahihedir. Feve ? hatı huselenin kısm-ı menhurufundan geçiyor. Halbuki evvelkinde mezkûr hat müstakim bulunuyor. Gövdenin bükülmesi bel kemiğinin inhine bida itmesi demektir. Bunda vaziyet: 'ane ve çene 'azmi kısa takrîb iderler. O zaman gövdenin kabzalarından (karın etlerinden) ve başın kabzalarından mütevellid yalnız bir inhina vardır. Şekil 13'e dikkat olunsun. Bu gövdenin kalçalar üzerinde bükülmesidir. Kalçalar üzerinde gövdenin bükülmesinde daha çok ziyade vasi' hareket kalçanın mafsallarında vaki' olur. Galebe çalacak bir mukâvemet mevcut olan seryi' hareketlerde bükülmüş gövdeye mesned hıdmetini gören kabzalar değildir. Orada bilakis bastalar iş görürler. Siklet-i bedeni ön tarafa düşürmekden mani' iderler.

Şekil 13

Bükülme bir mahdûdiyet-i ‘arz ider ki bu da arbete-i esferin elastikiyeti (iki nihayeti ile ‘azime yahud bir nihayeti ‘azime diğerk nihayeti kıkırdağa marbût yolunarak kemikleri birbiriyle münâsebetde bulunduran bağlara rabat denir. Bunların az çok elastikiyeti ve kabiliyet-i temadiyesi vardır). İkrâs-ı beyne’l-fekretin işlenliği (bel kemiğini teşkil iden ve ismine fikre denilen kemiklerin aralarında bulunan kırs şeklinde yasdıklara itlâk olunur. Ve fekrelerin harekât-ı mafsaliyesinin ... iledir. İhşâyı batniyenin (karındaki ‘uzuvların) hacmine nisbeten bu inhina azdır zayıf bir kimse ayaklarını eliyle kolayca tutabilir. Hacimli bir karında bükülmek için bir ‘adım kabiliyet-i esâsiye vardır. Şekil: 14 karının büyük müstakim etlerinin

fi’il ve te’sirini gösteriyorki bunların taklislerinde ‘ani (ayn) göğüs kemiğine (kaf) takribi ider. Gövdenin inbisatı fekrelerde ve kalçanın mafsalında vaki’ bükülme gibi vuku’a gelir. Gövdeyi germek bel kemiğini tashih ve takvim itmek demektir. Bu tashihi kâfil ve zâmin şerâitde ayrıca bir bahisde hatta jimnastiğin şerâit-i bedâyi’iyesi namı altında bir bahisdir. Mutâla‘aya şayandır. Bel kemiğine boyun sırt ve bel kısımlarını gayr-ı kabl tağbir bir sûretde tashih ve takviye itdirmek ve bi’l-cümle fekreteni işlek ve rabatalarını müte‘akiben elastiki bir hale getirmek lazımedendir.

Başı geriye bükmek için şekil 15:

Başı yukarı kaldırmak kâfi değildir. Bilâkis çeneyi boyunla tesbit itmeli ve ikisini birlikde kaldırarak bükmelidir. Bel kısmını işletmek için karın etlerini taksir itdirmelidir. Gövdenin hareket-i inbisâtyesinin (gövdenin geriye bükülmesi) kalçalar üzerinde hududı oldukça mahsûr ve mahdûddur. Bu kalçaların gövde üzerinde ki inbisatının (bacakları yukarı bükmek) <23 Sol> ‘aynidir. Vücudun temayülü hatt-ı şakolıyı tecavüz itdiği anda bastalar gevşer. İşte şekil 3 kolların hareket terfi‘iyesiyle gövdenin inbisatını ... idiyor ki gövdenin kabzalarından olan karın atları pek gergin bulunuyorlar. Eğer gövdenin bastalarını işletmek onların şiddetli bir sûrette fi‘il ve te’sirlerini husûle getirmek istenirse, bunun için gövdenin vaz‘iyet-i müstakimesini muhafaza itmesine son derece gayret itmek şartıyla ön tarafa eğilmeli. Gövdenin yan taraflara bükülmesi bel üzerinde vuku‘a gelir. Lakin bunda kalçaların tesbiti ehem ve lazımdır. Eğer kalçaların tesbitine dikkat olunmazsa bu hareket yani gövdenin yan taraflara bükülmesi kalça üzerinde cez‘in hareketi ile karışır. Buna mani‘ olmak için bir sıra üzerine beygire biner gibi yahud husûlenin lazım olan tesbitini husûle getirmek için bacakları gergin olduğu halde ayırmak elleri kalçaya koymak kâfi ve lazımdır. Husûlenin bu tesbiti kezâ gövdeyi bükme hareketlerinde daha ziyade lazımdır. Şekil 15 : gövdenin sağa bükülmesi bu hareketde arka taraf görülebilir. Fakat bu heman büsbütün başa ve kalçaya münhasırdır. Bacaklar ayrılmış yahud bir iskemle üzerine beygire biner gibi oturulmuş olursa bu hareket ziyadesiyle azalır. Ve ‘iyn-i zamanda daima başta ve omuzlarda hafif hareketler ile terâfuk ider. İşte 15. şekil bu ciheti tadvik ve mütâla‘a ider.

Bükülme boyunde ve belde mümkünê’l-icrâdır sırt hemen sert ve katıdır. Bu kısmın <24 Sağ> ‘adaba muhafaza-i kâr vazifesi vardır. Ciğerler, kalb ve en büyük

kan damlaları burada bulunur. Binâen aleyh bükülmeler bu kısmın setliğinden dolayı kabul

Olmadığından ne ciğerler ne büyük kan damlaları mütezarrır olmazlar.

Bel kemiğinin muhtelif nahyelerinde kabiliyet-i hareket birkaç şey'e ve ibsete bulunur. fekrelerin aralarındaki kırsaların kalınlığı, fekrelerin mafsallarının istikameti, ... (çıkıntı) tûli ve birbiri üzerine mevzû' bulunması bu cihete te'sir ider.

Ma'lûmdur ki göğüs kafesini teşkil iden kaburga kemikleri kavis şeklinde olup arka taraftan uçları bel kemiğine mafsallanır. İşte bunları <24 Sol> çıkarsak bel kemiğini yalnız bıraksak o zaman bel kemiği bir elastikiyet hassası iktisâb ider. Mesela: öyle bir bel kemiğini bükerek bıraktığımız vakit söylediğimiz hassasından dolayı elastiki bir kavis gibi derhal şekl-i ibtidâyesini alır. Bütün netüveleri ? (her bekrenin iki yanlarında ve arkasında bulunan horoz ibiği hibi kemik çıkıntıları, şekil 15, 1- netuve şuki, 2- netuve mutsa'riz, 3- netuve mufassalı, 4- cism-i fekre, 5- delik, bu delikler birbiri üzerine gelerek bir boru teşkil iderler ki içine merdar ilik bulunur. Kaldırılıcak olursa o zaman bel kemiğinin tahrekiti artar.) işte bu tecrübeler ile anlaşılıyor ki hareketlere marbû olan hudutlar bizzât bu kavislere 'aiddirler.

'İzâlet-i muharreke netuvret-i müste'reze ve şukiyenin nihayetlerine te'sir iderler. Bunlar heman etlerin fi'il ve te'sirlerine 'umudı kutlı manivelalardır. Gövdenin bükülmesi 'ale'l-husûs cenebi in'itafları biraz yağlı kimselerde vese'ten mütenakıstır. Onlarda ihşa (batın 'uzuvları) ve mazgut nescleri bir hudûd-ı ma'niye kadar harekete bir yasdık gibi tekabül iderler. O zaman 'izâlet-i kabza mûna'tıf tarafın, hıdmetine te'sirine dahil olurlar.

Sıhhi Çocuk Oyunları

Kum Oyunları

Avrupa şehirlerinin parklarının hepsinde küme küme kum yığınlarına tesadüf edilir. Bunlar çocukların oynamaları için belediye tarafından vazğ idilmiştir. Her akşam yigirmi otuz mini mini masum o kum yığını üzerine üşüşürler. Küçük arabalarını doldurub boşaltırlar. Müte‘addid tepecikler vücuda getirirler. Ellerinde küreklerle çukurlar kazarlar. Karıncalar gibi durmayub çalışırlar, kuşlar gibi ötüşürler, güreşirler. Orası adeta bir mahfil-i sıbyandır. Çocuk lisanından anlayan erbâb merak için onların masumane oyunlarından daha ruhperver bir manzara mutasavvır değildir. Bu tabi‘i sıhhi çocuk oyununu evliya-i etfala tavsiye ideriz. Bağçenin bir köşesine birkaç küfe kum atmak büyük bir külfet değildir.

Kum Oyunları

Terbiyeve ve sıhhi olan faideli eğlenceli biri üç diğeri beş yaşında olan bu iki kardeşi birbirine daha ziyade sevdendir. Oyunla yekdiğerine yardım etmenin lüzum ve ehemmiyetini müşâreketle her işin hafiflediğini bi’l-‘amel görüb öğrenirler. Arabayı birlikte ... itdikleri gibi bağçenin diğeri hattına götürmek için yine birlikte çekerler. Kumu kürekle arabaya koyarken küreği nasıl tutacağını birkaç kere göstermek lazımdır. Resimde görüldüğü vechle sol el küreğin üstünden sağ el ile sabana yakın bir mahallinden tutmalı sol ayaklarıda sağ ayak geride bulunmalıdır. Küreği pek doldurmamalarını doldururken kanbur durmamalarını tenbih itmelidir. Kumun bir tarafını ıslatarak birkaç tahta parçasıyla küçük bir ağıl veya kulübecik vücuda getirmek çocukları pek ziyade zevkiyâb ider.

Şiir

Kuvvet

medeniyetin şiiri

İki kul, per tahakküm ateşnan

İndirir zürbeler: ‘unud ve subûr

Ve çekiciden taşan inen gurur

(...)’nın üstünde bir küçük volkan

Soğutur, hırpalar, ezer... çek ve çak?

En sonda mahvûz bir kalkan

Karşısında eğilmez, irkilmez

Bir kılıç şekli bahşeder demire

Uçağın intizâr dehşetine

Haykırır müsterih bir feryâd:

-o vah ? artık muzafferiz işte !

Neş’edar aksi bir zaman mühtez

İnsan evladı ‘iyn-i kudretle

Mevt-i bidâdı eyler istihkâr

Koca tarihi daima tekrar

Her geçenden kalır hazin bir yâd

////////////////////////////////////

Kılıç, - Asude bekliyor bir harb

Galeyan itse dalgalar gibi, kalb

Atılır cenge her kavi bazı
Ona elbetde en emin darû
- bil ki vicdan hayrı yaralayan
Bir kılıçdır keser, biçer, bağlar
Dirilir kan içinde insanlar
Hıçkırır (...) uzakda bir heyecan
Bir cehennem kitabesi ezilir
Raylar üstünde barklar ceryan
Eyleyor... bir şimendüfer yerden
Yıldırım şiddetiyle sanki uçar
Bir kılıç sil'e terkîdir
////////////////////////////////////
Gürleyen tob tufan sükut itse
Her 'tren' afâki kat' idûb gitse
Yine (...)’nın ... bidarı
Sarıyor en çelimsiz efkârı
Yeniden bir şerâre bir ateş
Yeni bir hamle bir demirli güneş
Uçağın ... narından
Sıçrar yükselir ... ..
////////////////////////////////////
İşte kuvvet ve kuvvetin eseri
Bazen insanı oynatır bazen

Başka bir şey değil oyuncakdan

Kime bend olsa bir adım ileri..

Osman Fahri

Spor Aleminde

Bundan takriben yigirmi sene mukaddem, moda çayırına birkaç arkadaş tob oynamaya giderdik hiçbir gaye ve maksad ta'kib itmeyerek yalnız ayağımızın bir çalımın yay şiddetiyle itirdiği darbe te'siriyle meşin tobun havalanmasından zevk-i yâb olur ve yigirmi otuz metre irtifa'a yükselen bir cismin semadan gülle gibi sükutını başımızla karşılayarak güler, haykırır, eğlenirdik. Moda burnı yakınında ki çayırda etrafı üç dört metru yükseklikde tel ile tehdid idilmiş. Ortasında ki düzlüğe bir takım beyaz hatlarla eşkâl-ı muntazama çizilmiş bir mahal-i mahsus vardı. Oraya yaşları on beş ile kırk kırk beş hatta elli arasında beş on İngiliz akşamları gelir şapkalarını caketlerini çıkarır, karşılıklı iki taraf olurlar. Ellerindeki ortasına tanbure telleri gerili saplı bir kasnakla üstü beyaz bez kablı lastikten ma'mûl küçük topları çalarak birbirlerine atarlardı. O zaman ailesi modada ikamed iden müte'assıb bir arkadaşına bu oyunun ne olduğunu sormuşum. O da bana şu izâhati virmişti: 'münşir' orası düzcesi bir desteğe mu'aşıkadır. Öğür diken küçük toplarda muhabbet mekikleridir. Senin anlayacağın burada ki inkilazlar genç kız ve erkeklerin mercimeği fırına virebilmesi için bir mahfil-i mahrem teşkil itmişlerdir. Oyunun ismine tenis diyorlar ama hakikatde fesâd-ı ahlak ! o zamandan beri bende bu oyuna karşı bir hiss-i münâferet hasl olmuşdı. Devr-i sabıkda bazı <26 Sol>

Frenk dostlarımın ziyaretine giderdim. Benim spor meraklısı olduğumu bildiklerinden Nasıl tenisde oynar mısınız ? diye sordukları vakit manidar bir tebessümle yüzlerine bakar: 'Kadın oyunlarını sevmem: bana boksdan, eskrimden zor ... sporlarından bahs idiniz' derdim. Tabii herkesin zevki bir olmadığından kimse benim efkârime mu'teriz bulunmazdı. Fakat garibdir bir vakitler dans etmek hususundada aynı fikr-i ta'assuba mâlk idim. Pek eyi hatırlarım on beş on altı yaşında iken fenar bahçesine giderdik cumartesi akşamları ' (...) da birtakım genç kızları delikanlıların kolları arasında sıçrarken gördüğüm zaman 'ne ahlaksızlık, ne rezalet' derdim. Büyüyüb fikrim tenvir itdikden ve dünyayı gezub tozdukdan sonra öğrendim ki cihân-ı medeniyetin her noktasında erkekler kadınlarla dans idiyor. Ve

bu danslara krallar, imparatorlarda iştirâk idiyor. O zaman kendi kendime dedim: ‘ya kainat ahlaksızdır ya ben idraksızım’. Neyse bunun şimdilik basimize ta‘liki yok.

Zaman geçtikçe İngilizlerce pek makbûl ve marğub olan bu oyunun her memleketde tarafdamları çoğalmağa, kulüpleri te’sis olunmağa başlamışdı. Hatta bundan yedi sene mukaddem büyük adada ihtiyar ikâmet itdiğim zaman orada hükümet-i hamidiye tarafından aforoz edilmiş bir kulüb vardı. Onun bağçesinin önünde gelub geçdikçe yerli Frankların tenis oynadıklarını <27 Sağ> görür ve ‘iyn-i niğmatı içimden tekrar ile ‘muhabbet mekiği işliyor’ derdim. Adada ikâmet iden birkaç İngiliz ailesinin bağçelerinde de tenis yeri vardı. Bir gün komşumuz Moyu Katelliyi ziyarete gitmiştim, beni akşamları bağçesinde tenise davet itdi. İmtina‘ itdiğimi görünce ‘fakat niçin ?’ dedi. Bilmiyorsanız öğrenirsiniz sizin gibi bir sportmen için tenis oynamamak bir nakısdır. Haydi yarından tezi yok bekerden bir raket alınız. Benim çocuklarım oyunu size ta‘lim iderler. ‘Eminim ki çok seveceksiniz pek eğlenceli ve meraklı bir oyundur. Yalnız eyi oynamak pek güçdür. Hatta pek küçük yaşta başlamak lazımdır. Mamâfih yine öğrenebilirsiniz.’ dedi. Birkaç gün sonra beyaz pabuç, keten pantolon, sadakur gömleğimle ben de onlara benzemişdim. Kastellinin büyük kerimesi oyunun kavâ‘idini bana bir kere ta‘rif itdi. Vazifemi söyledi yerimi de ta‘yin itdikden sonra oyun başladı. Bütün atıklığım, çevikliğim hiç kâr etmiyordu. Topu bir dürlü matlûb vechle karşılayamıyordum. Onlar vurunca doğru gidiyor ve nokta-i matlûbeyeye vasl oluyor, ben vurunca değil fileden tel ile tahdidi dilen oyun mahallinden bile dışarı aşıyordu. Bir sağa, bir sola, bir ileri, bir geri koşarak tam bir saat kan ter içinde kaldım. Oyunun hitamında onların yalnız biraz yüzü kızarmışdı benim ise gömleğim sırlıslıklam idi. Gayet güzide bir terbiye görmüş olan kastelli ailesine o yaz müdavemetim benim hayli fikrimi tashihe medar oldu. Bir kere ‘tenis’deki maksadın benim tasvirim gibi birtakım âmal-ı müfsidet hoyaneye ma‘tûf olmadığını ve bilâkis terbiye-i ahlâkiye-i fikriye <27 Sol> ve bedeniye-i nokta nazarında pek istifadeli bir oyun olduğunu takdir itdim. Avrupa’ya vaki‘ olan seyahatimde memâlik-i mütemadenenin kasabalarına varıncaya kadar bu oyuna ne büyük bir ehemmiyet verdiklerini reyü’l-‘ayn müşâhede itdim. Ziyaret istediğim mekteblerin hemen hepsinin bağçesinde bir tenis mahali vardır. Bu oyunun bizim hayat-ı husûsiye ve ictimâ‘iyemizde ne kadar rağbet bulacağını bilemezsemde Beyoğlu mekteb-i sultaniyesinin jimnastikhanesi dahiline bir tenis mahali te’sisine muvâfık olduğum gibi darü’l-fünûn terbiye-i

bedeniye kulübünede bu def'a Avrupadan kabil nakil bir tenis takımı getirdim bu medeni oyunun biz 'hamam kızdı' ve 'güvercin taklağı' gibi oyunlarımızın birine kâ'im olmasını temenni idiyorum.

Tenis 'âle'l-eksâr dört kişi ile oynandığından bir meşâreket oyunudur. Oyunu kazanmak için birbirine lüzumı anında yardım itmek lazımdır, zafer ve galibiyete iştirak iki kişi arasında fikir te'aveti takviye ider. Oyunda gayet atik ve çevik olmak lazımdır. Muhtelif istikametlerden gelen topu karşılamak ve cihet-i matlûbeye isâl idebilmek için büyük bir meleke ve memarese ? lazım olduğu gibi sıra'at-i intikâlede malik olmak iktizâ ider. Bazen yüksekden ve bazende pek alçaktan atılan topu kaçırmamak için kol ve bileklerin gayet işlik olması matlûbdur. Tenisde a'sab-ı hissiye ve nehrekenin pek mühim vazifeleri vardır. Mahdûd bir saha dahilinde yana, ileriye sıçrayarak bazen koşarak vücudun daimi hareketde bulunması pek faideli ve nafi' bir demandır. Tabi'i her oyunda olduğu gibi bundada kava'id-i hıfz-ı sıhhata ri'ayet şartdır. Terli iken su içmemeli, souğa maruz bulunmamalı pek sıcakda oynamamalı oyunu müte'akib banyo itmeli <28 Sağ> veya bir havlu ile vücudun terini silmeli hem sağ hem sol ile oynamalı i'tiyad idinmeli.

Tenis mahali: yer gayet düz olmalı. Avrupa'da yere çakıl ve kum ferş itdikden sonra üzerinden silindir geçirilir daha üstüne kiremit tozu döküb yine silindir ile tavsiye iderler. Ve sonrada beyaz boya veya kireç ve sonrada beyaz boya veya kireç suyu ile beş altı santim kalınlığında çizgiler çizilir. Tûli 23,5 'ırdı 10,95 metre olmak üzere evvel bir müstatil resim idilir. Müstatilin uzun dıl'larını muntasıf noktası olan « ا ا » noktalarından 1,06 metre irtifâ'ında bir ağ (file) gerilir. İb'âd-ı saire şeklin üzerine vazğ idilmiştir. Oyuncular iki kişi ise her biri filenin bir tarafında durur. Dört ise ikisi bir tarafa, diğer ikisi karşı tarafa geçer. Oyuna başlayacak olan sağ eline raketi, sol eline iki beyaz top alub bulunduğu cihetin sağ başında « ب ق »'nin gerisinde ve esas hattı olan « ح ب » 'nin haricinde durur. Ve « ح ب » hattına basmamağa dikkat ider. Elinde ki raketle topa o vechle vurur ki topu filenin diğer cihetde bulunan iki numrulu küçük müstatilik içine düşürmeğe gayret ider. 'aksi takdirde elindeki ikinci topuda ... , eğer onuda müstatilik dahiline düşürmez ise 15 sayı gaib ider. « ب ق » hattı haricinde çelinen topu karşılamak üzere cihet-i mukâbilde bulunan oyunculardan biri 1 diğeri 2 numrulu küçük mustatillerin dahilinde « ا » ve « و » noktaları civarında topun

vürûdine muntazır olurlar. Top 2 müstatilinin içine düşünce ikisinden topa en yakın olan raketi ile çeler ve topu geri gönderir. Fakat bu defa top filenin öbür cihetine düşmek <28 Sol> üzere büyük müstatilik dahilinde hangi noktaya düşse makbûldür. İlk oynandığı vakit topu yere temas etmeden çalmak câ'iz değildir. Şayet « ف » civarında duran oyuncu karşıdan « ب » noktasından atılan topu çalmağa muvâfık olamaz. Veya çelerde filenin öbür tarafında « ه ج ه » dahiline düşürmezse 15 sayı gaib ider. İkinci def'a « ب » ve « ٧ » noktasında ki oyuncular tebdil-i mevki' iderek oyuna başlanır. Oyuncu « ٧ » noktasından 1 numrulu müstatilede bekleyen oyuncuya bir top çalar, aynı vechle 1 numrulu müstatilik dahiline düşürmeğe muvâfık olursa « ل » civarında bulunan oyuncu mukâbele ider. Topu mukâbil tarafda dilediği noktaya düşürür ve ... oyuna devam ider. Yalnız her oyuna başlarken ilk topu çalan müstatilik dış kenarında bulunmağa mecburdur. Oyuna başladıktan sonra müstatilik her noktasında durur her kazandıkça veya 'aksi halde arkadaşıyla yerini değiştir.

Sayılar: birincide 15 ikincide 30 üçüncüde 40 i'tibâr idilir. Kırkı kemâli müte'âkib bir kere daha kazanan oyunu alır. Sonra toplar kemâlen karşıki tarafa geçirilir ve onlardan biri oyun mahallinin sağ köşesinden yani « ٧ » noktasından oyuna başlar. Bu oyunda iki taraftan birinin galibiyetiyle bitince toplarını karşıya geçirirler. Ve ilk başlayan tarafın ikinci oyuncusu « ب » noktasından oyuna başlar. O da oyunu ikmâl idince mukâbil cihetin ikinci oyuncusu oyuna başlar. Dört oyuncu da topu birer kere çaldıktan sonra yerler tebdil idilir. Altı oyun kazanan taraf partiyi ikmâl ider. Topu çalan taraf ber-vech-i âti haletde sayı gaib ider.

1- İlk oyuncu iki topu birer def'a çaldığı halde 2 numrulu müstatilik içine düşüremezse 15 sayı gaib ider. (top filenin üst kenarına çarparsa bir üçüncü def'a çalma hakkına malikdir.)

2- Mukâbeleten çalınan topu karşılayub çalmağa muvâfık olamazsa gaib itdiği sayı 30 olur.

3- mukâbeleten çalınan topu karşıladığı halde dış hatların haricine düşürürse ziyan 40 olur. Bir hata daha yapınca oyunu gaib ider.

4- mukâbil taraf ber-vech-i âti ahvâlde partiyi gaib ider:

1. 2 numrulu müstatile düşen topu karşılayub çalamaz ise 15
2. karşılayub çaldığı halde dış hatların haricine düşürürse 30 sayı
3. 2 def'a daha bu kabilden bir hata yaparsa oyunu gaib ider.

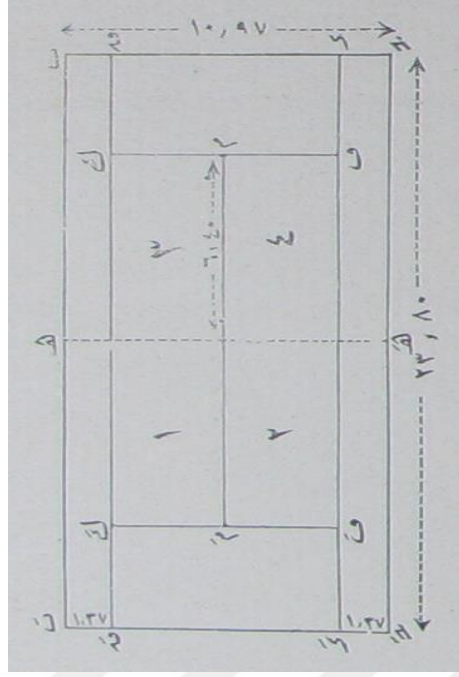
Hakk-ı rüchân: bir taraf kırk sayı yaptığı halde mukâbil tarafda kırk ikmâl iderse ilk kırk ikmâl iden bir def'â daha kazanması kendisine bir hakk-ı rüchân virir ki ikinci bir muvâffâkiyetle oyunu ikmâl ider. Buna muvâfık olamazda kırk ikmâl iden karşıki taraf kırktan sonra bir defa kazanırsa hakk-ı rüchân bi't-tabi' o tarafa geçer.

Bu nazariyat gayet basit olmağla beraber oyunu bir defa seyretmek va kava'id-i 'amelîyesini bir bilenden ta'allüm itmek lazımdır. Yoksa hangi şey'i olursa olsun görmeden eline geçirdiği bir nazariyat kitabını hemen tatbîke kalkışanlar az çok hatalara düşmekden kurtulamazlar.

Oyunun levâzımı: şekilde görülen müstatil için lazım olan mahalin biraz daha küçük yapılmasında <29 Sol> pek ba'is yok isede daha büyük yapılamaz. Bağçede bu oyuna bir mahal tahsis idilmiş ise müstatilik bir veya iki metre irfâ'ında bir tel çevirmek lazımdır.

Ortada ki ağ gayet güzel gerili olmalı bunun için ağın iki muntehâsında zemine rekzi dilen kazıklar muhakkem olmalıdır.

Ayağa behme hâl altı düz bir terlik giymeli, zemin gayet iyi tesviye edilmiş, çizgilerde muntazam ve uzaktan iyice görülecek bir halde olmalı. Raketler ½ 13 veya 14 numrulu olmalı, çocuklar için 14 numtulu reketler kullanılabilir. 40 guruşa bir raket tedariki mümkündür. Parası olanlar bir liralık raket tedarik itmelidir.

Toplar mutlaka tenis topu olmalı. Bu topların danesi beş guruşdur. Bir oyun en az altı topla oynanır. Fakat bir düzine top tedariki daha muvafıktır. Bağçeleri müsait olan mekâtib-i 'idâdiye ve sultaniye müdürleri bu oyunu te'sis itmek fedakarlağında bulunursa behme-hâl yendiğirinden ikişer <30 Sağ> metre fazla ile üç tenis mahali yaptırmalıdır ki her defa 12 talebe oyuna iştirâk idebilsin. Tenis pek güzel bir 'aile oyunudur. Serveti müsait olan kimseler dört beş lira fedakârlık idüb 'herm' bağçelerinde bir oyun mahali yaptırılırsa 'itâlete mahkûm olan hanımlarımızı faideli sûretde işğale muvâfık olurlar.

Selim Sırrı

Uyuşukluk Mevtin Başlangıcıdır

'İskendercindilekde ? yektâ idi, hârikulade bir maharetle yüzerdi büyük tarih
'umumı)

Şu cümlelerin ihtivâ itdiği büyüklükle İskender namını tetvic iden büyüklük arasında idi. Bir münâsebet-i fenniye görüyorum vatanının huy pir şehâmetiyle ... havuzlarında fırtınalar icat iden o dehayı zaferin seher huyutını yine şu iki cümlelerin zelsakitinde ? yaşatmak istiyorum. Tarihin bir mislini henüz kayidemediği o sahne-i Ciddelik kahramanı ... ne İskender ne 'askeri ve ne tali' harbdır ben bu ekil-i

meyâhati yunan-ı kadimin bütün terbiye-i bedeniye hadimlerine ithâf idersem aldanmam zannederim.

Yunanılar çocuklarını bir cennedi bir selahoşur, bir insan-ı kâmil olarak yetiştirmeselerdi bugünün de tecil itdiği kahraman yunan vücut bulmazdı, karikaturlarına bile ... kalmamak cesaret idemediği şimdiki yunanlılar gibi mevcudiyetlerini başkalarına medyûn olurlardı.

Terbiye-i bedeniyenin bir millet vüzurundaki te'sirini göstermek için iki bin bu kadar senenin yekdiğerinden ayırdığı şu 'ıyn-i evladın hâl ve vaz'iyetine dikkat etmelidir. Birinin 'ilmen kemâlen çıktığı mevki'e diğeri ancak hayalen yetişebiliyor. Bu ne acı bir hakikat sonra bu hususta bizimde şayan-ı merhamet hallerimiz de vardır.

Bugün Türkler elim bir havayı 'atalet içinde uyuşmuş, eser-i hayat bile gösteremiyor, terbiye-i bedeniyenin ... hoppalak, zübpelekle tevsif eylediği günden itibaren zavallı 'anserimiz eski hamaset ve şecaatin müvellidi olan sağlam vücutları kavi beniyeleri artık yedişdiremez olmuştur. Her tarafda katl bir lakaydı hükm-ü fermân cümlemiz dünyaya geldiğimize pişman. Atuvar ve hareketımızda hatta sözlerimizde bile 'atıl bir dimağın mü'essir yorgunlukları vardır. Garibdir ki biz bu uyuşukluklara 'tevekkül ve kâr ve ciddiyet' namı altında varis oluyoruz.

Abdal ve tenbel insanlara okur, kâmil süsü veren bir milletin evlad-ı müstekabileleri nihayet bir sürü koyuna benzer.

Mehyitan, terbiyenin hissiyât-ı beşeriye üzerindeki te'sirâtı inkâr idilmezse bu tarz talkî ile mevcudiyet Osmaniye'nin her gün biraz daha düşer tehdid olduğu kendiliğinden meydana çıkmaz mı ? İnsanlar yaşamak için ibtidâ-i mükemmel bir vücuda mâlik olmalıdırlar. Marizler ne memleketlerini n de 'akıllarını idare idebilirler. Ecdadımız terbiye-i bedeniyeye itdikleri 'itinâ sayesinde daima muzaffer yaşamışlardı. Yeniçerilerin şark ve garba meydan okuması ocaklarının bir terbiye-i bedeniye mektebi şeklini muhafaza ittidiği müddete inhisâr itmiştir. Hatta daha ileri giderek en müstesna simalarımızın 'devşirme' çocukları arasında yetişmesini yine terbiye-i bedeniyenin bir ... tabi'iyesi olarak talki iderim.

Şecâat ve muhabbeti darb-ı mesel hükmüne giren <31 Sağ> eski Türkler o payeye irmek için pek çok harekeler göstermişlerdir.

Geçen sene askeri müzesini ziyaret itdiğim vakit bir hiss-i grus ve iftiharla göğüsümü kabartan eşya arasında en ziyade bir gürzle bir şeşper önünde ihtirâmla eğilmişdim, bakınız niçin ? bizi gezdiren zât bir eliyle gürzü kaldırub kaldırmayacağını sorduğu vakit ciddiyetine ihtimal virmediğim suâlîne fi‘ilen cevap vermek için heman gürze sarıldım. Bir tob gibi elimde oynatacağımı ümid itdiğim bu demir çomak sinirlerimdeki kuvveti çektikçe ‘isyan idiyordu. İki saniye sonra bütün kavây-ı ‘azliyemin bir cereyan elektiki gibi akub gittiğini his itmişdim. Şimdi mafsallarımın müşteki çıtırtıları mağlubiyetime gülen seslere karışarak kulaklarımı tırmalıyordu. Ter dökerek anlamışdım ki bir elimle bu mini mini gürzü kaldırmak benim için kabil değil. Ve emin olunuz muhterem kar’iler sözlerimde asla mübalağa yoktur. Düşünmeliyiz ki ecdadımızın baziçe-i arzusu olan bir şipşiri bir gürzü bile yerinden kımıldamayacak derecede za‘afları gösteriyoruz. Ve biz böyle bir inkırâz-ı ‘arkiye doğru yuvarlandıkça istikbâl nasıl bir sa‘adet olabilir. Bugün bi’l-hassa Türk nesli cidden acınacak bir haldedir. Anadolu da seyahat idenler gördükleri levha-i sefalatin matemini tutuyorlar. Ben bile gezdiğim üç dört vilayetde kurumuş vücutlardan, sararmış yüzlerden, ferî sönmüş gözlerden başka bir şeye tesadüf itmedim her taraf behimi bir tevekkülün ‘atalet saçan sü’ietiyile kararmışdır.

Bu uyuşukluk devam iderse rica iderim söyleyiniz te’mîn-i hayat kabûl olur mu ? biz terbiye-i bedeniye müntesibleri bir hezb-i kalil ‘kat’an olmaz’ diyoruz.

Siz de selâmet-i efkârın selâmet-i bedeniye ile kabul olabileceğine mu‘terifseniz fikrimizle yanılmadığımızı teslim idersiniz.

‘Türklüğü biz değil ancak insân-ı atîye ihyâ idecek’ dinilir. Kabiliyet-i bedeniye ve dimağiyemizin bir hükümeti hem de inkılâb devirlerini yaşayan bir hükümeti idâreye müsa‘it olmadığını dimekki anlıyorlar. Bari hiç olmazsa bu ümidle müteselli olmak için yavrularımızı kendimize benzetmeyelim. Atılacakları saha-i Ciddelik ? dest-i terbiyetine tevdi‘ idelim. Zirâ bu vatan ancak ‘terbiye-i bedeniye’ i’tinâ ile yükselebilecektir.

Mesud Fani

Darü’lfünûn Gençleri Terbiye-i Bedeniye Klübü Nizâmnamesinden Maba‘ad

22- Hey'et-i idâre-i reis oldun ma'ada cümleten hâzır oldukça ictima' idemez. Mukarreratı silsan veya infâk-ı meşrût olan husûsatdan ma'ada ekseriyet-i mutalaka ile ittihâz olunur.

23- heye't-i idâre a'zasından biri vefat ider ve isti'fâ ider veya 'aza-yı asliye saffetini zayi' ider veya bilâ 'özür kavayiki ictima'da hazır bulunmazsa yerine diğeri ta'yin olunur. Fakat bunun müddeti selefinin müddet-i bakiyesi hakkında caridir.

24- henüz müddet-i hitâm bulmadan bir heye't-i idareden emniyet-i 'umumiye münsalib olur ve bu cihet heye't-i 'umumiyenin salis 'azası tarafından tahriran beyân olursa reis-i heyet-i 'umumiye'yi celb ile emniyet-i r'eyi talebine mecburdur.

25- heyet-i idâre mukarreratına heyet-i 'umumiye muhalefet idubde heyet-i idâre karar ve ka'ide-i ısrar ile emniyet-i re'yi talebine kalkışacak olur ve 'adm-ı emniyet re'yi tahakkuk iderse heyet-i müste'fi 'add olunur.

ÜÇÜNCÜ FASIL

Heye't-i 'umumiye beyânındadır

26- heyet-i 'umumiye a'zay-ı asliyeden merkeb olup meclis-i idâre reisinin davetiyle ictima' iderek klubün proğramında münderic oyun ve isporları yapacaklar ve üç ayda bir de heye't-i idâre ve mukarrerat ve icraâtını ve her ne zaman isterlerse mu'âmelat-ı teftiş idebileceklerdir.

27- heyet-i 'umumiye heyet-i idâre re'isi ve gıyâbında reis-i sani riyâset ve heyet-i idâre katibi ifâ-yı kitâbet eyler

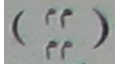
28- heyet-i 'umumiye icrâ eylediği teftişât neticesinde heyet-i idâreye emniyet veya 'adm-ı emniyet re'yini i'tâ ider. 'adm-ı emniyet re'yi her halde a'zanın ekseriyet-i salisan arasıyla virilur ve bu takdirde heye't-i idâre heman isti'fâ ile intihâbat-ı cedide icrâ olunur.

29- heye't-i 'umumiye salisinden ziyâdesi hazır olmadıkça mukarrerat-ı ittihâz idemez ve kararlar ekseriyet salisan ve infâk-ı meşrût olmayan husûsutda mevcudun ekseriyet-i mutlakasıyla virilir.

DÖRDÜNCÜ FASIL

Mevâd-ı şeti beyânındadır

30- klube dahil olanlar yerli ma'mulatı olmak üzere numunesine tevfikân birer kat elbise, çorab, kundura, çanta vesaire tedarik ideceklerdir.

31- klubün 'alâmet-i farikası mü'tekad, metin, müteşebbis, mütenâsib manalarını ifade iden dörd dane olub harici elbisenin tokası üzerindeki düğmelere ve dahili elbisede gömlek üzerine nakş olunacaktır.

32- klubün varidatı olan evvela a'za tarafından virilecek mebâliğ-i şehriyeden sayan gerek a'zadan ve gerek haricden vaki' olacak tebli'atdan ve masarif meclis-i idârece takrîr idecek mukadirden 'ibaretdir.

33- lede'l-hâce tezyid ve irâdat için i'âne-i cem'i veyahud klüb menfa'atine tiyatro ve müsamereler tertibi gibi hususat meclis-i idârece kararlaştırılacaktır.

34- A'zâdan biri şehir-i i'tâyâ mecbur olduğu meblağı ay başında i'tâ itmediği halde klübe ve oyunlara kabul olunmayacak ve ikinci ay ibtidâsında a'zâlıktan müste'fi 'ad olunacaktır. Ve o kimse klübe tekrar dahil olmak istediğinde düyûn-ı sabıkasını te'diye idecektir.

35- A'za ıslahat ve tecdidat ve nizâmnamece ta'dilât-ı icrası için meclis-i idâreye mahtûmen beyân-ı mütâla'a idebilirler. Reis işbû mütala'a nameleri mevki'i müzakereye vaz' ile kabul veya reddine bir karar i'tâ olunmasını teklif ider.

Maba'dı var.

Darü'l-fünûn terbiye-i bedeniye klübünden:

Darü'l-fünûn terbiye-i bedeniye klübüne dahil olmak isteyen 'idadi mezunlarıyla darü'l-fünûn talebesinin cumadan ma'ada her gün öğleden akşama kadar idarehanemize müracaatları terbiye-i bedniye klübü heyet-i idaresinden Burhan beyin idare a'zâlığından vuku' bulan istif'ası üzerine yerine a'zadan Sami Bey mevketen ta'yin idilmiştir.

Müdür-i mesûl: Selim Sırrı*Matbaa-i Ebu'z-Ziya

1.3. Terbiye ve Oyun, Sayı: 3.

Numru 3 birinci sene

Pençşembe 1 Eylül 1327

Sahib-i imtiyâz ve müdiri

Abone şartları:

Selim Sırrı

İstanbul ve vilâyet için

İdare-i Hâne : İstanbulda

(posta icrâtıyla beraber)

Bâb-ı âli caddesinde

senelik / altı aylık

Orhan Bey hanında numru 10

30 / 15 guruş.

İdarehane , cumadan ma'ada her gün ba'dü'z-zühur

Saat 1' den 6' ya kadar açıktır.

Eyâlet-i mümtaze ve memâlik-i ecnebiye

(posta icrâtıyla beraber)

Seneliği 8 frankdır

Talebeye idâreden alınmak şartıyla

Seneliği 20 guruşdur.

İstanbul

TERBİYE VE OYUN

Her husûs için idâre me'muru Avni nâmına mürâca'at olunmalıdır. Abone bedeli nakden gönderilmelidir, pul kabul edilmez.

Gençlerin terbiye-i fikriye ve bedenîyesine hadm on beş günde bir neşr olunur mecmû'adır.

İCTİMA'İ

Hicâb

Medhûl i'tiyadlarımızdan, muzır görenlerimizden eyi diye insâlımızatelkin idegeldiğimiz terbiyelerden bir 'hicâb' var ki heyet-i ictima'iyemize olan mühim mühim te'sirat-ı muziresi birkaç kalemi def'atle kendi 'aleyhine harekete celbe bi-hakkın layıktır. Bu hicâb-ı sarf memleketimize mahsûs ve vatanımıza müstevli ve şahsiyet-i müstakileyi hâiz bir ... 'asabi olduğu için bir isimle misillü 'hicâb şarkı' namıyla tevessim olunmalıdır. Ma'lûm ya hicâb ile cibânetde karışıkır. Tam ta'birle bu iki haslet bir sâk ile göbeklerinden birbirine bitişik bir mesh-i hâlet-i beşeriyedir. Birçoğumuz bir nurside kızımız hatta tahsilinde ilerlemiş bir gencimiz ..., kendinden büyükler meclisine dahil olmak mecburiyeti karşısında bulununca ibtidâ-i kapının kıvrılır, sıkılır, döner, dolaşır 'adeta terler bir çok tereddüd, derece derece heyecanlardan sonra nihayet girilebilir. Kendisine gösterilen sandalyeye değil kapıya en yakın olana elyelerinden ? ancak bir hat sandalyenin ön kenarına ilişmek üzere oturur. Oturunca ilk işi başını öne eğüb durmaktır, çünkü adab öyle ! biri kendisine tevcih-i hitâb iderse birkaç cümle söylemek lazımken ancak bir kelime ile cevap vermek ve yine serengün hicâb olmak çünkü adam gibi serbest oturmak nasıl müceb-i 'ar ise büyükler nezdinde söz söylemekde öylece mahal-ı terbiyedir. İşte çocuklarımıza gösterdiğimiz numune virdiğimiz terbiye bu yoldadır.

<34 Sol> şu terbiyenin netâyic-i mûzire-i te'siratından olmak üzere evlad-ı vatanda hem kendi âtileri hem de selâmet-i millet nâmına en mühim olan teşebbüs-ü şahsi ve kat'iyet-i hareket, i'timâd-ı nefis gibi fezâil-i ber güzide zâil olub yerine tereddütler, cebanetler ? gibi en makdûh hesâil-i sefileye ka'im olmakdadır. Ekseriyet efrâd-ı milletde ahvâl-ı mezkûrenin mahsule-i te'siratı bir nev'-i cebanet icad ve ikâme eylemiştir ki husûsiyeti hâiz bu cebanetede 'cebânet-i şarkiye' demek lazımdır. Biz de bu hâl mevcut oldukça terkîmiz kabul olmaz. Gençlerimiz bu sebepten sahne-i hayatiyede ber mübâriz galib olamıyor. Hiçbir iş yapamıyor. Hatta iki lakırdıyı bir araya getirib söyleyemiyor.

Hicâb-ı psikoloji naktâ-i nazarından tam bir ... 'asabidir. Ahvâl-i dimağiye-i beşerde asl olan teşebbüs ve metanet-i hal o kaldır. Binâen aleyh bu marizden şifayab olmalıyız.

Beyânatımla hicâb-ı şarkîlerin yüzünden kaldırmak istemiyorum. Ve biliyorum ki fitreten namuslu ve hakk-ı perset kimseler en ziyâde mahcûb olanlardır. Fakat bu

arada eskiden biri birbirine karışdırılmış olan hicâb ile hayayı tefriki ve teşhis itmek lazımdır. El-hayâ-i mine'l-yemin on haya-i iman hak ve fezâilden neş'et eyler. Haya teşebbüs-ü şahsiyi kesr eylemez bilâ'akis kesb-i selabenbe hadımdır. Hicâb ise sahibini tereddüdlere ilkâ ve virdiği cebanetle cidâl-ı hayatta en lazım olan teşebbüs-ü şahsi ve merdangiyi ? ezale eyler.

Bütün inzâr-ı cihanda ta'yin itdiği gibi en selim terbiye İngiliz terbiyesidir.bu terbiye maalesef <34 Sağ> bizim şarkın terbiyesiyle taban taban zıddır. Teşebbüsât-ı iktisâdiyesinde her nev'i mücâdelat-ı hayatiyesinde bir İngiliz ne kadar merd ve metin ise bizlerde o kadar mütereddid ve cebiniz. İngiliz meydan ve gâ-yı hayatın arslanıdır. Biz ise fareleriyiz. Erbâb-ı basiretde ma'lûmdur ki Türk beniyesi, fitratı İngiliz halkına pek müşâbehtir. Fakat terbiye bizi yekdiğerimizden ayırıyor. Hem öyle ayırıyor ki taban tabana zıd ta'birine musaddık idiyor. İngilizlerle terbiye ve tahsilimizi birleştirmemiz 'acilen tevsili dilecek bir lazıme-i mühimmedir. Bundan böyle çocuklarımızı bir söze karışınca 'sus' her şeye karışma !' bir işe başlayınca 'kendi kendine iş görme' gibi 'atabelerle karşılamayub umacılar şarşabına cadıları ile tahvif itmeyub kendilerini teşebbüse cesarete, istiklal-ı fikre hür indibeşliğe ? hürriyet-i harekata alışdıralım. Ta ki müteşebbis, metin, cesur olsunlarda cidâl-ı hayata kabiliyet-i kesb itsinler. Ati millet ve vatan bu noktadadır. Bir de çocuklarımıza gelenin gidenin elini öpdürmek bâ husûs-ı terbiye diye etek öbdürmek onları fikren ve fi'ilen esarete sevk itmek demektir. Böyle alışan kimseler ya esir gibi birine bende olarak yaşamağı ve kesb-i iktidar ider ise diğçerlerini taht-ı esaretinde yaşatmağı kadim-i âmâl bilir.

'bendeniz' gibi devr-i esaret ve istibdada mahsûs ta'biratıda terk itmeliyiz. Bu gibi ta'birat evvelden Fransızlarda dahi vardı. Fakat inkılabdan sonra o hezeyanları kemalen unuttılar. Bunlarda çocuğı hicab ve cebanete sevk ve teşebbüs-ü şahsiyeden kuvve-i 'azim ve sebatdan teb'id iderler.

<35 Sol> hülâsa söyleyeceğim şey bize hatta Faransız ve Alman terbiyeside değil bir İngiliz terbiyeside lazımdır. Fransız terbiyesiyle çocuklarımızı hopapa hevâ perset oldukça hayalata mağlub hissiyata tabi', zevke miyâl, istihâle-i tesviyeye uğramış birer mahluk eseri. Alman terbiyesiyle kaba, haşin, derşet, bi his, hevdegam, menâfi' hissiyesine düşkün birer demir makine yapmayalım. İşte koca japonun muvaffakiyet-i rajşanı İngiliz ve çırağı olan Amerika terbiyesinin takl-i iftiharidir.

Pek mühim olan bu noktaya ‘umumun ve bi’l-hassa ma‘arif nezaretinin nazr-ı dikkatini celb itmeği pek mukaddes bir vazife bilir. Ve bir Osmanlıyı İngiltereden iktibâs-ı enver-i ma‘rifet itmiş bir Japonyalı gibi görmeği az can ve del temenni eylerim.

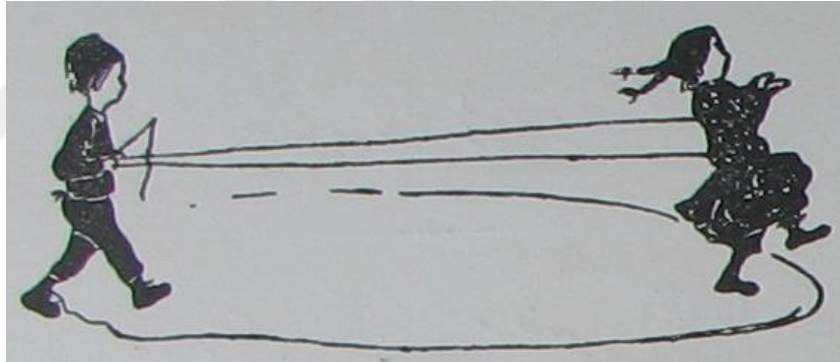
Doktor Rızanur

- nafile koşuyorsun, terbiye benim elimde oldukça çizdiğim daireden bir hatve harice çıkamazsın. Çıkmağa çabalarsan sırt üstü düşersin çünkü: tizar fitar ? olanın payına damen dolaşır

- ben koştumuyorum beni hük-ü zaman yani hararet-i terkî sevk idiyor.

Zannetme emek gider yamana

Mutlak didiğin ider zamana

HANIMLAR İÇÜN

Terbiye-i Bedeniyenin Lüzum ve Ehemmiyeti

Bugünün fihrist-i ma‘aliyât ve bedâyi‘inde genç kızlar yetişmiş hanımlar için ayrılmış müzehheb satırlar arasında en bariz ve nazır pira gelme ? ‘sıhhattır’. Evet bir genç hanım için daima münevver ve şirare nisâr bir sıhhatdan ahengisaz bir sûretde neşv-i nemâ bulmuş bir vücuda incaldar bir zekadan daha samimi daha per siteşkâr bir muhibbe tasavvur ve tehayyül olunamaz. Ve müsâre‘eten söyleyeyim ki bütün harekât-ı bedeniyeye bigâne bir kızın genç-e-i hüsn-i inkişâf idemez, itsede ya pek vakitsiz olmasından çabuk solar, yahud tekâmül itmemesinden hiçe gider. Şurasında

kaydedelim ki burada çehrenin evsâf-ı hüsni veya hutut-ı vechiyenin talkat-ı cazibesi mevzu bahis değildir. Lakin daha mühimi olarak vücudun şekli ifade ve intiba‘at-ı ‘umumiye-i zindegi ve ondan neş’et iden zerafet musahebenin aslıdır.

Hayatda ayanlış anlayış ve sü’i taklid yüzünden tesadüf idilen fenalıklar pek çoktur. Bilmelidir ki hakiki hısn ve bedi‘- letâfet hiçbir zaman bir fütur marzı, bir ihtât-ı bedeni değildir. İncelik, narinlik, za‘fiyet evsâf-ı lazıme nisvandandır olduğuna meş‘ur bir kelimeye bile tesadüf idilememiştir. Fenin, bedayi‘in, san‘atın hatta felsefe-i bedâyi‘in haricinde tasilse hala pir-ü şîyâb olan o pejmürde ve ‘akım fikirler pek haklı ve sarîh bir mağlubiyet karşısında artık mevki‘lerini terk etmişlerdir. ... nesveyenin hakime-i zi şeref ve mutallakı- san‘at-ı bedayi‘ bugün pek kavi nakabil indiras ve izmihlâl mesnedlere malikdir. Buda jimnastik daha doğrusu terbiye-i bedeniyedir. Garbın bütün mahfil-i nisvanında şerâit-i bedayi‘ vuku‘ad-ı hısn ile müteavvâg sahnelerde darü’l-‘ameliyelerde bir bedahet-i fenniye şeklini almıştır ki jimnastik, hareket-ı bedeniyeye eskiden zân olunduğu gibi zerafeti, narinliği gidermez. Bilakis bu evsâfın hisais-i cismaniyenin kafilidir. Onları mizan-ı kıymete kur.

Si‘i azliye tamamıyla uzak ve yabancı kalmış bir hatim ancak mevkat seri‘ü’z-zevâl bir şa‘a‘-ı hisse malik olabilir. O zaaf ile fert-i simane arasında <37 SAĞ> mütereddada sallanır. Lakin asla tabi‘i valsı bir şekil cazib ve şivekâr bir vaziyet iktisâb idemez. Çünkü ne mecmu‘e-i ‘izâmın ... ‘izaletin ahenkli neşv ve nimâsı yoktur. Şekil bedeni arae ? ve ta‘yin iden mühyitatin ta‘yin ve tasrihi için ‘izaletin tesbiti lazımdır. Bir tabaka-i şehmiye vücuda bir şekil vermekten çok uzak kalır. Yağ ... göre o vücudu ta‘dil veya tegayyür ider.

‘atalet ve köşe neşiyenliğin hediye-i mariziyesi olan bu semin vücudlar maalesef memleketimizde bir nişane-i sîjjat gibi görülüyor. Ve öteden beri evlad ve ifhâdın tevârüs itdiği bu hâl pek tabi‘i bulunuyor. Evet şu keyfiyet-i gayr-ı tabi‘iye miras olarak terk ediliyor. Diye biliriz ki ‘ale’l-‘imala bizlerde hısn için yanlış bir takî vardır. Şişmanlık güzelliğin mütemmatındandır. Herkesin efrâd-ı ‘ailesi arasında ‘alî ekser birkaç semin vücut bulunur ve göz bu vücudları göre göre ezvâk-ı bedayi‘ pirüranesini gaybeder. Şişmalıkda bir hase-i tabi‘iyye sıhhiye sırasında geçer. Halbuki şişmalıkda zayıflık gibi bir hastalıktır. Tedavisi ise terbiye-i bedeniyeden başka bir şey değildir.

Artık bunlardan pek sıkıcı, gayr-ı tabi‘i hallerden kurtulmalıdır. Bunun içinde yapılacak şey cüz‘i bir hareketdir. Ve hem buna lüzum vardır. Kadınların sima-yı sûtût ve fütuhâtı bu sayede vesa‘it ve ‘azâmet kazanacak. Afaki te‘ali ve rağbat artacak genişleyecektir.

Metlûn, mütereddid bir mevcudiyetin raka-i keşmekeş ve pıçapıçından ? kurtulmak bülend ve muhteşem bir şahika-i sıhhat ve tendersetiden safi ve hakimane nazarlar ile layfına bir muzafferiyet-i ma‘nuyeye sahip olmak. Elbetde bunlar <37 Sol> her kadının hezân-i âmalinde kitabe-i saff-ı tahsisatında ilk bulunanlardır. O halde biraz fazla i‘tinayı lüzumuna sarf itmeye ihtiyac-ı şedid var.

Tezyin, tuvalet, güzellik, şive hutût ve sühûlet-i evzâ‘ nakta-i nazarından faidelidir. Lakin bunun için vücut kostüme değil kostüm vücuda tatbik ve tevfik idilmelidir. Tuvaletde gaye-i saçların tertib ve tanzimi ile elbisenin feşafeş hururisi arasında sıkışub kalmaz. Kostüm teşkil hatlarını setr ve ihfâ idemez. İfrât-ı derecede boğulmuş bir korse yahud içi bez parçalarıyla pamuklar ile doldurulmuş bir elbise en mükemmel bir üstad elinden çıksada yine dai mahzûr olmakdan kurtulamaz. Tabi‘i zerafeti hareketi ref‘ ve men‘ ider.

Cismani çirkinliklerin pek çoğu mahsûl-ı ihmâl ve hata-yı zatiyedir. Ve böyle bir kimse menazarında kendine karşı bir hısn-ı tabi‘at ve zevk-i selim, zerafet noksanını vücutun ‘adm-ı ahengini meş‘ur bir fikir uyandırır.

Hısn ve bedâyi‘e meftûniyet-i kabhe-i neferatı icâb itdirir. Ve bi’n-neticede ondan ictinâb olunur. Ona karşı fazla bir hassasiyet ve nev‘i vesait ve tedâbir ile onu redd ü ilgâ esas olur.

Vücdü zirve-i kemâlete doğru sevk ve isâl ve bu hase-i iradeyeye malikiyet bu eas ve kaidelerin rûkn-ü evvelidir. Vücudu sa‘i ve faaliyeti karşısında bulundurmamak, bundan kim bilir nasıl fikirler ile muhteriz bulunmak büyük bir za‘af-ı ahlakiyenin za‘af-ı metanet ve hasletin neşe-i tulu‘ıdır.

Bütün ruhlu, zekalı kadınlar ayde-i bedayi‘ karşısında ser yezmin ? ta‘zim inkıyâd ma‘bed-i kutsiyet-i <37 SAĞ> pima-yı hısn huzurunda mati‘ ve hürmet-i nisâr olmalıdır. Çünkü onların ruhgüzar mevcudiyetlerini sevk-i tabi‘i ile bu his doldurmuşdur. Vücut tedabir ve nakidat-ı mebremeye ‘arz-ı ihtiyac ider. Mevzun bir

kad ve kamet zarif bir şekil malikiyet ve muhafazası hergün hareket-ı tabi'iyeye icrasının taht-ı elzemiyet ve mecburiyetindedir.

Za'af-ı bedeni kendi kendine adeta mağfale bir tarzda tekmi ider. Ve onu meydana çıkaracak ancak zamandır. O bir netice-i ma'lûliyet irâs ve nihayetü'l-emr 'azubete bir 'adm-ı iktidar ve salahiyeti terk ider. Artık hiçbir usta-i san'iyeye bu hale çare sâz olamaz. Zayıf dermansız bir vücuda mevkatene bir şive-i zahiriye bir letâfet-i ca'liye virilebilir fakat buda o harabiyi men' ve tevkifden pek uzak bulunan bilakis onu te'cil ve tesrih iden kadını manabi'-i muvaffakiyet-i hareketden mani' iderek ve onun zindeki zayı'esini kendisine yeniden bahş ve iade edecek yegâne 'anasır-ı asliye ve müste'ideden mahrûm eyleyerek vesait-i mağfele ve riyâkarane ile virilebilir.

Faaliyet-i bedeniye noksanı teşuşat-ı 'asabiye ile mücehhez bir mükib mazmahal ve muhâcem şeklinde zahir ve pida olur.

Hülasa kadınlık hayatının çalaki müstemire ve lazımesini bir levha-i persiteşkâr, samimiyet, ber bedâyi'e kemâlet-i vaz' halinde besleyecek, büyütecek hüviyet-i nesveyeyi ebedi şa'şalarıyla daimi fûruzan kılacak terbiye-i bedeniye dir. Bundan mahrum çocuklara bi'l-hassa kız çocuklarına ait mütâla'atımızı gelecek def'a takip ideriz.

Doktor İhsan

ŞİİR

MEVLİD NEBİ

Şarktan garba birden bir bir büyük nur uzandı

Gece, günü beklemekten sanki artık usandı

Karanlıklar parçalandı henüz şafak sökmemiş

'Alim, başka 'alim oldu: Sübhanallah ! Bu ne iş

Gökyüzünde söndü gitti küçük büyük yıldızlar

Yerle, gökler susup durdu: Bir doğacak güneş var

Bir güneş ki onun nuru rahmeten el'alimin

Bir güneş ki onun ile şeref buldu gök, zemin
Evvel saatte zedelendi ... oyunu
Yedd-i kudred sanki sarstı baştan başa İranı
Bin senelik ateşinde sönyordu bir anda
Saveh gölü yere battı, yinde ‘iyn-i zamanda
Semavenin vadisinde sular taşdı yayıldı
Bütün bunlar o yerlerde bir işaret sayıldı
O sırada rüya gördü Farsdaki müvebdan¹
Al Sasan padişahı² korkuyordu bunlardan
O sırada daha nice alâmetler bilirdi
Çünkü bir nur incekdi, gökten haber gelirdi
Her şeyi bekler, doğsun artık paygamber güneşi
O nurdur, o hürdür yokdur tahkîk-i bir eşi
Beytü’l-harâm onu bekler onda bir pir³ bu gece
Dua ider Allahına yapayalnız, gizlice
Bir ses gelir duvarlardan ‘sizin suydan biri var
Ki doğacak şimdi, müjde ey mübarek ihtiyar!
Herkes bekler ‘ibadallahın⁴ odasında amine⁵
Derin derin uyuyordu evvelkiler doğmuş yüzüne
Biri geldi rüyasında ‘ ya amine! Bilesin’

¹ Farisin o zamanki kadûl kudâtı makamında olanlarına virilen isim. Müvebdan rüyasında bir alay-ı serbaz ve serkeş develerin ... arap atlarını yiderek ... geçüp bilad-ı fars içine dağıldıklarını görmüş.

² Nevş revan-ı ‘adıl.

³ Abdülmüttalib, namı diğeri Şeybederki hazreti resulallahın büyük pederleri.

⁴ Resul-ü ekremin peder-i muhteremleri.

⁵ Fahr-i kainat-ı efendimizin valie-i muhteremleri.

Didi, çünkü sen evvel ulu peygambere gebesin!

<39 Sol> Hüda sevmişsen gibi bir mübarek kadını

Sen Muhammed koymalısın evladının adını

Kadın tatlı uykusundan birdenbire uyandı

Şifa hatun⁶ bekliyordu onu hayli zamandı

Her tarafta bir durgunak bir büyük ses işitti

Ona bir hâl oluyordu: Biri gelmiş zannetdi

Kimse yoktu! Şifa hatun bakıyordu sessizce

Ürkörüyor, ürperiyor. Ne olmuştu bu gece?

Bir aralık, gözlerine bir beyaz kuş⁷ göründü

Yavaş yavaş ilerleyup kanasıyla süründü

Arkasını sığayarak korkma dedi amine

Kadın dalgın bakınırdı arkasına, önüne

Uzun boylu, güzel kızlar etrafında geziyor

Düşünüyor: Bunlar kimdi ? Herhalde seziyor

Şimdi ne ev ne oda var bir de gökde nurlar

Çıkub iz dolaşırlar nur vücutlu huriler

Her biride ‘abd-ı münaf⁸ kızlarını andırır

Döşegini tavaf ider tatlu suylar kandırır

Biraz sonra bir yanımda bir ak kase uzandı

Nur içinde bir beyaz su veriyorlar o sandı

⁶ ‘aşere-i mübaşerden Abdulrahman bin ‘Avf hazretlerinin valideleridirki o gece orada bulunmuşlardır.

⁷ Cebrail-i emin.

⁸ Ecdad-ı peygamberiyeden olup kureyş kabilesinin en mümtaz bir kolu bulunan yeni haşimin reis-i evveli haşimin babası.

Alup içdi çünkü ona tatlı şerbet sundular
Etrafına hep melekler saf saf gelup kondular
Gözlerinden perde gitti, selam durdu melekler
Yüzü suyu hürmetine kabul olsun dilekler
Bu sırada bütün bitler yere düştü Kabede
Canlı cansız ona her şey ta'zim kıldı secdede
Yer, gök, adem, malik Cebrail karşıladı ne hürmet
Çocuk doğdu: Ahir zaman peygamberi Muhammed!

Ali Ulvi

Tetbi' Hakkında Mütâla'a

Hayat-ı meslekiyesini takibe başlamış bir gencin terbiye-i sıhiyeti nasıl bir mabadi haiz olmalıdır. Bence bu meselede şahsiyetin ilk terbiyesi kadar mühimdir. Bâ husûs bizde olduğu gibi aile ve mektep hayatında şahsiyetin terbiyesi eksik ve fema bir tarza devam itmiş olursa bu mesele daha ziyade ehemmiyet kesb ider.

Tali ve 'ali tahsilini bitirmiş gençler ekseriya yeni bir hayat-ı mütâla'aya giriyorlar; Fakat onların hiçbir rehber, mütala'alarında bir usûl yoktur. Bunlar karanlıkta yürüyen bir adam gibi mütâla'a hayatında mütereddid, kararsız ve ... her ele geçen kitabı okumak henüz basit bir tarihi, felsefe alim-i hayat, alim-i ruh, okumaktan en yüksek eser-i fikriyeyi mesela ... eser-i felsefiye, içtima'ie ve terbiyesini tedbi'e başlamak. İşte ekser-i gençler mazideki hayat-ı mütala'anın tabiatı budur fakat bu pek garip, şahsiyetin terbiyesi için gayet fenadır. Çünkü sarf idilecek kuvvete mukabil ve muadil bir serme, bir faide elde etmek mümkün değildir. Daima nazariyat, 'ameliyetten doğar, kavanin ve kayi' ile şeraiti arasındaki münasebetlerdir. Daima ve kayi' tedkik, tertib olunur. Şeraiti araştırılır kavanin ve nazariyat bu mesaiden teşrih ider. Binaen aleyh ait olduğu ve kayi'i bilmeden bir nazariyeyi anlama'a çalışmak hiçbir zaman doğru ve fenni bir usûl-ü tetbi' değildir. Bu hâl tıpkı bir i'tikadi kabule benzer nazariye bir i'tikad gibi tahlil edilmeden

unsurlarına ayrılmadan, unsurlarına ayrı ayrı <40 Sol> Vukuf ve i'tikad pida olmadan alınmış olur, böyle nazariyelerle dolmuş bir dimağ bir fen dimağı değildir, bir i'tikad dimağıdır.

İyi yetişmiş bir dimağ iyi terbiye olunmuş bir şahsiyet sahibi olmak için mütâla'anın bir usûl ve intizâm dairesinde cereyan itmesi ve mütala'a idilicek eserler arasında bir intihâb ve istifa olması lazımdır.

Acı ve zararlı tecrübelerimle anladım ki yeni bir devre-i mütala'aya giren bir genç evvela bir muharriri okumalı, sonra başka bir muharrire geçmelidir. Fende şahsiyet yoktur. Fenin kavanini; umumi, cihani zaman ve mekanda aynıdır. Binaen aleyhe fende bir veya diğer bir muharrir okumak pek o kadar mahzurlu değildir, fakat edebiyatta olduğu gibi felsefede de şahsiyet-i mizaç hüküm sürmektedir. Tarih, felsefe her şeyden evvel gelmiş geçmiş filozofların mizaçlarının tarihidir. Tabi'atın, arzın, hayatın. Cem'iyetin zühur ve tekamili hakkında heman her filozofun fikir ve takiyesi başka başkadır.

O halde evvel bir muharriri okumak onun fikirlerini kanaatlerini tefsilatıyla, ince anlatıyla tanımak, ondan sonra başka bir muharrire geçmek lazım geliyor. Bir eseri bir muharrirden, diğer bir eseri başka bir muharrirden okumak kadar dimağ ve şahsiyetin terbiyesi için muzır bir şey yoktur böyle yetişmiş dimağlar ekser gençleriizde görüldüğü gibi, maalesef, bir izdat ve magalata mecmu'asıdır. 'anasır-ı malumat-ı dimağa karmakarışık dolmuştur. Bir ta'vizi ... geçirmemiş ecnebi şeylerden tethîr edilmemiş zadd-ı fikirler harice terd olunmamıştır. Ondan dolayı bazen en ziyade birbirindne uzak iki <41 SAĞ> fikri müdafa'a itmek garabeti hemen hepimizde görülmektedir.

Bu dürlü yetişmiş dimağlarda yigirminci asrın ziyaları toplandıkça ziya yerine zülmet tevlidi diyor. Şahsiyet pek ziyade bozuluyor. Arada za'af ve kararsızlık gösteriyor. böyle ma'lûl yetişmiş dimağlar ve şahsiyetler mübâreze-i hayat için hiçde iyi hazırlanmamışlardır. Evvela fikir ve iradenin za'afı hayat-ı tağdi üzerinede te'sir iderek 'uzuyetin mukâvemetini azaltıyor. Sıhhat, eklim ve mevasimin tebdiline karşı mübâreze idemeyerek muhtel oluyor. Saniyen ma'işet ve mübâreze hayatına girildiği vakit mukâvemet-i isti'dâdı gösterilemiyor ve hayatta galiba başkalarına nasib oluyor.

Hülasa mütâla‘aya evvela bir muharriri tanımakla başlamalı. Bir muharriri tanımak içinde yalnız bir eserini okumak kâfi değildir. Şahsiyet sahibi her muharririn ifkârı arasında i‘zâ ve insâcî arasında ki kadar hakiki bir birlik bir tenâsüb vardır. Onun nesc-i ifkârı öyle bir binâ-yı felsefi irtisâmı arâe ? ider ki yalnız bir eser, mütâla‘a ‘adresi altında bu binanın yalnız bir cebhesini gösterir. Bütün binayı görmek için bütün eserleri okumak zaruridir. Muharrir bir eserinde bir mes‘eleyi gayet kısa geçer, halbuki bu mesele başka bir eserinde tefsil idilmişdir. Netice şu oluyor ki muharririn eserleri yekdiğerinin mütemmimidir. Ve muharriri tanımak için bütün eserlerini okumak icâb ider. Bir muharriri fikirlerine muttali‘ olduktan sonra başka bir muharrir tedkik olunur. Bu suretle devam edilerek birçok filozofların şahsiyetleri tanınmış olur. Sonra bu ‘anasır-ı ma‘lûmat-ı dimağda <41 Sol> tahlil ve terkîb olunur. Adeta tebler ider. Birbirine zâd, mizac ve şahsiyete gayr-ı muvâfık olanlar atılır. İşte iyi bir şahsiyet böyle teşkil ider.

Muharrirleri takip iderken de dimağın inkişâf-ı kanunlarını düşünerek basitden merkebe gitmek lazımdır. Bir filozofun eserlerini de bu ka‘ideye tevfikân okumak pek sühuleti mucib olur.

Muharrirleri intihâb ve tertib iderken bir ziyaya, bir rehbera ihtiyac zaruri oluyor. Evvela tedkik idilecek muharrirler, sonra bir muharririn tetbi‘ idilecek eserleri basitden merkebe tertib idildikten sonra muharririn ilk eserini ne yolda mütâla‘a itmeli ?

Bunun için az okumak ve çok düşünmek faidelidir. Çok okumak ve çok tekrar itmek nihayet ezberlemeyi, taklidi müceb olur. Azar azar okunmazsa fikir yorulur, eserin iskeletine nüfuz idilemez. Bir eseri iyi hazm ve iyi temsil için evvela heyet-i mecmu‘asını ihâtâ itmek, iskeleti anlamak lazımdır. Düşündükçe teferruat, tefsilât fikre kendi kendine tebâdür ider. Bir resme bakıldığı vakit gösterilen bariz noktalardan tefsilatı nasıl istihrâc idersen, bir eserinde iyi tanınmış esaslarından, iskeletinden teferru‘at istidlâl olunabilir.

Bence birçok filozofları tedkik itmek felsefe kitaplarını dolduran keşmekeş ifkârı nihâyetine kadar takip eylemek gayet güç bir meseledir. Bir muharririn şahsiyetini tanımak, ifkârını temsil itmek bir haftada, bir ayda hatta bir senede herkese nasib olur mevhibe olmasa gerekdir. Üstünkörü okunmuş eserden daha ilk <42 SAĞ> defada not almak, yalnız notları okumak fena bir usüldür. Eserin esasını

ihâta etmek muhtelif serlevhalar altında yazılmış maddeler arasında ki hakiki irtibat ve münasebetleri fikirde keşf itmek mümkün olmaz ve öğrenilen şeyler kendine mal edilmez, tasarruf olunamaz. Hele bugün okunmuş bir kitaptan yarın bir makale çıkarmak, şahsiyetin terbiye ve te'sisine mani'dir. Dimağ yalnız yazılan makalelerin sadık bir gramofonluğu vazifesini görür ve daima gramafon kalır.

Eserlerde, muharrirlerde tesadüf idilen fikirleri tasarruf için lakal bir senelik bir hazım devresi bırakmalıdır. Bugün tasarruf idilen yazılan şeyler hiç olmazsa bir sene evvel okunmuş olmalıdır. İ'tikâdımca hayat meslekiyesine girmiş bir gencde terbiye-i şahsiyetin maba'dı böyle bir yol takip itmelidir. Bu hususda erbâb-ı ihtisas tecrübelerini, fikirlerini bildirirlerse mütâla'anın engin denizleri içinde usûlsüz, zıyasız gaib olmuş zavallı gençliğin mütetebbi' ve mütefekkir gençliğin eline bir bir pusula virmiş olurlar.

Haydarpaşa 2 Ağustos 327

Edhem Necdet

SPOR ALEMİNDE

Her 'azanın İdmanı Ayrıdır

'Hayat hareketle kaimdir'. Sözü pek 'umumidir. Bu sözün ihtivâ eylediği hakikatı bulup çıkarmak ve her meslekde suvr ? tecelliyatını ta'yin ve takdir idebilmek ihtisasa vebestedir.

Bizler yani terbiye-i bedeniye fenniyle mütevaggil olanlar her şeyden evvel 'uzuviyetin idâme-i hayatı için muhtac oldukları gadanın nev' ve mikdarını bilmemiz ve onu bir hekimin hastasına reçetesine yazdığı ilac kadar ehemmiyet-i riyaziye ile ta'yin itmemiz lazımdır. Çünkü vücuda faide viren rastgele yapılan hareketler değil 'uzuviyetin vezâif-i tabi'yesini teshile medâr olan hareketlerdir. Şimdi bir misâl-ı Alalem: elli kilo sikletinde bir gülleyi akran ve emsalimiz arasında bir el ile havaya dikmeye muvâfık olduğumuz zaman yüzümüz güler göğsümüz kabarır, bu telazziz-i ma'neviyenin cümle-i 'asabiyemiz üzerine bir te'sir-i faide bihşası vardır. Ancak böyle bir muvaffâkiyetin tecellisi için sarf idilen şiddet ve kuvvetin cevfi-i sadr ile dahil batında ne gibi halât-ı husule getirebileceğini de biraz düşünmek lazımdır.

Sonra bir ikinci mesele daha var ki o da pek mühimdir. Acaba kollarımızın izâlatını tarz-ı teşkili da'ıye-i 'ananiyet veya hiss-i rekâbiyetle yapılan böyle zor ... idmanlara müsâ'id midir ? bir kıyas yapalım: Ayak, diz ve kalça mafsalları 'umud-ı fekeriyenin şekli insanın atlamak hasesine (

<43 SAĞ> mâlik olduğu takdirde şübhe bırakmıyor. Fakat acaba vücudun bu hase-i elastikiyesi minarenin tepesinden atlamayı te'min idebilir mi ? şübhe yok ki bu kabiliyet-i şahsa tarz-ı terbiyeye göre az çok değiştiği gibi hiçbir zamanda bir hadd-ı ma'rufi aşamaz.

Avrupa adabı hazeresinden terbiye-i bedeniye ile mütevaggil profesör doktor FilibTisyeyor guvanlık ve idmân-ı beden **Fatigue et l'entrainement physique** namındaki eserinde fennen isbat idiyorki ağır yük kaldırmanın iddi'a ve 'inad ile vücudı zorlamanın ilk zararını 'azâ-yı dahiliye görüyor fitik ve da'i'l-bahr ile ma'lûl bir çok pehlivan ve atletleri misal getiriyor ve diyor ki:

'temaşa-i zahiriyesi kalbimize hürmetle mümtezic bir meftuniyet bedayi' pirastane? İlkâ iden dağ gibi pehlivanlar iri 'izâleti maalesef mukâvemet-i 'uzuviyeyi te'min idemiyor. Saatlerce hasımının sûlet-i şiranesine kemâl-i metanetle göğüs geren o pehlivanlar bazen en küçük en ehemmiyetsiz hastalıklara bir çocuk kadar dayanamıyorlar.'

Bizim muhâkememizi şaşırtan daima o bazılarıdır. Çünkü görüyoruz ki her gülle kaldıranın kolları kalın ve sert oluyor, kalın ve sert olan kol ise kuvvetlidir. Binâen aleyh gülle kaldıralım diyoruz. Halbuki mesele büsbütün başkadır. Evet gülle kaldıranların kollarının yardımıyla vücudunu sabit demirde işletenlerin 'izâleti sertleşiyor. varyoz sallayan demircilerin kolları sertdir. Hatta pek basit bir misal söyleyelim: dişlerimizi sıkubda çene etlerimizi mu'ayene idersek ne kadar sert buluruz. Baldırlarımızda kollarımıza nisbetle daha sertcedir. Büyüme keyfiyeti ise doğru <43 Sol> değildir, bazı büyük görünüyor fakat hacmen büyümez 'azele tarz-ı harekete göre şekil almak hasesine mâlikdir. Binâen aleyh müddet-i medide taklis eli el merkezi ? sûretinde bir hareket-i inkîbaziye ile çalışan zâtü'r-re'isin 'azelesinin ilyâf ve ensecesi kısalır. İşte büyük görünmesi bundan neş'et ider.

Yine ‘alem-i teşrih bize öğretiyor ki zâtü’r-re’isin ‘zelesinin ke‘bire kemiğine ittisâkı mâ’ilendir. Bu tarz-ı irtikâz büyük bir şiddete tahammül idebilecek mahiyeti haiz değildir. İşte buradan anlıyoruz ki ‘azeletimize tatbik ideceğimiz idmanlar ‘ale’l-‘ümyâ şeyler değil ‘azelenin sûret-i teşkil ve tarz-ı irtikâzına nazaran lüzumu fennen sabit olan hareketdir.

Bazı hareketler vardır ki sahe-i tatbiki vücudun bir kısmını pek ziyâde fa‘aliyete getirdiği halde diğer aksamı münâsebat fizyolojisi nisbetinde bi’l-vasıta müstefid olur. Bâ el-farz zayıflamak için çok yol yürüyün kimseler her gün iki saat yürüdükleri halde hiçbir faide görmediklerini kemâl-i yas ile itiraf iderler, fakat bilmezler ki yürümekden vücudu taşıyan bacaklarla, semirmek kabiliyeti ibrâz iden nevâhi-i batniye ‘iyn-i derecede müstefid olamaz. Zayıflamak veya tabir-i sahih ile vücudun hâl-i tabi‘iyesine gelebilmesi hareket-ı batniye ile kabil olabilir. İşte hareketin taksim-i i‘mâl kaidesi mucibince te’sirât-ı mevzu‘iyesi bu dimekdir.

Selim Sırrı

On beş günden beri idârehanemize kadın erkek ülyâ-yı etfalın birçok temenniyatı muhtevi vürûd iden mektupları bizi kendilerine medyûn-ı <44 SAĞ> şükran idiyor. Vukû‘ bulan istizâlahalara hülâseten şu cevapları vireceğiz:

1- mecmu‘amızın günü gününe çıkması, tabi‘i zaruri ve mecburidir. Devam intişarı ise kara’îlerin iltifâtına tabi‘dir.

2- iş‘ariyerimizde mâi, ela, siyah gözlerin lepiska, açık, kumral saçların tulû‘ ile grubun tasavir-i delpezirine tercihen etfallın terbiye-i fikriye ve ictima‘iyesine hadm mevzu‘lar intihâb ideceğiz.

3- takip ideceğimiz meslek ne ingiliz, ne fransız, ne de alman terbiyesi olacaktır. Yalnız bu üç büyük milletden şayan-ı takdir olan evsâf ve müzâyayı taklid itmeye mecburuz. Bütün amâlımız evladımızı ileride maruz kalacakları cidal ve mübâreze-i hayatda mağlub olmamaları için melil mütemedine-i sa’ire gibi silahlandırmak müteşebbis ‘azimkâr bir Türk yapmaktır.

Hemen hepsi aynı me’ilde olan mektupların dercine ve hepsine ayrı ayrı cevap i‘tâsına gazetemizin hacmi müsaîd değildir. Yalnız bir danesini sahibinin hüviyetini

bilmediğimiz halde mündericatinın ehemmiyetine binâen ‘aynen derc idiyoruz. Cevabını gelecek nüshada vireceğiz.

Mektub

Üsküdar 20 Ağustos 327

Terbiye ve Oyun risalesinin intişarı benim gibi- hiç tereddüd itmeden söyleyebilirim. Birçok evliya-i etfalın teşfiye-i sadrına medâr oldu. Avrupada genç kızların ve kadınların terbiye-i fikriye ve ruhiyelerine hadm bunca resâil-i mevkûte mevcud olduğu halde maalesef bizde...

Belki fert-i ta‘assubumdan ben bu ana kadar yetişmiş kızlarımın gazete okumalarına müsaade itmiyordum. Fakat şimdi evladlarıma işte sizin gazeteniz diye ‘Terbiye ve Oyun’ risâlesini kemâl-i emniyetle virdim. Benim gibi saçı, sakalı ağarmış dört çocuk babası bir ihtiyarın sözlerinin sizin gibi Avrupa görmüş, münevver fikirli gençler tarafından ne dereceye kadar mesmu‘ olabileceğini bilemez isemde bazı ihtârat-ı hayr-ı havahanede ? bulunmağa kendimde kendimde bir mecburiyet-i vicdaniye his etdim.

Gençlerde intişâr iden iki numrulu nüshanızda ‘tenis’ oyununu tavsiye idiyorsunuz. Tabi bu oyunun hıfz-ı sıhhat ve terbiye-i bedeniye nokta-i nazarından lüzum ve ehemmiyetini inkâr idecek değilim. Ancak ifadenizden istidlâl olunduğuna nazaran bizde ‘tenis’, ‘futbol’, ‘golf’, ‘kriket’, ‘basketbol’. Gibi oyunların ta‘mim ve intişarını arzu idiyorsunuz. Sizin vatanperverliğinizi takdir idenlerdenim. Yalnız bu oyunları milletimizle ne dereceye kadar ‘alakadar olduğunu bilmek isterim. Acaba bizde öteden beri müteddaval olan oyunlar bu ihtiyacımızı te‘min itmiyor mu ? itmiyorsa ıslahıyla bir hal-i mükemmeliyete irca‘ı mümkün değil mi ?

Büyük oğlum futbola pek meraklı, hatta bazı akşamları Kadıköyünde ‘Oniyon’ ‘kulüb’ e benide beni de sürüklüyor. Gol, penaltı, ofsayt gibi bir takım ingilizce adeta

kulaklarımı tırmalıyor. Rica iderim memleketimizde kurduğunuz <45 sağ> esasen netayicini şimdiden nazr-ı dikkate alınız ki sonu müceb-i nedâmet olmasın.

Yine tekrar ediyorum belki fert-i ta‘assubdan bana ‘golf’, ‘kriket’, ‘basketbol’, kelimelerinden ‘hamamkızdı’, ‘pişti’, birdirbir’ tabirleri daha mûnis daha samimi geliyor. Bakî, muvaffâkiyâtınızı temenni ider ve milletin muhâdfazasında ta‘assub gösterir bir peder olduğumu ‘arz eylerim.

F.C

Sıhhi Çocuk Oyunları

Kinder Garten Bahçesinde

Çocuk, oyunla güler, oyunla büyür, oyunla taze hayat bulur. Çocuğu oyundan men’ etmek onun hayatına kast etmek demektir. Sudan mahrûm olan bir çiçeğin nasıl sararub solması muhakkak ise oyundan mahrûm idilen çocuklarda öylece mahkûm zevâl olurlar. Şu gördüğünüz iki levha çocuk bahçesine ‘aiddir. Mekteb hayatından evvel çocukların bağçe hayatı başlar. Terbiye mütehasısı mu‘allimelerin nezâreti altında dört yaşından altı yaşına kadar çocuklar oyunla bir ders-i terbiyet görürler. Hem eğlenir hem müstefid olurlar. Çocukların hayatının kısm-ı ‘izâmı bağçede terbiyevi oyunlarla geçtiğinden dolayı mektebin adabına kinder garden yani çocuk bağçesi denilmiştir.

Benim Usûlüm

1

Mü’ellifi Profesör Müller

‘Olmaya devlet cihanda bir nefis-i sıhhat gibi’

‘benim usulüm’i evvel şebhâlîde yazıyorduk halbuki ‘terbiye’yi neşre başladıktan sonra bu eser kıymetdarı mecmu‘amızda takib itmek daha mûnasib görüldü. Evvelce neşr olunan bir ciz’i kalilini istinsaha mecbur olduk.

Mukaddime

Hayatda imkan haricinde zan olunan şeyler, erbâbı için ... yumurtası kadar basitdir. Bu her fende, her meslekde böyledir. ‘avamın bir darb-ı meseli vardır: ‘iş

bilenin kılıç kuşananın' derlerki pek doğrudur. Sırf becerikli ve müteşebbis olmak sayesinde Avrupada, husûsiyle Amerikada hiçden servet sahibi olmuş milyonlar vardır. Fi'l-hakika büsbütün sermayesiz iş görmek mümkün değildir. Fakat ne olsa becerikli olmak en büyük, en esaslı bir sermayedir. Yalnız iştihâr itmek için bazen tebdil-i mekan şartdır. Fransızlar

«Personne n'est prophète chez soi » derler.

Bugün cihan-ı medeniyetde riyâzat-ı bedeniye 'aleminde dahi geçinenler hep vatan cidadırlar. ... alman olduğu halde İngiltere'de atila fransız olduğu halde amerikada müller Danimarkalı olduğu halde isviçrede iktisâb-ı şöhret eylemişlerdir. Bugün ... nasibedar olanlarla bu ölçünün bu üç zâtdan hiçbirisi ne barutun mucidi, ne radyomun keşfidir. Her üçüde 'ukûl-ı mütevassıta erbâbındadır. Burada kendisinden ve eserinden bahs etmek istediğimiz mülleri bizden başka dünyada tanımayan millet kalmamıştır. Müler Danimarkalıdır çocukluğundan beri spora merakı varmış, vücudu kadar dimağında sağlam imiş. Bundan beş altı sene evvel 'benim usulüm' namında ki eserini neşr etmiş ve önünden itibaren müllerin adı ortaya çıkmıştır. Kitabı her lisana tercüme idilmiş ve yalnız bu kitab yüzünden müler zengin olmuştur. Müler eserini 1904 senesi ağustosunun dördünde 2000 nüsha olarak meydân-ı tedavüle çıkarmış üç dört gün içinde <46 sağ> tüketiyormuş. Dörder nüsha olarak tabi' itdiği ikinci ve üçüncü temsilleride eylül müntehasına kadar satılmış. Beşinci tab' 10.000, altıncıyı 10.300 nüsha tab' idilmiştir. Her memleketim metbu'atı bu eseri medh ve sena itmiş ve elsâne-i sa'ireyede tercüme idilmiştir. En evvel İsveçliler tercüme itmiş ve üçüncü tab' olarak 20.000 nüsha basılmıştır. Almanyada altıncı tab' 200.000, faransada üçüncü tab' 30.000 nüsha olarak neşr idilmiştir. Şimdi bizde tercümeye muvâfık olduk. Ümid olunur ki bizde de layık olduğu 'itibara mazhar olsun.

Şimdi sahib-i eserin şahsı ve tarz-ı mesa'isi hakkında kara'ilerimize biraz ma'lûmat virelim. Bugün kırk üç yaşında bulunan müler 1884 senesinde i'dâdi tahsilini ikmâl iderek istihkâm mektebine dahil olmuş. Ve mülâzimlikle neş'et etmiştir. Bir müddet Danimarka ordusunda hıdmet itdikden sonra ihtiyât sınıfına nakl etmiş ve on sene kadar da haricde mühendislik ve beş senede bir senatoriyorum müfettişlikle meşgul olmuştur. Sonra hepsini terk etmiş ve kendi usulünü neşr ve ta'mim için isviçreye gitmiştir.

Vücudu gayet mütenâsib ve sağlamdır. Danimarkalı meşhur ressam Karl Blokun inzâr-ı takdirini celb itmiş ve mümâ-ileyhe bir gün müllere ‘sen benim dünyada gördüğüm insanların en güzelisin’ demiştir.

Rusyalı doktor Krajoski de kendisine yazdığı mektubda ‘ senin vücudunla heyâkil-i kadime-i yunaniye arasında büyük müşabehet görüyorum’ demiştir. <46 Sol> müler her nev’i spor müsabakalarına iştirak itmiş ve 132 defa birincilik mükâfatına nail olmuştur. Fakat bu mükafatlar ekseri spor meraklılarında görüldüğü gibi yalnız bir nev’i sporda kesb-i temyiz etmekle değil muhtelif nev’ilerde ki kabiliyet-i cismaniye ve kudret-i ‘uzuviyesini göstermekle kazanılmışdır. Mesela her nevi sür‘at ve imtidât yarışlarında yükseklik, derinlik, uzunluk atlamalarında sür‘at ve imtidat, yüzme yarışlarında, varyoz sallamada disk ve javilo (cirid) atmada, pentatlon müsabakasında, boksta ve maç ta‘liminde daima birinci çıkmıştır.

Danimarkaya bir çok sporlar idhâl itmiş ve spor kulüplerine devam iden gençleri yigirmi sene mütemadiyen teşvik ve tergib iderek herkesin o muhabbetini kazanmıştır.

Müller eserini kendi ticarab ve mülâhazatının ilhamıyla ve herkesin anlayabileceği açık ve sarîh bir lisanla yazmıştır. Tavsiye ettiği usûl gayet basit alet ve edevât tedariki külfetinden varesetidir. Avrupada kılıç ve miç ta‘limi kürek çekmek veya futbol oynamak gibi sporlardan sonra duş yapmak ‘adettir. Müler istihmamı, tavsiye itdiği hareket-ı bedeniyenin ortasına koymuştur ki bu şayan-ı dikkatdir.

Banyodan evvel yapılacak hareket ekseri usûllerde olduğu gibi yalnız ‘izâletin neşv ve nemasına ‘aid değildir. Bunlar ‘izâ-yı dahiliyenin de fevkalade müstefid olmasını te’mîn ider. Muharrir diyor ki ‘kava-i ‘uzuviyeyi kolların sertliği ile ölçmek doğru değildir. Sahih ve salim ‘izâ-yı dahiliyenin sert ve kava-yı ‘izâletden daha çok ehemmiyeti vardır.

<47 Sol> yıkanmak keyfiyetine gelince Müller, suyun fevkalade soğuk olmasına tarafdâr değildir. Banyoyu müteakib cildin temizliğini te’mîn için icrâ idilen dikkat yabs? Asırlardan beri terk edilmiş bir tarz-ı nezâfetdir ki onu müller yeniden ihyâ itmiştir. Şimdi artık mülleri dinleyelim.

S.S

Sıhhat ve Marz

Çok kere düşünüyorum, biraz ‘azim ve sebât ile idâme-i ‘afiyet mümkün niçün birçok kimseler zayıf ve mariz olmağa mütevekkilâne katlanırlar? Maalesef pek çok kimselerde insanın vücuduna bir za‘af-ı ‘arz olunca artık iktisâb-ı ‘afiyet kabul olmaz diye bâtil bir ‘itikâd vardır.

Hele bazen gayet hâlikatdatda insanlara tesadûf idilir. Onlar için hastalık bir lazıme-i zerâfetdir. Güya nezâhet-i ruhiye ve hissiyât-ı rakikeye ‘alâmet olan solgun ve renksiz çehrelerin herkesin kalbinde kendine karşı bir hiss-i merhamet tevlid ideceği zannında bulunarak bi’l-iltizâm hastalığa özenirler.

Yine bazı kimselerde saçların nâ binehkâm dökülmesi ‘akıl ve zekaya! Vücudun hâl-i tabi‘iyeden fazlaca yağlı olması kötü! Sıhhat ve ‘afiyete ‘alâmet gibi talkî idilir. Hele idbâ-yı hazerenin bir kısmı, vücuda ‘adm tenzili icâb idirecek dimağı bir usûl-ü terbiyeye herkesi teşvik ile tevsif iderek maalesef gençlere pek büyük bir fenalık itmekdedirler. Şükür olur ki o <47 Sol> gibilerin nüfuzı günden güne düşer-ı inhitât olmaktadır. Terbiye-i cismaniye sayesinde terbiye-i ahlakiye ve fikriyenin tekâmülüne hasr-ı nefis itmiş olan bizim gibi hısn-ı niyet sahiplerinide dinleyecek bugün bir muhit-i münevver mevcuttur. O halde bi prova sürüyorum:

Mariz ve hasta olmanın bir meziyet-i mahsûse olduğunu kabul idenlerin hangi cem‘iyet-i insâniyete mensûb olduklarını bilmek isterim.

Hastalık karşısında kör körüne serferuye şayan mâ fevka’t-tabi‘iye bir kuvvet değildir. Onunla mücadele etmek ve ona galebe çalmak her kişinin karıdır. Bir felaket karşısında bizi dimbeste kılan ‘aciz bir te‘amül-ü kadimden başka ne olabilir?

Bir tevekkül ve teslimiyet düsturu, düstur-ı sakimi ağızdan ağza intikâl idüb gidiyor. İnsaniyet için büyük bir tehlikedir.

Herkesin bir çilesi vardır. Ona karşı intizardan başka çaremiz yoktur. Bu i‘tikâd ile derinden bir ah çekub eller bağlanır. Ve hiçbir teşebbüste bulunulmaz. Yine bu cahiller arasında bazı maridane hareket idenlerde buluruz. Fakat yaptıkları bir tedbir-i vakî değildir. Bütün kavânin-i tabi‘iyeyi ayaklar altına alarak dirler ki nasıl olsa bir sûretle hasta olub ölmek mukarrer; bari bildiğimiz gibi yer içer

eğleniriz. Ah bu biçareler böyle hastalığa mağlub olarak eğlenmeğe mukâbil iktisâb-ı ‘afiyetle istihsâl idilecek zevk ve neş’enin kıymetini takdir itmiş olsalar.

<48 sağ>

Darü’lfünûn Gençleri Terbiye-i Bedeniye Kulübü Nizamnâmesinden Maba‘ad ve Hitâm

36- Terbiye-i Bedeniyeden bahs ve bu husûsda terkîyâb ve tekâmülatı mûceb olacak mütâla‘at ve tenkîyadatı hâvi olmak üzere bir gazete neşri metsûrdur.

37- kulübün defâtiri evvel ‘azânın esâmisini saniyen hey’et-i idâre mukarreratını, salisan hey’et-i ‘umumiye mukarreratını, rabi‘an eşya-i mevcude vesayirenin mukadderatını, hamisan yevmiye-i irâdat ve masarifatını, sadisan pilañçoları muhtevi olmak üzere müte‘addid defterden ‘ibaretdir.

38- işbû nizâmnamede tadilat icrâsına lüzum görüldüğü takdirde hey’et-i ‘umumiye ‘arz ile kabûl veya reddini taleb idecektir.

39- işbû nizâmnamenin icrâ-yı ahkâmına heye’t-i idâre me’murdur.

18 Nisan 1326

Manastır Darü’l-mu‘allimin Müdür-i Muhteremi

Nejad Bey Efendiye

İltifatınıza teşekkür iderim. Terbiyevi İsveç jimnastikleri ve mekatib oyunları namı altında ‘umum-ı mekâtib-i mülkiyede tatbik olunmak üzere 7: 16, 16: 17, 17: 20 yaşına kadar üç kısım üzere tertib itdiğim terbiye-i bedeniye nazariyatının birinci kısmı tab‘ olundu ve birkaç güne kadar takdim ideceğim ikinci ve üçüncü kısımlarınıda mektebler açılmadan gönderebileceğimi ümid ediyorum. Bizde şimdiye kadar jimnastik bir şekil terbiyevi iktisâb itmemiş olduğundan Bosna darü’l-mu‘alliminde birinci kısmını tatbik idebilirsiniz. Böyle on iki yaşındaki çocuklara mahsûs olan usulün büyükleri faide bahş olub olmayacağı hakkında tereddüd buyurmayınız. Yigirmi yaşına kadar lisanı ağızdan bellemiş olanları kava‘id-i sarfi öğrenmeğe tahsil-i ibtidâiyeden başlamaları lazımdır. Temel iyi ihzâr idilmedikçe

üzerine inşa idilecek bina muhakkem olamaz devam-ı tevcihatkâr temenniyatıyla takdim ve ihtirâmat eyler.

Selim Sırrı

Terbiyevi İsveç Jimnastikleri

Mekteb Oyunları

Ma'lûm Selim Sırrı beğın bundan sekiz sene mukaddem tertib ve neşr eylediği 'terbiye-i bedeniye' kitabının kitabhane-i 'askeri ma'rifetiyle vücuda getirilen ikinci tab'ının da nesh-i matbu'ı tamamen tükenmiş olduğundan bu defa baladaki nam ile 'umum-ı mekâtib-i mülkiyede tedris ve ta'lim idilmek üzere tercüme itdikleri kitab der dest-i tab' olduğunu gençlere tebşir ider.

'İtizâr

İkinci nüshanın 25 inci sahifesindeki şi'irin ikinci sütunun altıncı satırı olan 'yıldırım sûretiyle sanki uçar', den sonra bulunması lazım gelen '*titretir arz-ı kehneyi, naçar*' mısra'ı sehven unutulmuştur. Beyân-ı 'tizarla kara'ilerimizin nüshalarını bu sûretle tashih buyurmalarını rica ideriz.

Müdür-i mesûl: Selim Sırrı* Matbaa-i Ebu'z-Ziya

1.4. Terbiye ve Oyun, Sayı: 4.

Pençşembe 15 Eylül 1327

Numru 4

birinci sene

Sahib-i imtiyâz ve müdiri

Abone şartları:

Selim Sırrı

İstanbul ve vilâyet için

İdare-i Hâne : İstanbulda

(posta icrâtıyla beraber)

Bâb-ı âli caddesinde

senelik / altı aylık

Orhan Bey hanında numru 10

30 / 15 guruş.

İdarehane , cumadan ma'ada her gün ba'dü'z-zühur

Saat 1' den 6' ya kadar açıktır.

Eyâlet-i mümtaze ve memâlik-i ecnebiye

(posta icrâtıyla beraber)

Seneliği 8 frankdır

Talebeye idâreden alınmak şartıyla

Seneliği 20 guruşdur.

İstanbul

TERBİYE VE OYUN

Her husûs için idâre me'muru Avni Bey nâmına mürâca'at olunmalıdır. Abone bedeli nakden gönderilmelidir, pul kabul edilmez.

Gençlerin terbiye-i fikriye ve bedenîyesine hadm on beş günde bir neşr olunur mecmû'adır.

İCTİMÂ'İ

Terbiye kara'ilerine tebrik-i 'iyd eyler.

Terbiye kara'ilerine bayramı hürmetle tebrik ider.

Hele kuzum, bir daha söyle ayakları kaç gurusmuş?

Heye't-i ta'limiyesi bir müdir, iki mu'allim, bir mübessırdan 'ibâret halimize göre oldukça muntazam bir ibtidâ-yı mektebi, üç sınıf için üç büyük derslane birde müdir odası var. Yalnız mektebin bağçesi yok. Sabahleyin daha dersler başlamadan heye't-i ta'limiye müdir efendinin odasında toplanmış, müdir dumanı tütmeğinde olan nargilesini tokurdutuyor ve dereden tepeden bahs ediyorlardı. Müdir efendi birden doğruldu ciddi bir mübâheseye girişmek üzere sakalını birkaç kere sığadır ve dediki:

- Arkadaşlar, tesadüf biri geçen gün birisiyle tanıştırdı. Daha doğrusu Boğaziçi vapurunda otururken yanıma bir çal çege? Geldi filhakika doğrusunu söylemek lazım ise hayli istifadeli şeyler nakletti. Ama sonunda sapıtdı. Vapur bebekden kalktı o da galiba o iskeleden binmiş olacak ki biraz sonra gügertede yanımda ki boş yere gelub oturdu. Elimde Cevdet Paşa merhumun kava'idi vardı. Yan gözle kitaba bir baktı. Sonra bana teklifsizce 'galiba mekteb hocasıınız ?' dedi. Tabi'i müdir olduğumu anlatdım. Ben bir şey sormadığım halde kendisinin mektebciliğe merakı olduğunu, viyanayı, parisi, berlini, kopenhagi, brükseli bilhassa mekteb görmek merakıyla dolaşdığını o diyar-ı ecnebiyede neler işidub neler gördüğünü köprüye kadar anlatdı. Vapur yoluna devam ile adalara gitse, zan ederim oraya kadar <50 sağ> söyleyecekti. Dinleyen aklımda kalanları ben de size nakledeyim:

Jön Türk ma lûm şöyle diyordu: bir vakit Almanya devleti gayet düşkün ve perişan bir halde imiş. Civar devletler kılıçlarının kuvvetini alman kafasında tecrübe iderlermiş. Hatta bugün şimalde bizce mevcudiyeti müşkün olan İsveçliler bile Almanyayı yağma itmişler. En son bundan yüz sene mukaddem büyük Napolyon avrupayı istila itdiği vakit o da Almanları bir iyice tepelemiş. O zamanın alman hükümdarı kendi cezalarının nedimasını çağırıp 'akd-ı meşveret itmiş. Ve 'ey benim danışmend vezirlerim görüyorsunuz ki düşman istilası bizi bitirub mahv idiyor. Çare-i hülâsamız için bir tedbir bulunuz. Millet ve vatani izmihlal tehlikesinden kurtarmanın yolunu gösteriniz' demiş. 'akıl oldukları kadar ihtiyac-ı zamaneden gafıl olan bindegani her birey birer mülâhaza ve içtihatla bulunmuşlar. Kimi darü'l-fünunları ihya itmek, kimi orduyu i'lâ itmek, kimi halkı ittihâda davet itmek lazımdır. Gibi mütâla'ada bulunmuşlar içlerinden yalnız bir pir salhurde bir 'alim-i hey'etşinas: 'haşmetmeâb mekatib-i ibtidâiyeyi ıslâh idiniz ve işe oradan başlayınız'

demiş. İhtiyarın bu re'y-i münferidi lralın nazr-ı dikkatini celb itmiş ve 'yeni ibtida'i mekeblerini ıslâh idelim fakat oradan yetişecek çocukların bu memlekete hıdmet idebilmesi yigirmi beş otuz seneye bakar halbuki ben çare-i 'acil istiyorum prusyayı bir millet-i hakime görmek isterim ihtiyar cevaben 'maalesef bu kabil değildir. Hatta belki oğlunuzda görmeyecektir. Fakat bi'l-ahire cihân-ı medeniyet bir Almanya görecekler' demiş. O zatın ismi Prusya tarihine geçdiği gibi <50 Sol> namına heykelde rekz eylemişlerdir. Ve her sene o ma'lûmun ilk te'sis itdiği yeni usûl ibtidâ-i mektebinin gününde Almanya şehirlerindeki mekâtib-i ibtidâiye talebesi merasim icrâ idermiş görölüyorki.

ma'lûm evel sözünü keserek:

- peka'la bizimde bunun böyle olduğuna kanaat-ı kâmilemiz var. Ama onun orasını düşünecek biz değiliz ma'arif n nezâretidir.

Dünyada paresiz bir şey olmaz. Bana beş yüz lira virsinlerde size bu salaşın yerine altun kablı saray ! yapayım.

ma'lûm-ı sani söze karışarak:

- ah pare her şey onunla bitiyor. Beşyüzden geçtik bolca müteferrika virselerde şu odaya erkân minderleri yapırsak insan bu iskemlelerde bir türlü rahat idemiyor. Bağdaş kuramazsın, yan oturamazsın.

Mübessır Mehmed Efendi de bir şey söylemiş olmak için teklifsizce:

- kuzum müdir efendi çarşamba günü çocukları bir mesireye götürsek sayenizde sere serpile bir kuzu yesek. Bütün mektebler gitti donanma menfa'atine 'abdiyi getirtub birde orta oyunu virsek.

Müdir sesini biraz yükselterek:

- canım neden lakırmayı kesdiniz ? hem zemin-i mübâheseyi değiştirmeyelim jön Türkün ma'lûm mekatib-i ibtidâiyeinin lüzum ve ehemmiyeti hakkında kendi mütâla'atını söyledikten sonra Macaristana nakl-ı kelâm ile orada ki ibtidaiyeleri pek beğendiğini söyledi. Bu da başta şehirde darü'l-mu'alliminlerden birinin müdiri doktor çeneresiz namında bir zât kendisine <51 Sağ> mektepleri göstermiş. Orada ki ibtida'iyelerin her birinin yalnız binasına yigirmi bin lira sarf idilmiş. Binaların her

metru mek'ebi bir buçuk liraya mal olmuş. Mekteplerde her türlü levâzım-ı tedrisiye en son, en yeni şeyler imiş. Hatta tuhaf bir şey nakl etti, dersaneler içinden geçen borularla ısınmış her dersanenin derece-i harareti bir olduğu gibi mektebin divanhaneler, ta'amhaneler her taraf 'aynı derecede ısınmış. Dershanelerin divanhane cihetindeki duvarlarına dört köşe küçük bir delik açmışlar içeriden dışarı çift cam koyub ortasında bir derece vaz' itmişlermiş. Divanhanelerde dolaşan bir me'mur o camdan her odanın derece-i hararetini görür, ona göre makineyi 'ayar idermiş! Beş seneden beri bu mekteplerden 'aynı tertibat ile yalnız, peşte şehrinde sinuvi on dört mekteb-i ibtidai inşa edilmiş imiş.

Ma'lûm-ı sani yine müdirin sözünü keserek:

- bu mekteplerin hocalarının ma'aşı kaç gurusmuş, sormadınız mı?

- canım Mehmed Efendi, ama 'aculsan dur hele bir dinle sormaz olur muyum? İbtidâ'i mu'allimleri idadi tahsilini ikmâl itdikden sonra ibtidâi darü'l-mu'allimlerinde iki sene hem usûl tedris görür hemde tatbikat yaparlarmış. İbtidâ'i mu'allimlerinin maaşı yüz elli kurundan başlarmış. (bizim pare takribân 750 gurus) ve her üç senede sa'i ve gayreti görülen mu'allimlere ma'aşının rub'ı nisbetinde zemâim icrâ edilirmiş. Hülâsa bir ibtidâi mu'allimi için gaye otuz lira ma'aş itmiş. Bi't-tabi' san'atında ibrâz-ı kabiliyet idemeyen mu'allimlerde isti'fâya mecbur edilirmiş.

Mübessır Mehmed Efendi:

<51 Sol> – ama efendim bizde böyle ibtidâi mektepleri yapılamaz. Bütçemiz müsa'it değil. Baksanıza darü'lfünûnumuz böyle konakdan bozma bir şey.

Müdür işitmemezlikle gelerek devam ile:

- ma'lûm, ..., ..., ne kara katıdır yine bir gün kendisine bazı zükûr ve anas mekteplerini gezdirdikden sonra demişki:

“zaniderim sizin ibtidâ'i mektepleriniz bu kadar mükemmel değildir. Bende bu kadar mükemmel mekteb yabdırmanızı tavsiye itmem. Bunlar zaman ile olur. Bizde bundan altmış sene evvel sizin şimdiki halinizde idik. Ve bu mektepleri ancak bu son senelerde yapabildik. Ben altmış yedi yaşındayım. Gençliğimde İsviçrede ikmâl-i tahsil itdikden sonra hükümet beni Macar köylerinden birine seksen kurun ile

(400 guruş) mu'allim ta'yin itdi. Tam on sene tahta barakalar içinde ders okutdum. Benim gibi o zaman yüzlerce genci pedagogi öğrenmek üzere isviçreye gönderdiler. (müdür burada yine sırtarak: jön Türk yine franrızcı bildiğini göstermek için lüğat parladı. Ama galiba yanlış söyledi. Vaktiyle bir kırâ'et kitabında okumuşdum, aklımda kaldığına göre pistaluci olacak. Neyse gıybet lazım değil geçelim. (o Macar mua'llim yine demişti) sizinde yapacağınız bir şey varsa Avrupaya mu'allimlik sanatını tahsıl itmek üzere adam göndermekdir. Şimdiki usûl-ü tedris büsbütün başkadır. Bu öyle birkaç seyahatle öğrenilmez. Burada bizim içimizde lâ akl ikisine yaşamak lazım. Bizim tatbik itdiğimiz şeyler en yenidir. Bize adam gönderiniz. Hem biz Türkleri çok severiz, hatta size mahrumane söylerim Avusturyalılarından pek fazla severiz. <52 Sağ> ve bu mahbutemiz samimidir, ciddidir, bir istifade emeliyle değildir. Zarar yok mektebleriniz daha bir müddet eski halde kalsın. Fakat içindeki mu'allimlerin başını perdahlayınız.

Mübessır, kaba kaba gülerek- herif bizim kafamızı bilardo yuvarlağı mı sanmış?

Mu'allim-i evvel lakırdıya atılarak- peki efendim, bizim usûl-i tedrisimiz fena imiş! Bir kere bu mecrûh, ben 'acizane bu vatana yigirmi senedir binlerce adam yetiştirdim. Bugün içlerinde bala ? rütbesinde olanlar pek çok. Fakır altı ayda, evvel alla, çocuklara kırâ'eti sevindiririm. Ma'arife kapı kadar layiha virdim. Ama tarafını bulamadığımdan hep hasır altı oldu.

Mübessır, atılarak- rica ederim, ölçüsüz lakırdı söylemeyelim, ... vaziyetdeyiz. Müsâvat, hürriyet, 'adalet var. Öyle taraf filan eski devirde olurdu.

Müdür sözüne devam ile:

- canım beni dinleyin, asıl tatlıyesi? burada bizim usûlümüz eski imiş. Yigirminci 'asır medeniyetin ihtiyacına göre insâl-ı âtiye başka tarzda ta'lim ve terbiye görmeli imiş. Zaten artık dinlemekden benimde kafam şişmişti köprüyede yanaşıyorduk, jön Türk mu'allime sordum: peki ben efendi o gördüğünüz mükemmel mekteblerde en ziyade hangi derse ehemmiyet viriyorlar? Bunu olsun söyleyiniz bize bir düstur-ı hareket ta'yin itmiş olursanız bu suâlime ne cevap virse beğenirsiniz? 'oyuna' demesin mi ?

O zamana kadar gülmeğe mehya olan ağızlar köşedi: kahkahalar tavanı çınlattı. O gürültü arasında mu'allim-i sani 'iyn-i niğmatı tekrar idiyordu.

- hele kuzum bir daha söyle ayakları kaç gurusmuş?

Selim Sırrı

ARAMIZDA

Mekteblerde Terbiye ve Hayat Lazım

İnkılâb-ı siyasi şecere-i istibdâdı yıkmam ve inkılâb-ı ictimai'de inkâz-ı istibdâd üzerine binâ-yı hürriyeti kaşâne-i sa'adatı kurmaktır.

Bir şeyi yapmak, yıkmaktan daha müşkil olduğundan nesl-i cedidin mühim bir vazife ile mükellef olduğunu takdir idüb atılacakları sahne-i mübârazada her ihtimale karşı muvaffak olabilmek için iktizâ iden kuvvet ve ma'lûmatla mücehhez olmaları lüzumunu herkes 'itiraf ider. Binâen aleyh millet necibe-i 'osmaniye'nin ümid-i istikbâli olan insâl-ı cedide fen ve mantığın 'akl ve hikmetin emr eylediği bir sûretde terbiye ve ta'lîm idilmelidir.

Dinen ve kanunen mecburi olan tahsîl-i ibtidâiyi takib iden yüz binlerce evlad-ı vatanın ihmal ve hayatı imhâ idiliyor. Hakiki istatistiklere nazaran mekâtib-i ibtidâiyeye <53 Sağ> (okusun okumasın kışın altı ay müddetle) devam iden etfâl-ı nüfus-ı 'umumiyyeye nisbetle yüzde on iki raddesinde olduğundan nüfus-ı islâmiye yigirmi milyon olduğuna nazaran mekâtib-i ibtidâ'iyeye devam iden etfâl-ı müsliminin 'adedi (2,400,000) balğ olur ki büyüğünün ekseriyet-i 'azimesini teşkil iden kavi mekâtib-i ibtidâ'iyesi etfalının hali acınacak daha doğrusu ağlanacak bir derecededir.

Bu ma'sumların ekserisi terbiye ve ta'limden mahrûm oldukları gibi kudret-i samdâniyenin insanlara bahş eylemiş olduğu ziya ve havadanda mahrûmdurlar. Ziya girmez, hava almaz basık yer odalarında toprak üzerinde tahta veya hasır üstünde daima diz üstünde oturmağa ve hareket itmeğe mahkûmdurlar. Bu safhat-ı elmiyyeyi göz önüne alan mütefekkirin tarafından terbiyenin ta'limden evvel olduğu teslim idilub bütün 'alemine rahmet olan peygamberin emr-i risâlet penahiyesine mütâbe'atle 'ilm-i ebdan tahsilinin 'ilm-i edyân tahsiline takdim idilmesi ve usûl-ü terbiyenin kavanin-i ictimai'ye mucibince zevâbıt-ı hıfz-ı sıhha altına alınması bir

hayat mes'alesi olduğu halde maalesef terbiye-i etfâl fen ve sanatı mekâtib-i ibtidaiyye henüz girememiş ve muallim ve mürebbiyeler tarafından da layık olduğu derecede ehemmiyeti anlaşılamamış olduğundan bu mesele mühime-i ictima'îye ile eshâb-ı ihtisas- sûret-i ciddiyede iştigal eylemelidir.

Bir cinayet işleyen adam hakkında ta'kibât-ı kanuniye icrâ ve icâb iderse bir ordu isti'mâl idilir. Acaba yedi sekiz yaşlarında zekûr ve anas etfâl-ı ma'sûmeyi ziya girmez, hava almaz rutubetli yer odalarında yevmiye beş altı saat diz üstü oturtub hareketden mahrûm ve mevte mahkûm iden mürebbiyeler hakkında yigirminci asır medeniyetde kavanin-i <53 Sol> hıfzı's-sıhhâ ne gibi bir muamele ve ... ne gibi bir evsâf ile yad idecektir? İmrâz-ı ictima'îye ve ruhaniyemizi teşrih ve tedavi itmek husûsunda her Osmanlının vazifedar olduğuna kanaat iderek meşhûdat-ı 'acizânemi inzâr-ı mütefekkirine 'arz itmek istiyorum. Çünkü 'ark bozulur gençler zayıf ve cılız olarak yetişiyor. Binâen aleyh bu teçhizatla muhâfaza-i hayat-ı ictima'î kabul olamayacaktır.

Terbiye, terbiye-i bedeniye, terbiye-i fikriye ve terbiye-i ahlakiye namıyla başlıca üç kısma ayrıldığından mekatib-i ibtidâiyede terbiye-i bedeniye her şeyden ziyade ehemmiyet virilmesi lüzumını bütün muallimlere ve mürebbiyelere anlatmak iktizâ ider.

Bu luzumı bu hakikatı anlayacak ve takdir edecek muallimlerimiz maalesef pek azdır. Memâlik-i Osmaniye 30 vilayet, 122 sancak, 540 kaza, 1150 nahiye, 27,783 karyeden ibaret olduğuna nazaran yetmiş bin muallime ihtiyac vardır. Açılmış ve açılacak olan darü'l-mualliminler hadd i'zamı olarak senede 300 muallim yetiştiriyorsa bile ancak 233 sene de bütün muallimlerin darü'l-muallimin me'zunlarından olabileceklerinden ve iki yüz otuz üç sene intizâr itmek doğru olamayacağından bir taraftan darü'l-mualliminler keşad, bir taraftan da mevcut muallimleri ıslâh eylemek ve onları fenn-i terbiyenin bugün iktisâb eylediği tekâmülden haberdar itmek ve bu sayede sıhhat ve 'afiyetleri mahkûm-ı zevâl olan insâl-ı 'atiyeyi bir inkırâz-ı muhakkakdan kurtarmak lazımdır.

Çatalca 20 Ağustos

H.M.

SIHHİ ÇOCUK OYUNLARI

İp Atlama Oyunu

Çocuklar bütün ihtârata rağmen atlamaktan vazgeçmezler söz, nasihat, dayak beyhudedir. İlk fırsatta hiç olmazsa minderden aşağı atlarlar. Bu tabi'i ihtiyaca mani' olmakdan ise usûlünü öğrenmek daha muvaffaktır. Henüz üç yaşında bulunan bir ma'sumu bile elinden tutub bir karış yüksekliğinde basamakdan atlatmalı ve dizlerini yaylandırmayı ta'lim itmelidir. Beş yaşındakilere ip atlama oyunlarına müsaade itmeli ve nasıl atlayacaklarını ta'rif idub göstermelidir. Pek faideli ve sihhî olan bu oyunu çocukların ... isti'mal idüb fazla ter ve yorgunluğa maruz kalmamalarına oyunun nezâret itmesi lazımdır. Aksi halde faide yerine mazrat melhuzdur.

Hanımlar İçün

Kızlık Hayatında

Bir milletin mevcudiyet-i 'atiyesinin sernâme-i zafer ve tebcilinde evvel, bevvel kızları, kız çocukları vardır. Her milletde kızlar uğurunda sarf idilen mesa'i büyük bir mecmu'a yekün teşkil ider. Onlara bütün müddük nazarlar ma'tûfdur. Bütün mütefekkir dimağların sermaye-i endişesi onların kemâlet-i 'umumiyyeden hisse-i mened ve müstefid olmalıdır. Çünkü mezâlim bir âtinin derin ve korkunç çocuklarını marta tarhlarıyla nazrı tezyin iden bir gülşen şeklinde tecsim idecek o yavrulardır.

Bugünkü kızlar, yarın ki validelerdir. Binâen-aleyh ailenin bu müstakbel validelerinin sıhhatları mezâif bir derece-i kıymete malikdir. O halde onları unutmak müsamaha itmek nasıl mümkün olur ?

Bizde maalesef, kızlarımızın terbiye-i fikriyesi gibi terbiye-i bedeniyesi de çok ihmal edilmiştir. Hala acı, zehir hınd bir sûretde dudakları taklîs iden hâtablar karşısında erkeklerimizin bu bigâne ve yabancı fikirleri arasında kendimizi heman yaslar içinde gördüğümüz halde kızları için elbetde bu müsamahayı hoş görmek lüzumı tebeyyin idiyor.

Biz bu satırlarda jimnastiğin esaslarından ziyade kava'id-i sıhhiye ve 'umumiyesini hanım validelere, muhterem hemşirelere anlatmak ihtiyacını duyuyoruz ve bunu daha faideli görüyoruz.

Genç kızların kavas, suhhatı ma'kûl bir terbiye-i bedeniye ile tezâyid ider. Bu sayede onların ailelerinin istikballerine ve doğrudan doğruya 'arka hısn-ı te'sirat bahş ve ifâ idilmiş olur. Pek çok işlerimizde olduğu gibi izdivacdada bir esas, bir ka'ide, bir maksad, bir gaye-i takib itmiyoruz. Hiç olmazsa terbiye-i bedeniye bu cihetide ... bundan tevellüd edecek hakâyık-ı cismaniye en mevsûk bir şehâdetnâme olur. Kefüyle, münasebiyle izdivac itmek için sıhhat ve kuvvetin 'alâim-i mer'iyesine mâlik olmak kadar hiçbir şey onlara faide bahş olamaz. Onlar izdivac idikleri zaman aranacak hasta ? mizac bir letafet ve cazibedir.

Bu güzellik bu cazibe geçicidir. Herhalde bi karar ve mütereddid sıhhatde bir kadına zayıf ve mehya-i sükut çocuklara mâlik olmak kadar sıkıcı, ruh şekun bir şey yoktur.

<55 Sağ> ... sıhhatde emin ve müsterih yaşamak zevk-i hakikiyi hissetmek bir serab-ı nevâr hayal derecesinde 'ulvi ve neşat ... değil midir. İnsanlar 'umumiyetle tense-i huzuz, heris-i te'âlidir.

Fakat bunlarında ancak sıhhat-ı tâme ile kabûl ve mümkün olacağını bilmek değil tasavvur itmek hissine mağlub olmamız icâb ider.

Bir çocuk 'adm-ı hareketde, 'atâlet ve bedâ'iyetde pek fena 'itiyâdlar iktisâb ider. Salonun loş köşesini saatlerce işgal mecburiyetinde bırakılan odaların meshun ve me'tur havalarını bir teslimiyet-i cismaniye ile mütevekkil ve subûr-ı tenefüs iden çocuklara mürvetkâr, samimi bir nazr-ı 'alakadar 'atf edecek yerde ekseriya hissis bir his ile memnun, onu ziyaretçilere ahaba takdim ideriz. O zavallının o sükunetde iktisâb itdiği fena i'tiyâdlar sonraları mektubların müsa'adekâr mühiyetlerinde kemâl bulur. Biz burada bütün o i'tiyâdların tezahürat-ı 'uzviye ve madiyesini tahlîl ideceğiz.

Çocuk seferede, yatakda, mektebde, istirahat ve gezme zamanlarında huysuz, hırçın, 'asabi, rahatsız olur. Bütün 'ailenin, ahının zevkini ihlâl ider. Güzide ve ruh perver bir eğlence onun ihtizâz itirdiği târ-ı 'asabiyetle na'meler, dağdağalar ile doğar.

Diğer taraftan çocuğun boyuda fena bir teşekkül kesb-ü ‘arie ider. Omurgada ... inhirâfat pidâ olur.

Bu aksâm-ı menhûrfe mekteb muhitlerinde mütemâdiyen çoğalır. Tutulan istatistikler bir hakikat-ı mü’ellime ‘arz ve irâ’e idiyor. Küçük ibtidâî sınıflar için yüzde <55 Sol> yigirmi beş, lise ve kolejlerin ‘alî sınıfları için yüzde yetmiş beş vasl olan bu ‘iddedler az câlib-i endişe olmasa gerekdir. Bugün mektebler birer haclegâh-ı ‘irfan olmak lazım gelirken töhmetgâh-ı ‘azuviyet oluyorlar. Genç kızlarda onların masum ve kudretsiz karbatları..

Hıfz-ı sıhhat namı altında neler yapıldığını düşünmek insanı ‘esef vete’sirden acı acı güldürür. Fene ‘isyan ve istihzâ teşkil iden garib hareketler ile bu hâfi hayat harekât-ı ‘azliye noksanı elbetde hısn-ı serme viremeyecektir. Bu kedernân, ‘esef-i âkin neticelerin bunlardan başka sebebini aramağa hacet yoktur.

Kadın maztarabasında şayân-ı tadmîk ve tahrî bir nokta-i mühime vardır: kadın kostümleri ve korse⁹ bunlar nisvanın ‘adm-ı kabiliyet-i bedeniyeleri cihetinden büyük bir hisse-i iştiraka sahibdirler, bunlar sadr ve batnı tazyik iderek hareket-ı tenefüsiyeyi tahdid iderler. Böyle harici bir zere ile mahsat bir beden heman heman kollarını kaldırmak yahud eğilmek için bir ‘adm-ı kabiliyet içindedir. ‘izânın hareketi bu sûretle mahsûr kalınca ‘atlı ve tenbil kalan ‘azâlet-ı zumûre düçar olur, küçülür, vücud zayıflar. İşte o zaman onlara o demirlerin ‘ianesine ihtiyac <56 Sağ> hakiki hasıl olur. Zirâ artık bu san‘ı vasıtaların yardımı olmaksızın vücud vaz‘iyet-i ka’ime ve müstakimesini muhafaza idemez. Evvelan sevk-i tabi‘i tezyinan ilcâtı ile ‘adm-ı vukufun himâye itdiği ebramlar ile bir manken gibi haşin ve bard bir vaz‘ ve ... viren bu demirlere rağbet ve sonraları bütün bütün lakin bu def‘a mahiyeti ma‘lûm olmadan cebr iden bir hisle tezâyid ider. Genç hanım bundan sonra bu ızdırâb, işkence makinelerini hiç terk idemez. Çünkü çökmek, sükut itmek korkusu daima gözünün önündedir. Bu şimdiki bedeni sükut ile olki hayali sü‘ud beynindeki fark ve tefâlutı muazzez kara’ilere terk idiyordum. Kendilerinin meydan-ı hakikat ve insafa koyacakları hasile-i hükme razıyım.

⁹ İhtira‘at-ı ahiriyeden olan korselerin vücudun kabiliyet-i hareketine mani‘ olmadığı iddi‘asında bulunanlara cevaben diriz ki: vücuda şekil virme için demir veya paletalı korse isti‘mâl idilmeyub ketenden ma‘mul sıkı bir gömlek iktisâ eylemek bile müzır-ı sıhhatdır. Vücut ancak hareket ve faaliyet sayesinde iktisâb-ı intizâm idebilir.

İşte matî'ane ve suburane bir tevekkül ile taşınan bu nizâle-i ve daimayî lüzum olan eşya ... bazı kazaların zuhûriyetinede sebep olur. En azı 'fıtık'olan bu kazalar yalnız metanetsiz vücudlarda sıra'et hudûse mâlikdir.

O genç kıza artık kibar ve mu'tuna salonlar, nafi' semaverler daha mukası, daha kasvet bahş gelir kuytu köşelerde bir hava-yı müsemmin tenefüs ider. Tamamıyla şir-i sıhhi, zehirnan vasıtalar ve rehâvet-i bahş ... ile kesbû'l-fet eyler. Sâf-ı hara ihtiyac ... hisetmek onun tevlid ideceği terâvet ve serbeti, sıra'at-i hareket o 'itîyatla beraber ... . derece-i hararetin tebdilatına hassas ve efrât-ı derecede mütegayyir vezâyif olan vücud bilâ müsâvemmet ... .. ifar ? ve izmihlali olur. Bundan sonrada 'iade-i kava ve sıhhat ve üstelerine hiç 'atf-ı nazr iltifat ve ehemmiyet itmeksizin <56 Sol> kendi kuyud ve şerâiti dahilinde daima azâde ve bi kayd yaşar.

Hatta pek besleyici gıdalar bile zayıflayan, mu'tel ve bismade ? 'uzuviyeti kuvvetlendirmek için nâ kâfi ve 'acizdir. Çünkü onlar hazm ve temsil olunamaz. Açık havadaki hayat çalaki ve faaliyet ancak iştiâ bahş olmaya müsaid ve muvâfıktır. Eyi hazm ile en kıymetdar olan beşâset-i ruhiye ve neşat-ı kalbiyeyi ancak bu virir. İstirahatde hareket, idman kadar lazımdır. Küçük kızlar, rüya ile teşviş idilmemiş olmak üzere on saatlik bir uyku uyuyabilirler. Fakat hareketin muntazam ve dakik bir sûretde ta'yin ve hesab idilmiş olması şart esasıdır. O zaman der ki onlar serbest, cevval, zinde, pir neşe'e, amâde sa'i ve faaliyet olurlar. Bi'l-hassa yatakda gerinmeler, dönmeler, uzanub kıvranmalar hiç olmamalı. Ka'ide: uyanmalı, derhâl kalkmalı, sonra biraz vücudı işletmeli ve müte'akiben su ile yıkanmalı ve havlu ile kuru kuru ... . işte ancak bunlar gecenin zel sâketinde bitâb hareket uyuyan sabahın jale-i kuvvetinden müstefid idebilir. Bir gaze-i ... renk mübtesim günün maba'd hıdmatında 'ulû riz olacak ve hakiki bir gurur sıhhat ve hayat yaşatacak çareler bunlardır. Dimağ kadar bedende, genç ve küçük hanımlar için feyz ve 'itinaya muhtaçdır.

Doktor İhsan

Şiir

Otomobil Geçerken

Elde safha-i tarih pir mu‘âlisi
Fütûr içinde şu afâki bekleyen Türkün
Açıldı şimdi bütün âti zelâlisi
Fakat netice ve maksad uzakda kaldı bugün
Evet seviye-i ‘irâfında garibe nisbetle
Görünce bizde ki noksanı sızlıyor kalbim
Bu hatveler mütenâsib değil o sıra‘etle
Nasıl yetişmeli bilmem ki ah, Yarabbim!
Geçende caddede olmuşdu bağteten pida
Bizim lisanda henüz ismi olmayan araba
Ki bir nazr bile yetmezdi sır sıra‘atine
Göründü hende-i hayret bütün dudaklarda
Koşardı peşinde herkes görüb sokaklarda
Kıyâm ider gibi garibin dehâyi san‘atına

İbrahim Alaaddin

Çocukların Felsefesi

Faide-i Mevt

Ufaladım elimdeki gülün yaprakları döküldü
Aman! Ne kadar nahif ve nazik ne olur
Her şeye, hatta fiskelere, darbelere, mukâvemet itse

Solmasa, kırılmasa, ilelebed böyle kalsa..!

Beni dinleyen amcam:

Gülün yaprakları demirden olsaydı bu mümkündü!

Cevabını virdi.

Doğru amca, dedim fakat o zamanda bu letafeti, terâveti haiz olabilir miydi?

Nerede? Emin ol ki hiç sevmeyecek, üzerine titremeyecektik her güzel şey rakik emeller gibidir yaklaşılr yaklaşılmaz uçar gider.

Peki amca, bir daha üflemem eyvah ki o biraz sonra kendi kendine dökülecek gâib olacak!

Bu da sana güzellik fikir ve hissini virmek için

Eğer grub itmekde olan güneş senelerce öyle kalsaydı biz o levhâ-i renginden hiçbir haz duymazdık.

Sular akmasa, denizler dalgalanmasa, kuşlar, kelekler uçmasa bütün mevcudat muhâfa-i sebat itseler tabi'iyet taş kesilir.

Bu aralık taş yürekli insanları düşündüm...

ÇOCUK TERBİYESİ

Terbiye-i etfâl hakkında ki tatbikat ve tetbi'atımızı Türk ailelerinin bir kısm-ı münevveri için yazıyoruz. 'avama ve halkın cahil ve müte'assıb güruhuna bu husûsta söz anlatmak bizde henüz mümkün olmadığını biliriz. Fene müstenid ticareble istihsâl idilen netâyic-i müfide ve ma'kûleye i'timâd etmek için tezahürat-ı fenniyyeye i'tikâd birinci şartdır.

Çocuğa bakmak onu kava'id-i hıfz-ı sıhhata ri'ayeten büyötmek ve o mahlûk bi zebâne muhtac olduğu ihtimamatı layıkı ve lüzumu vechle ifâ idebilmek her san'atda olduğu gibi bir ihtisasa vabsetedir. Bizde analık sa'atı maalesef hep acı tecrübelerden alınan derslerle öğrenilir. Her valide ikinci çocuğuna birinciden daha i'tinalı bakar ve üçüncüyü diğerlerinden daha ihtimamlı büyötür. Çocukların ilk

devre-i hayatiyesine ‘aid ta‘kidat Avrupada ‘adeta bir kanun ‘umumu sırasına geçmiştir. Ve neslinin tekâmüle ‘itina iden milletler mümkün mertebe o kava‘idi tatbik sa‘i idiyorlar. Dünyaya evlad getiren bir kadının inzâr-ı dikkati fenn-i terbiyenin üç nakat-ı mühimmesine ma‘tûf olmalıdır: bunlardan birincisi irzâ‘ meselesidir. Bunda valideler bağrına taş basub hekimin tavsiyesini harfiyen tatbik iderek muntazam saatlerde, mukannen zamanlarda yavrularını emzirmelidir. Şurasını eyi bilmelidir ki çocuğun ilk terbiye-i ahlakiyesi keyfiyet-i irzâ‘ ile başlar ve her ağladıkça meme emmeyi ‘itiyâd idinen çocuklar aç gözlü, huysuz oldukları gibi vakitli vakitsiz amâl idilen ma‘delerinde kabiliyet-i <58 Sol> hazumiyesi bozulur. Çocuk mukannin saatlerde meme emmeye alışınca hayatı intizama girer. Bu sayede hem kendisi hem validesi rahat ider.

İkinci mesele nezâfetdir, buda pek mühimdir. Bi’l-tecrübe sabit olmuştur ki vakitli vakitsiz sevd-i amen çocuklar altlarını daima kirletirler vesa‘atle tağdiye idilenlerde ise def‘ tabi‘i muntazam olur. Tabi‘idir ki çocuğu her kirlendikçe yaş tülband veya süngerle temizlemek ve iyice kurutmak lazımdır. Önce bu tuvalet yapıldıkça haykırırlar. Fakat bir defa alışincada altlarının kirlenmesine bir dakika tahammül idemez olurlar. Her gün ılık su içerisinde banyo itmek sayesinde çocuklarda pişik ve isilikden eser kalmaz. Banyonun tuzlu veya kükürtlü olması hekimin bileceği işdir.

Üçüncüsü hareket meselesidir. Her zey hayat-ı harekete muhtacdır. Çocuklarda bu ihtiyacın ne kadar şedid olduğu daha ilk günlerde işkâr olur. Arka üstü yere yatırınca, başını kollarını, ayaklarını mütemadiyen hareket itdirmek ister. Valide her banyodan evvel çocuğunun kollarını ‘itina ile tutub bir aşağı, bir yukarı hafifçe çekerek uzatmalı, çirkelemeli, ‘iyn-i sûretle ayaklarını dahi ileri geri işletmelidir. Çocuğa muzır olan sarsılmalardır. Maalesef bu sıkım ve münasebetsiz ‘itiyâd en kibar ailelere intişâr itmiştir. Beşik, salıncak bunların ikiside kat‘iyyen terk idilmeli ve nevzad-ı büyük adam gibi şilte üstünde yatmağa alışmalıdır.

<59 Sağ> vakti hali müsait olan aileler ‘ale’l-ekser çocuğa bakmak üzere dadı tutarlar. Bi’t-tabî‘ bu cahil kadın kendi bildiğini köyünde öğrendiğini çocuğa tatbik etmek ister. Beşik, salıncak olmayınca çocuğu ağlamakdan mani‘ için müraca‘at itdiği ilk tedbir kucağında hoplatmak veya ‘kış kış’ diye mütemadiyen sallamaktır. Bunların ikiside salıncak kadar fenadır. Bu çalkanmakdan hem midesi hem beyni

mütezarrır olur. Bir kere böyle kucakda mütemadiyen sallanmayı çocuk ‘itîyâd idince fiş... fiş artık insan gibi yatub uyuması mümkün olmaz. Fena i‘tiyâdlardan biride çocuğu sükut içinde uyumaya alıştırmaktır. Bu hâl bütün ailenin rahatını ihlâl ider. Çocuğu uyutuncaya kadar dürlü şaklabanlıklar idilir: hiş hişler, piş pişler, ninniler, şarkılar, kucakda mütemadiyen sallamalar; sükuta davet idilir. Artık bağırmayınız, gülmeyiniz, şarkı çağırmayınız, piyano çalmayınız, hülâsa nefis almayınız vesselâm. Bu kabil mi? Halbuki herkesi sükuta mahkûm itmekden ise çocuğu gürültüde uyutmağa alışdırmak daha muvâfık değil midir?

Çocuk iyice beslenub, iyice bakılarak yavaş yavaş neşv ve nemâ buldukca kendisinde gördüğü eşyayı ağzına götürmek gibi hase-i tabi‘iyelerde inkişâfa başlar. Daha ilk aylarda gördükleri şeyleri taklide başlarlar. Etrafindakilerin güldüklerini görünce güler, ağlayanlarla beraber ağlarlar, bağırınca bağırır, elinizi kolunuzu sallarsanız o da yapmak ister. Hülâsa karşısında yapılan her dürlü evzâ‘i ma‘ni ve medlûlini bilmeyerek taklid itmek ister, bu pek tabi‘idir. Bizlerde beyle bir fikir **<59 Sol>** dimağımızdan daha geçerken hutût-u vechiyemizde fi‘il-i mûna‘kis tezâhür ider. İşte valide, çocukların ‘azuviyetinin neşv ve nemâsına pek müfid olan gülmek, kollarını sallamak gibi sevinç ‘alametlerini çocuğuna ta‘lîm itmelidir. Çünkü bu gibi evzâ‘-ı cereyandamı tasri‘ ve cümle-i ‘asabiyeği tenbih ider ki bunların her ikiside çocuğun ‘azuviyetini bir hâl-i sıhhat ve selâmetde inkişâfına medâr olur. Buna mukâbil gam ve hüzn ‘alâimi ise hem kanin cereyanını tas‘ib hem de cümle-i ‘asabiyeği tahriş eylediğinden bu yüzden faaliyet-i hayatiye za‘af ve te‘be düçar olur. Hidde, ‘inad, gazab gibi ‘itîyadat cümle-i devraniye ve ‘asabiyeği pek ziyade tahrib eylediğinden dimağ-ı ihtikân dama ma‘ruz olduğu gibi kalbin darbat-ı intizâm ve etrâd-ı hareketini ga‘ib ider. Çocuğun bu hase-i taklidi ma‘lûm olunca ‘ubus, hırçın, gamkin çehreleri mümkün mertebe yanından uzaklaştırmalı. Valide ve etrafında onunla meşgul olanlar kendisine daima tebessümler izhâr itmelidirler.

Bir valide ne kadar şefkatli olursa olsun evladına daima güler yüz göstermedikçe kat‘iyyen eyi bir valide sayılamaz. Çocuğa selam, okşama, buse işaretleri ta‘lim ide ide onları kendi mevcudiyetinden ‘alakadar olanlara ısındırmak mümkün olur. Çünkü her işaret ifade itdiği fikrin tulu‘una vesile olur. Binâen ‘aleyh diyebiliriz ki çocuk babasını sevmegi bu işaretlerle öğrenir. Çocuklar iki yaşına gelince onların inzâr-ı dikkatine bir çok faideli şeyler vaz‘ itmeli ve bir tehlike zühûruna meydan vormemek içünde mütemadiyen dikkat ve intibâh üzere

bulunmalıdır. Mesela çocuk buzun çok souk olduğunu, suyun ıslatıldığını <60 Sağ> lambanın, sobanın sıcak olduğunu ve parmakla dokunulursa insanın eli yandığını, köpeğin ısırıldığını, kedinin tırmıkladığını, horosun gagasıyla urabildiğini... hep küçük tecrübelerle öğrenmeli ve sonra kedi ve köpeklerle hoş geçinmek için onları okşamak ve onlara yiyecek virmek lazım geldiğini, hayvanatada hısn-ı mu‘amele itmek icâb itdiğini böyle fa‘liyet ile göstererek kendilerinde daha pek küçük yaşta ticarab ve mülâhaza fikri uyandıрмаğa gayret itmelidir.

Hatta üç dört yaşına geldikleri zaman bu ticarab-ı fikriyelerinin terbiyesini daha ileri götürmek için onların oyuncaklarının da hısn-ı intihâbı şarttır. Mesela bi ma‘na bir takım oyuncaklarla onları işgal itmekden ise terbiye-i fikriye ve ahlakiyelerine medâr olacak oyuncaklar intihâbı elbetde faidelidir. Mesela altından yayına basınca el çırpın palyaçodan veya kapağı açılınca içinden fırlayan tavşandan, bir hacı yatmazdan çocuk ne anlar? Hatta teneke, kılıç, tüfek , top arabası vesairenden fikren ne istifade idebilir? Halbuki bunların yerine alçıdan bir takım hayvanat-ı ehliye ve vahşiye modelleri, yapma kuşlar, muhtelif cins ve ‘arkalara mensûb insan şekil ve kıyafetleri, çiçek resimleri, ev, saray, ma‘bad gibi bir hakikat-ı besiteyi ihtivâ ider faideli oyuncaklar hakkında onların küçücük dimağlarının anlayabileceği izâhati virmek ve bu sûretle etraflarında mevcut olan eşyanın mahiyetini anlatmaya çalışmak daha ma‘kûl ve daha muvâfık bir usûl-ü terbiyedir.

Selim Sırrı

MİHANİKİT HAREKET

-3-

Omuzların hareketleri- omuzun hareket-i terfi‘iye ve tenziliyesi vardır. Ön ve arka tarafa hareket idebilir. Doğrudan doğruya yani ikinci nüshada harekat-ı mafsaliye kısmında söylediğimiz ve 7 numrulu şekil ile gösterdiğimiz mü‘eyyin ve sarih değil fakat muhtelat bir hareket-i mahrutiyeye kabiliyeti vardır.

İşte ‘şekil 1’ omuzun hareket-i terfi‘iyesidir.

‘Şekil 2’ omuzların hareket-i makrebesi

‘Şekil 3’ omuzların sired etlerinin fi‘il ve te’siriyle geriye çekilmesidir. Bu hareketlerin hudûd-ı tabi‘iyeleri bi’t-tabi‘ vaz‘iyet-i teşrihiyeye dolayısıyla daha

nasibdir. Göğüs kemiği ile mafsalsal terkuve (köprücük kemiği)'nin hudûdî ve isti'dâd-ı taksiri olan 'izâletin vazife-i fizyolojisini ifâ itmesi yani taksîr idebilmesi ile muhâtdır¹⁰.

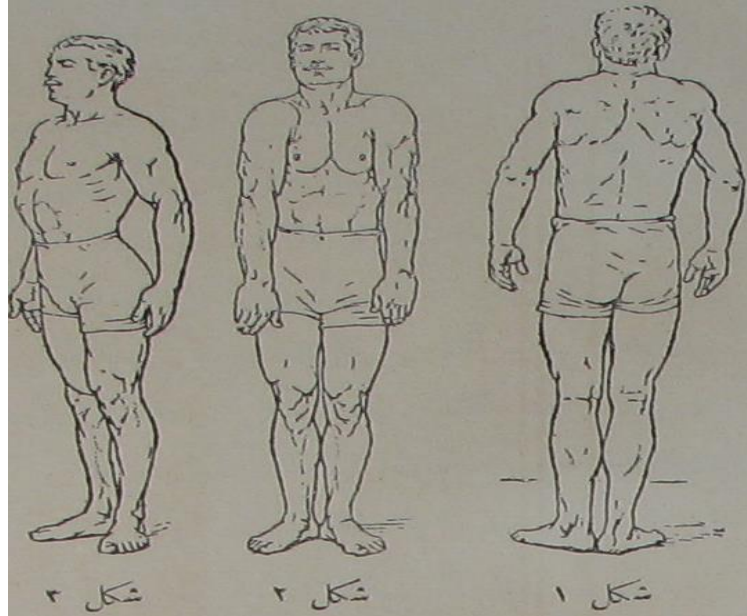
Sıhhi Çocuk Oyunları

At Oyunu

Çocukların en çok zevkiyâb oldukları oyun koşmak, bağırarak ve atlamaktır. Hatta ekseriya yalnız kaldıkları zaman bağrısub oradan oraya koşarlar. Sihatî yerinde olan her çocukda bu hâl tecellî ider. Eyi bilmelidir ki bir köşeye bozulub oturan ve gülüb oynamak ihtiyacını göstermeyen çocuklar hastadırlar. Dört beş yaşında çocukların seve seve oynadıkları oyunlardan biride at oyunudur. Bazı çocuklar ellerine geçirdikleri bir kamışı beygir yaparak iki bacağı arasına kısıdırub koşarlar ki bu tehlikelidir. Terbiyeleride diğerlerinin eline virmek ve münâvebeten çingirakları yerinden çıkarub diğerine takmak pek faideli bir eğlencedir.

Terbiye ve Oyun Numru 4

<61 Sağ> Mesela: omuzun vaz'iyeti şiddetle ve bir sûret 'anifede âtiyân tebdîl olunacak olursa ve bu hareket

¹⁰ Bu 'azaletin hangileri olduklarını beyân ve izâh itmiyoruz. Nitekim ol ki ... etlerin vazifelerine dair bir şey söylemedik. Çünkü ileride bahs mahsûsunda mütâla'a ideceğimizden etnâbdan ictinâb idiyoruz.

omuzu göğüsten ayırmak hatta koparırcasına ayırmak tarzında vukû‘ bulursa, ‘izâlet-i mütezâde orada memani’t iderler, hareketin hûdudunu tahdîd eylerler. Omuz kendini mestûr ‘izâletin salâbetini mûceb olur. Şekil ve vaz‘iyeti daima vaz‘iyet-i mütekâbilede bu kuvvetlerin mevâzenete te‘alluk ider: mesela: kolun sikleti rafi‘ sadrılar, sadriye-i kebire, ‘izâlet-i merbe‘e ma‘yiniyeler, hareket-i makrebe halfiyelere hadımdır. İşte bundan anlaşılıyor ki üçüncü şekilde merbe‘e-i ma‘iyiniye ‘azaleleri iş görür.

Omuzun, şu muhtesiran ta‘rif ve beyân itdiğimiz hareketleri kendisinin teşhis ve fizyoloji nokta-i nazarından mütâla‘asından ve te‘dâd evsafından ‘ibâretidir. Burada bu kadarla iktifâ iderek ileride sırası geldikçe daha bazı tafsîlât vireceğiz. Mesela: halkalar ile yapılan bir hareket-i me‘kûseyi tahlîl ideceğiz.

Huselenin hareketleri: husele daha az hareket ider. Çünkü huselede heman kat‘i ve mutlak bir sâlabet vardır. Kalçanın hareketleri <61 Sol> nahye-i katniyenin (yani ‘amud fakriyenin bel kısmının) müteharrik olmasından ve re’s-i fahzalar üzerindeki hareketden mütevelliddir. Eğer gövde sabit ise husele ‘âmud fakrı üzerinde hareket idebilir. Bilâkis husele sabit olacak olursa ‘amud fakrı onun üzerinde hareket idebilir. Yani birinin sebâtı diğerinin hareketini mucibdir. Fakat gövdenin bu hareketlerini yine gövdenin re’s-i fahzalar üzerinde vaki‘ hareketiyle karışdırmamak lazımdır.

İkinci nüshadaki 13 üncü ber ve iki numrulu şekillerdede bu ciheti tadtik itmişdik. Binâen ‘aleyh fazla dikkat ve ‘itinâyı calib olan bu gövde hareketlerine tekrar nazr-ı ehemmiyeti celb ile iktifâ ideriz.

Kolların hareketleri: jimnastikde büyük bir kısmeti haiz olan bu hareketler tabi‘i lüzumı vech ile mütâla‘aya şayandır. Ve oldukça bir karışıklık ‘arz ider. Mâ mafih icrâ-yı hareketde cüz’i bir dikkat, vesile-i ülfet olur. ‘itiyâd-ı pidâ itdirir. Yalnız bedayetde çok dikkat sarfını mûcibdir.

Kolların hareketlerinin vesa‘it ‘azmiyesi kısmen ‘azm-ı ketf (kürek kemiği) ile kolun tarz-ı mafsaliyesinden, fakat hasetsen kürek kemiğinin hareket-ı mahsûsesinden mütevellidir.

İşte terbiye-i bedeniyenin bütün fenni esasları burada mündemecdir. Beden mıntıklarının en mühimi şübesiz göğüs kısmıdır. Bu fashat-ı sadriye bütün

jimnastiğin kitaplarında çok sahifeler işgâl itmiştir. Kollar her nev'î hareketi icrâ idebilirler. Yani hareket maba'da ve makrebe, terfi'ye ve tenziliye, mahûriye mahrûtiye gibi.

Doktor İhsan

Nasıl Jimnastik Yapmalı ?

Eyi jimnastik yapmak için herkesin fizyoloji 'ilmi olması iktizâ itmez. Yalnız yaptığı hareketin mahiyetini az çok vakıf olmak her heveskâr için elzemdir. Lüzumlu lüzumsuz her hareketin vücuda safi' olduğunu farz itmek hatadır. Bedenin şerâit-i sıhhiyesine tevâfuk iden hareketin kava'id-i mevzû'iyeye tamamıyla tetâbıkı iktizâ ider. Terbiyevi jimnastiklerde gözetilecek en mühim nokta hareketin şekil ve intizamıdır. Buna dikkat olunmazsa çekilen aman ve sraf idilen zaman beyhûdedir.

Muhtelif vaz'iyet ve hareketlerin sûret-i icrâsının vücuda olan te'sirâtı hakkında mücemmâlen vireceğimiz izâhat ve irâ'e ideceğimiz eşkâl-i eyiyi fenadan doğruyu yanlışdan tefrika medâr olur ümidindeyiz.

'hazır ol' bir hareket icrasından mukaddem virilen bu kumanda ile vücut düzgün, muntazam bir vaz'iyet alır. Bu vaz'iyetin icrâsında gözetilecek nakat-ı mühime şunlardır:

- 1- topuklar bitişin ayak burunları müsâveten bir ayak boyu kadar dış tarafa açık
- 2- bacakların arası mümkün olduğu kadar kapalı ve dizler gergin
- 3- kalça düzgün karın göğse nisbetle daha içerde
- 4- sırt ve ense 'aynı istikametde
- 5- sırt kemikleri düz, omuzlar aynı yükseklikde ve biraz geride
- 6- çene hafifçe içeriye çekilmiş, baş doğru ve dik
- 7- kollar hâl-i tabi'ide yana sarkmış dirsekler düz
- 8- parmaklar hafifçe kırık fakat hepsi yekdiğerine mülâsık

9- vücutun merkez sikleti ayakların önçe ve burunlarının teşkîl eylediği ... merkezindeki noktada bulunmak

10- ‘izâletin pek gergin olmaması ve fi‘il- tenefüsünde hâl-i tabi‘iyede bulunması lazımdır.

Bedâyet-i emirede bu on şartı düşünmek ve vücudı böyle kusursuz bir vaz‘iyetde tutabilmek zan olundığı kadar kolay olmadığından eyi ve dürüst yapıyorum zannıyla heveskâran bir takım terbiyevi hatalar iderler bu hatalar bir ayna karşısında düzeltilmez veya bir mu‘allim tarafından ihtârat-ı mükerrere ile tashîh idilmezse tabi‘i mukassed hasıl olmaz.

Şimdi şu eşkâli tedkîk idecek olursak:

‘şekil 1’in bizim ta‘rifâtımıza tevâfuk itdiği anlarız.

‘şekil 2’deki kusurlar

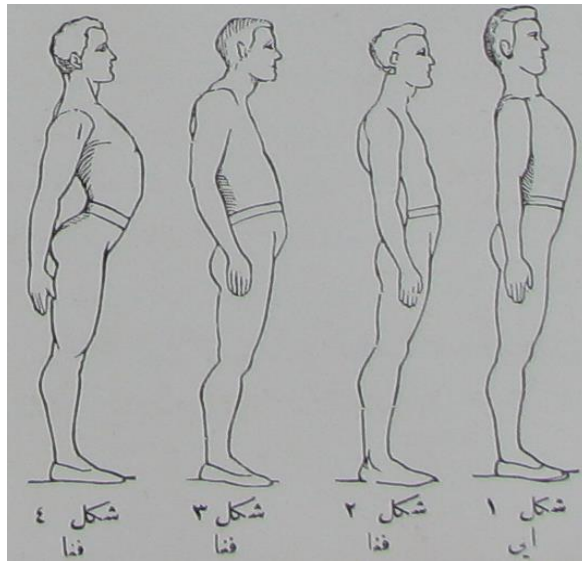
1- ‘izâlet luzumı kadar gergin değil

2- karın göğüsten ileride olduğundan vücudun merkez sikleti daha geride

‘şekil 3’ usûlsüz jimnastik yapan bir vücudun vaz‘iyetidir baş, boyun, karın ve kolların vaz‘iyeti gayet fenadır.

‘şekil 4’ tıbatatda ‘lordos’ ta‘bir idilen en fena ve sıhhata muzır bir vaziyetdir. Göğsü çıkarmak kaydıyla bel çukurlanmıştır.

Kusursuz alınan hazır ol vaz‘iyeti en esaslı bir hareket-i müsleha olduğunu bilmelidir.

F.C Beğ

Efendim

Mektubunızı geçen nüshamıza derc eyledik. Mecmu‘a hakkında gösterdiğiniz ‘itimâd ve tevcihi bir eser teşvik olmak üzere talkî idiyoruz. Fakat bazı ifâdatınız bizi eyi tanımadığınıza delaley idiyor: Avrupa görmüş olmamız kendimizden büyüklerine hürmetsizliği icâb itdirmez. Bilâkis kemâl-ı tevazu‘la onların sözlerini dinler ve kabl icrâ olan ihtarlarını tatbikde bir an tereddüd itmeyiz.

Tenis, futbol, golf... oyunlarının milletimizle bir rabtası var mıdır ? diye suâl buyuruyorsunuz: bu oyunların milliyetle değil insanlıkla, terbiye-i fikriye ve ahlakiye ile rabtası vardır. ‘ilm ve fende olduğu gibi terbiyevi bir şekli haiz olan oyunlardada milliyet aranmaz.

Tenis, futbol, kriket bunların üçüde ingiliz oyunudur. Fakat ne fransızlar ne de italyanlar bunları kabûl ve tadvik itmedikleri <63 Sol> zaman milliyetleriyle kabl te’lif olub olmadığını düşünmüşlerdir. Gol, penaltı tabirlerine gelince bunda hakkınız var.

Çünkü fransızlar vesair milletler futboldaki ta‘biratı kendi lisanlarıyla kullanırlar. Halbuki bizde bu kelimeleri türkçeleşdirmek futbol kulüblerine ‘aid bir meseledir.

Milli oyunlarımızı ıslâh mümkün değil midir ?

Hayır mümkün değildir. Çünkü o oyunlar ne esas ne de gaye ‘itibarıyla bizim mesleğimize uymuyor. Medhûm bir ‘itiyâd sıkım ? halini almış olan ‘birdir bir.....’ vesayir oyunlarda ki evzâ‘-ı mûzire ve ta‘birat-ı müstehceneyi çocuklarımıza unutturmak için o oyunların isimlerini bile dimağlarından silmemiz lazımdır.

Ta‘assub-u milliyenizi takdir iderim lakin mahalline masrûf olmak şartıyla. İhkâm-ı zamana ilcâ âtiyle vuku‘a gelen inkılâbatı ta‘kib husûsunda ta‘assub bir felakettir.

Ey muhterem peder, kulaklarınızı tenis, kriket, basketbol kelimelerini işidmeğe alışdırınız bu ta‘birâtın ‘uzun eşek’ ‘hamam kızdı’ ‘birdir bir’ ta‘birlerinden daha mûnis daha terbiyevi olduğuna kana‘at idiniz. ... ..

Selim Sırrı

Spor Aleminde

İstanbul 1911-1912 Ligleri

Eylülün dördüncü Pazar günü kadıköy’ünde Oniyon spor kulübünde akşam zevâli saat üçde birinci ve ikinci ‘futbol lig’lerinin teşkîli husûsunda ictima‘ vakî‘ olmuşdur. <64 Sağ> birinci lige Galatasaray. Moda terkî (galatasary umru 2), fenar, kadıköy, ıstraglaraz? Futbol kulüpleri ve ikinci lig için dahi (galatasaray numru 3), funikis, dork, makriköy, tatavla kulüpleri iştirâk itmiştir.

‘moda’ kulübü ingiltere’den şehrimize yeni gelen birçok İngilizlerin ictima‘ıyla kutlu bir tim vücuda getirecektir. Diğer kulübler ise senin ve fireden biri idegeldikleri ticârab-ı ‘adide neticesi olarak eyi ve intizâmperver ‘izâları ile mükemmel ‘tim’ler çıkarmağa gayret itmekteler.

İkinci ligden tatavla kulübünün geçen seneye nisbeten eyice terkî itdiği görülmektedir. Makriköy futbolcuları ise kuvvetli bir ... meydan-ı fa‘aliyete çıkabilmek için bir ‘makriköy futbol ittihâdı’ vücuda getirmişlerdir. Mezkûr ittihâda ayestafonosun bir ve makriköyün dört kulübü dahil olub bu beş kulübden bir ‘tim’ meydana çıkarılacaktır. Mâmafih köylerinde futbolun te‘min-i terkîsi husûsunda birde ‘makriköy’ futbol ligini meydana getirmeğe muvâfık olmuşlardır. Makriköy gençlerinin sporlara ehemmiyet virmeğe başladıkları ma‘a’l-mesâr görülmektedir. Ahalisini tebrik iderim.

Ahmed Robenson

‘‘kapıdaki fihriste rağmen benim usûlümün maba‘dını, minder çatmazın kesretine binâen bu nüshaya koyamıyoruz. Karâilerimize beyân-ı ‘itizâr ideriz.’’’

TERBİYEVİ İSVEÇ JİMNASTİKLERİ

Mekteb Oyunları

Birinci Kısım

Nakli: Selim Sırrı

Mekâtib-i mülkiye terbiye-i bedeniye dersleri için tertibi dilen ve üç kısımdan 'ibaret olan bu kitabın birinci cüz'i intişar itdi. Fiyatı 2 guruşdur bâb-ı 'alî caddesindeki kitabcılarda satılır.

Mekteb Muallimlerine Tebşir

Avrupa mekâtib-i ibtidâ'îye ve rüşdiye talebesinin ders programlarına hasetsen marangozluk ve doğramacılığa 'aid el işleri idhâl idilmiştir. Ferubelik ? icadı olan bu usûl devr-i meşrutiyenin hulûlünden beri darü'l-mu'allimlerimizde dahi tatbik olunmağa başlamıştır.

Bu husûsda mu'allimlere bir miftah-ı mukâmene ka'im olmak üzere isveç'in göreborg şehri darü'l-mu'allimininde tatbik idilmekde olan usul-ü lisanımızda tercüme eyledik ve gelecek nüshadan 'itibaren mecmu'amızda mesûr olarak neşre başlayacağız.

Matba'a-i Ebu'z-zîya* Müdür-i Mes'ul: Selim Sırrı

1.5 Terbiye ve Oyun, Sayı: 5.

Cumartesi 1 Teşrin-i Evvel 1327

Numru 5

birinci sene

Sahib-i imtiyâz ve müdiri

Abone şartları:

Selim Sırrı

İstanbul ve vilâyet için

İdare-i Hâne : İstanbulda

(posta icrâtıyla beraber)

Bâb-ı âli caddesinde

senelik / altı aylık

Orhan Bey hanında numru 10

30 / 15 guruş.

İdarehane , cumadan ma'ada her gün ba'dü'z-zühur

Saat 1' den 6' ya kadar açıktır.

Eyâlet-i mümtaze ve memâlik-i ecnebiye

(posta icrâtıyla beraber)

Seneliği 8 frankdır

Talebeye idâreden alınmak şartıyla

Seneliği 20 guruşdur.

İstanbul

TERBİYE VE OYUN

Her husûs için idâre me'muru Avni Bey nâmına mürâca'at olunmalıdır. Abone bedeli nakden gönderilmelidir, pul kabul edilmez.

Gençlerin terbiye-i fikriye ve bedenîyesine hadm on beş günde bir neşr olunur mecmû'adır.

YUVA

Aile filozofu ‘Şarl Vigtor’un meşhur eserlerinden

Birinci Bab

Ev

Bütün te’siratımın, bütün hatıratımın cay-ı nakşı benim evim olduğu için içerisine kalbim heyecanlarla çırpınarak girerim.

Ev: evvel bir ilticagahdır. Fırtınalar, güneşler, dostlar, düşmanlar karşısında insan ev yapar, tamir ve takviye ider. Mülce’miz olmak hiçbir şeysiz kalmakla müsâvidir. En elim sefaletleri tasvir iderken: ‘yersiz, yurtsuz’ ta’birini kullanırlar. Birde bunun ‘aksini düşünelim medeni mükemmel bir sa’adat tersim idelim: işte tam bir aile, çocuklar, gençler, ihtiyarlar... himayetkâr bir çatı altında, şen bir ocak başında akşam yemeği...

Ev, mülce’den başka bir de merkez takrirdir. İnsanın muhafaza-i nefsi için eve ihtiyacı olmasa bile şu vas‘ alemde husûsi bir bucak, mûnis bir köşe arar. Evet, hayat bir seyahat hepimiz birer yolcuyuz. Her nedense, bir vatan kucağına düşünmekden kendimizi alamıyoruz. En en bi perva siyah, en yorulmaz kâşif durmadan <66 sağ> dinlenmeden dolaşamıyor uzakların cazibesine kapılarak serseriyâne gezub koşdukdan, tehlikelerden, bedâyi’e bedâyi‘den tehlikelere atladıkdan sonra gönlünde taharri mesken arzusu mutlak uyanıyor. Ne kadar memleketler, insanlar, manzaralar görsek yine neticede istikrâr-ı samimiyeti, ana koynunun sükûnet ve muhabbetini diliyoruz.

Ooh bu sakin ve emin ana koynu ‘ oraya hiç darılır mı ? oradan hiç ayrılır mı? Bütün yollar oraya müntehi olur, orada pek derin bir inşirâh-ı te‘b duyulur.

Ev, aynı zamanda inkişafât-ı fikriyenin de şekil madisidir; insan kendinden haber almak için hayaline göre bir ‘ilm icad itmeğe kendi kendine sadık kalmaya daima muhtacdır. Demek ki ev bu ‘alemin hülâsa-i şakikatı.

Acaba hesabat-ı kalbiyemize evimiz kadar aşına bir şahid gösterebilir miyiz ? en ibtidâî, en kaba evden, en büyük, en bi’l-ıpruvaz kaşâneler kadar hepsi kendi sahibinin ruhuna mu‘kis hayat olur. Tavanların, duvarların tezyinatı, rengi eşyanın

vaz‘ ve tertibi. Resimler, levhalar, matbah, masa hatta pencerenin kenarına koyub sevdiğimiz bir saksı böyle bize bir mana bir ne’e tahsis nisâr ider. İşte adem, işte hülyası, işte ev.

Tarihin kocaman harflerle işaret itdiği her evrin, her medeniyetin kendine göre evi, tarz-ı ictima‘iyesinin kalbi var. O daima bir es el-‘itikâd üzerine inşa edilmiş her ümid evden beklenmiş. Adem oğlu emin gördüğü yere çatısını kurarak ona sima-yı ruhunu, sima-yı zevkini tur-u amâlini virmiş ikâmetgâhını faziliyetiyle söylemiş, şefkatiyle <66 Sol> ısıtmış habasetiyle de lekelemiştir. Evinde onun ‘ulû cenâbı gülümser fena huyu homurdanır.. birinin evi; en gibi ve haşi, müfteris birinin evi; sevimli, mültefit. Burada ‘abudiyetkâr bir ... dindarane yükselir. Ötede münka‘itler, haraslar, para mücadeleleri haykırır. Kendinizi ya pazarda ya bursada zannedersiniz. En hissiz misafir bile orada ruhu kabul görür.

Hazret-i yakub’un şu sözleri hatrınızda kalsın: riyakâr adam evini: örümceğin ağı gibi yapar. Orada her şeyi ... ve tezvire, kezb ve nuhute alet olur.

İşte her evde ayrı ayrı tezâhür iden bu hisler onun hayata ne kadar nüfuzu olduğunu heman anlatıyor. Lakin şekl-i hariciyede pek aldanmamalı, bu tamamıyla şekl-i ruha delalet itmeyebilir. Bazı kira evler görürsünüz birçok aileler barınır, gerçi her kısmın yapısı, planı birdir. Fakat her odanın hava-yı tabi‘iyeti değişir, hepsinin ayrı hududu vardır, hepsi ayrı bir şehir değil bir odaya, bir habishaneyede baksanız yine oturanın huyunu anlarsınız. Bir adamın eldivenleri başkasının elinde, bir adamın esvâbı başkasına, bir adam da nasıl değişiyorsa aynı duvarlar aynı odalarda sahibleri değişdikçe yeni havallere uğrar.

Bütün bu fikirlere istinaden, ev; hayat-ı insaniyede pek mühim te’sirler husûle getiren bir şart-ı ictima‘idir diyebiliriz. Oraya mukadderatımızdan kısm-ı ‘izamı bağlı hiç kimse ona karşı lakayd kalmıyor. Herkes hülyayı samimiyeti içinde <67 Sağ> evini görüyor. Evini süslüyor kendi evinde ne kadar basit olursa olsun kendi eşyası arasında bulunmak kadar büyük sa‘adatı tasvir itmiyor. Herkesin, herkesin istidegâh ümid refahı: evdir, herkesin hayalinde evinin tertibât-ı müstekabileşi müstehzırdır, hatta oraya kalben, fikren çokdan yerleşilir, işte dünyada en insani amâl.

Lakin eyvah ki bu amâl, hadd-i zâtında mümteni‘ü’l-icrâ olmadığı halde ekseriya ne kadar mani‘lerle karşılaşılıyor. Bâ husûs ahvâl-ı hazere en nazik emelleri, tabk-ı ilk beharik henderiz tezahüratını donduran çi taneleri gibi merhametsizce kurutuyor, kırıyor. Ey hülyamızın kaşânesi sen bilki bir taş ki koymaya muvâfık olmadan yıkılırsın, vedalaşırsın...

Bugünkü cem‘iyyetin netayic-i zaruriyesinden olan temci‘ merkezi halkın büyük şehirlere nakl-i ma‘îşet itmesi evlerin husûsiyetini gaib itdiriyor. Maalesef her şey gibi onları da isimsiz, şahsiyetsiz bırakıyor. Galebelik içinde insan ve evi nebedid olmuş hele, bu fıkra da o kadar aşık ki hatta tabi‘atın saf hava, geniş yer, ziya, su gibi kemâl mezbûniyetle bad-ı hevâ ihsân itdiği ni‘metleri bile pek çok para ile tedarik etmek mecburiyeti zavallıları elim derdlere düşürüyor. ‘azim bir kitle-i mesa‘i kitle-i hayatiyeden uzakda, sıcaklara, souklara, ihtiyaclara karşı nasıl bir sıhhat içinde didinub duruyor. Bu zaruret arasında nasıl olurda revâbıt-ı aile, terbiye-i aile bütün kuvvetiyle inkişâf ider. Nasıl terkî ider. Yatmak için yerden mahrûm bir ailede hayat-ı hakikiye, asudeki fikir ve his tesis idebilir mi? <67 Sağ> bundan dolayı cinsler karışıyor, milliyet fesada uğruyor, herkes müteakabilen yekdiğerini sıkışdırıyor. Müzâyaka: bir yığın mezahimi mütemadiyen süregeleniyor. Madî, ahlak-ı zahirler bu kapalı yerlerde fırsat gözetiyor. İmrâz ve lüsyat çergalıyor, çoğalıyor.

Acaba daha merife senkide rahat hayat mevcut mu ? birkaç müstesnadan sarf-ı nazar, emin olunuz ki memnuniyet-i kalbiye acı bir şübhe altında. Ayda bir, senede bir değıştirilen, kendilerinden ziyade sahibleri değışen apartmanlara hiç ‘benim evim’ diyemeyiz. Evet Avrupalılar zokaklarda yaşıyor ‘adeta göçebe halinde zerre kadar farkı yok. Ne yazık! Bedevinin bile serbest bir çadırı, hafif birkaç parça eşyası, geniş afakları var. Odadan odaya dar bir göçebe hayatı: işte garb-ı medeniyetin elim yarası, herkes birbirine yabancı daima bir ‘evet’ bir ‘hayır’ rabtası. Yabancıları yabancılar istihlâf ve ta‘kib idiyor. Ruhmazdan bir parça bırakmak kabil değil. Şu divara bizden kayd gelen, kiracının nazr-ı dikkatine çarpmıyor bile... husûsi izler bırakmadan geçub, gidiyoruz bugünkü apartmanların hatratı: eğer o da bir geçici bir muhacir değilse ancak kapucunun odasındaki defterde kalıyor.

Buna boşluk, vatan için, fikr-i ‘umuni için bu ne mübhem, ne meşûş, ne mütegayyir esas. Mevcudiyetini çerçeveleyememek ne acı bedbahtı. Bilseniz mü’essese-i ictima‘iye metanet-i madiyeye sebât-ı hisse ne kadar muhtacdır. Bu

daimi gelub gitme ne kavi me'nuyetleri, ne kıymetli hazain-i ruhiyeyi ifnâ idiyor. Avrupa'da bu iltiyâm-ı napzir bir ceriha önünde şarkık sa'datına gıpta itmemek mümkün değil.

Efkâr, 'itikâdat ve kavanin hepsi bu mütemadi güç usulü devam ettikçe tedricen, göçecek, hiçbir şey yerinde kalmayacak. Her ailei tabk, dün gece nerede yatdığını, yarın nerde yatacağını bilmeyen sefiller, ... gibi serseri... keşke ne kadar küçük olursa olsun herkesin bir evi, ecdadın ihfâda teslim-i ruh itdiği bir me'vası olsa! Her ev muazzez sergüzeştlerini unutulmaz çocukluk hatıralarını, veda'larını, kavuşmalarını, tebessümlerini, göz yaşlarını ebediyen yâditse... ey muhterem baba ocağı! Kalblerimizde pek derin te'ssüfler uyandıran senin şefik simânı nerelerde bulacağız.

Arıyoruz, arıyoruz hiçbirinden eser yok hepimizin en şatr ve şen devirlerini yaşayan bağçelerden, kırlardan şimdi demirler geçiyor, annemizin ninnileri çınlayan sakin evleri şimendüferler çiğniyor. Yalnız hepsinden acı bir hatıra kaldı: dumanları savrulan bir baca, derelere serferu iden söğütler, ara sıra ağlayan hülyamızı okşuyor. Hele şehirlerde doğanlara: babanın evi nerde? Diye sorunuz. Bilmiyorum diyor. Benim filan zokakda, filan numruda doğduğumu söylüyorlar. Ertesi sene o evden çıkmışız. İşte mahal-i tevlidime dair ma'lûmatım. Belki o zokağın ismi bugün değişmiş, numru silinmiş, hatta mahalle büsbütün ortadan kalkmış...

Emin olunuz ki ilk terbiye için hayat-ı insanın te'sisine medâr olan 'in'inat-maziye için bunun pek ziyade ehemmiyeti vardır. Köy çocukları <67 Sol> şehir çocuklarına nisbetle krallar gibi çünkü hiç olmazsa doğdukları yerleri biliyorlar. Efkâr-ı ecdada tevârüs idiyorlar.

Babasının ocağında, bağların, ormanların ruh-ı aşna zimredeki ... yetişub büyüyen köylü çocukları ne kadar mes'ud. Sabah güneşi onu daha uykusunda selamlar. Kuşlar ona ithâf-ı terane eyler. Çiçekler bütün 'ömrünü rayihadar kılar. Eski ağaçlar bir eski dost gibi yorgunluklara sahâbetkâr kollar açarlar.

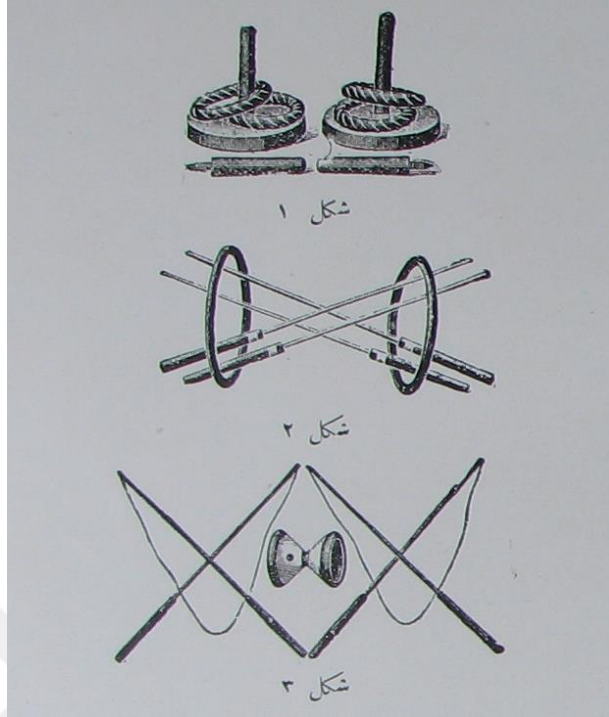
Onun kapusunda grubun nur-ı ne vaz şikâriyla ısınan büyük baba yavrusuna geçen hikayelere ağır ağır naklederek, erkâ-i mevcudiyet-i dünyeviye'nin 'adm-ı bekası hısnı, müste'mir olan şişik yalnız iyilikden 'ibaret olduğu fikrini virir. Fazilete

rabt-ı kalb itmenin ‘uluviyetini anlatır. Hafidını metin ve sabit bir şekle koymaya çalışır.

Haydi, haydi hakikata irca‘-ı hayat eyleyelim, insan olalım... gönlümüzü te’ssüflerle, cesaretsizliklerle incitmeyelim. Hayat-ı ‘ameliyeyi piş te’milemsize alarak onu mümkün mertebe tenziye idecek sebepleri ayıralım. Şı kırık kalan yuvalara, şu zayıf aileye devâ-yı ebedi bulalım. İnsanın evine, sadakate mecburiyeti hiçbir vakit lakaydıya maruz kalamaz. Evsiz aile vatansız millet gibi yaşayamaz. Eğer pek mübrem ihtiyaçlar bizim takrîr-i beytimize mani‘ oluyorsa o zaman bari eşyamızı benimseyelim. Bize birer menkıbe-i ecdad okuyan şeyleri kemâl-i ihtimâm ve hürmetle muhâfaza eyleyelim. Her zaman gördüğünüz bir kanepeye etrafında yükseldiğimiz bir masaya bile dudak bükmeyelim. Bunlar ne kadar ‘adi olsalar yine biz ve çocuklarımız <69 Sağ> için birer kıymet-i ruhiyeyi haizdirler. Büyük babanın kullandığı köhne bir saat en kıymetdâr esâs-ı ailedendir. Onu eskicilere götürüb satmak kadar hıyanet olamaz. Hayat bizi sarsdıkça sır sır piç ? ve tab içinde yuvarlandıkça bu mukaddes yadigarlara istinâd-ı hayal itmek kadar teselliyet-i bahş hiçbir şart-ı inşirâh tasavvur olunamaz. Bunlar emvâc-ı derd üzerindeki selâmet parelere benzer. Mâmafih bu kadar ehemmiyetine rağmen aileyi teşkil idende yalnız ev değil. Aile ocağını çerçeveleyen hiçbir şey eksik olmadığı halde ev bomboş kalıyor. Ana, baba, çoluk, çocuk hepsi bir tarafa dağılıyor. Aile tarumar oluyor. Bazende ev denecek hiçbir kaydı bulunmayan bir fakir çadırında çocuklar hâr ve samimi bir ana döşeği, sıcak bir çorba bulurlar. İşte fikr-i aile, işte bütün esas. Kurtarmak, beslemek, takviye itmek icâb iden bu fikirdir. Kök yaşarsa gayr-ı münbesit arazide bile çiçeklenir. Her vakit bizi mes‘ud iden başkalarının saadetine bizi vasıta iden bu fikri harabe-i medeniyet arasından kurtaralım. Ona bir zemin-i emin hazırlayalım bir daha tezellüzle uğratmayalım işte insaniyetin sarsılmayan temennisi.

Osman Fahri

Sıhhi Çocuk Oyunları

Çocukların en ziyade merak ile sevdikleri oyunlardan biride nişancılıktır. Yani atdıkları bir cismi hedefe tesadüf itdirmektir. Biz de bu maksatla mütedevvil olan ber-vech-i âti oyunların sûret-i kat'iyede men'i lazımdır.

- 1- kaydırakla beykoye atmak
- 2- şeftali çekirdeği veya cevizi çukura atmak
- 3- ceviz veya zıb zıbla çivi üzerine dikilen metaliğe atmak
- 4- bir daire dahilindeki zıb zıblara kafa atmak
- 5- herhangi bir hedefe taş atmak

Bu oyunların terbiye-i ahlakiye nokta-i nazarından mahzûrları vardır.

İnce Fikirler

Kanada re'is-i nazarı ... loriyenin hekimane bir sözü:

Tatht-ı idaremizde bulunan akvâma karşı bizde bir fikr-i tahakküm yoktur. Vaktiyle kendileriyle muhârib bulunduğumuz kimseler muhabbet ve hürmet itmeği

öğrendiğimiz gibi onlardada kendimize karşı hürmet ve muhabbet itmelerini öğretdik.

Şiir

Harbe Karşı

Vahşetin Şiiri

Hep mü'ellim geçen zamanlardan

Bahseden ey sehaif tarihi!

Seni andıkça var mı ağlamayan ?

Bugün artık birer birer teşrih

İdelim her hariciye-i talebi

O zaferler hayal olub gitti

Dökülen kan: günah maziyi

Setr iden bir 'ikâb 'afv olsun

Unutulsun.. ve yalnız ebedi

Bize bir ders-i ictinab ...

Virecek inkırâz tehlikesi

Afak-ı 'atiye göstermeli

Kanlı eller himaye eylemeyin

Fikrü, ümidi yükselir bunlar

Gitti kuvvetleriyle... top senin

Hükmü yok! Hepsi sonradan anlar

Ne der insana hükmeden kuvvet

Size ey güller bütün lanet!
Açdınız yaralar, nişânesidir
Kalb-i milletde sızlayan matem
Her topun ‘aksi iden birer sesidir
Boğacak, korkarım ki deyû ‘adm
Gelen asude bi haber nesli
Gitmeyen top! Sakın sesin ileri...
Yuvalar tarumar olur mu? Yazık!
Yavru kuşlar düşer mi hiç yuvadan ?
Anneler titriyor.. bırak azıcık
Merhamet et ölürse yavru vatan
Her beşik bir mezar olursa eğer;
Buna isyan ider felaketler...
O zaman müfteris ‘ukur ve husûs
En zayıf en mecalisiz yavru
Kurtarır pençesiyle hak youlunu
Ser ‘adlinde tac-ı hun alud
Çare yok: ihtirasa karşı gelir
Yeni bir ihtiras.. kim yenilir’
O zaman top sükut itmeycek
O zaman bir hatib harb olacak
Gülleler hakka serferu iderek
Fikr-ü tarihi gasb idub yolacak

İşte mukassid ve mukassidin şekli

Medeniyet önünde söylemeli

İCTİMA'İ

Memleketimizde ki rumlar nasıl çalışıyor ?

Cümlenin taht-ı 'itirafındadır ki gerek istanbulda gerek taşralarda ki Rumların mektepleri, hele anas kısmı bizim mekteplerden mükemmeldir. Bu acı hakikatı bilmem benimle beraber ma'arif memleketle meşgûl olan arkadaşlarım 'itiraf etmek isterler mi ? artık 'illetin teşhis olunmak zamanı gelmiştir. Biz böyle kendimizi deyû ayinesinde gördükçe terkî etmek şöyle dursun tendi etmekden kurtulamayacağız.

Rum mekteplerinde terbiye-i fikriyeye 'aid derslerin ne halde bulunduğundan bahsetmeyeceğim, çünkü sadedimizin haricindedir. Fakat bizde henüz bir şekl-i terbiyevi iktisâb idemeyen jimnastiklerden bahsedeceğim. Yakın zamana kadar İstanbul Rumlarının mekteplerinde senelerden beri te'sis itmiş jimnastikhaneleri be beyoğlunda, galatada, tatlavada, Arnavut köyünde ve daha sa'ir yerlerde jimnastik kulüpleri vardı. Birkaç sene mukaddem bunlardan bazılarını ziyaret etdim. Usûlün fenalığına mu'allimlerin vukufsuzluğuna rağmen yine hepsinde terbiye-i bedeniye dersine bir meyl ve muhabbet ve incizâb görmüştüm. Hatta geçen sene iki üç rum mektebinin jimnastik imtihanında bulundum. Şu bizim birkaç müte'assıb gencin mahiyetini bilmeyerek yaptıkları alman jimnastiklerinin!! Hala o mekteplerde ta' kib ve tatbik idilmekde olduğunu kemâl-i esefle görmüş ve kendilerine bu suûlün sekametinden bahsetmişdim. Bundan iki ay mukaddem patrikhane millet meclisi 'azasından doktor Limaraki'ye bir gün musâdîf oldum benim jimnastikle iştiğalimi bildiğinden büyük bir sevecenle gülerek elimi sıkı ve ' müneşşir bizde jimnastiği artık ıslaha muvafık <71 Sol> olacağız. Atina'nın en meşhur jimnastik mu'allimi profesör Harisofis'i Yunanistan'dan getirdik. Altmış erkek ve kırk genc kız intihâb itdik. Bunlar yarından itibaren yeni usûlde kalyoncu kulluğunda silvağ filoloğusda hergün birer saat nazariyat birer saatde 'ameliyat olmak üzere jimnastik dersi görecekler içlerinde eski jimnastik hocalarıda var ama onlarda bu yeni usûlü öğrenmeye mecbur tutulacaklar' dedi.

Muhâvereye başladık:

- bu yeni usûl yunan usûlü mü ?

Diye sordum bu su'ali sormakda ma'zûr idim ekseriya ... idea sahibi kimseler tuttukları yolun hatalı olduğunu bilselerde kafalarından dönmek istemezler. Eyide olsa başka bir usulü kabulde ta'assub gösterirler.

-(gülerek) yok canım nasıl yunan usulü, İsveç usulü! Mösyö Harisofis İsveç darü'l-mu'allimininde ikmâl-ı tahsil itmiş ve yunanistan'da bu usulü te'sise muvafık olmuş bir mu'allimdir. Biz kendisiyle iki ay için yüz lira mukâbilinde kontrat itdik. Sonra bir ayda mekteblerimizde müfettiş sıfatıyla bulunacaktır ki onun içinde ayrıca elli lira vireceğiz.

Kendisini terbi itdim ve fazla bir şey söylemeden ayrıldım.

Aradan iki ay geçti dün bizim eve eski jimnastik hocalarından fakat münsif ve hakikati teslim iden hocalardan Mösyö İstangalis'in oğlu geldi. Bana iki aydan beri İsveç usulünü mösyö Harisofis'den öğrendiklerini kendisiyle beraber altmış rum mu'allimin geceli gündüzlü çalışmakta olduklarını <72 Sağ> nakletti. Ve bir haftaya kadar derslerere nihayet virileceğinden gidub bir gün ... rica itdim. Kendisine teşekkür itdim bir onları bide kendimizi düşündüm.

S.S

Mihanikit Hareket

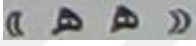
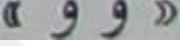
4

Kolların hareket-i mabe'desinin sûret-i icrâsı üç devre inkısam ider:

1- kolun 45 derecelik bir zeviye teşkil idinceye kadar teba'di – der ki 'azele-i daliye ve favkü's-şukiyenin bütün aksâmının taklisi sayesinde tahsil eder.

Fakat mesnene-i kebire 'amud-ı fakriyeyi aşağı doğru çekerek haffe-i şukiyeyi göğse koyan muntabık kalarak gerek onun gerek 'amud-ı fakriyenin tevazinini te'sis ider. Halbuki 'azele-i merba'anın kısm-ı 'ulviyesi ketfin zeviye-i 'ulviyesini tevlid eyler.

Bir hareket-i ‘anife esnasında ‘azm-i ketfi tespit iden ‘avâmil şunlardır: ‘azelet-i merba‘a, merba‘a-i ma‘iniye ve zeviye... te’sirâtı.

3- kolların hareket-i terfi‘iye-i ‘amudiyesi: der ki ‘azele-i daliyenin kısm-ı mütevassıtı kolu ancak bir vaz‘iyet-i efkiyaya kaldırabilir. Ondan fazlasına muktedir olamaz. Orada bir nokta-i mani‘e vardır. Ahram (omuz ucu) ‘azd kemiğinin başı ile karşı karşıya gelirler. Bu zaman esrar-ı meş‘uvem bir neticenin husûlini davetden başka bir şeye yaramaz. Kol bir kıt‘a-i ecnebiye gibi sallanır, kalır. Aşağı taraftan çıkar. <72 Sol> ‘azele-i daliyenin kısm-ı mütevassıtın ‘azele-i favkü’s-şukiye ile beraber fi’il ve hıdmeti kolu ketfe tesbit itmektir. O vakit mesnene-i kebirenin taht-ı te’sirinde kolun ve ‘azm-ı ketfin cümle-i selbesi aşağı yukarı hareket ider. Bir hareket mütenâvibe-i sa‘de ve sakata icrâ eyler. Ve mafsılın cevfi-i ‘inâbiyesini ‘aliye çevirerek kolu vaz‘yet-i ‘amudiyeye getirerek 90 derecelik bir hareket-i zeviye husûle getirir. Bu hareket, tıpkı bir çingirak manivelasının hareketine benzer. Heman heman kürek kemiğinin zeviye-i dahiliyesi ile muntabık, mütesadûf bir merkez etrafında vuku‘a gelir. Şekil 5: kolun hareket-i terfi‘iyesi esnasında kolun ve kürek kemiğinin inib çıkıcı hareketi. «». Hattı hatt-ı afaki «» hattı hatt-ı şakulıdır.

Terkuve yani köprücük kemiği bu hareketi ta‘kib ider ve ahrimi (omuz başını) nihayet kasbenin bir ba‘d-ı sabitinde bulundurur. Bu sayede kendisi inkıbaz ma‘tuf olan tazyikate düçar olur. Ve keza kolları ile zor ... hareket yapanlarda fransızca ‘S’ harfi şeklinde kırılmış bir inhinâ ‘arz ider. Şekil 6 ve 7 kolların hareket-i terfi‘iye-i afakiye ve canibiyesidir. 6 ncı şekilde duruş ‘hazır ol’ duruşudur. Ba‘de kumanda ile fakat jimnastikte <73 Sağ> pek mühim olan esas vaz‘iyeti tebdil idilmeksizin. Kollar yan taraflara açılır. Bundan da her iki kolun aynı sath-ı müstevi üzerinde bulunmasına ve gerginliğine dikkat şarttır. Bunda el içleri zemine müteveccihdir. (7 inci şekilde) ya hazır ol duruşundan sonra sayı ile, yahud evvelki vaz‘iyetden bu vaz‘iyete geçilir. Yine kolların aralarında mesafenin daima mesâvi olmasına bi’l-hassa boyun kısmına dikkat-ı ‘atf olunur. Baş çenenin göğse takribi ile aşağı ve tarafa düşük, nede kafa arka tarafa fazla sarkıktır. Baş hareketlerinde ve 11, 12 inci şekillerde bunu gösterdik. Eyi ve fena bükülmeler ziyade ehemmiyeti haizdirler.

Kolun ön tarafa hareket mabe‘desi o derece tahlif ider ki birinci ve ikinci zamanlar ‘azele-i daliyenin kısm-ı kadamesiyle itmâm ve icrâ idilir.

Üçüncü zamanda, yani ketfin hareket-i mütenâvibe-i sa‘de ve saktası esnasında taklis fiili ‘azele-i daliyenin mütevassıt kısmına kadar intişâr ider. Böylece kolu ve ketfi ‘iyn-i sahe-i müsteviyeye kadar isâl eyler. Şekil 8 kolların ön tarafa hareket-i terfi‘iye-i âfakiyesi, şekil 9 el içleri ön tarafa metuce olmak üzere kolların hareket-i terfi‘iyesidir.

Kolun arka tarafa hareket-i mabe‘desi az vesa‘itlidir. Ancak 40 derecelik bir zeviye kadar kabiliyeti vardır. Onu tecavüz idemez. Yani 45 derecenin fevkinde bir hareket-i mabe‘de vaz‘iyet-i teşrihiye nazr-ı dikkate alınınca kabl is‘af olamaz. Bunda hareket-i re’s ... ihrâm ile tesadüfî ve ..., garabi ile tehdid olunur. Evvelkisi yukarıdan, ikincisi aşağıdan te’sir ider. İşte 10 uncu şekil kolların arkaya hareket-i mabe‘desi o kabiliyeti gösterir. Ketf artık hareket-i mütenâvibe-i sakta ve sa‘da icrâ idemez. Bu hareketi husûle <73 Sol> getiren ‘azele-i daliyenin kısm-ı halfiyesi, kolun ve sadrdan infikâka hıdmet iden ketfin zeviye-i sefeliyesiyle bir teba‘dın tahsilidir. Bu ciheti daha kolay anlamak ve anlatmak mümkündür. Fakat onun için az çok teşrih-i ma‘lûmatına malik olmak, omuz mafsalının teşkil-i vazifiyesini bilmek, onu tahlil ve tedikâk iderek ‘itâ-yı hüküm eylemek icâb ider ki bu da hiç teşrih bilmeyenler için heman böyle birkaç satır ile kabil değildir. Binâen bu kadarla iktifâ zaruri oluyor.

Bi’l-hassa ters asılma vaz‘iyetinde hareket mabe‘de 90 dereceyi tecavüz idebilir. Yani tabi‘i olan söylediğimiz 45 derecelik hareket-i mabe‘denin iki mislinden fazla olur. İşte şekil 11 halkalar ile bir vaz‘iyet-i intikâsiyede ... hareket-i mabe‘de-i mafratası yani gayr-ı tabi‘iyesi görülmektedir.

Bütün nakat-ı nazarca mu‘ayyub olan mazeretden kurtulamayan bu vaz‘iyetde kollar şekl-i mütevazilerini muhâfaza iderler. Vezn-i beden tamamıyla öyle bir te’sir icrâ ider ki sanki omuz yerinden kopacaktır. Aynı mühim ve nazik bir menivelanın bir kolunun nihayetine benzer. Ve bu hmûle-i mafrata ve fevkalade omuz mafsalının ‘azalet ve rabtası vasıtasıyla tamamen yükletilmiştir. Bu mübâlağakâr vesa‘itin mahzûrlarını daha ziyade münâsib olmak üzere ileride sayacağız. Mâmafih şimdiden koyan nazr-ı dikkati celb itmekden kendimizi alamayız. Kolun hareket-i makrebesi vücudun ön ve arka taraflarıyla kabl-i icrâdır. Her iki halde fazla olarak mahdûd ve münhasır olan hareket, kolun cez‘ ile müsadefesiyle temdid olunmuştur. Ön tarafta göğüs etleri arka tarafta bunlardan daha ziyade sahib-i galebe olan büyük siret <74

Sağ> etleri (zuhûriye-i kebireler) burada iş görenlerdir. Mesela 2 numrudaki 6 ıncı şekil kolların hareket-i makrebesidir. Ve ‘azelelerin vazifeleri şekilden pek kolay anlaşılıyor.

Kolun hareket-i mahûriyesi tahminen 180 derecelikdir. Bunda mühim bir keyfiyet vardır. Kolun hareket-i mahûriyesini elin ve sa’din (elden dirseğe kadar olan kısım) hareketleriyle karıştırılmamalıdır. Kolu tedvir iden ‘azeleler kolun hareket-i tenziliyesinde ‘izâmı te’sire, hareket-i terfi’iyesinde asgari te’sire mâlikdirler. Sadriye ve zahriye-i kebirelerin veterleri (etlerin kemiklere yapıışdıkları sinir gibi mavi sadfemtırak? Aksama veter denir.) hareket-i mahûriye esnasında kemiklerin üzerine dolaşır. Yine ikinci nüshadaki dördüncü şekle müraca‘at idiniz. Bu kolların içeriden dışarıya hareket mahûriyesini arâ’e ider. Bu nüshamızda ki 16 ıncı şekil yine kolların, fakat dışarıdan içeriye hareket-i mahûriyesidir. Her ikisinde de kollar hareket-i terfi’iye afakiye vaz’iyetinde bulunulur. Kolların hareket-i mahrûtiyesi ‘umumiyyetle fena anlaşılmağa ve bundan dolayı da yanlış yapılmaktadır. Eğer kolun müsa‘it ve mütehammil olduğu tam ves‘etle hareket-i icrâ olunursa, kol ile yalnız bir müstevi dahilinde bir daire çizmek ‘adm imkanına yakınan ve pek kolayca kana‘at ve atminan tam hasıl olur.

Hareket, emetdâd, kolun ön tarafa hareket-i terfi’iyesiyle başlayarak vaz’iyet-i ‘amudiyede tevakkuf idilecek ve artık kadame-i halfi müstevi dahilinde kolu aşağı indirmek gayr-ı kabil olacaktır.

Hareket-i tenziliye omuzların kendine ‘umud olan <74 Sol> sathı dahilinde kuvvetlice bir sûrette vuku‘a gelecektir. Bu ta‘rifâtı tahlil ve tasrîh itmek için âtide ki şekillere dikkat idelim

13 üncü şekil bir hareket-i mahrûtiyede kolun müteveli ve müte‘akıb vaz’iyetlerini gösteriyor. 14 üncü şekilde kolun hareket-i mahrûtiyesinin kadame-i halfi bir müstevi dahilinde mezu‘ iki kavis-i dairede tahlil ve tefrik hareket-i muhtevidir. 1, 2, 3 numrular bu kavis bu kavis daireler; 3, 4 numrular bir sath-ı müsta‘rizdir. Hatta kolun resm itdiği mahrûtin mahûriyetin istikâmetidir. Dördüncü şekle dikkat olunursa bir kısalık görülür. Bu elin mahrutı sari‘ bir hareketle çizmesiyle mütehassıldır.

İmdi hareket-i mahrûtiye, sutuh-ı müstetiliye dahilinde iki nısf daireden merkebirdir. Az vaz'-ı hareketlerde kol kadame-i halfi ve münherif yani müsta'riz iki sath ile tahminen 45 dereceye müteveccih mahurlara mâlik mahrûtlar resm idilebilir.

Kolun harekât-ı mabe'desi zahmetli ve o kadar da elemlidir. Zirâ 'azele-i daliyenin 'azanın heman bütün bastaları gibi 'izm-i müteharrike 'umud-ı elyafı hiç yokdur. Kendi manivela kolu taraf-ı 'ulviyenin yani kolların mecmû' tûluna bisbeten çok ziyade kısadır. Buna binâendir ki çocuklara ve zayıf kimselere ellerine halter virerek ka'deye muvâfık usûle mutâbık olarak gergin kolların hareket-ı afakiyesini yaptırmak münfe'it değil zaruri kitlesiyle davet olur. Çünkü pek müşekkil olan bu idmanın faidesi, onlar için hiçdir. Çekecekleri zahmet ve acı yanlarına kâr kalır.

Doktor İhsan

Bu makaleye ait şekillerin şekilleri klişeleri vaktiyle yetişmediği cihetle bunları gelecek nüshaya ayrıca bir sahife halinde ilâveten derc ideceğimizi ma'a'l-'itizâr beyân ideriz.

Mekteb El İşleri

El işlerinin¹¹ kıymet-i terbiyeviyesi artık bizde de takdir edilmiş olduğundan bu husûsda fazla bir şey söylemeye lüzum görmeyeceğiz. Darü'l-mu'alliminin programına bu dersde girmiştir. Ancak bizde henüz yeni olan bu usûl tedrisin tatbikine bir rehber, adeta bir ders kitabı olmak üzere marangozluk, daha doğrusu 'ale'l-'umûm tahta el işleri hakkında İsveç muallimlerinden (Eva Rodine)'nin te'lif-i kıymetdarı olan eseri bu nüshadan itibaren parça parça derc itmeye başlıyoruz. Kara'ilerimizden bi'l-hassa fazife-i ta'lim ile meşgûl mütâla'alarımızdan na'il olacağımız ufak bir hısn-ı talki ve takdir şimdilik bizim için bir mükâfat-ı kâfiyedir. İmkanın müsa'desi nisbetinde tatbik idildiğini de tabi'i, si'iyenin netice-i <75 Sol> mes'udesine nâil olan her sa'i gibi biz de müftehir oluruz.

¹¹ El işlerine İsveçliler 'Slojd' nâmı viriyorlar. Bu kelimeye mukâbil bizde eskiden beri mütedavil olan 'el işleri' terkinini isti'malde muzdar kalıyoruz. Halbuki bunun enva'i olan tahta, demir, kağıt gibi işlerden bahsetmek isteyince tahta el işleri, demir el işleri gibi terkipler kullanmağa mecburiyet var. Aynı zamanda demir tahta kelimelerinin 'işe mi yoksa ele mi 'aid olduğu ilk nazarda anlaşılmıyor. Zira iltibâs-ı hasl oluyor. İngilizler 'Slojd' şekl-i imlasıyla bu kelimeyi kabul itmişler. Fransızcaya ve Almancaya geçmiş. Türkçemizde buna tek bir kelimededen 'ibaret ve tam bir mukabil bulmak kabul değilse lisanımızda pek de az olmayan ecnebi kelimeleri arasında bir de İsveççe bulunmasında mahzûr tasavvur idilmezse bu kelimeyi 'aynen kabûl itmeliyiz.

Bugün tekmi-i avrupa'da el işleri husûsu bir ders olarak programlara idhâl edilmiş ve her yerde bundan pek çok umulmaz derecede istifadeler hasıl olmuştur. Fakat bu usûl-i tedrisin 'adeta vatani veya hiç olmazsa Maskat resi? Denebilecek bir yer varsa o da şüphesiz İsveç'tir ve bugün el işleri için yegâne büyük darü'l-mu'allimin şimalin bu küçük büyük milletinde, memleketinde ne ... şehrinde bulunuyor.

Bu darü'l-mu'alliminden ma'ada ayrıca bir çok el işi mektebleri de vardır. Mahzimiz işte bunlardan biri olan Göteborg el işleri mektebi müdiresi (Eva Rodine)'nin eseri te'lifidir.

'bizce mechûl hayatlar' da el işleri hakkındaki mütâla'atı buraya aynen derci ediyoruz.

'selvid' yazılışda bir heceden ibaret olan bu kelimenin ihtiva itdiği mana pek vasi'dir. Buna Fransızca en muvâfık tabirle 'travail manuel domestique' diyeceğiz çünkü levâzım-ı beytiyeye ait en ince bir tenteneden en kaba bir marangoz işine kadar el ile imâl idilen bi'c-cümle eşya' 'selvid'e dahildir. İşte bizim çocuklarımıza her şeyden evvel öğretmeğe çalıştığımız budur. İlk defa olarak İskandinav'da pistalucinin bu prensiblerini tevsi' ve tatbik iden 'ilm-i terbiye-i etfal mütehasıs şehri Finlandiya'lı <76 Sağ> Uno sinios (Uno Sygneos) dır. Sonra çocuk bağçesi müessis hekimi Frobel (Froebel) kinder gartenlerde aynı prensipleri düztur-ı ittihâz itmiştir. Hülâsa şunu diyebilirim ki bi'l-farz söyledim. Bir şa'ibesi olan marangozluk dersinde 'adi bir dolabın i'mâlinde çocukların fikren ve bedenlen bir çok istifadeleri olur. Bir odunu tahta haline getirmek için biçmek, tesviye için rendelemek, lamba ve zivâne açmak bütün bu teferru'at sanatın mükemmel alet ve edevât ile evvela bilebileceğini ve kör aletle iş görmek mümkün olmadığını çocuk bi'l-'amel anlar. Ve bir iş elin ayinesidir. Tabi'i dikkat ve 'itinâ idilirse. Vücuda getirilen eserde o nisbetde mükemmel olur. Hele demircilik dersinde erkek çocukların bedenlen ettikleri istifade bir taraf, ateşde nar gibi kızarmış demire örs üzerinde çekici vurdukları zaman ilk aldıkları ders ahlakı 'demir sıcak iken döğölür. Kol hikmetidir'.

Hiç şübhe idilemez ki bir küçük çocuk dahi bir büyük adam gibi kendi haliyle mütenasib bir takım hareket-ı bedeniye muhtacdır. Mütemadiyen sınıfta oturmak büyükler hakkında ne kadar fena ise küçükler içinde o kadar müzirdir, yalnız ve

münhasıran iştigâlat-ı zihniyede bulunmak büyük küçük herkes için mahzûrdan salim değildir.

İsveç mekteblerinde on iki seneden beri tahta el işleri tatbik idiliyor, bu usûl daima çocukların merakını arzusunu arttırıyor. Ve kemâl-ı cesaretle iddia idebilir ki çocuğun muhtelif nakat-ı nazardan neşv ve nemâsına her cihetle yardım idiyor. İbtidâi el işleri İsveççe (Smasloejd) <76 Sağ> nâmı virilen tatbikat-ı ibtidâiye kinder gartenin son senesinden yani beş yaşından başlar. Ve ibtidâi mektebde dürus-ı sa'ire ile münâvebeten çocuk asıl el işlerine başlayabilecek bir sene (dokuz yaşına) gelinceye kadar devam ider.

El işleri çocuğun kava-i tabi'yesini tezyide her dürlü faaliyet-i bedeniyeden ziyade yardım ider. El işlerinde oturmak mümkün olmadığından çocuk daima ayakda durur ve işin muktezâsına göre mütemâdiyen teydil vas'iyet ider.

El işlerinde çocuk yalnız ayrı ayrı hazır kesilmiş ince çubukları birleştirir. Ma'eyn bazı şekiller elde itmez 'ale'l-ekser bütün parçalarını kendi keser düzeltir. Yan yana kor ve çiviler. Matlûb olan eseri kendi sa'i ve gayretiyle vücuda getirir.

İsveç ibtidai mekteblerinde başlıca 20 model isti'mâl idilir. Bunların bir kısmı eşkâl-ı hendeseye diğerleri 'ilm-i eşyaya 'aid eşkâldir. Başkaca çocukların kendi fikr-i icadlarına göre şekiller yapmalarında serbest bırakılmışdır.

İbtidâi el işleri ile resim hesap ve 'ilm eşya dersleri arasındaki revâbıt-ı sûret-i husûsiyede izâh idilmeğe layıktır.

İnce çubukları muhtelif vaz'iyetlere koymakla çocuk bir kere alfabeyi, erkâmı, hatta cem'i, tarihi, tabi'i ve kolayca kendi kendine öğrenir mecmu', erkam, vaz'iyet, cihet, sıra gibi mefhûmları anlar, gördüğü bir şeklin manasına medlûline dikkat itmeye alışır. Frobel'in dediği gibi bu incecik çocuklar hısn-ı isti'mallerini bilenler için hakiki birer sihirbaz değneğidir. Frobel gibi bizde modelleri iki kısma ayırıyoruz.

<77 Sağ> 'ilm eşkâli (Erkenntnisformen)

Hayat eşkâli (Lebensformen)

‘ilm eşkâli bazen çubuklarla, bazen resim hattı ile yapılmış modellerle arâ’e olunur. Hendese eşkâli buna misaldir. Hayat eşkali yalnız ‘zuyate ‘aid şekiller değil, hayata ta‘liki rabtası olan bütün eşyanın eşkalidir. Mesela bir adam, bir ev, bir kundura.

Modellerin intihabına gelince bu hususda mösyö Salumun’un ‘el işleri ve terbiyede ki hıdmeti’ ‘Omsloejden sasom uppfostringsmedel’ nâmındaki eserinde münderic on ka‘ideye ra‘iyet itdik. Bu ka‘idelerin ikincisi diyor ki: yapılan eşyanın bir kıymet-i ‘ameliyesi olmalıdır. Yani bir şeye yarayabilmelidir. Modellerimiz arasında bir hayli oyuncaklar var. Şu kadar söyleyelim ki biz oyuncakların küçük çocuklar için faide ‘ameliyesi olduğuna kani‘iz.

Bazı terbiye şinaslar, şekillerin oyuncak olmasına ‘itiraz idiyorlar. Diğer bir takımı da bilâkis böyle olmasını takdir ve tahsin idiyor. Yine bazı terbiye mütehassısları eşkâl-ı hendesiye yerine diğer resim modellerinin isti‘mâline muhalefet idiyorlar. Fakat biz çocukların mesela: modele göre bir çoban veya bir at şekli yapmak için ne kadar merakla çalışdıklarını gördüğümüz cihetle böyle modellerin dersden çıkarılmasını doğru bulmuyoruz. Biz sebatı en mühim fezâilden beri ‘add itdiğimiz için herhangi model bu fazileti tenmiye ve takviye iderse biz onu en iyi ‘add idiyor ve en başa koyuyoruz. Kitabımıza birçok modeller derc idilmiştir. Bu küsrat kısmen mua‘lлимlerin bunların arasında istediklerini ayırmaları ve kısmende bunların kitabda bulunmayan diğer eşkâle ‘aid modellerin sûret-i tertib ve i‘ma-âline dair bir fikir virebilmeleri maksadına mübtenidir. Gelecek nüshadan ‘itibaren el işlerine ‘aid resimleri sırasıyla derc iderek o resimler hakkında ki ta‘rifâtı ‘izahâ başlayacağız.

Benim Usûlüm

Bir çok kimseler sıhhatlerinin muhtel olmasından yine kendileri mes‘uldur. Çünkü öteden beri bilerek bilmeyerek nefslerine karşı cinayet dercesine kabahatler irtikâb itmişlerdir. Bu ... saymakla bitmez. Güneşden, sudan istifade itmesini bilmezler dişlerine, ma‘delerine bakmazlar ‘azelelerinin gıda-yı yevmiyelerini virmezler, kapalı odalarda mütefessih bir hava tenefüs iderler.

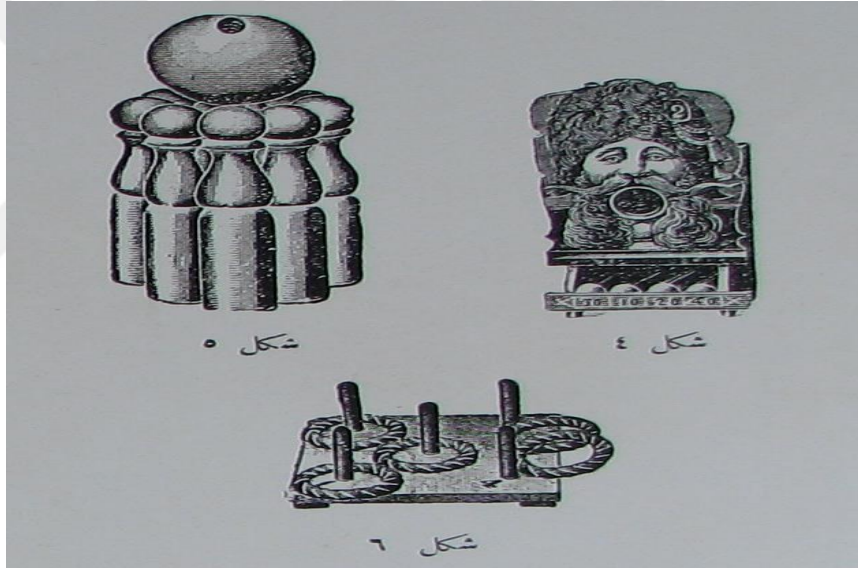
Sıhhatine ‘itinâ itmeyen kimseler cenâb-ı hakka karşı da bir günah irtikâb eylemiş olurlar ki er geç ceza-yı ‘amellerini çekerler. Vücudun mesâmeti üzerinde

hasıl olan tersibâtı her gün temizlemek her türlü ‘avâmil-i mü’essereye karşı vücudun mukâvemetini arttırmak lazımdır. Hıfz-ı sihhate ‘adm-ı ri‘ayet yüzünden bazı me’murun devletin hasta olubda bir müddet esir-i firaş

Sıhhi Çocuk Oyunları

Çocukları tahmin-i mesafeye alışdıran fikren ve bedenen istifadelerine hadım olan sıhhi oyunlardan kinder gartenlerde ve mekâtib-i istidâiyede şakirdâne müsâ‘ade olunan oyunların altı danesini isimleri ve resimleriyle arâ‘e eyliyoruz. Bunların Beyoğlu mağazalarından tedârîki mümkündür. Bu oyuncaklar ekseriya bir kuvveti dâhiline mevzu‘dur ki orada oyunun ta‘rifatını müş‘ir bir de kağıd vardır.

1- şip kuit (ship quoits), 2- çenber çubuk, 3- diyabolu, 4- arslan ağzı, 5- kegil işbil, 6- sip kuit.

<78 Sağ> olarak der‘uhde eyledikleri vezâifde tekâsil göstermeleri ‘afv olunmaz bir kabahatdır.

Geçenlerde Danimarka gazetelerinden birinde garib bir vak‘a münderic idi. Oğlunun veremden vefatı münasebetiyle bir ‘amele bulunduğu şehirde veremlilerin tedavisine mahsûs sanatoryum bulunmamasından dolayı sıhhiye nazarını oğlunun katli olmak üzere ithâm idiyordu. Şüphesiz ki bu peder böyle düşünmekde bir dereceye kadar haklıydı. Ancak bu iddi‘asının tamamıyla muhak olması için hükümetin bir salahiyet-i vasi‘e ile memleketde her türlü su-i isti‘mâlatı men‘e

muktedir olması lazımdır. Yoksa belîye-i ‘aşret ve ahlaksızlık yüzünden dücâr-ı mecâzatü’l-hiye olanların mes’uliyeti hükûmete değil müsebbibleri olan eşhasa ‘aiddir. Medeniyet kisvesi altında hıfz-ı sıhhata karşı hergün irtikâb itmekde olduğumuz cinayati nasıl inkâr idebiliriz. Makam-ı müdafa‘ada kava‘id-i sıhhiyeye ri‘ayet itmeyerek ‘afiyetle memur olan birkaç misâl gösteriyorlar. Belki o adamlar kuvveti pederlerinden tevârüs itmişlerdir. Fakat emin olmalıdır ki bu verâset hıst-ı tabi‘i olan zenginlerin yere gömdükleri hazinelere benzer ki tanımaya idilmediğinden ekseriya şahıslarıyla birlikte mün‘azim olurlar.

Hakikate karşı göz yummayalım vücudlarımıza ‘ariz olan za‘af ve marzın müsebbibi kendimiz veya ebeveynimiz olduğunu bilelim. Mütevakkilane boyun büküp onu hidâne-yi isnâd itmeyelim. Ve mümkün olduğu kadar bir an evvel hastalık boyunduruğunu üzerimizden silküb atalım. Öyle bir gayret gösterelim ki bi’l-ahâre evladlarımız nehâfet-i bedeniyelerinden dolayı bizi mü’hheze itmesinler

O halde ne yapalım ?

<78 Sol> yapılacak şey pek kolaydır. Taze havayı bırak suyu sevelim ziya-i şemsden müstefid olalım. Vücudumuzun b’c-cümle ‘uzuviyetini her gün biraz işletelim. ‘atalet-i bir hâl gayr-ı tabi‘dir. İnsanı vaktinden evvel vücuttan düşürür. İhtiyarlatır. Hayat hareketle ka’imdir. ‘ömr-ü tabi‘iyenin müntehasına kadar insanı zinde ve ‘afiyetli yaşatan ancak hareketdir. Ekseriya vuku‘ bulan rahatsızlıklarımıza nasıl kendimiz sebep oluyorsak sıhhat ve selâmet-i bedeniyemizide istersek kendimiz te’min idebiliriz.

Tasid dir ki; otuz yaşına vasl olan adam eğer abdal değilse kendi vücudunun hâkimidir. Bu hakim kelimesinin yerine hıfz-ı sıhhat-ı mütehassıs ta‘birini kullanalım. İnsan kendi vücudunu tedavi idemezse hasta olmak için kava‘id-i hıfz-ı sıhhata ri‘âyeti pek güzel bilebilir.

‘benim usulüm’ ne pek çok vakit ziya‘ine nede ihtiyar-ı musarrıf idûb alet ve edevat tedarikine lüzum göstermez, biraz hısn-ı niyet, biraz sebât kâfidir.

Yalnız yapacağımız şeyleri ta‘rif itmeden evvel size biraz kendimden bahs ideyim: babam öyle pek cüsseli ve ‘afiyetli bir şey değildi. Hatta bilâkis ufak tefek hastalıkları vardı. Ben iki yaşında iken az kaldı basurdan ölüyordum. Hengâm-ı tufuliyetimde her dürlü çocuk hastalıklarına ma‘ruz oldum. Mekteb hayatımdada

senede iki üç defa en küçük souk alınlığından yatmağa mecbûr olurdum. Bunları söylemekden maksadım ‘afiyetim bana, tevarüs sûretiyle intikâl itmediği gibi öyle büyük bir ihtimâm ve dikkatlede büyümedim. 1874 senesinde daha sekiz on yaşında iken fizyoloji ve hıfz-ı sıhata dair çocuklara <79 Sağ> mahsûs kitablari okumağa başladım. Büyüdükçe terbiye-i bedeniye meyl ve merakım tezayüd itdi. 1881 de onaltı yaşında iken avusturyada isporların mü’essisi Viktor Silpereri’nin eserlerini okudukdan sonra Danimarka’da gördüğüm usûllerle vücudumı kuvvetlendiriyordum. Bir taraftan da isporlarda ki maharetimi tezyide çalışdım.

‘azaletimi büyütmek için evvela pek usûl tahtında olmayarak atılanın tavsiye itdiği gülle ta’limlerini yaptım. Bir müddette makaralı iplerin ucuna marbut sıkletleri ve sonra sanduvan makaralı ipler yerine isti’mâl itdiği lastikleri kullandım. Bu alet ve edevatın ‘azeletim üzerine olan te’sirini inkâr idemem. Yalnız ipler bir müddet sonra aşınıyor. Lastikler köşeyor veya kopuyordu. Birde levhalardaki hareketi tamamıyla yapmak için lâ akıl bir saat uğraşmak lazım idi ki her gün bir saati bu sûretle zâyî’ etmek bana çok geliyordu.

Sanduvan hafif gülle ta’limlerine gelince fi’l-hakika bu hafif sıkletler atılanın usûlüne nisbetle dah ma’kûl idi isede her gün aynı hareketi tekrar etmekden bana bir can sıkıntısı ‘ariz oluyordu. Ve bütün bu hareketin ‘azâ-yı dahiliye üzerine ciddi bir te’siri olmayordu.

1903 senesinde mu’allim Sandavun Londere’de intişar iden ‘physical development’ nâmında ki risâlesinde ta’rif ve tevsî’ itdiği evzâ’-ı muhtelifesi sayesinde gayet metin bazular ve iri ‘azalet hasıl etmek mümkün olduğunu söyleyor ve misâl- zi hayat olan kendi vücudunu teşhir idiyorlardı. Fakat kavâ-yı hayatiye bazulardan ‘ibaret değildir. Ben çok kimseler tanıyorum ki kolları demir gibi <79 Sol> sırtu sağlam olduğu halde kanları bozuk ma’de ve ciğerleri hastadır.

Vücudun aksam-ı sa’iresine nisbetle göze çarban bir ‘uzuvun böyle fert-i temennünden, kalbin, ciğerlerin fi’il-i hizamın mükemmel, cildin renkli olmasının daha çok ehemmiyeti vardır. Halbuki Sanduvan usulünde ‘azaletin temenniyesi birinci derecede haiz ehemmiyet olub bi’c-cümle ‘zuviyetin ahenk ve zerafeti ise derece-i saniyede kalıyordu. Sanduvan eserinde ve neşr itdiği levhada nazr-ı dikkate çarpan medur sırtlar ve makus bacaklar iddi‘amı mü’eyyiddir.

Ben lavendere’de bu kadar şöhrete ve bu yüzden mühim bir servete mâlik olan Sanduvan vücudını hiç beğenmem; Sanvuvan ‘azaleti kendi boyuna nisbeten pek fazladır. O kadar iri ve mütekallis ‘azalet tabi‘iyetiyle işlekliliğini gaib ider. Benim hayretle takdim itdiğim şey Sanduvan zekasıdır ki ‘alelâde bir sanatkâr olduğu halde (proffessional) olduğu halde Anglosakson kavmine kendisini terbiye-i bedeniye ‘aleminden bir dahi kemâleti gibi tanıtmıştır.

Sanduv Londere’de intişâr iden bir jimnastik risalesinde benim ‘aleyhimde bir tenkid yürüterek ‘azalet-i batniyenin fazla temennüyen bir kusur olarak göstermiştir. Ben bu husûsda makam-ı müdafa‘ada dirim ki nevahi, batniyemin şekli i hâzırını yunan-ı kadimin heykellerine benzetmek için ihtimâmla nemâlandırdım. Hem atletizim, spor ve jimnastik başka başka şeylerdir.

Ma‘iyet fenniyesi düşünölmeksizin ‘alelâde yapılan her dürlü hareketlere atletizim ve bir mükâfat mukâbilinde veya iddi‘alı bir eğlence tarzında yapılan idmanlara spor, cism ile ruhun tekâmülüne <80 Sağ> sıhhatin idâmesine, çeviklik, cesaret ve ‘itidâl gibi hesâil-i ma‘neviyenin inkişafına medâr olan usûl-ü terbiyede jimnastikdir. Ve benim nokta-i nazarıma göre her hareket tarz-ı tatbikine nazaran bazen spor, bazen jimnastik talki idilir. Bunu birtakım misallerle izâh idelim.

‘azalet-i zuhûriye ve batniyenin neşv ve namâsı maksadıyla usûlî vechle mukannin bir zamanda her gün kürek çekmekle idman itmeğe jimnastik, bütün kava-yı bedeniyesini sarf idûb bir kayık yarışına iştirak itmeğe spor, bacak mufassal ve otarının? İşlekliliğini te‘min içün sıçrama sehpaı üzerinde her gün kava‘id mahsûsesine tevfiķân atlamalara devam itmeğe jimnastik ve bir iddi‘a-yı tevfiķle pek yüksek mahalden atlamaya, savaşmaya spor, bir jimnastik mu‘allimi talebelerinden bir kısmının herhangi řu‘bede idmanını artdırmak için daima o sûretle çalışdırıb o hareketi mükemmel bir hale spor ve hey‘et-i ‘umumiyesinin tekâmûlat-ı cismaniyeleriyle uğraşmasına jimnastik dinir.

Çocukların ihtiyacat-ı bedeniyelerini nazr-ı ‘itibara alarak zayıf olan aksam-ı bedeniyelerinin takviyesine medâr olacak sûretde tatbik idilen hareket ise terbiyevi jimnastiklerdir. Yalnız bu ihtiyacın nev‘ ve derecesini ta ‘lim idecek mu‘allimlerin ‘ilim ve fen erbâbı olmaları elzemdir. Çünkü bi‘l-farz-ı ‘umud fakriyesinden esasen bir inhirâf kadımı? Görünen bir çocuğa ‘vücudı geriye bük’ hareketini ‘hadd-i zâtında ma‘kûl bir hareket olmakla beraber’ yaptırmak o çocuğun ma‘lûliyetine

sebeb olmak dımeıdır. İŖte bunun için der ki mekteblerde müctemi‘en yabdırılan jimnastiklerin faidesi pek ‘umuni bir tarzıdır. Çünkü her talebe ile ayrı ayrı uęraŖmaęa imkan yoktur.

<80 Sol> ben bu muhtelif mes‘il-i hayatiyeyi otuz sene tedkîk ve tetbi‘ ile, tecrübe ile uęraŖdım ve neticede Ŗuna kana‘at itdim ki insanlar bugün ta‘kib itmekte oldukları geliŖi güzel usl ile gaye-i tek‘ml- bedeniyyeden uzaklaŖıyorlar. Bunun baŖlıca sebebi cild ve aksam-i batniyelerine lzunu kadar ehemmiyet virmedikleridir. İŖte bu noksanın telafisi için benim usulm dünyanın her tarafına neŖ ve ta‘mime alıŖıyorum.

Maba‘dı var.

Profesör Müller

Muh‘arebeden Alınan Dersler

‘İstila’

Fransa akademisi ‘az‘asından Loduvik Halevi? 70-71 muharebesinde fransanın esb‘b-ı mağlubiyetini ve esn‘-yı muh‘arebede cereyan iden ahv‘l ve vakayı‘ı cem‘ ve telfk ile ‘istila’ n‘mı altında bir eser-i kıymetd‘r vcoda getirmiŖdir. Birçok ve sa‘ik mühime-i tarihiyyeyi ve ‘ibret alacak pek mühim dersleri ihtiv‘ iden bu eser-i mu‘tenayı hanedan Sultan’a mensûb bir Ŗehzade bana tevdi‘ iderken ‘aynen Ŗu sözleri söyledi; ‘insanlar içün her felaketden bir ders almak gereıdır. Fransa’nın ins‘l-ı ‘atiyesi içün pek hekim‘ne ve vakf‘ne yazılmıŖ olan bu eserde bizim inde hisse alacak Ŗeyler vardır sanırım. Lisanımıza tercüme itmenizi tavsiye iderim. Ümid iderim ki evlad ve vatana yadigar olur’.

Gelecek nüshadan ‘itibaren bir kitab harabdan ziyade bir mecmu‘a-i nefise-i ahlakiye olan bu eseri risalemize tefrika ideceğimizi karailerimize tebŖir ideriz.

Matba’a-i Ebu’z-Ziya müdir-i mes’ul: Selim Sırrı

1.6. Terbiye ve Oyun, Sayı: 6.

Birinci

sene

Numru 6

Sahib-i imtiyâz ve müdiri: Selim Sırrı

Abone Şartları:

Mesleğimize muvâfık makâlat

İstanbul ve vilayat:

ma‘a‘l-memnuniye kabûl olunur
beraber)

(posta icratıyla

derc idilen eser ‘iade olunmaz

senelik/altı aylık

30/15 gurus

Memâlik-i ecnebiye içün:.

(posta icrâtıyla beraber)

seneliği 8 frankdır

TERBİYE

Gençlerin terbiye-i fikriye ve bedeniyesine hâdm on beş günde bir neşr olunur

mecmu‘adır

Nüshası 60 paredir.

Münderecât

Terbiye Ve Tedrisat ..... Fazıl Ahmed

İntizâr ..... Hayriye Melek Hunc

Milletin Derdi (Şi‘îr) ..... İbrahim ‘Alaiddin

Nasıl Jimnastik Yapmalı ..... Selim Sırrı

Muharebeden Alınan Dersler ..... Loduyak Halevi

Mihanikit Harekât ..... Doktor İhsan

Benim Usûlüm ..... Profesör Müller

İdârehâne

İstanbul bâb-ı'âlî yokuşunda Orhan Bey hanında numru 10

İdarehane , cumadan ma'ada her gün ba'dü'z-zühur

Saat 1' den 6' ya kadar açıktır.

Matba'a-i Ebu'z-Ziya

İstanbul/Cumartesi/15 Teşrin-i evvel 1327

Numru 6 birinci sene
evvel 1327

Cumartesi 15 Teşrin-i

Sahib-i imtiyâz ve müdiri

Abone şartları:

Selim Sırrı

İstanbul ve vilâyet için

İdare-i Hâne : İstanbulda

(posta icrâtıyla beraber)

Bâb-ı âli caddesinde

senelik / altı aylık

Orhan Bey hanında numru 10

30 / 15 guruş.

İdarehane , cumadan ma'ada her gün ba'dü'z-zühur

Saat 1' den 6' ya kadar açıktır.

Eyâlet-i mümtaze ve memâlik-i ecnebiye

(posta icrâtıyla beraber)

Seneliği 8 frankdır

Talebeye idâreden alınmak şartıyla

Seneliği 20 guruşdur.

TERBİYE VE OYUN

Her husûs için idâre me'muru Avni Bey nâmına mürâca'at olunmalıdır. Abone bedeli nakden gönderilmelidir, pul kabul edilmez.

Gençlerin terbiye-i fikriye ve bedenîyesine hadm on beş günde bir neşr olunur mecmû'adır.

Terbiye ve Tedrisat

Bir çocuk, ecdadından mevrûs kabiliyât-ı muhtelifeyi hâmil olarak dünyaya geldiği dakikadan 'itibaren hayat-ı 'uzuviye, fikriye ve ahlakiyesi üzerinde icrâ-yı te'sir iden her şey bu çocuğun terbiye-i 'umumiyesi üstünde de bir mü'ssir 'amildir. Ve bu 'amillerin te'sir-i birinci derece-i ehemmiyetde olanların bir danesi –her ma'nasıyla- muhit teşkil idiyor.

Çocukların doğdukları günden ... ile en ziyâde ma'rûz-ı te'sirâtı oldukları muhitler içinde de 'aileden sonra 'mekteb'i –hiç şübhe yok ki en büyük ehemmiyetle zikredebiliriz. Fi'l-hakika 'ilm-i terbiyenin zamanımızda gördüğü talkîye nazaran mektebler, etfâlın beden, fikir ve ahlaklarından ayrı ayrı mes'ul olan birer darü't-terbiyedirlere. Çünkü çocukların terbiye-i fikriye ve ahlakiyeleri üzerinde bulundukları mektebin, muhtelif nakat-ı nazardan te'sirâtı vardır. Bu husûsda mektebin binasından ... mu'alliminin, müstahdeminin giyinişleri, konuşuşları hatta en ufak teferru'ât-u 'umur bile ayrı ayrı haiz ehemmiyet olduğu mesâil-i terbiye ile biraz iştiğal idenler için bedi? Hayat sırasına girmiş hakikatlerdendir.

Binâen-aleyh bir mektebin oraya müdâvim etfâl üzerinde gerek müdürün ve gerek gayr-ı müdürün? Husûle getirecek her türlü şeyden tevkî ve bilâkis müessirât-nafi'eyide her sûretle tezyid eylemiş bir vazife-i esâsiye teşkil ider.

Fakat biraz düşünülürse heman görülecektir ki çocukların terbiye-i fikriye ve ahlakiyesine hıdmet için mektebin elindeki en büyük vasıta 'tedrisat'dır. O halde bu tedrisatın bizim mekteblerimizde ki tarz-ı icrâsını tedkîk, bu husûsda ki imrazımızı teşhis ve ta'yin ile bunlara elimiz de ki vesa'itin virdiği imkan dairesinde çareler

aramazsak <82 Sağ> terbiye ve ma'arif mesele-i mühimmesinin en esaslı cihetlerinden birini nazr-ı dikkate almamış olacağız ve vaki' olacak teşebbüsât-ı ma'arifperverânemiz de bi't-tabi' sağlam temellere istinâd idemiyecek!

Bir kere tedrisât gayesi 'itibarıyla sûret-i 'umumiyede kaç'a ayrılır; onu anlayalım. Terbiye şınaslar bunu ikiye taksim idiyorlar:

1- tedrisât-ı terbiye

2- tedrisât-ı meslekiye ve 'alîye

Bunlardan ikincisinin hiyn-i icrâsında mu'allim, öğreteceği hünerin, sanatın, 'ilmin haslı vireceği ma'lûmat-ı meslekiyenin icâbat-ı husûsiyesi ne ise mesela bir insanın doktor, mühendis o vakit elh olması ne gibi bilgilere, maharetleremütevakkıf ise münhasıran onları öğretmeğe o melekeleri şakirdelerine kazandırmağa çalışır. Ve bu meseleyi ifâ iderken virdiği derslerin o dersi alanlar üzerindeki tesirâtı ahlakiye ve sa'iresini ayrı ayrı tedkike bunlardada başkaca iştiğala mecbûr değildir. Çünkü onun muhattabı olacak olanlar zaten bir terbiye-i esasiye almış farz idilirler. Binâen aleyh bu nev'-i tedrisatın gayesi sırık-ı hakikat-ı fenniye, icâbat-ı sana'îye ve tatbikiyeden mütevellid netayic olabilir. Fakat birinci nev'-i tedrisata gelince bunda ta'rif itdiğim gibi bir gaye ta'kibi caiz ve zaten kabil değildir. Zira ma'arîfin daha ilk ziyalarına 'arz idilmeye başlayan genç ve taze mahlûk henüz mülkâtı tekâmül itmemiş. Bir dimağ, hesail ve hissiyatı 'azim ve iradesi henüz teşekkül ve takrir idememiş bir ruhdur. Şu sebeple itâla'at-ı insaniyenin çetin, sarb cihetlerine doğru ilerilememiş oralarda yürüyebilecek kadar malike kazanmış olanlar hakkında kullandığımız usûlleri henüz bu yollarda sendelemeden yürüyemeyecek <82 Sol> kadar zayıf olanlar hakkındada kullanmak istersek pek aşikârdır ki çok yanılmış oluruz.

Binâen aleyh tedrisat-ı 'alîye ve meslekiye ile meşgûl olmayan bütün mekâtib, ibtidâiler, rüşdiyeler, 'idadiler şakirdanın tahsilinde 'alî ve mesleği tedrisatla iştiğal iden müessesatdan sarf başka gayeler takib idecek, onlardan bütün bütün başka metodlar kullanacaktır. Ve ancak böyle hareket itmekledir ki bu nev'-i medâris-i terbiyeviye tahsil-i 'alî görmeğe ve bir gün muvaffakiyetle hayat-ı hakikiyeye girmeğe muktedir vücudlar yetiştirebilir.

Benim şu makalede mevzû' bahis itmek istediğim tedrisatda bu nev'-i mekatibde ki tedrisat yani tedrisat-ı terbiyeviyedir. Acaba bütün terbiye-i fikriyenin

esası, terbiye-i ahlakiyenin en mühim ‘amili olan bu nev’-i tedrisat bizde nasıl gidiyor.

‘itiraf idelim ki şu mübahisle meşgûl olanlar tarafından bu suâle virilecek cevap pek elim ve pek şayan te’ssüfdür. Çünkü bizde tecdide, terkîye ... en bigâne kalmış şey mektebler ve bi’l-hassa tedrisatın tarzıdır. Dimekle yanlış bir şey söylemiş veyahut mübâlağa itmiş olamayız! Heman her gün tekrar idilen ‘muallim yok’ kelimeleri hatta bunu tekrar idenlerden pek çoğunun da keyfiyetini idrâk idemediği bir kahti ilân eylemektedir. Ve vaktiyle Mustafa Satı Beğin yazdığı ve cümle mu‘allimliğinde doktorluk, avukatlık, çiftçilik gibi bir meslek yani ihtisasa mülke-i mahsûseye ‘arz-ı ihtiyac iden bir şey olduğunu takdirde ne kadar gecikirsek tedrisatın bugünkü şayan-ı te’lim-i hâl içinde o kadar fazla kalacağı şübhesizdir.

İbtidâî, rüşdi ve ‘idadi derecatındaki <83 Sağ> mekteblerimizde muhtelif dersler var. Fakat bunların tarz-ı tertib ve tedrisi terbiyevi olmakdan, yani şakirdan, fikren ve ahlaken hadd-i ‘izamı istifâdesini te’mîn edecek şeritten tamamiyle uzaktır. İbtidailer, rüşdiyeler, ‘idadiler etfalın bütün mülkât-ı ‘akliyesini, bütün hesais-i ma‘neviyesini inkişâf itdirmek vazife-i asliyesi ile muvazzafdır. Tedrisatda çocukların mahilesine, muhâkemesine kuvve-i mümizesine renk-i sıhhat, kuvvet ve selâmet virmek cihetleri düşünülmez. Muallimle ayrı ayrı dersler virirken bir takım mü’iyn ve müşterek gayelere doğru yürümeyi unuttur ve inkişâfını der‘uhde itdikleri zayıf, genç dimağları sade kendi nokta-i ihtisaslarına doğru çekerlerse bundan tevellüd edecek netice ekseriyet-i azime ile görüldüğü gibi muvâzenesiz bir başdır. Ve böyle hiçbir şey ma‘na-yı hakikisiyle bilmediği gibi öğrenmek ihtimalinde ekseriyetle gaib iden gençler hazır alınmış hazm idilmemiş fikirlerle, felsefe karinitileriyle? Meşbû‘ ve kendini beğenmiş birer zavallı kalırlar. Mekteblerimizde icrâ kılınan tedrisat esnasında muhtelif mübâhisin, muhtelif decat-ı ehemmiyetinde bulunan aksamı muallimlerce nazr-ı ‘itibara alınarak talebenin hafızasına müfid bilgiler yerleştirmek mehfûzat-ı zihniyemizin takriri için ri‘ayet zürurı olan şerâit-i psikolojiyeye dikkat itmek, etfali ‘fıkr-i fenni dinilen tarz-ı tefekküre’ sağlam ve müsbit muhâkemelere alışdırmak hûsuslarına sarf-ı gayret olunmazsa bu mektebler, hiçbir zaman hakiki bir terbiyegâh sıfatını iktisâb idemezler.

‘idadilerimizden çıkan ve sınıflarının en güzide simalarından ‘ad idilen bazı gençler görüyoruz. <83 Sol> ve kendilerinin eyi bir beyin sahibi olmak için bazen

hakikaten pek müstesna, bir kabiliyet-i tabi'îye sahibi olduklarıda pek çabuk his ediliyor. Fakat bunlardan ekseriyelerin ancak pek sade dillere şayân-ı takdir gözüken cîlâ-yı fikriyesini biraz kazıdığınız zaman o kadar çürük ve boş bir zemin görüyorsunuz ve o kadar mecbur-u te'essüf kalıyorsunuz ki ta'rif idilemez.

Bunların içinde edibler, şairler, feylesoflar, münakkıdlar var! Hepsi öteden beriden duyulmuş birbirşine rabt ve ilsâk idilememiş karmakarışık fikirlerin içinde anlara, esir ve zebun olarak en ufak bir hürriyet-i tefekkürden bile mahrûm bir halde çırpınıyor. Hiçbir şey bilmedikleri halde bütün cahiller gibi her şey hakkında kat'î, şedid hükümler viriyorlar.

Bu iğtişâş-ı fikriyenin bu dimağı sü'i hezimelerin sanki mzereti çok uzaklara kadar sirayet idiyor- esbâbını tatkik idecek olursak tedrisatın tarz-ı tedrisatın fenalığı nazarımıza bil ki en önce çarpacaktır.

Bu bahsettiğim ahvâl-ı mü'essefeyi nasıl hazırın fikir ve ruhunda bir eser intibâh, bir 'alâmet-i beydari olarak kabûl etmek istenilir var. Zannımca onlar büsbütün yanılıyorlar. Çünkü etfalde ikâz ve temenniyesine çalışmamız lazım olan merak ve tecessüs, fikr-i tedkîk, serbesti tefekkür, selâmet-i muhâkeme vesaire gibi hesâisle çocukların inkişâf-ı isti'dâdı dakika-i mahmesini muvâzenesiz, ma'lûmatsız, mahrûm-ı zevk, kendini beğenmiş bir dimağ teşkil itmek ma'nasına almak pek fahiş bir hatadır. Biz tedrisatın te'sirât-ı ma'neviyesini yani ahlakide layık olduğu **<84 Sağ>** ehemmiyetle düşünmüyoruz. Zaten ahlaktan hatta bir çok edbâ ve mütefekkeriyemizin bile anladığı ma'na maalesef pek gülünç bir şeydir. İşte mekteblerimiz en büyük en sâri marazlarından biri daha!

Halbuki insanlarda en mühim hesa'ilin i'tiyâdatın esâsat-ı aradiyenin zaman terbiyesi çocuklukdur ve biz bir ruha temâyülat-ı milliye ve 'alîyenin fezâil-i saire-i mühimmenin tahammüllerini ancak onun hiyn-i sebâvetinde anabiliriz. Binâen aleyh mekteblerimiz tedrisat esnasında etfalı hakiki bir terbiye-i medniye sahibi sağlam, iradeli ve fikr-i vazifeye mâlik birer vücud haline getirmek vazife-i esâsiyesini artık nazr-ı 'itibara almalıdırlar. Çünkü hakiki bir ihtisâs içinde her şeyden evvel kuvvetli, metin bir terbiye-i esâsiye lazımdır.

Fi'l-hâkika Avrupa ve Amerika mekatibinde etfalın en ufak yaşından 'itibaren ma'lûmat-ı muhtelif-i meslekiye alması esbâbına günden güne fazla gayret

idildiğini terbiye şinaslar yazıyorlar. Fakat zân idilmemelidir ki onlar çocuklara ... meslekiyeyi kazandırırken etfalın terbiye-i esâsiyesini akıllarından tamamen çıkarmış olsunlar. Bil'akis hatta hür, serbest memleketlerde terbiye-i esâsiye ihtiyacı günden güne o kadar tezayid idiyor ki bazı mütefekkirler tedrisat-ı meslekiye ve 'alîye esnasında bile bu nokta-i mühimmenin nazr-ı 'itibardan uzak tutulmasını virdikleri konferanslarda mu'allimine şiddetle tavsiye idiyorlar.

Fazıl Ahmed

İnce Fikirler

Oyun, çocukluk hayatının nısfıdır.

Çocukların zev ve neş'eye, nibatatın ziyaya olan ihtiyacı kadar mühimdir.

Doktor Lagaranjer

Gençliği temdid, ihtiyarlığı te'hûr, işte sırr-ı hayat.

Massiv

Sıhhi Çocuk Oyunları

Sıhhi çocuk oyunları gibi bir takım hareket-ı münfa'aleden 'ibaret sıhhi çocuk jimnastikleride vardır; bunlar evladının terbiye-i bedeniyesine 'itina iden ebeveyn bazı kava'id-i husûsiyeye ri'ayet itmek şartıyla üç yaşından çocuklarına pek güzel tatbik idebilirler.

Çocuğa baş parmağınızı tutdurub diğer dört parmağınızla bileklerini kavradıktan sonra yavaş yavaş yukarı kaldırmalı, ayakları yerden bir karış kalkınca beş on saniye o vaz'iyetde tevkif idüb yine yere indirmeli bu hareketi her sabah birkaç kere tekrar itmeli.

-Terbiye ve oyun numru 6-

Şiir

İntizâr

Beşeriyetin bütün iniltilerine kulaklarım tıkalı, sa'detin bütün nurlarına kalbim açık, hayata doğduğum gün etrafımda garib, esrarlı bir zulmet bulmuşdum. Her şeyi

mu‘ammalaşdırın, en yakın eşya üzerinde bile fikri bir vahim hata ile turduran, nim bir zulmet, fakat her şeyin sonun ve meşûş, tabi‘atın renksiz ve ketum olduğu bu siyah mehyatın siyah fakında cazib ve hasta bir güzellik, kızıl bir bulutun kucağında titreyen narin bir hilal vardı. Onun hasta çehresinin yıkandığı ölü denizler üzerinden uzaklardan, karanlıklardan gelen takdis terâneleri geziniyor onun solgun penbeliğiyle biraz hayat alan bu siyah kabanın altında her şey, herkes bir hüşû‘ ihtirâmla susuyordu. Ve bende güzelliğin, büyüklüğün ebedi iştîyakıyla dolu kalbimde, layitahi bir vecd-i ta‘bûd?, diz çökmüş ilk defa onun önünde ağlamışdım. Fakat bu göz yaşlarında muhteşem, feyyaz güneşlerin takip ideceği şafak mehtabların ümid teş‘îşi‘i mesti-i intizârı vardı. Bekliyordum bekliyordum ki o hasta çehre parlasın ve yükselsin hep hânn-ı münacatda? Sürüklenen bu renksiz ve şekilsiz hayalet nurlar içinde canlansın, semalara baksın. Dizlerim dayandığı toprağın hoşuntundan incinmiş ruhum bu payansız karanlıktan bunalmış, gözlerim aydınlığı beklemekten kararmış, dudaklarım münâcatdan yorulmuş... hala bekliyorum

28 haziran sene 327 Büyükada

Hayriye Melek Hunç

Çocuk Şiirleri

Milletin Derdi

Bu yerleri, alinteri, şehid kanı dökerek

Eski, temiz, merd yürekli Osmanlılar almışlar

Zaman geçmiş sonrakiler tenbellikle dalmışlar

O miskinlik ahiyesini işte biziz çekecek

Demir tutmaz saban sürmez sanki uyuşmuş eller

Böylelikle elbet vatan yangın yerine döner

Düşmanların şu sözleri acı fakat doğrudur

Çalışmayan milletlere bu ilkeler yakışmaz

Hayır disek haklı olsak kimse bize karışmaz

Ma‘rifetsiz milletlerin silahıda kör olur
Düşman gelir, vatan kopar, hep yürekler dağlanır
Dumanı yok ocaklarda sessiz sessiz ağlanır
Ey! yarının yükleriyle ezilecek yavrular
Acı sözler kalbinizin gayretini büyüksün
Düşmanın ki bizim için her tarafda düşman var
Bağrınızda Türklük kanı düşman kinini gütsün
Şu yaşamak gavgasında kendinize güvenin
Vatan, vatan dediğiniz viraneyi şenletin
Unutmayın bu acılar kalbinizde yer itsin
Onu temâyin çektiğini şu zavallı milletin

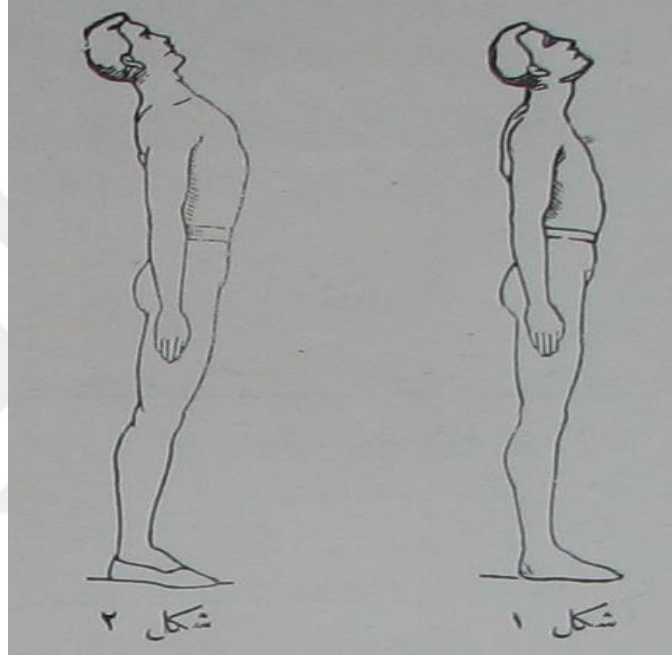
İbrahim Alaidin

Nasıl Jimnastik Yapmalı ?

<86 Sağ> Her şeyde bir tekâmül arayan insanlar hiç şüphe yok ki duruş, ... idamdada? Bir ..., bir güzellik, bir zerafet ararlar. Halkaten müste‘id olduğu kemâlat-bedeniyenin iktisâbı için çalışub uğraşacak kadar ‘azim-i teşebbüsten mahrum olan insanlar bi’t-tabî‘ bir takım vesa‘it-i san‘iyeye müraca‘at iderler. Mesela vücudunuzun daima sıhhatde olmasını arzu iderseniz her gün bir çarık saatinizi terbiye-i bedeniye tahsis idiniz vücudunuzun her ‘izasını işletiniz diye vaki‘ olan tavsiyelerimize rağmen şarlatan birkaç Avrupalısının yanaklarınızın kırmızı, vücudunuzun tenderset, sinirlerinizin kuvvetli olmasını isterseniz vidolik kuvvet şurubundan her yemekde bir kahve kaşığı içiniz veya doktor pişvenin çelik habından her sabah bir tane yutunuz tavsiyesi daha mühim bir te’sir hasl ider. Çünkü bunda yorulmak yok, zahmet yok kolayca marazın mündefi‘ olabileceği ve sıhhatin kazanılacağı zân olunur. Hiçbir faidesini görmediği halde bu yalancı mufassal haplar gibi insaniyet acaba ne zehirli şeyler yutmuştur.

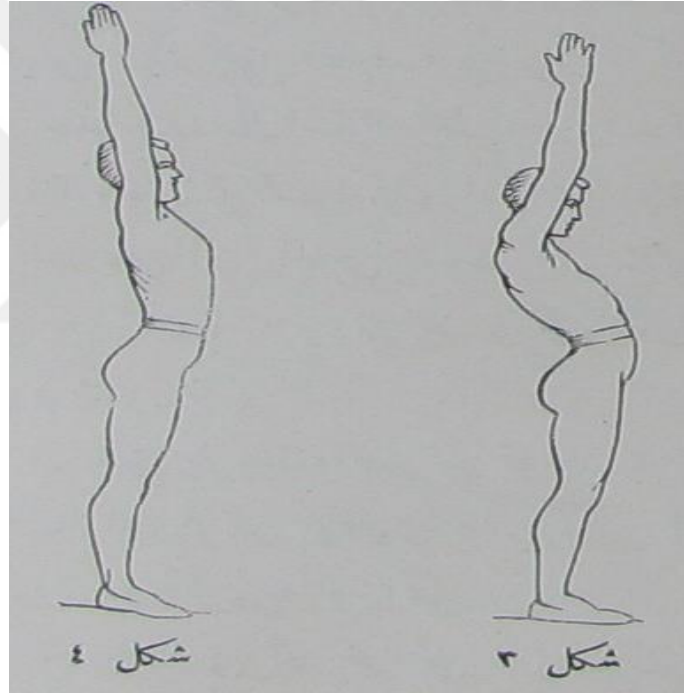
Zerafet, endâmın şerait-i mühimmesinden biri belki başlıcası ... muhdebiyeti sinenin ilerüde bulunmasıdır. Bu hususda herkes biçimsizliğini gidermek için terzilerin dest-i maharetine ‘arz-ı iftikâr ider. Balinalar?, demirler, pamuklar, korseler hep bu zavallı mahkûm-ı ‘atalet olan bina-yı bedenin destekleridir. Bu dersimizi bizi bütün bu bi lüzum ve muzır sıhhat vesait gayr-ı tabi‘iyeden kurtaracak bir mahiyeti haiz olan aynı zamanda hem vücudumızı biçim hem ihtişa-yı <86 Sol> dahiliyemize kuvvet ve sıhhat virecek olan bir hareketin te’sirât-ı fizyolociyesine ve tarz-ı icrâsına hasr ideceğiz.

Hazır evvel vaz‘iyeti almış olan talebeye mu‘allim memdûd olarak: başı geriye bük!! Kumandasını verir talebenin ekserisi başı geriye bükme için çenelerini yukarı kaldırub enselerini çulurlaştırıp (şekil 1)’de olduğu gibi gözlerini havaya dikerler. Harekatın bu tarzda icrâsı yanlışdır. Ve bu tarzın İsveç usulüyle bir ‘alakası yoktur. Başı bu sûretle ileri geri işletmekden ‘ankın bazı ‘azalet ve mefasili kesb-i kuvvet idersede maksad yalnız ‘azaletin kuvvetlenmesi değil şekl-i matlûbı iktisâb itmesidir. Binâen ‘aleyh muallimin memdûd olarak virdiği başı geriye bük kumandasıyla çene hafifçe geri çekilerek ‘azalet-i ‘ankiye taklis itdirilub vücudun vaz‘iyet-i esasiyesi muhafaza olunmak üzere baş boyun ve çene bir kitle-i mütehhide sûretinde bir inhina-yı dairevi ile geriye bükülür. Ucları ‘azm-i kafa ile ketfler <87 Sağ> ve ‘amud-ı fakriyeye marbût olan ‘azalet- ‘ankiye (şekil 2)’de olduğu gibi bir hareket-i mevzi‘iye üzere faaliyete gelir. Bu tarz ma’kûl üzere idman iden ‘azalet başın levandane duruşını te’mîn ider.

Hazır evvel vaz'iyeti almış olan talebeye mu'allim memdûd olarak: kolları önden yukarı kaldır!! Kumandasını verir ve bu hareket omuz mafsalı etrafında ki 'azaleti 'azalet-i ketfiye, zuhuriye ve dandaneyi işletmek içindir.

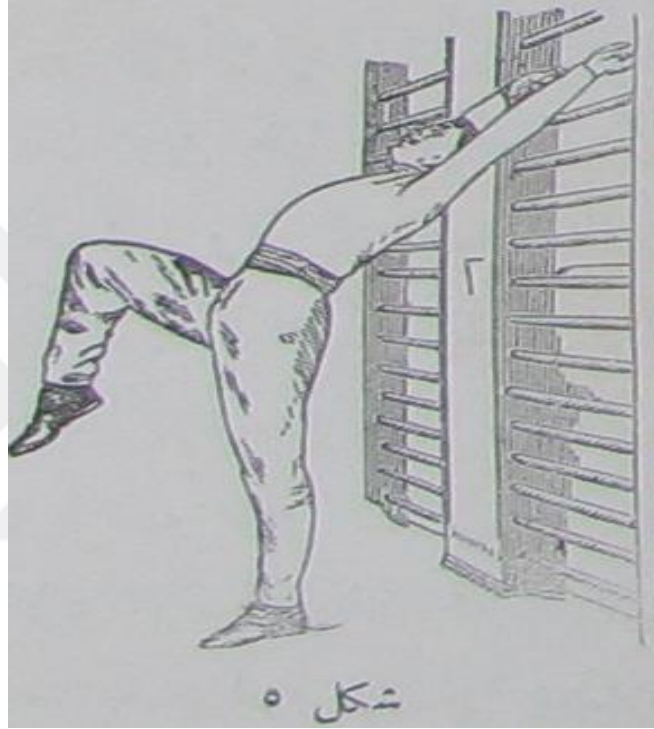
Talebe ekseriya bu hareketi 'alelâde (şekil 3)'de görüldüğü vechle yanlış ve fena bir tarzda yapar. Ve asl işlememesi matlûb olan 'azaleti hâl-i 'ataletde bulundırır. Bunun sebebi bir kere esas-ı vaz'iyetde ki kusurlardır. Az cümle (şekil 3)'de görüldüğü üzere bel, göğüs ve başın vaz'iyetleri kusurludur. Evvel bunlar düzeltilmelidir. Sonrada dirseklerin gergin, parmakların bitişik olacağı ihtâr olundukdan sonra kollar (şekil 4)'de görüldüğü gibi vücudun istikâmet-i şakuliyesinde iyice yukarı uzatılmalıdır o zaman hareketden matlûb olan istifade te'min edilmiş olur.

İsveç jimnastiklerinin mahsûsatından olan hareket-ı müslehenin en mühimi gövdeyi geriye ve ileriye uzatmaktır. Ekseriya bu iki hareketi gövdeyi geriye bük ve aşağı uzat hareketiyle karışdırırlar veya gayet fena bir tarzda icrâ iderler. Bu iki hareketin 'amud fakrı ve 'azelet-i batniye üzerine olan te'sirat-ı mühimmesinden nâşi riyazat-ı tıbbiyenindir sitzayı? Şubesine dahil olmuş (köfüz) ve (lordosun) tedavisinde etba-yı mütehassise tarafından marzaye muvaffakiyla tatbik olunmakta bulunmuştur. Gövdeyi geriye uzat! Bu hareket mesnedli, mesnedsiz olarak iki sûretde yapılır. Kava'id-i mevzu'iyeye ri'ayeten muntazam bir sûretde yapabilmek

pek güç olduğundan bedâyeten istinadlı olarak ta'lim itmek müddet-i medide çalışub lazım gelen memârise hasl olduktan sonra istinadsızda muvâffakiyetle yapmak mümkün olur.

Talebe İsveç jimnastiklerine mahsûs olan fransızca 'espazier' Türkçe afâki parmaklık nâmı virdiğimiz alta sırtını tevcih idüb bir ayak mesafe ile hazır evvel vaz'iyeti alır. Kolları önden yukarı kaldır! Gövdeyi geriye uzat! Afâki ağacı tut! Kumandaları yekdiğerini müte'akib virilir.

Bu kumandalarla talebe ber vech-i 'âti vaz'iyet alır. <88 Sağ> gövde kol ve bacaklar tamöamen gergin olduğu halde sırtın yalnız kısm-ı 'ilyası bükülerek vücudun hey'et-i 'umumiyesi merkez sikletten geçen hatt-ı şakul ka'de-i istinadiyenin haricine düşecek vechle geri meyillendirilerek ellerle (şekil 5)'de görüldüğü üzere parmaklık tutulur. Kollar başı göğüsde dahrın teşkil itdiği mak'uriyetle mütecanis bulunur. Dirsek ve omuz mafsallarının tamamen gerilmiş olması cez'in içeri çökmesine mani' olur.

Bu hareketin te'sirât-ı 'azliyesi

'azalet-i dahriyenin inbisâtını muceb olan bu hareketle bir taraftan ellerle afâki parmaklığa diğerk tarafda ayaklarla zemine istinad iden vücudun cez'-i kısmı içeriden dışarı bir muhtebed teşkil ider. Bu vaz'iyetin ahzı 'azâlet-i zuhuriye ve batniyenin

müştereken faaliyetde bulunmasını icâb itdirir. ‘azalet zuhuriye ve bi’l-hassa beyne’l-ketfin ve dahrın basteleri ‘azalet-i kebire-i dahriye ve rabatların inbisatıyla cazibe kuvvetine galebe çalmak için taklis ider, ‘azâlet-i batniye cez’in kısm-ı kıtniyesinin inkibâzına mani’ olur. Ayaklarla afâki parmaklık arasında ki mesafe iki hatta üç ayak boyu tezyid idilirse hareket o nisbetde güçleştirilmiş olur. Çünkü ozaman gövde geri uzatılırken vücudun ihzâ ideceği milli vaz‘iyetde merkez sıkletden geçen hatt-ı şakul-ı ka‘de-i istinadiyeden daha uzaklaşmış olur ki vaz‘iyet bi’n-nesbe daha sa‘ubetli olur. Aynı zamanda vücudun geriye sükutının şiddetini tahfif için cez’in ‘azlet-i zahriyesi şiddetle taklis ider. Bu taklisatla birlikde vuku‘ bulan inbisat ‘azli ‘amud-ı fakriyenin kısm-ı ‘ilasının iyice doğrulmasına medar olduğu gibi ‘azalet-i batniyenin inbisatı belin çukurlaşmasına mani’ olur. <88 Sol> görülüyor ki bu hareket ‘azalet-i dahriyenin taklisi ile inhina-yı halfiyyenin veya zahr-ı mehdebin ve yine ‘azalet-i batniyenin inbisatıylada inhinâ-yı kıdamiyyenin tedavisine hıdmet idiyor.

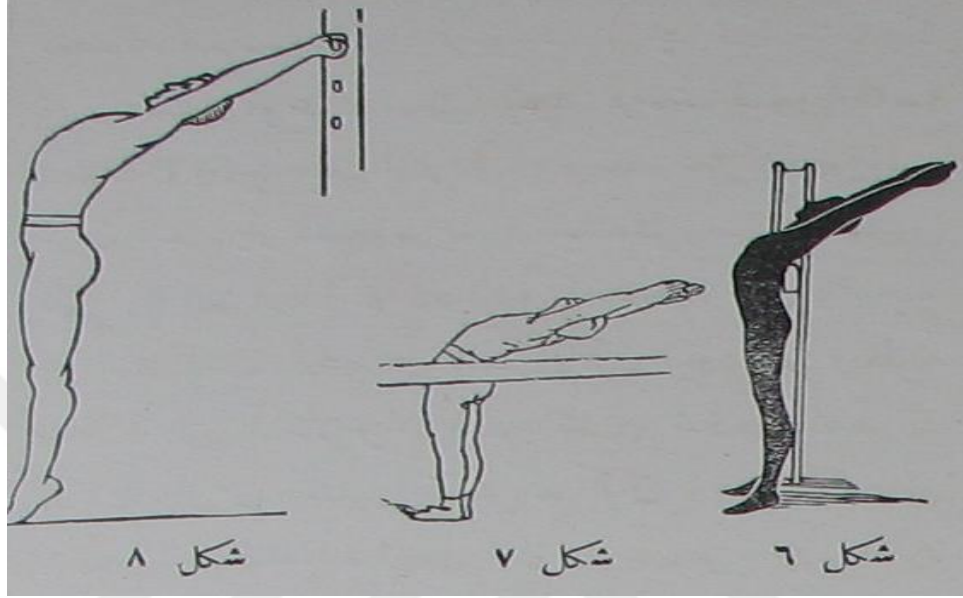
‘azalet mütezâdesinin taklisat ve inbisatıyla ve bi’l-hassa ‘azalet-i dahriyenin ... gözü ve sadriyelerin ‘anü’l-mer? Gözü hareketıyla cüz’in aksam-ı ‘azimesi mükemmel bir şekil iktisab ider. ‘azalet-i batniyenin inbisatı ihşiba-yı batniye ve kanad-ı devraniye üzerine bir tazyik icrâ iderek bedenın kısm-ı ‘ulyasında ki merakizde terakimde mi mucib olur. İşte bu sebebden naşı der ki İsveç usulü kani merakize celb iden hareketı müte‘akib kanın tekrar muhite def‘i için ya hareket-ı tenefüsiyeyi veya ak ve bacak hareketının icrâsını şiddetle tavsiye ider.

Gövdeyi geriye uzat hareketi muhtelif tarzda yapılır bunları en kolaydan başlayarak en güç şekline kadar sırayla ta‘rif ideceğiz.

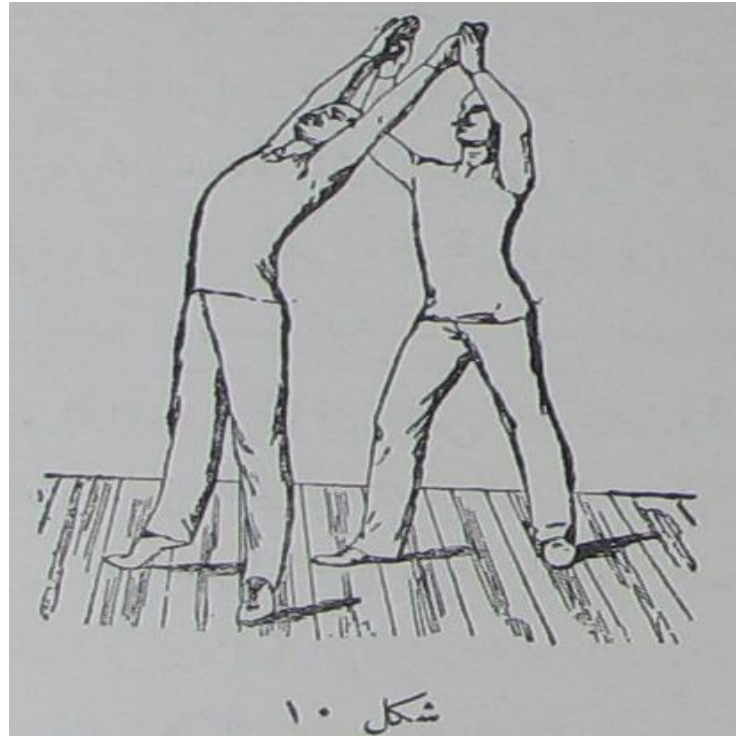
- 1- İsveç jimnastik aletlerinden (bum) tabir idilen sabit afaki ağaca sırtı kürek kemikleri hizasından istinad itdirub kolları yukarı kaldurub gövdeyi geri uzatmak (şekil 2)
- 2- aynı afaki ağacı ‘umud-ı fakriyenin aksam-ı kıtniyesi hizasına indirub yine gövdeyi geri uzatmak (şekil 7)
- 3- afak parmaklığa sırtını tevcih idüb bir ayak mesafeden kollar yukarı kaldırılmış olduğu halde gövdeyi geriye uzatmak.

4- mesafeyi tedrican tezyid iderek 'izamı bir adımdan gövdeyi geriye uzatmak ve topuk kaldırmak (şekil 8)

5- bu aletler bulunmadığı halde (canlı mesned) tabir idilen bir arkadaşın arkadan elleriyle başa istinad itmesiyle gövdeyi geri uzatmak.

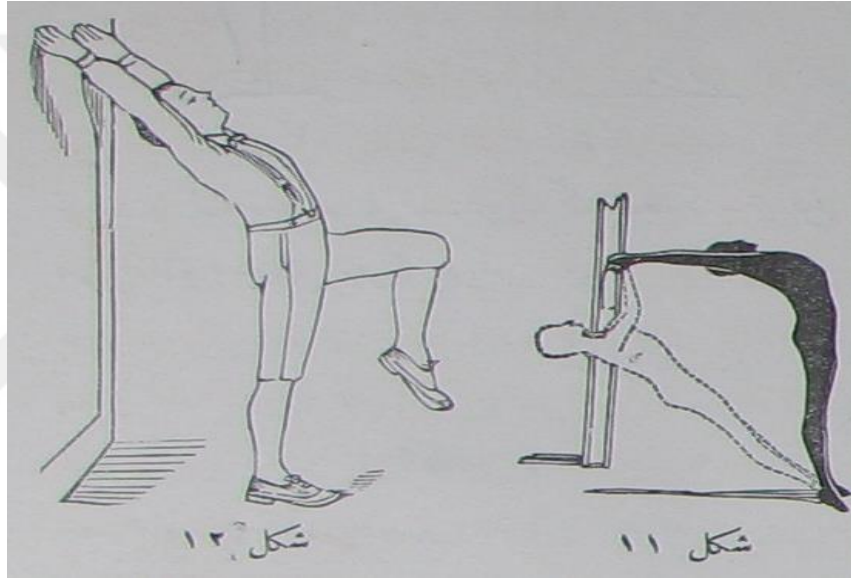
6- canlı mesned vazifesini ifâ iden arkadaşın arkada ellerini afaki paremlik makamında sabit tutduğu halde vücut geri uzanılıp eller mesnedin ellerine temas idinceye kadar vücudu geriye meyillendirmek (şekil 10).

7- sabit afaki ağacı ters tutub ayak ileri gelmek ve sırt zemine müteveccih bulunmak üzere asılıb kollar omuz mafsalının bir hareket-i taklisiyesiyle vücudı öne fırlatub kolları gererek gövdeyi geri uzatmak (şekil 11).

8- canlı ve cansız mesnedin fakdanı halinde yere yüz üstü uzanub kollar gergin olduğu halde elleri arkaya götürüb parmakları yekdiğerine kirfet idüb başı boyunu ‘amud fakrı üzerinde kavislendirub göğsü tamamen yerden ayırmak.

9- ayakta bir duvara sırtını tesviye idub bir ayak boyu ileri çıkaran kolları yukarı kaldurub gövdeyi geriye uzatmak. Ve teedrican mesafeyi çoğaltmak ve sağ dizi yukarı bükme (şekil 12)

10- mesnedsiz olarak kolları yukarı kaldırub gövdeyi geri bükme (şekil 13). Muhtelif tarzı tarif idilen bu hareketin icrâsında ekseriya vuku’a gelen hatalar şunlardır.

1- ‘amud fakrı sırttan bükülmesi lazım gelirken belden bükme (şekil 14)

2- göğsü dışarı çıkarmamak.

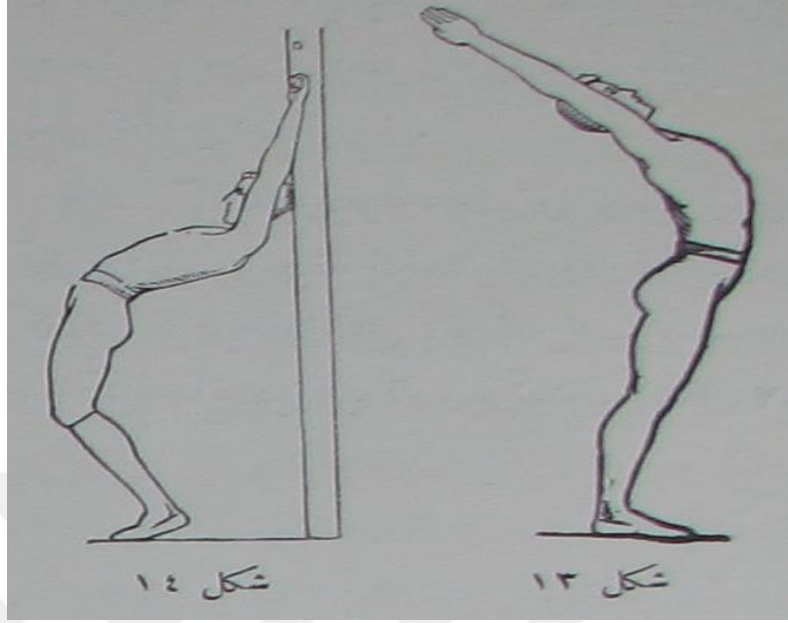
3- kendini sıkıb nefsi inkıta’a uğratmak.

4- vücudı geri uzatırken başı öne getirmek (şekil 14).

5- dizleri kırub kalçaları sabit tutmak.

6- dirsekleri gergin bulundurmamak.

7- afaki ağacı omuz genişliği kadar o tarafından mesavi ba‘dede tutmak. Bu hareket-i husûsi olarak evde yapılabildiği zaman her gün

Terbiye-i İsveç usulü namındaki kitabda gösterilen ta‘rifat-ı vechle icrâ idilir.

Selim Sırrı

<90 Sağ>

muharebeden alınan dersler

İstilâ

‘istilâ’ nâmı altında cem‘ ve telfik eylediğim vekâyi‘-i harbiyenin mahiyeti hakkında kara’ilerime birkaç söz söylemek isterim. Esasen mes‘elede pek az alakadar olduğumdan bu husûsda serbestçe idâre-i lisan idebilirim.

Vekâyi‘in yalnız ikisi ihtisâsat-ı husûsiyeyi ihtivâ ider. Mütebakısı her dürlü ihtirasat-ı şahsiyeden münize namusekâr birtakım şühudun ifadeleridir. Düşmanla göğüs göğse, süngü süngüye harb itmiş büyük kalbli birkaç askere muharebede gördüklerini işlediklerini bana nakl itmelerini rica itdim onlar söyledi bende mümkün olduğu kadar **(90 saol)** bir ihtimâm ile aynen zabta çalışdım. Hülâsa ben bir istenoğraf makinesi hıdmetini gördüm vesselâm. Ha! Sahih az daha unutuyordum. Bazende müstensihlik idiyordum. Çünkü mesela bana muharebenin vuku‘ bulduğu

gece fireşuyeller? Ve garavilut?¹² Açık ordugahlarında ‘alelacele kurşun kalemle yazılmış yazısı silinmiş mübde- müntehası belli olmayan notlarda tevdi‘ itdiler. Mahal-i vak‘ada cereyan iden ahvâle ‘aid olan bu mühim vesa’iki mahmâ imkan anlaşılabilir bir şekle koydum. Yazılır mı neşr ettiğim gün hatıralarım, muharebenin hitâmında idi levazım-ı seferiyemize dair olan tenkîdatım tan gazetesinde bir takım kayı ve kâle sebeb oldu.

‘Siz muhârebeyi levazımat ve sevkiyatdan ‘ibaret zan ediyor ve ‘itidâl ile bahsi dilmesi lazım gelen cihetleri yüksek seda ile ve biraz mübâlağakârane nakl idiyorsunuz’ dinlemişdi. Halbuki mesele öyle değil şark seferine ve ‘villersefsel’? muharebesine iştirak itmiş olan fransız dalavereleri bekâ ve kayı‘-i harbiyeyi nakli derken: ‘bizi mağlub iden Prusyalılar değil sefalet idi’ didiler. Himavda? Bir taraf bazı hakikatler vardır ki saklanamaz. Biz i‘tiraf itmesek bile yarın tarih yüzümüze çarpar. Az cümle ‘taymis’muhabir askeriyelerinin o zaman ki kullandıkları lisan heman yekdiğerinin aynı idi.

Günün birinde her kim Fransız ve alman seferi hakkında bir tarih yazmak isterse londranın bomhem gazetesinin sütunlarında safahat-ı harbin gayet <91 Sağ> doğru tefsilatına desters olan bilir. Orada her şey günü gününe zabt ve kayd olunmuştur.

Taymis mahirleri ‘umumiyetle bizi sevmezlerdi. Alman orduları nezdinde misafirat onları ‘adeta almanlaştırmışdı. Zaten onun içindir ki o adamların istişhadının daha ağır bir kıymeti vardır. Prusyalılar kendi mazferiyetlerini ‘itâl itdirmek için Fransızların kuvvet ve mukâvemetlerini medh ve senâ itmek ve bizi olduğumuzın fevkinde göstermek mecburiyetinde idiler. Bu hakikat ma‘lûm olduğu halde bakınız taymis muharirleri ne diyor.

Prens frederic şarl ordusu refakatinde bulunan muhabir Oralan şehrinde 28 kânûn-ı evvel de şöyle yazıyordu: ‘fransızlar bir kış seferi için istihzârat-ı lazımede bulunmuşlar. Ayak kablaları ve kalçınları çok çamur ve kar tutuyor. Efradın meşi ve hareketine mani‘ oluyor halbuki alman piyadesinin pantolonu üstüne çekdiği çizmelerin içine kar doluyor. Ayakları da ıslanmıyordu. Onlarında noksanları yok değildi. Fakat yemek içmek ve giyinmek husûsunda her şeyleri evvelden düşünülmüş

---

¹² fireşuyeller? ve garavilut alsasloren köylerindedir.

olduğundan akerin karnı doyuyor sırtı da ısınyordu bu ikisi muharebede birinci derecede nazr-ı dikkate alınacak keyfiyettir.

Ertesi günü kanûn-ı evvel tarihiyle kasıldan bir muhabir yine mezkûr gazeteye şöyle yazmışdı. ‘geçen haftanın nihayetinde ikinci avrulan muharebesinde esir edilen bin beş yüz Fransız askerini getirdiler tecâr eşyası gibi forgunlarda adeta üst üste istif edilmişlerdi. Terenin ‘kasele’ muvasalatında suevikden bir asker ölmüş. <91 Sol> bir çoğunun da muhtelif ‘izâsı incimad itmişdi. Bu zavallı neferciklerin çoğu kaputsuz ekserisinin dahi ayağında bez pantolonu vardı.

11 kanûn-ı sanide yine taymisde okuduğum bir üçüncü havadisle eşhadatıma nihayet vireceğim:

‘manis’e vürûd iden kuvve-yi imdadiye kısmen ‘asakir-i muvazzafa kısmende milis ‘askerinden müteşekkil idi. En son gelen taburların bazısında ne kalçın ne de kundura var. Biçâre efradın ayağında gönüllülerin giydiği ‘sabu’ tabir olunan bir nev’-i tahtadan ma‘mûl arkalıklı takunya vardı.

İşte koca taymis muharebeleri böyle söylüyor ve böyle söylemekte hakları vardı. Gambeta ve rıfkâ-yı müsa‘ibesi ‘aleyhine vuku’ bulan muhâcematda büyük haksızlıklar, büyük ihtarasat mevcuddu. Gambeta necib bir Fransız ruhuna malik idi. Onun vatanperverliğinden, fedakârlığından, cesaret-i medeniyesinden asla şübhe idilemez. Memleketin şeref ve haysiyeti ile mütenasib kutlu bir ordunun vücudunu iddi‘a itmek ‘abesdir. Gambeta avrupa’nın yarım asırlık muvaffakiyatını birkaç ayda meydana getirdi. İşte hakikat budur. İnsan bunu sevmekle vatanını sevmemekle ithâm idilemez. Yine ‘itiraf olunmalıdır ki Prusyalılarla harb idebilecek bir halde bulunan yalnız miç ‘Metz’ ordusu idi. Ve herkesde bilir ki o kahramanlar nasıl harb itdi. Başka cihetlerde ise kuvvetler mütevazın değildi. Bu nisbetsizlik efradın kıymet-i ‘askeriyeleriyle zerre kadar alakası olmayan bir esbâbdan ilerü geliyordu. Tabi‘i bunun mukassid siyasilerinin istishârı üzerine te’siri olmadı fakat Prusya ordusunun şanane-i nakise virmekte hali kalmadığını unutmalıdır. <92 Sağ> vilayetlerde ‘ale’l-acele teşkil iden köklü alaylarının henüz salah isti‘malini layıkıyla bilmeyen ‘acemi efradı pek cesurâne ve muradane düşmanın mu‘allim ve muntazam ‘askerine tam altı ay baş tutdı. Paris ise Kahta maruz kalmadıkça sükut itmedi. Bismark 23 kânûn-ı sâni 1871 de mösyö jül favere söylediği sözlerin pek büyük bir kıymeti vardır.

‘bir millet ne kadar vatanperver olursa olsun bir anda ordular cem‘ ve teşkile muvâfık olamaz bizim karşımıza çıkanların cesaret-i kahramaneleri ve istihkâr-ı mevt husûsunda fedakârlıkları münker değildir. Fakat onlar ‘asker değil bir sürü köylü idi. Binâen aleyh bizim mu‘allim ve disiplin görmüş ‘askerimize dayanamadı’.

Yazılarımın altına kendi imzam yerine vekâyi‘-i harbiyenin kahramanı olanların isimlerini koymak daha makûl olurdu. Ne çare ki içlerinde ki çoğu henüz şanlı ordumuzda müstahdemdir. Binâen aleyh meskût ‘ane geçmeğe mecbûrum.

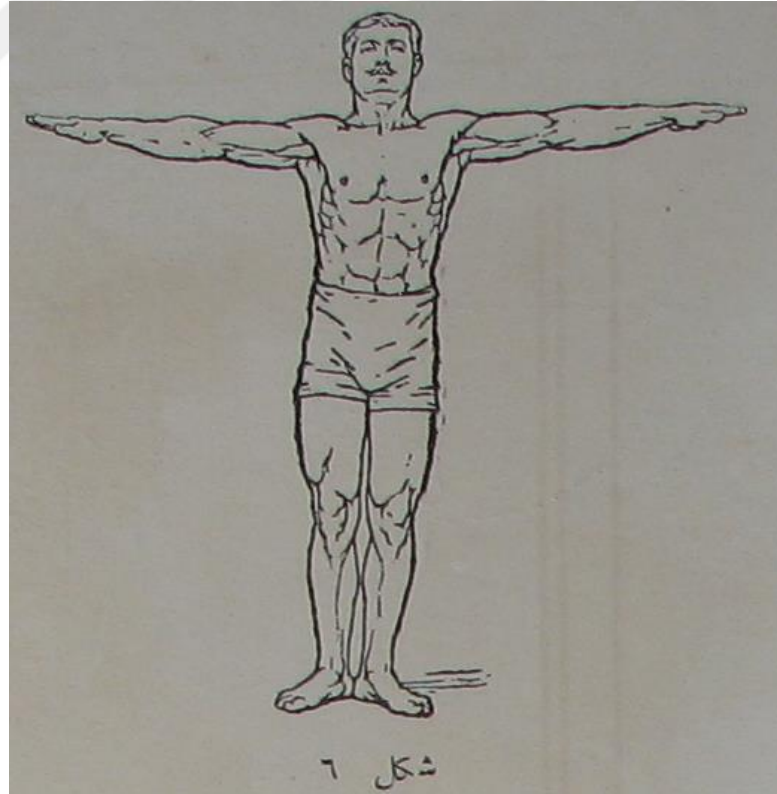
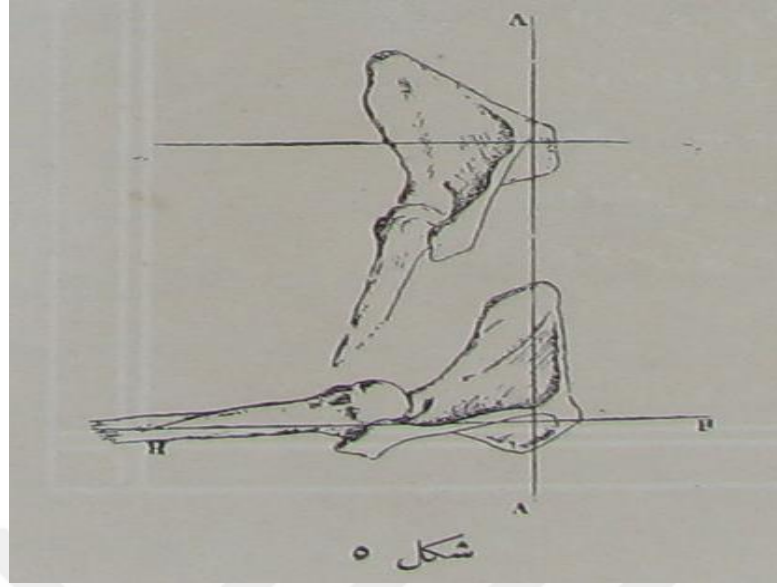
Loduyık Halevi

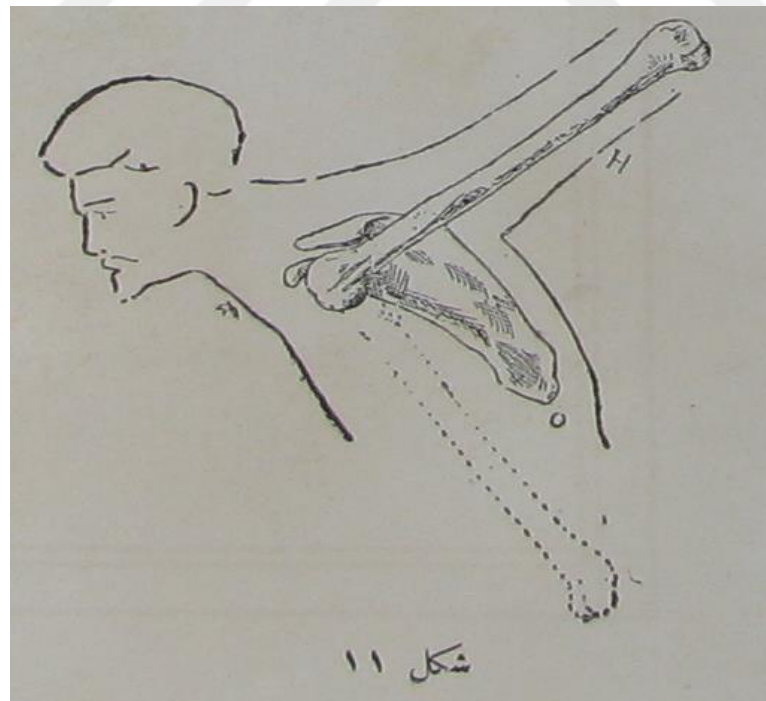
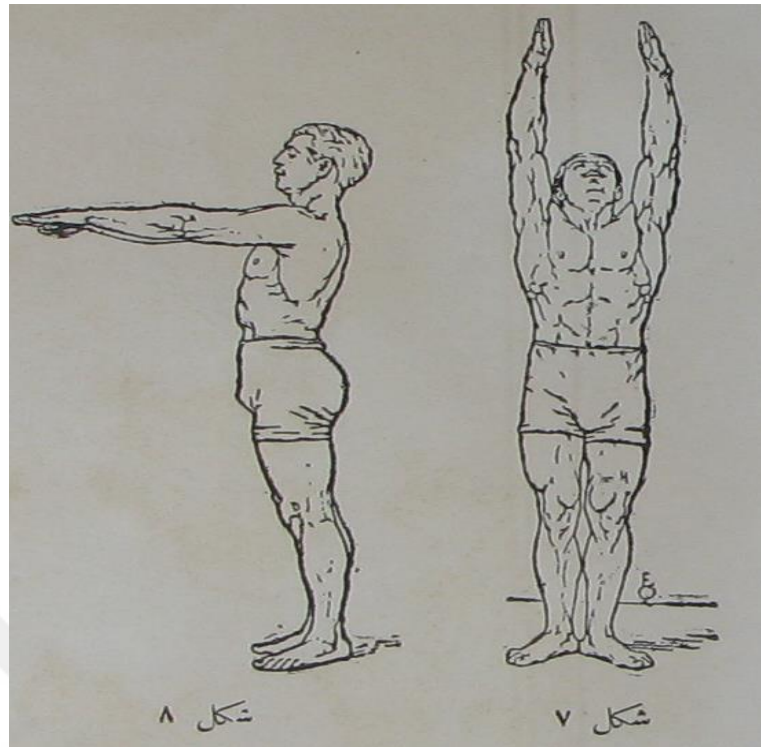
Mihanikit Hareket

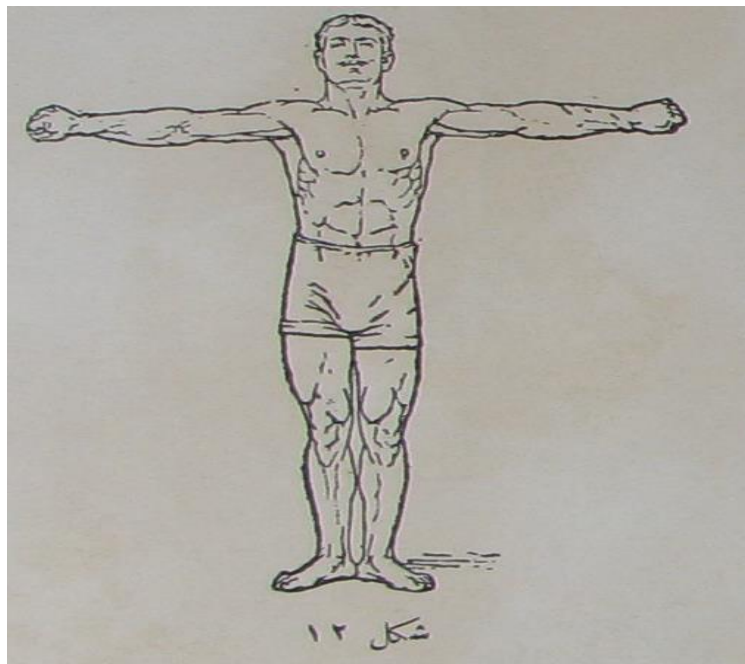
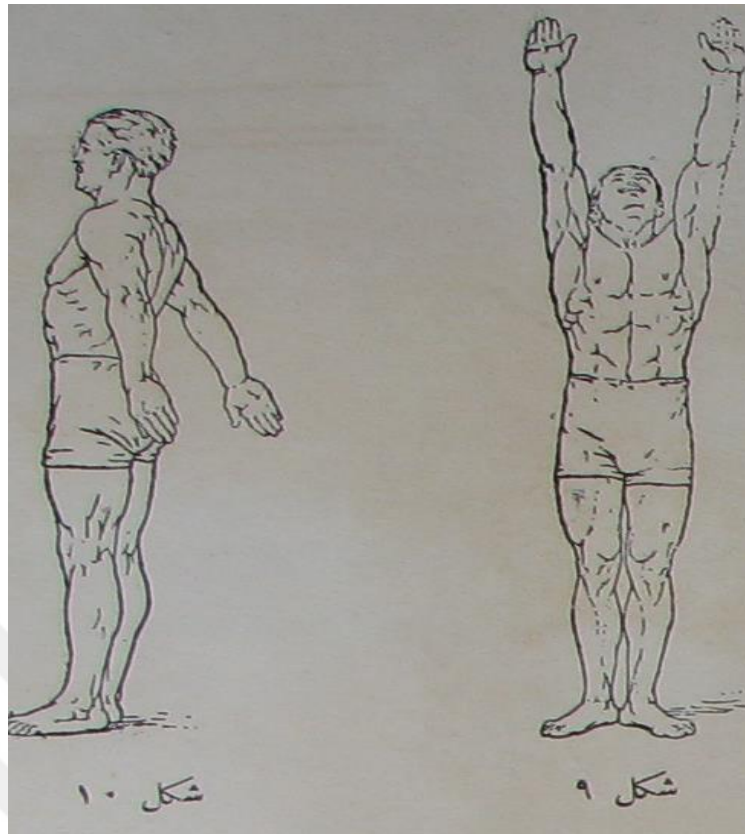
Beşinci nüshamızda ki mihanikit hareket kısmımızda kolların hareket-i mabe‘desini üçe inkısam itdiğini söylemişdim. (1) ve (3) dizildiği halde (2) shu merteb olarak onu deldiğinden ma‘a’l-‘itizâr (2)’yi bu nüshaya yazıyoruz.

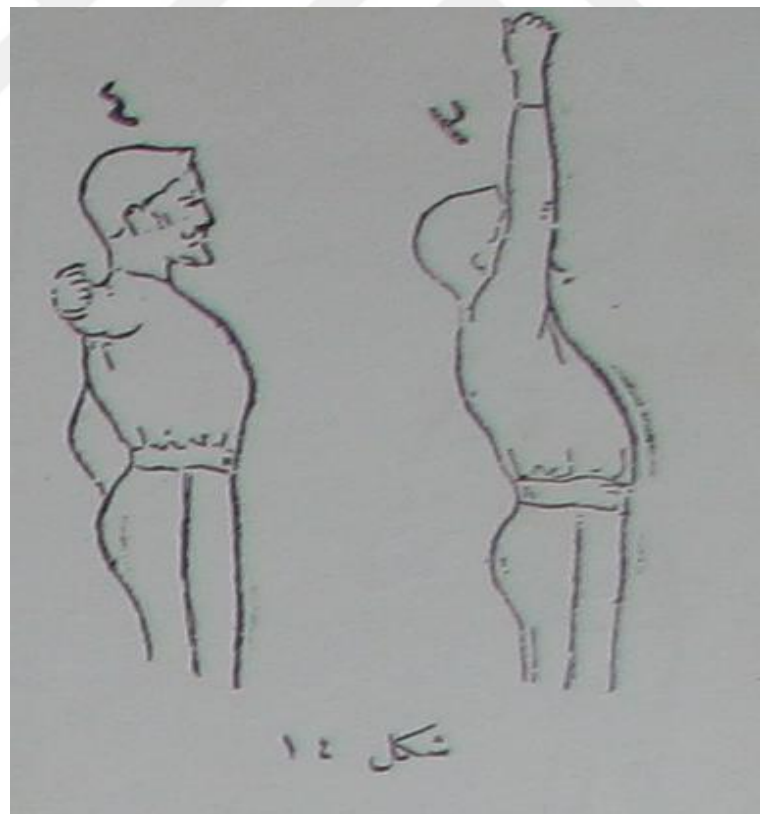
2- kırkbeş dereceden doksan dereceye kadar teba‘di derki: ‘azele-i fevku’ş-şukiye re’s-i ‘azedi cevfi ‘inabiye mukâbil tezyik ve muhafaza itdiği esnada ‘azele-i dâliyenin kısm-ı mütevassıtının taksili ile mütehassıldır. Bu vaz‘iyet ‘azm-i ketfi zeviye ve heşiyesi etrafında bir hareket-i mütenâvibe-i sakta vesa‘de icrâ itdirmek, hafe-i şukiyesini ‘alîden ve esfele ve haricden dahile tevcih itmek sûretiyle kaldırmak ve bir kelime ile ketfi bir kanad şeklinde sadırdan tefrik itmek kasdıyla te‘min-i müste‘min ‘umumiyesiyle ‘gergin kol’dur. (50)’inci şekil bir numruda kol hareket-i terfi‘iye-i afakiyede, iki numruda hareket-i terfi‘iye-i ‘umumiyede bulunduğu halde ‘azelet-i merba‘a ve müsennine-i kebirelerin fi‘il-i te’siridir. Üç numru bu ‘zelelerin sûmure düçâr oldukları zaman kolun ve omuzun alacağı vaz‘iyeti gösterir.

Beşinci nüshadaki mihanikit hareket makalesinin şekilleri

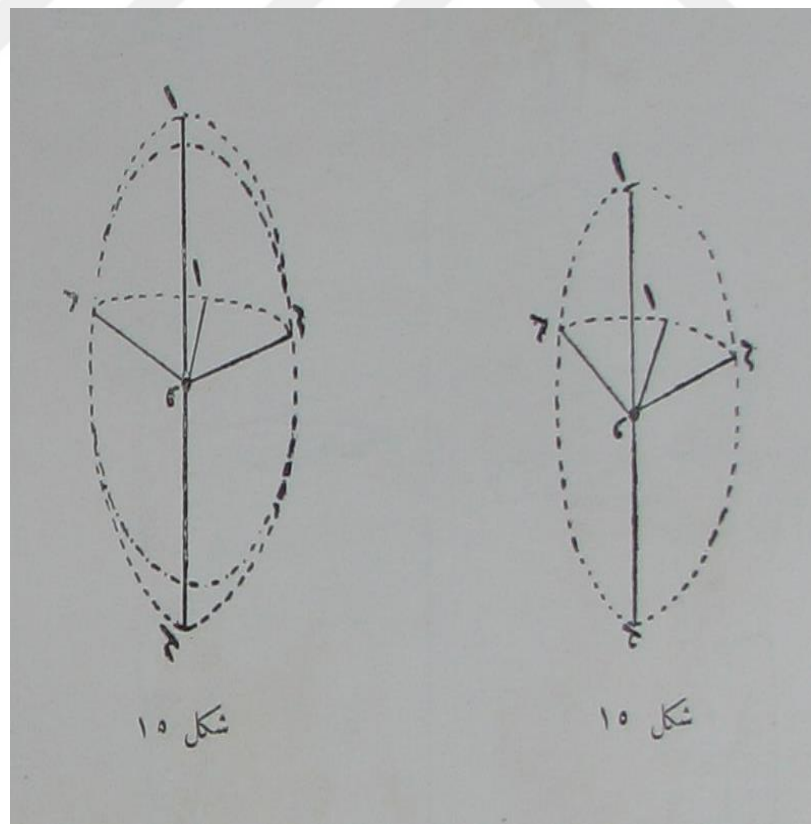
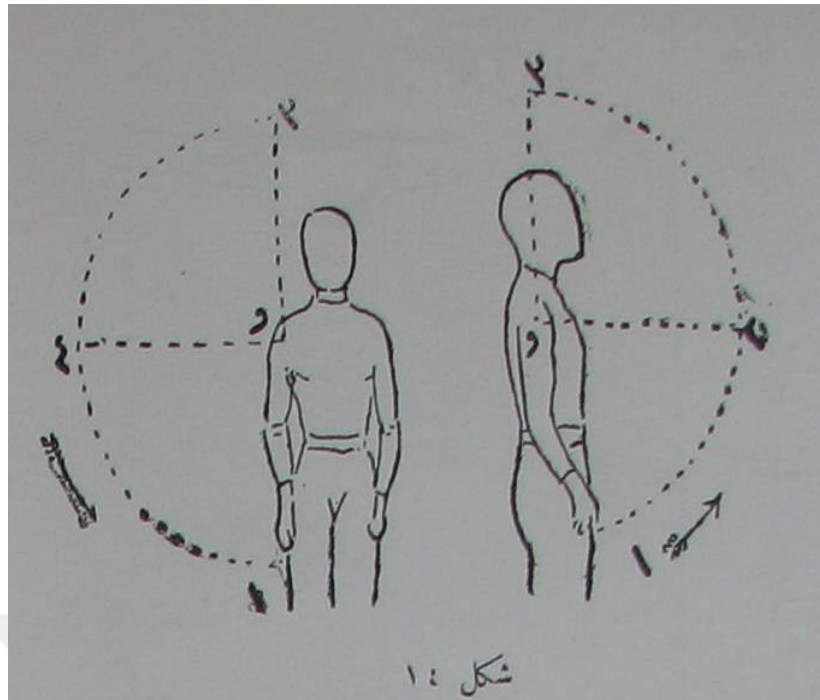

Sıhhi Çocuk Oyunları

Sıhhi Çocuk Jimnastikleri

Bu hareket dahi üç yaşından ‘itibaren kız ve erkek çocuklara yaptırılabilir. Çocuğu bir masa üzerine yüzüstü yatırub kollarını arkaya doğru uzatdırmalı, şehadet parmağınızı tutdurmalı, yavaş yavaş başını yukarı kaldırmasını söylemeli, çocuk başını yukarı kaldırırken sırt ‘azelesinin vezai fi teshil itmek üzere ellerinden geri ve yukarı hafifçe çekmeli ve bu hareketi dört ve beş defa tekrar itmeli.

Benim Usûlüm

(maba‘d)

Günün bir çarık saatini idmân-ı bedene tahsis itmek hiç şübhe yok ki pek azdır. Bu müddet-i kaliyle ma‘kûl ve mukasside-i hâdm bir sûretde isti‘mâl idilirse bir çok hastalıkların zuhuruna meydan virmeyerek idâme-i sıhhat mümkün olur. Vücut, şımarık çocuk gibi söz anlamaz bir halde iken gördüğü terbiye sayesinde kuvve-i aradiyenin mutâve‘etkâr bir hıdmetkârı olur. Ben her gün on beş dakikayı terbiye-i bedeniye için kâfi görüyorum ve bu müddet zarfında bütün nazr-ı dikkati sıhhate nafi‘ olan harekata imâle itmek mümkün olursa günü teşkil iden mütebâki 1425 dakikalık bir romanda artık vecsudle? İştigale lüzum kalmaz.

‘benim usulüm’den mukaddem ki usullerin hepsinde cildin terbiyesi ihmâl edilmiştir. Halbuki benim her gün idmana tahsis ittiğim zamanın bir kısm-ı mühimini cild terbiyesine ‘aid olan istihmâm ve delik yabes? Teşkil ider.

Ben usulümü vücuda getirmeden evvel her dürlü usulleri tecrübe itdim ve neticede istihmâmın idman müddetinin ortasında icrasını en nafi‘ gördüm ve ancak bu sûretle odanın pençereleri açık olduğu halde yaz, kış tehlikesizce yıkanmak mümkün olabiliyor. Ben evvelce ‘itiyâd idinmişdim. Yataktan fırlayınca su dökünürdüm; bunun mahzurını gördüm. Çünkü yatağın hareketi hareketden mütevellid harâret kadar <95 Sol> devamlı olmuyor. Düşü müte‘akib heman giyinub yürümek veya biraz idman itmekle kanın cereyanını sür‘atlendirib terlemek, yeniden yıkanmak mecburiyeti tevli idiyor. Evvelce idman idibde iyice yorulub terledikten sonra istihmâm ise hareketle pek ziyade yükselmiş olan hararet-i bedeniye üzerine souk suyun vuku‘a getireceği şiddetli ‘aksü’l-‘amele her vücut tahammül itmiyor.

Ben her gün yıkanmayı elzem ‘add idiyorum. Benim bu fikrime karşı aristokrat geçinen kimseler meyânında bazen garib ‘itirazatda bulunanlar oluyor. Mesela fayıryıkalarda, madenlerde çalışan ‘amele için hergün istihmâm lazım. Bu dğrudur fakat bizim için ? bâ husûs sık sık çamaşır değıştirdiğımız halde neden hergün vücudımızı yıkamağa mecbûr olalım ? diyorlar. Biz bu mülâhazata şöyle cevap viriyoruz. Fayirika ve maden ocaklarında intişâr idübde cildin üzerine yapışan tozlar ne kadar siyah olursa olsun hiçbir vakit ifrâzat-ı cildiye kadar zehirli tehlikeli ve mûzır-ı sıhhat olamaz. Bu tersibât temizlenmeyince beşere yeniden onun bir kısmını mas ve bel‘ iderek kana karışdırır ki bu toksinler kanı zehirler. Cildin beşere vastasıyla harcla dahil-i beden arasında pidâ-yı münasebet itdiğine dair bir misâl zikr edelim. Eğer cildin sathı hamz-ı salisiyalat-ı mahlûli ile tâl idilse bir sa‘at sonra edrade bu hamz-ı müşahade olunur. <96 Sağ> cildin ter sûretinde ifrâz itdiği mevâd-ı şahmiye temizlenmezse bunlar ağır, müstekreh bir koku pidâ ider. Bir çok kimseler bu gibi iğrenç şeylerden bahs-i muvâfık-i terbiye bulmazlar, fakat ben bunların söylenmesi ve bilinmesi taraftarıyım. Yıkanmayı ‘itiyâd idinmeyen kimselerin en mu‘tefin ‘izâsı ayaklarıdır. Onun ne tahammülfer ... olduğunu anlamak için cem‘iyetle bir arada ikâmet iden kimselerin bir sabah erkenden yatakhanelerini ziyaret etmek kâfidir. Böyle vücudı ve ayakları müte‘ffin kimselerin bir de ağızlarının kokduğunu tasvir iden.

İstihmâm ve ... .. vücudun jimnastiğidir. O ‘iyye-i şî‘iriye ve ‘asâb üzerine icrâ-yı te’sir onların sıhhat ve mukâvemet-i hayatiyelerini tezyid iderek bu sayede bi’c-cümle ‘uzuliyet-i hâl-i tabi‘iyede ifâ-yı fi‘il ider. Cildin ‘itinâ veya imhalı bedende derhal te’sirini gösterir. İnsanın derisi su geçmez bir kılıf değildir. Cild vezâif-i tenfisiyenin bir kısmını ifâ iden hararet-i gariziyeyi ayar iden bir ‘uzv-u mühimdir. Vücut üzerinde pidâ olan tersiyatı temizlemek şartıyla her gün biraz terlemek fa’ideden hâli değildir.

Mektebler husûsen askerler şiddet hareketi fert-i fa‘aliyeti icâb itdiren büyük idmanlardan sonra hiçbir takîdat-ı sıhhiyede bulunmadıkları gibi ekseriyada bir manurayı veya bir müşit ‘askeriyeyi müte‘akib gölge bir mahalde bilâ hareket mu‘allimlerin tenkîdat ve münâkaşat-ı nazâriyelerini dinlemek yüzünden içlerinden pek çoğunun zatürre veya sa’ir hastalıkların kurbanı oldukları bütün gün görülmektedir. Eğer <96 Sol> o biçarelerin hareket-i şedideyi müte‘akib üç, nihayet beş dakikalık zaman zarfında vücudlarının üst kısmını olsun, bir el havlusuyla

oğuşdurub terlerini temizlemelerine imkan gösterilse hiç şübhe yok ki birçok imrazın önünü almış olurdu. Terli iken çamaşır değiştirmenin bir faidesi olması için evvelce vücudun terini silmek lazımdır.

Bazı kimseler terin vücuda kurummasının bir tedbir-i sıhhi olduğu ‘itikâdında bulunurlar, bu yanlıştır. Fi’l-hakika bazı ahvâl-i fevkâl‘adede çamaşır değiştirmeye imkan olmazsa teri sırtında kurutmaya alışanların bu halden pek müte’ssir olmadıkları görülmekde isede her halde ifrâzat-ı bedeniyei temizlemek üzere yanında daima bir el havlusu bulundurmak daha muvâfıkdır. Terli terli açıkda soyunub bir havlu ile oğunmak ve sonra tekrar giyinmek zan olundu kadar tehlikeli değildir. Belki asıl tehlikeli olan terli ve yorgun gelub bi hareket bir çayıra uzanmak veya açık bir pencere önünde oturmaktır. Hele o hararetle bir buzlu limonata içmek veya dondurma yemek bir intihardan başka bir şey sayılmaz. Bazı kimseler hiç terlemediklerini makam-ı iftiharda söylerler. Bu gibilere ifrâzat-ı bedeniyelerinin katran gibi vücutlarında bir kısr pidâ itmiş olduğunu söylemekle iktifâ ideriz.

Maba‘dı var

Müller

Matba‘a-i Ebu‘z-Ziya Müdür-i Mes‘ûl: Selim Sırrı

İhtâr-ı Mahsûs

Metinden haric olmak üzere parlak kağıda matbu‘ resimler, o sûretle vaz‘ idilmiştir ki mecmu‘adan tefrik edilerek ileride çocuk terbiyesine ‘aid müfid ve güzel bir albüm teşkîl idilebilecektir.

Yeni Felsefe

Ve

Yeni Hayat

Osmanlılığın, Türklüğün yigirminci medeniyet-i aslına layık bir mevcudiyet gösterebilmesi için şiddetle muhtac olduğu ‘yeni hayat’ müdafî’i olmak üzere intişâr iden yeni felsefe mecmu‘asını kara’ilerimize tavsiye ideriz.

Yeni felsefenin her nüshasında yeni hayat cereyanına dair olduğu gibi diğer müfid bahislere ictima‘iyane, ruhyane, felsefiyane fene ‘aid bir çok makaleler bulabilir ve istifade idersiniz. Senelik abonesi 24 altı aylığı 13 guruşdur. İdârehânesi Selanik’de Rumili matba‘asındadır.

Terbiyeve İsveç jimnastikleri intişâr itdi.

Mahal-i fûrûhatı kütübhane-i ‘askeridir.

Fiyatı 100 paredir.

Bizce mechûl hayatlar

Muharriri Selim Sırrı Bey

Parlak kağıd üzerine bir sûret-i nefisede tab‘ idilen ve yüz kadar tasaviri ihtivâ iden bu eser idârehânemizde satılır. Fiyatı 10 guruşdur. Taşra için posta icrâtı alınmaz.

Terbiyeve

Çocuk Oyunları

Ankara ma‘arif müdiri Ahmed Edib Bey’in baladaki ‘unvan ile intişâr iden eser-i nefisin her kütübhanede fiyatı iki guruşdur.

1.7 Terbiye ve Oyun, Sayı: 7.

Salı 1 Teşrin-i Sâni 1327

Numru 7

birinci sene

Sahib-i imtiyâz ve müdiri

Abone şartları:

Selim Sırrı

İstanbul ve vilâyet için

İdare-i Hâne : İstanbulda

(posta icrâtıyla beraber)

Bâb-ı âli caddesinde

senelik / altı aylık

Orhan Bey hanında numru 10

30 / 15 guruş.

İdarehane , cumadan ma'ada her gün ba'dü'z-zühur

Saat 1' den 6' ya kadar açıktır.

Eyâlet-i mümtaze ve memâlik-i ecnebiye

(posta icrâtıyla beraber)

Seneliği 8 frankdır

Talebeye idâreden alınmak şartıyla

Seneliği 20 guruşdur.

İstanbul

TERBİYE VE OYUN

Her husûs için idâre me'muru Avni Bey nâmına mürâca'at olunmalıdır.

Abone bedeli nakden gönderilmelidir, pul kabul edilmez.

Gençlerin terbiye-i fikriye ve bedenîyesine hadm on beş günde bir neşr olunur
mecmû'ad

İctima'i

Yavru¹³

Pek haklı ihtilallerle krallıklar devrilirken on dokuzuncu ‘asın inkılabı arasında bir (çocuk hükümeti) tulû‘ itmiş ve günden güne metânetlenin simâ-yı safiyeti önünde medeniyetleri serferuye mecbûr eylemiştir. Artık her şey onun hısn-ı tevcihini kazanmak için el ele virdi. Evvel şa‘irler eskiden hiç tanımaz, tenezzül itmezken birden bire bütün meftûniyetleriyle şu mini mini insaniyete hitâb itdiler. Viktor huğu ve ma‘akibleri beşiğin etrafında ilk tebessümleri topluyor. İlk mişledileri nağmeliyor, hepsi en küçücük oyunlarla meşgul, daima istikbal rüyalarıyla dembeste-i neşat olan yavrunun anı sürür ve ... iştirak ile ona daha şimdiden kucak kucak şefkatler, fedakarlıklar, ... aile çevresinde ki sa‘adetleri tasvir idiyorlardı. Bu ... o kadar samimi, o kadar zarif şiirler vücuda geldi ki sonra romancılar, şa‘irlerde özendiler, muhabbetkâr râkim bir ihtimam ile daha ziyade beşiklere inilerek çocuğun nevre vicdan ve ‘akla, hissiyata doğru yavaş yavaş yükselen ruh-ı mezalim-i lerceşdarını bir dost değil, bir ‘alim nazarıyla tedkîke koyuldular.

Çocukluğun ve gençliğin şevkini tezyid iden şu tedkikat bilseniz ne cazib eserler <98 Sağ> yazdırdı: jojsan?, alfons dude, anatul frans, margrit biraderler, piyerloti, jan ajalbır, rozaniler, marsal prevu, jib... daha pek çokları yavruyu, yavrunun heyecanlarını geçen ‘asrın ‘alim mürebbiyelerinden kat kat fazla ve iyi gördüler. Edebiyatın o zamana kadar mahrûm kaldığı letafet-i samimiye, terâvet ve sade ki? Bir yığın hatıralarla, tahsislerle inkişaf idiyordu. Bütün bu güzelliklerin ressamların hep aynı cihandan mülhem levhalarından da seyire daldık. Bu taylovalarda ki simalar camid, bi hareket mütenneten bir hısn-ı müftebis değil, bizim tanıdığımız, bizim sevdiğimiz, şen duvarlarla teklifsizce koşub cıvıldaşan yavrular. Bir tarafda san‘atda mütemadiyen çalışıyor. Hatır ve hayale gelmeyen şık ve müfid oyuncaklar icad idiyor, zevk-i tıflâneyi bitmez tükenmez memnuniyetlerle okşuyor.

Asıl en büyük en göze çarpan tek mil ‘aile içinde nemâyandır. Şüphesiz ki pek kadimlerden biri her devirde her muhitde son derece şefkatli, muhterem ‘ailelere tesadûf olunur. ‘Plotark’ın kendi kızının vefatında arkadaşlarından birine yazdığı mektub bize bu husûsta bir fıkı-i tam verebilir. Hatta ... en meş’um günlerinde bile çocuklar ta‘ziz edilmiş. On sekizinci ‘asırda ‘jan jak russo’nun te’siriyle bu hürme ve a‘azâz terkîye başlamıştı. Mâmafih filozofun nazariyatı hilâfına mekteplerde olduğu

¹³ Terbiye filozofu ‘Feliks Tomas’ ‘ın meş’ur ve mütetvic eseri.

gibi ‘ailelerin kism-ı i‘zâmında da tevâzüşleri cezaların ta‘kib itdiği görölüyordu. Pederin haşın elleri altında çocuğun daima boyunu bükük. Bugün değışin: bu! Şu tehvel dimağlara ‘adeta musallat olan fikirlerin <98 Sol> eseridir. Anlaşıldı ki kız erkek bütün çocukların yalnız vazifeleri değıl hukuki, önlerinde tıbkı babalarının ki gibi bir 89 ihtilali var. Bu ilcâ-yı fikri aileyi ta esasından ıslâha başladı; ona kat‘i mecburiyetler çizdi. Cem‘iyat-ı hazerenin yeni tarz-ı teşekküllerinde dahili inkâr olunamaz muhtelif sınıf-ı ictima‘iye arasında ki erişilmez farklar kalkınca, sırf tevellüd üzerine mübteni imtiyazlar lağv olunuyordu. Hukûk-ı beşer beyânnamesinin ‘kanûn nazarında bütün efrâd-ı vatan mesâvi olduğundan herkes memleketin bütün hıdmât ve mukâmat-ı ‘umumiyesinde siyânen yalnız ehliyetleri, fazilet ve ma‘arifleri gözedilmek şartıyla kabûl-ı istihdamdırılar’. Maddesiyle fakir-i ‘amele bir gün oğlunu ‘alî bir mevki‘de görmek hülyalarını kurabiliyor, ‘ailelerinin hayat-ı âtisini jürüvetlerine istinad itdiren zenginler evladlarının ancak terbiye ile yaşayabileceklerine onlarında yaşamak ve sükut itmemek için çalışmağa mübâreze itmeğe mecbûr kalacaklarına kana‘at idiyorlardı. Şu an kana‘atden ‘itibaren ebeveyn ile çocuklar, zenginlerle fakirler, arasında bir arzu takdim uyandı. Bu gayret muhâzafa-i meşru‘iyet itdikçe daima hısn-ı netice elde edilir.

Hepimizin aynı muhabbetle sevdiği şu bizden gelen bize ihtiyacı olan latif ve zayıf yavru artık hakiki bir ‘şahıs ahlaki’ ‘add edilmiş hayat hakkına, hürmet hakkına kava-yı bedeniye ve fikriyesine ihtimâm hakkına tamamıyla nâil olmuş sonra bir ‘şahs-ı ictima‘i’ talkı idilerek yarın ki vatandaş ‘unvanıyla memleketin hepimiz gibi ‘izâsı meyânına geçmiştir.

<99 Sağ> daima efkâr-ı ‘umumiyei temsil iden hükümet, çocukların tahsilini de der‘uhde itdiği için bu yükü fikirlerden kendini kurtarmadı: en mühim meşgalini tefuliyet ve şebabın ta‘lîm ve terbiyesi teşkîl itdi. ‘umuiyetin hakkı teslim idilince ta‘lîm ve terbiyeden herkesi mecbûr tutmak ve meccânen mektebler açmak lazım geliyordu. Onları sevimli bir hale getirmek arzusuyla hıfz-ı sıhhat-ı kava‘idi düşünöldü, viran müesseseler yıkıldı. En küçük kasabalara kadar san‘atın her yerde son bedayi‘-i ‘arifanı açıldı. Mümkün olduğu kadar hepsinden hayırlı semireler beklemek için hocaların tarz-ı ihzârına dikkat idildi. Her sene bûdçeden ağır fedakarlıklar çıkarıldı. Memleket aynı zamanda şu sarfiyatıyla kesb-i sürût idiyordu. Sanki artık filozof kundurasının büyük nasihatini ‘alem-i idrak itmişti. Bir millet aldığı terbiyeye göre idâre-i nefis ider. Ve hürriyete isbât-ı liyakat eyler. Bir milletin

fikr-i teşebbüsten mahrumiyeti yalnız münfe‘it şahsiyeleri uğrunda hareket iden entrikacıları intihabdan başka kayd-ı mevcudiyeti bulunması yine virilen terbiyeden neşâet ider.

Bir kere cereyan hasıl olunca iyi kalpliler her tarafda hükümetin mesa‘isiyle teşrik-i i‘mâl itdiler. Tıbbın daire-i tedkîki tevsi‘ itdi. Çocuğun yalnız sıhhat-ı bedeniyesi değil sıhhat-ı fikriyesi, isti‘dâdatı fatriyesi düşünülüyor, tahlil ve mukâyese idiliyor, ölçülüyor, biçiliyor onu tabi‘i yaşatmak için şerâit-i hakikiye nelerden ‘ibâretdir ? Bölünüyordu mürebbiyelerden bazıları muhtasır mübahislerle tecrübelerinin netâyicini hatta ekseriya ümidlerini gaye-i hayallerini ‘arz idiyorlar. <99 Sol> eskiden pek mahdûd olan mekteb kitabları çeşid çeşid yazılıyor. Dersler, kütüphaneler, encümenler açılıyor. Kongreler, cem‘iyet-i mü‘ettelifeler, mahfel-i mu‘allimin, mahfel-i ebeveyn gibi hey‘etler teşkil idiyor. ‘alemi‘r-ruh, sıhhat, din erbbı baş başa veriyor: hebsinin hedef-i sa‘i aynı: yavrunun terbiyesi! Şu Mübeccel ve mukaddes hakkı bırakmamak müdafa‘a itmek emeliyle mecmû‘alar, gazeteler dünyanın dört ucunda yığın yığın serpiliyor. Garibtir ki pek çok mütezât-ı meşûş cereyanlarla çalkalanan on dokuzuncu ‘asırda bütün fikirler muazzam ve bakî hiçbir şeyin ‘terbiye’ siz kuveden fi‘ile getiremeyeceği hakkında ibtilâf eylediler. Hatta, hıfz-ı dini tamamıyla terbiyenin der‘uhde ideceğine kana‘at olunmuşdur. Siyasuyun ? muzafferiyat-ı fikriyelerini ‘umumiyyet-i memleketin şevket-i ahlakiyesini terbiyeye medyûn.. işte bundan dolayı herkes yavruya dönüyor. Uzanılan gaye ile mütenâsib bir terbiye virilmeye çalışılıyor, yarın alınan ... istifade itmek için başakları üstüne titreyen çiftçi gibi yavrulara iniliniyor.

Bu ittihâd-ı ‘umumiyyenin asarı yok değil, mâmafih gençlik arasında yaşayanlar onu kitablardan ziyade uzun tecrübelerle tanıyanlar; yapılan ve elde edilen şey’elerin ümid olunan neticeden daha pek uzakda olduğunu söylüyorlar. Ne bedeni, ne fikri ne de ahlakî nokta-i nazardan, biz bir memnûniyyet-i kamile izhâr ve ‘ilân idemeyiz. ‘ilân iden hata ider.

Hükümet daima ilk mütehhimdir, fakat bu mes‘elede onu tecessim iden adamların daha evvel mes‘uliyetleri <100 Sağ> muhakakdır. Fenalığın sebeb-i evvelasını bulmak için biraz husûsiyete girmek onu evvel bevvel ‘ailede’ aramak icâb idiyor. Herbert Spensır ‘vaağ-ı kanunların hataları’ eserinin şayân-ı hıret sahifesinde bir kanunun tatbikiyle, bir milletin hayat-ı ‘umumiyyesinde ki gibi nihâye

te'sirâtı sayub döküyor. 'terbiye' kitab mahaldende de 'sa'adat-ı millet, sa'adat-ı 'aile üzerine müessesdir. Mes'ud ailelerden mes'ud millet vücuda gelir. Milletin felaketinden mes'ul ebeveynidir. Cümleleri bu hakikati tevzi' ve te'yid ider. Evet ebeveynin hataları korkunç bir ehemmiyeti haizdir. Çünkü vazğ-ı kanunlarında ilk mektebi 'aile ocağıdır. Hiçbir safsata bu hakikat-ı tecrübeyi red idemez. Yavrularımızın kabahatleri hep bizim 'ataletimiz, cehaletimiz, hevdiğimiz, gururumuz ve onları kelimenin en kuvvetli ma'nasıyla büyötmek istemediğimizden ileri gelir.

İşte biz cem'iyet-i beşeriyenin ve memleketin daima siyasesini çektiğı bu hataların en ufak teferru'atına varıncaya kadar birer birer göstereceğiz. Bu teşebbüs pek müfid olmakla beraber şübhe itmiyoruz ki aynı zamanda maalesef pekde nankör.

Nankör zaten bizi tenkîd edeceklerden şükrân-ı ni'met beklemiyoruz. Peder ve validenin meziyetlerini <100 Sol> efratkârane medh itsek onların batıl fikirlerini ma'zûr görsek vadelere kapılarak hatalarını ört bas itsek tabii hoş görünürüz! Bize diyecekler ki- bunlar söylendi, hala söyleniyor. Hepsi istikbale 'aid ihtimal hepsi söylendi. Fakat işidilmediğı, dinlenmediğı için tekrar söylenecek.

Şu eseri okuyan pederler, valideler arasında oyunun hatalarını gözden geçirirken belki bizi mübalağakârlıkla ithâm edecekler bulunur. Bunlara evvel cevab virelim ki: bizim ta'yyübâtımızdan onlar düçâr-ı heyecan olmasınlar. Bizde biliyoruz vazifelerini: pek güzel ifâ iden yüzlerce numune-i imtisâl-i aile var. Biz onlar için yazmıyoruz. 'arz ideceğimiz levhaların karanlık gelen taraflarını görmek isterlerse, kendilerine değil komşularına baksınlar. O zaman bizim mübâlağalarımız eğer varsa onlara pek hafif görünecek ve bizi hemen 'afv edecekler.

Osman Fahri

İhzâr- bir nüshada 'yuva' diğér nüshada 'yavru' devam iderek ailenin, şahsın ve baluvasta ? memleketin bütün şerait-i sa'adeti 'arz olunacaktır.

Sıhhi Çocuk Jimnastikleri

Bir levha-i samimiyet

Ruhdan inci, inciden iki ruh

Zülf-ü halketden tac şî'ir olsa

Yokdur 'arz-ı ihtişam itmez.

Nazdan bir çiçek, çiçekden şuh

Bir dudak, şivegâh sihir olsa

Bu kadar nazlı ibtsam itmez.

Hanımlar İçün

Zerafet, Tenasüb, Kuvvet

İnsanlarda meknûz ve mevcud inişâfı mübrem üç kuvvetden yahud kabiliyetden en mühimi ve birincisi kabiliyet-i bedeniyedir. Bu sihpâ-yı kavanin gerçe ? birbirine derece-i samimiyet ve rabtaları o derece kesirdir. O kadar sayıkıdır ki birinin metrûk ve mensi kalması derin boşlukla mevcudiyetini derhal ihsâs ider. Bugün daha ziyade tahakkuk itmiş halet-i mer'iyedendir ki kabiliyet-i bedeniye bütün kabiliyetlerin meşime-i tekûnidir. Ebedi ve rhâkâr bir mevcudiyeti tetvic idecek esâsatın kesrisi bedene te'allûk idendir. On dokuzuncu 'asrın simâ-yı terkîyatında yeniden doğan bu şems-i 'itilâ-i nevin ... sazinı dakika-yı bedkîke tezyîd itmektedir. Evvelleri kavlere, sağlamlara hasr ve tahsîs idilen jimnastik çoktan beri en zayıflara, en küçüklere, en 'acizlerede teşmîl idilmiştir. Çünkü:

Hareket, zayıflayan vücudu kamçılar, hakayık-ı 'indiye'nin mevrâ'a-i nimâsı imsâl-i nesbiyedir. Aynı zamanda bedihiyât-ı kat'iyat mertebesine erişmiş vuku'at vardır ki onlar dest-i gâh-ı tecrübede tahassül itmişler. 'amelîyat ile nazariyatın imtizâc-ı samimiyesi neticesinde ta'yin eylemişlerdir. İşte 'alem-i ... vesayi' ve şeğfedârını nurlandıranda hıfz-ı sıhhat labura tevârinin ? mesa'ı mahsûsesidir. Onun asâr ve emsâl-i güzidesidir ki çelenk muvaffakiyatı tetvic idiyor. Madr-ı tebabatin bir tıfl-ı nevzâdı dineyecek kadar yeni olan bu 'hıfz-ı sıhhatı'n şîr-i hovarlığıyla beraber o <101 Sol> derece zafer hemali muvaffakiyetleri o kadar galebe iştiğali fa'aliyatı vardır ki bu pek şayan ağzamdır. Binâen 'aleyh biz onun müdde'iyatına marbut, muvaffakiyatına dembesteyiz.

Saf-ı havada, tenefüs ve devran şiddetlernir, kuvvetlenir ve bizi tamamıyla yaşatır. Hal-i istirahatde ciğerlerimizden ancak altı litre hava geçer uyanırken, koşarken oralara dört defa fazla hava girer.

İşte eğer biz kavamıza göre servet-i ma'nuyemizi refah ve sa'adatımızı ta'yin ve hesab itmeyi bilirsek o hakiki servetin o ciddi refahın lezzet-i hayat-ı kisarından istifade ideriz. Bu da ancak hısn-ı isti'mâl ile olur. Acaba bunda güzecellik? Yapamamazlık var mı ? arâe idilen her yeni şedid ve hilleten bir meşgale çıkarmak zaten ... mevcuttur. Fakat biraz arzu ile ibtidâr her ne olursa olsun – o yeni şey'in bütün müstahkem kal'alarını mücehhez tabiyelerini tarumar ider. Merâmın elinden bir şey kurtulmaz. Oluverir ki bir teşebbüs bir sebat olsun aynı zaman da bunda hayat dahil o halde.

Geniş ve derin nefesler almalı çökük göğüsleri neşv ve nimâlandırmalı. Ciğerlerin bütün gayr-ı tabi'i pedâ olmuş kıvrıntılarını, vazifeden hareketden mahrûm kalmış aksâmını tahrik itmeli karnın cidarlarını takviye eylemeli bu bir neticedir ki hısn-ı **<102 Sağ>** tefekkür idilen hareket ile tamamen te'min olunur. Bu neticenin muhassele-i fevâidi bedeniyesi nedir, neden 'ibâretdir ? pek ma'kûl olan bu suâlin cevabını da tecrübe kadehinde hâl idilmiş olarak buluyoruz.

O zaman vücudun şeklinde, hey'et-i 'umumiyesinde ta'dilat-ı runma oluyor. Göğüs ve sa'at ve mahdebiyet pedâ idiyor. Bir armut şeklinde bulunan karın bir hacim ve şekil tabi'i alıyor kendi kendine demir, balina çubuklarına ihtiyac göstermeden mesned-i vazifesini görüyor.

Kollar, omuzlar, boyun, sırt ve'etli oluyorlar sırt ve bükürler güzel bir şekil iktisab idiyorlar. Vücut mübâlağa ve efratsız intizâm pida eyliyor. Karnın şişkinliği ve iki nihayetlerin inceliği yahud karnın za'afiyeti ile iki nihayetlerin kalınlığı gibi garib ve 'acib eşgâl gib oluyor. Kollarda ve bacaklarda mu'tena bir tenasüb nazr-ı bedi'e ... okşuyor. Bütün ma'yûbât-ı bedeniyeye def' oluyor. Hep onların yerine zerâfet-i bedeniyeye nezaket-i hamiye bir incelik bir tatlılık kâ'im oluyor. İşte hakiki letafetin ve şübuh-ı cismaniye'nin evsâf ve 'alâmeti ancak bunlardır. Eğer hareketin 'uzuviyet üzerine olan te'sirâtı nazr-ı dikkat ve ehemmiyete alınarak ifâ-yı vazife olunursa bütün bu netâyic-i mükemmele kat'ı muhakkaktır.

Burada kaba bir darb-ı mesele lüzum gördüm. ‘laf torbaya girmez’. Garbın ezhâr-ı ‘irfanından ve esmâr-ı kuyuzatından kucak kucak toplamaya muhtac olan bu vatan gençleri bazı husûsu ve neticesi henüz <102 Sol> pevte-i? İstihzâratda bulunan çok çok senelerin nar gayretiyle belki husûle gelebilecek ‘mefkûrelerinde allarını’ şimdiden bir parmak bal kabilinden ortaya sürüyorlar. İngilizlerin felsefesine mukâbil bizde bir ‘Osmanlı jimnastiği’ ibdâ‘ idiyoruz. Acaba düşünüyor muyuz ? fen gibi kuvve-i muhakkem bir mesnede dayanmış olan hangi şey sükut veya tebdil itmiştir. Yoksa amerika’nın fenni ile japonya’nın, fransa’nın fenni arasında fark var mıdır ?

Liying? İlk defa nedâ-yı mevcudiyeti yükseldiği serme-i mesa‘isinin mahsûlesini ortaya koyduğu zaman her yeni şey’e olduğu gibi derhal onada ‘itiraz idenler bulundu. Fakat o mati‘ ve kali‘ sa‘inede devam itdi. Zamanda ona layık olduğu mevku‘ heşmeti nehş eyledi. Sonra İsveçliler biz dediler hiçbir zaman sizin ‘izânıza gayr-ı kâfi yahud fena taksim ve tevzi‘ olunmuş hareketleri tavsiye itmiyoruz. Bize ‘arz-ı teslimiyet idiniz. Netice-i ‘ameliyeyi görünüz.

Çünkü ‘jimnastik’ ‘fenn-i hareket’ üzerine te’sis itmiş bir sanattır. Çünkü san‘ata tabi‘ olmayan hiçbir şey eyi olamaz san‘atın ise birtakım kava‘idi vardır. Jimnastiğinde usul-ü vuku‘adı var. En ‘ilâlları da en ziyade tabi‘i olanlarıdır.

Hiçbir valide yokdur ki gücü yetdiği kadar kızının tezbiyat ve tanzimatı için lazım gelen masrafdan çekinmesin. Ona içi yün ve kılık ile dolu elbiseler mahmel ve metrûk kalmış kendi kendine çökmüş bir vücudu istikamet ve üzerine zahir-i selâbet virmek için demirle mücehhez rubalar giydirebilir. Bu paraları, emkeleri, düşünceleri birazda mahalline <103 Sağ> sarf idecek olsa kendinin ideceği hıdmet-i şefkat kızının iktisab eyleyeceği servet zerafet-i tahakkuk ve tebeyyin eyleyecektir. Ancak o vakitdir ki hep bunlar daha ziyade tercihan mahalline sarf idilmiş olacaktır. Çocuğu kuvvetlendirmeli ona hakiki ... ve vaz‘iyet bu sûretle virilebilir. Zavallı vücut harici vasilelere artık ‘arz-ı iftikâr itmek zebûnluğunda bulunmaz.

Tamamıyla galebeye muvâffâkiyat hasıl olduktan sonra bu sütun-ı meşe‘lerin hilâfının sû-i isti‘maletin kamilen önü alınacaktır. Gerçi bugün pamukdan omuzlara, çelikden bel kemiğine Avrupa’dada taraftar vardır. Yalnız bu hâl bizimkiyle kâbil-i kıyas olamaz. Onların tedkîki bu bahse ‘aid değil. Bizim için söylersek: bu hâl

basiret ve teyakkuz, durandışlık, kavi ve sağlam olmak hülâsa-i hayattan maksad ve istifade anlaşıldığı güne kadar devam idecek ondan sonra ... eyleyecektir.

Mâmafih garbda bu sûreti mani‘ iden protestolar icrâ-yı te’sir itmekden hali kalmıyor. Zirâ hareketi tahdid ve mani‘ iden esvâblar, hatta bunkelede kalmayarak bütün zevk ve zerafeti bedâyi‘ ve refahati ref‘ iderek şive-i tabi‘iye ve husûsiyede tahrib ve ilgâ eyliyor. Böyle bir cendere-i ızdırab içinde bulunan bir kadın bütün rakt-ı nisveyesini dikkat-i tabi‘iyesini gaybetmiştir. Me’lûf bedayi‘ bir nazr, bu noksanı bu hakikatı derhâl ‘itiraf ider.

Sıkı ve dar bir ıskarpinin içine sıkışmış kalmış bir ayak hâl-i tabi‘iyesinden daha küçük ve narin görünebilir, zarif olabilir. Lakin garib ve ‘acayib reftar, ondan müsterih-i meşkûkiyet bu gayrı <103 Sol> tabi‘i ve faidesiz küçüklüğün ictinabı kabul olmayan neticesidir.

Ancak idman yaban kimseler kostüm hatalarını anlayabilirler. Ve refah ve istrihati, hakiki ve tabi‘i letafeti sevmek için tehlikelerden ictinâb idebilirler. İşte bunların ‘adedi arttıkça terziler o vakit bütün fikr-i icadkâriyelerinibir noktaya sarf idecekler, makaslarını vururken bir şey düşüneceklerdir. Tenâsüb-ü endam. Bunu nazr-ı dikkat ve hesaba alacaklar. O tenasübe daha ziyade itbâ‘ itmeye mecbur bulunacaklardır. Kendi keyf ve arzularına göre şeklini tebdil ve tağyir etmek hakkı kendilerinden gasb olunacaktır. Çocukların sırtlarına doldurulan tahtacıklar, değnekler, pantolon askıları onların bayi‘lerini zengin itmekden ceyb-i istifadelerini doldurmakdan başka bir şeye yaramadığı artık çokdan sübut bulmuştur. Riyazat-ı dersat sazi? **Gymnastiqueorthopedique** mucidi ‘nikola

ander’i’den biri bunların isti‘maline sedd çekilmiş ‘adm-ı faideleri tezâhür eylemiştir. Çarkdan biri Fransız, hükması i‘azamı bağırırlar. Fransızlar hilkaten nazik ve zarifdirler. Onların nefesatı ve zerafet-i bedeniyeleri vardır. Onların zevk-i selim sina‘ileri son derece masraflı ‘itibarı bir letafet ve hısn-ı mevzi‘ için kendilerini düçâr-ı ‘azab ve 2ızdırab iderek muhabbe-i tabi‘iyelerini terk ve feda itmeğe hiçbir zaman rıza dade olamazlar. Letafet ve hısn-ı hakikinin cazibe ve şivesine malikiyet ve menâbi‘-i tabi‘iyeden te’mîn istifade ve hûzuz için tevâletin defter-i serâiriyeine ‘terbiye-i bedeniye’yi büyük ve yaldızlı harfler ile kaydetmek kâfidir. Maliyeti tebdîl, meşi-i şahsiyeyi ve hatta sıhhati ma‘nasız ve beyhûde kendi evsâf ve hesâisine hiçbir şey ‘ilâve itmeyen <104 Sağ> fena bir ziynetle mübâdele etmek. İşte bu hiss-i

tezyinin ş^hi ve zerafetin, inceliğın. Daha açık söyleyelim, kendini beğendirmek his ve zevkatın garib ve bi nazır o kadar da acayib ve münasebetsiz bir tarzıdır. Tekâmül-ü hakiki benfesedir. Onu kimse sırtında taşıyamaz. Ve güzel bir kumaş alır gibi çarşıdan, bu nemaşeden, ... , yahud karlmandan satın alamaz. O vefâdar, samimi, munis bir gayret neticesidir. O vakit o peda olur ki bir daha hiçbir kimsenin gasb ve ihlâl eylemeyeceğı mümted ve mütemadi üç kelime ile sa‘adat ve bahtiyari ile ifade olunur ki o da, zerafet, tenasüb, kuvvet.

Doktor İhsan

İnce Fikirler

- bir millet bir şeyi ıslâh için, kendisinin ı şeye hakikaten muhtac bulunduğı his ve ona muvafık olabilmek içinde esbâb-ı lazıme tevasül şartdır.
- kadınların hey‘et-i ictima‘iyede mevki‘i bir milletin terbiyesiyle mütenâsıbdır.
- efkârının doğruluğuna kana‘atı olub onları neşr yüzünden nefslerini tehlikeye koyacak kadar ‘azim sahibi olanlara cesaret-i medenîye sahibi diniyor.
- cahillerin ‘aklı kuvve-yi inbâtiyesini gaib itmiş tarlaya benzer ki orada izhâr rayihadar yerine baldıran otları yetişir.
- her yeni fikir muhitine göre kabûl görür. Tenbil ve kuvve-i muhâkemesi zayıf olanlar en sarıh hakayika bile göz yumacak kadar ta‘assub gösterirler.
- her kavmin zamanına, derece-i ‘irfanına göre ‘adat ve edebi vardır. Bunların birden bire tebdili mümkün değildir. İhtilât-ı ma‘arif terkîyat-ı fenniye onları tedrican kendi kendine değışdirir.

Şiir

Balon

Manzûm-ı hasb-i hâl

Pek küçükdüm hatırlarım: annem bana çarşıdan bir ufacık balon aldı. Kül renginde
bir sepet

Sicimine bağlanmışdı, koşub aldım karşıdan. Annem: oğlum' dedi onu sıkı tutub
dikkat et

Yoksa heman uçuverir de balonsuz kalırsın. Varsın uçuşun anneciğim' yenisini
alırsın!

Hem nereye uçacakmış? Yavrum! Göğ, havaya!

Annem böyle söyleyerek giriyordu safeye

Etkinden çıkıyordum: cici anne dur dedim!

Gök neresi? Ben o yeri bilmeyorum. Görmedim!

-meleklerin yuvaları yok mu? İşte orası!

-melek nedir anneciğim? Nedir melek yuvası?

Onlar şu hani kanaldı kuşlar gibi hayvan mı?

Yoksa bizim gibi etli ve ayaklı insan mı?

Hayvan ise böcek demek, ya bir süslü kelebek

Ovalarda bağçelerde dolaşır onlar demek

-yok acanım! Onlar göze görünmeyen vücutlar!

Yemez, içmez, uyumazlar yanlarında kanad var

Havalar da uçuşurlar bazıları giderler

Akşam vakti yıldızları yakub dönüş iderler!

-aman anne! Bir defacık ben onları görseydim

-görünmezler, Didim! Nurdur vücutları a cancım

- peki yemez, içmez didin oynamaz mı ya onlar ?

Satmazlar mı gökte böyle güzel süslü balonlar?

- hayır yavrum. A, a bari şu balonu alsınlar.

Ben onlara bağışladım. Niçün mahrûm kalsınlar?

İpini salub göğe bakdum balon çıktı, yükseldi.

Annem! Aman uçdu! Diye koşdu ama geç geldi!

Ali Ulvi

<106 Sağ>

Bulgarlar Nasıl Çalışıyorlar

İctima‘i hastalıklarımızı tedavi etmek terbiye ile olacağından müzmin olan bu imrâz-ı ruhaniyeyi iyice teşhis ve tedavi idecek olan ‘alim-i terbiye mütehassısları bu millete pek büyük bir hıdmet etmiş olacaklarından milletin ahvâl-i ruhiye ve ma‘neviyesini kabiliyet-i fikriye ve ictima‘iyesini servet ve usûl-ü ma‘işetini tedkîk iderek tekâmül-ü kava‘id-i tabi‘iyesine tevfişkân memâlik-i osmaniyede kabl tatbik ve serme bahş olacak bir rah-ı sevab ve aksar-ı taruk terk-i takib eylemek husûsunı inzâr-ı ‘ameye vaz‘ eylemelidirler.

Bu kısa muhit ve servetimizle kabl te‘lif olmayan sarf-ı taklildilik mesleği takib olunur ve mazrûfdan ziyade zarfa ehemmiyet virilirse sükut-ı ictima‘iyemizin oca‘ayni değil biz belki de ahfâdımız bile çeker. Gerçi terkîyat için üç sene az bir müddet ise de vaz‘-ı esasa ve ta‘yin-i mesleğe kifâyet idecek derecede olduğuna ve ne yolda çalışılır ise müsemmer olacağına bir misâl-ı ‘arz ideceğim:

Memâlik-i osmaniyede feyz-i meşru‘iyetden istifade iderek ma‘arif husûsunda en ziyade ibrâz-ı faaliyet iden Bulgar vatandaşlarımızın olduğu istatistiklerin gösterdiği erkam ile sabitdir.

Çatalca sancağı dahilinde merkez livaya iki saat mesafede ‘124’ haneli ve ‘822’ nüfuslu çanakça Bulgar karyesinde inkılabı müte‘akib 324 eylülünde bir mekteb ibtidâ-i keşad ve 325 senesinde rüşdiye sınıfları da ilave idilerek mektebe leyli talebeden kabul idilmiş 325-326 sene-i dersiyesinde yüz yigirmi yedi nehari ve yigirmi yedi leyli talebesi olduğu halde <106 Sol> 326-327 sene-i dersiyesinde talebenin 207 ve leyli talebe olanların mikdarıda kırk ikiye baliğ olarak bir sene zarfında yüzde yüz terk itmiştir. Bulgar köylerinde ibtidai tahsilini ikmâl idenlere rüşdiye tahsili göstermek kari etfalinide nimet-i mu‘arefeden mütene‘im kılmak hikmetine mebni mektebe leyli kısmı ilave olunmuş ve ‘umum-u Bulgar köylerine karşı bir hısn-ı te’sir hasl eylemiştir.

Asıl şayan-ı hayret olan cihet-i ibtidai ve rüşdi kısımlarını hâvi altı sınıflı leyli nehari iki yüz yedi talebesi olan bu mektebin ne sûretle ve ne kadar masrafla hısn-ı idare olunması hususidir.

Mekteb, bir müdir, üç mu'allim, bir mu'allime, bir hademe birde aşçı ve sefereciden ibaret olmak üzere yedi kişi ile idâre olunub mektebin leyli ve nehari kısımları bütün masarif ve maaş senviyesi dört yüz elli lirayı tecavüz itmiyor. Müdür ve mu'allimler üsküb pedagoji mektebi ve Edirne Bulgar 'idadisi mezunlarından olub müdirin maaş-ı şehrisi altı ve mu'allimlerin üçer liradır. Mektebin masarif-i senviyesi yeküni olan iki yüz lira eksar haneden elli lira ile mahrukata karye ahalisi tarafından virilür ve iki yüz on lirada talebe ücretinden alınıyor.

İstanbula dokuz saatlik mesafede beher leyli talebeyi beşer lira ile idare ve anların ta'lim ve terbiyelerini te'min ve kuvve-i bedeniyelerini tezyiid etmek büyük bir muvaffakiyattır.

Hayli müddet leyli idadi mekteblerinde bulunduğum için talebenin beşer lira ile idare olunamayacağını düşünerek şakerdânın ahvâl-i sıhhiyelerini ve yemeklerinin cins ve mikdarını tatkike mecbûr oldum ve on iki yaşından on sekiz yaşına kadar olan leyli şakerdânın <107 Sağ> ahvâli sıhhiye ve kuvve-i bedeniyelerini pek mükemmel gördüm. Yemeklerine gelince: yerli buğday unundan köy fırınında pişmiş bol itmek sabahları kışın çay yazın süt ve akşam, sabah birer kab yemek ve haftada bir defa et virildiğini anladım. Yatak ve yemekhanede calib nazr-ı dikkatdir.

Köyün kenarında cesim bir samanlık, döşeme tavan badana yapılmak sûretiyle büyük bir yatakhane haline ifrağ idilmiş ve bir kısımda yemekhane ve mütâla'ahane ittihâz olunmuştur. Şakerdan yemek yidikden sonra aşçılık vazifesini ifâ iden adam masayı sabunlu sıcak suyla temizleyün şakerdan akşam, gece, sabah müzakerelerini bu masanın etrafında ve bir merinin nezâreti altında yapıyorlar.

Mekteb-i ibtida-i ve rüşdi zükûr ve ... mahsûs olduğundan rüşdi sınıflarında Türkçe ve Fransızca lisanlarıyla ziraat ve el işleri derslerine bi'l-hassa ehemmiyet viriliyor. İhtiyari olarak nota ile musikide gösteriliyor. Mu'allimin ve şakerdan tarafından ara sıra tiyatro virildiğini ve 'ulyâ-i etfal köylerden davet olunarak feyz-i meşrûtiyetden müstefid olduklarını müdirleri kemâl-i iftiharla nakl eyledi.

Bulgar köylü vatandaşlarımızın feyz-i meşrûtiyetden istifade iderek çocuklarını senvi beşer lira ile kendilerine nafi‘ olacak bir sûretde ta‘lim ve terbiyelerini tht-ı te‘mine aldıklarını ve hatta tiyatro bile temâşa eylediklerini kendimiz ile mukâyese idelim.

Değil köylü hatta kasaba halisinden hal-i vakti mütevassıt derecede bulunanlar evladlarını okutmak için senvi yigirmi otuz lira vermek gibi büyük fedakarlık ihtiyar iderek merkez vilayete veya payitaht-ı saltanata gönderiyor. <107 Sol> evladlarını leyli bir mektebe koymağa çalışıyorlar. Fakat jeyhât leyli mekteblerde yer olmadığını ve mekteblerin kapalı ahnin kapularını açdırmak mümkün olmadığını görüb me‘yûsen kasabalarına ‘avt idiyorlar.

İşte hakiki bir mukâyese ve herekesce kabûl-ü tedkik bir mesele biz avrupayı taklidden evvel komşularımızın ve Bulgar vatandaşlarımızın maarif husundaki mesleklerini tarz-ı mesâilerini tedkik idelim. Almanyaya giden seyyahın osmaniyeden bir zât yigirmi bin liralık mekteb-i ibtidai binalarını görüb hayran olmuş ve bizde de böyle birkâç mekteb yapılmasını temenni eylemişti. Mekteb müdirlerinden fa‘al bir zâtta şakerdan için parisden mücessim mekteb numunesi getirteceğini kemâl-i iftihârla beyân eyliyordu. Halbuki biz eğer maarifi memlekete nâfi‘ ve millete hayırlı olacak bir sûretde ta‘mim itmek istiyor isek samanlıkları mekteb haline koyub en hücri köylerimize neşr-i ma‘arif eyleyelim. Yokluk içinde varlık gösterelim köylülerimizin efkârını tenvir idelim ve onları vatan-ı mukaddesimize nafi‘-i ‘azv olarak yetiştirelim.

Senevi beşer bin lira olan leyli ‘idâdilerin tahsisatı on beşer bin liraya iblâğ olunarak liselere tahvil edilmesinden acaba ne gibi bir istifade idildi. ‘Tanin’ ve emsâli evrak-ı havadisde ‘ma‘arifde inhitat ve iflas ve kırk dörtte bir mekâtib-i askeriye kabûl’ makaleleriyle inzâr-ı ‘ameye vaz‘ idilen acı hakikatler yigirminci asırda yaşamak ne demek o yığını bilen Osmanlıları hala düşündürmekte ve uykularını kaçırmaktadır.

Çatalca: M. H.

Mekteb El İşleri

2

İbtida’i ‘selvid’de kullanılan desterenin sapı oyma desternin aynıdır, fakat terbyevi el işleri ile oymacılık arasında ki rabta ve münâsebet yalnız bu kadardır. Yoksa maksad ve gaye ‘itibarıyla bunların arasında büyük bir mesafe vardır. Esasen oymacılığın mektebe girmesi bile gayrı ca’izdir. Aralarında ki münasebet destere saplara kalır, hatta destereleler bile başkadır.

‘selvid’destereleleri dört milimetre genişliğinde ve münâvebeten sağa sola metûce yatık dişlidir. Oyma destereleleri ‘kıl destere’ denilen pek incelerden başlayarak nihayet iki milimetre genişliğe kadar olabilir. Bunların dişleri yatık değil, maden ve boynuz gibi şeyleri kesebilecek sûretde düzdür. Ahiren yanke isminde bir müellif ‘Die Hygeene’ ‘Derknaben Handarbeit’ unvanıyla Almanya’da müfid bir eser neşr itdi. Bunda oymanın bütün zararlarını te’dâd idiyor. ‘selvid’le oyma arasında bir mukâyese yapmak için bu kitabın bazı fıkralarını nakli diyoruz:

1- yanke: oymacılıkda mütemadiyen oturmak sûretiyle çalışdığından ve bunun fenalığından bahsediyor. ‘selvid’de ise bu mahzûz yokdur. Talebe daima ayakda bulunur. İşletecek tahta destigâhın üzerinde ya bir yuvaya veya bir mengeneyle sıkışdırılmışdır. Bu mengene yalnız bedâyetde kullanılır. Sonra açucık tahtayı eliyle tutar. Ve iş devam itdikçe ayakda bulunur. Zirâ başka dürlü çalışmak mümkün değildir.

2- oymanın işleyenin gözlerine de zararı vardır. Çünkü ince girinti ve çıkıntıları kıl desteresi ile muntazam kesebilmek için çocuk inzâr-ı dikkatini bir noktadan ayırmamaka ve fikir ve nazarını fazla yormağa mecburdur.

Şöyle sathı bir nazarla bile görülür ki ‘selvid’modelleri bu mahzûrdan me’râdır. Oyma modellerinde ki ince, nazik tezyinat girinti çıkıntılar mekteb el işlerinde bulunmaz. Bunlar sade kalın hutût ve aksamdan müteşekkildir. Göz yorulmadan destere ile oyulabilir.

3- yanke, tozlarıda unutmayor oyma ile iştiğal idenler destereden mütehassıl incecik tozları tenefüs esnasında ciğerlerine idhâl iderler. Bunun cehaz-ı tenefüs üzerine pek büyük mazereti vardır.

‘selvid’ de kıl destere kullanılmaz. Ve modellerde gayet narin aksam bulunmadığından tahtanın üzerine lüzumundan fazla eğilmende icâb itmez. Birde oymacılıkda münhasıran destere ile çalışılır. Gerek ibtidai selvidin el desteresi ve gerek ‘adi selvidin devar desteresi en esaslı alet olmak ile beraber diğer bir takım alet daha kullanılır başlıca ‘alet-i sa’ire şunlardır:

<109 Sağ> bıçkı, çekiç, mengene, meskeb, kıskaç, rende (yassı, yarım medur, medur) büyük destere, devar destere, menkale, perkâr, sath-ı müstevi, gönye, cedvel, metre, işaret ucu, işaret çivisi, ‘adi makas, tel kesmek için makas, burguların enva’i, keser...

Aletleri ‘esas’ ve ‘fer’i’ olmak üzere taksime lüzum görmeyoruz. Zira modeller alete göre tertib idilmemiştir. Belki modele göre alet kullanılır.

Fi’lhâkika selvid’de bir de ‘jimpara kağıdı’ isti‘mal edilir. Buda kıl desteresi gibi ince toz neşreder. Fakat biz bunun yalnız perdahtelerde ve bir iki dakika müddet-i tecavüz itmemek üzere isti‘maline müsa‘ade idiyoruz. Çocukların bunu kendi kendilerine kullanmaları müsa‘ade olunmaz. İsti‘mal ittiğimiz ağaçlar kayın ile ak gürgendir. Fakat bu sertlikde olan diğer ağaçlarda kullanılır. Çam gibi yumuşak tahtalar modellere elverişli değildir. Parçalarının yekdiğerine çivi ile rabtı icâb iden işlerde bu iki nev’iden nisbeten yumuşağı olan kayını kullanırız.

İbtidai selvid’de evvel dört milimetre sehinde tahtalar kullanılır. Fakat çocukların kuvvet ve maharetleri arttıkça bu sahnın tezyidi caizdir. Ve ‘izâmı olmak üzere bir santimetre kalınlıkda tahtalar isti‘mâl olunabilir. Ayakda destigâh önünde işlemenin bütün bu <109 Sol> faidelerine mukâbil mahzûrlarıda yok değildir, yalnız o mahzûrların önünü alacak mu‘allimlerdir. Bedayetde talebetin işlemek için vücuduna vireceği vaz‘iyetlere çok dikkat itmelidir. Husûsiyle tahtayı rendelerken ekseri çocuklar sol ayağını ileriye çıkardıkları vakit vücutlarındaki bir tarafa çarpıtırlar. Bir müddet sonra bu çocukların bel kemikleri bir tarafa çarpılabilir. Marangozluğu meslek-i maişet idinen işçilerin ekserisinde bu çarpıklık meşhurdur. Doğru amacın ‘umumiyyetle sırt ve kolları kuvvetli olduğu halde vücudları biçimsizdir. Binâen ‘aleyh gerek tahtayı rendeler veya biçerken ve gerek çekiç vesair aleti isti‘mal iderken çocukların iyi vaz‘iyet almasına dikkat itmeli. Her iki elleri münâvebeten kullanmaları ihtâr idilmelidir. Selvid dersinden çıkarken nezaket ve

teharete pek ziyade ri'ayatkâr olmaları, üstlerini süpürüp ellerini sabunla yıkamaları ihtâr idilmelidir.

Derslere destere ta'limleriyle başlarız, buda üç nev'idir: bir zaviye kame teşkil idecek tarzda iki kenarı düz olan herhangi tahta bu ta'limlere elverişlidir. Bundan çocuklar destereyi nasıl kullanacaklarını tahtayı kolaylıkla ve muntazam kesmek için hangi taraftan başlamak icâb ideceğini öğrenirler.

Maba'dı var nevâ rude

Sıhhi çocuk oyunları

Resimlerine bakmak üzere babalarının virdiği gazeteyi azâde kazaen yırtınca kardeşi telaşla:

-ne yapar bey babam, ne der ?

-bilmem

Saf gözlerde geriye endişe

- kırılan bir gönül değil dirsek.

'afv ider belki

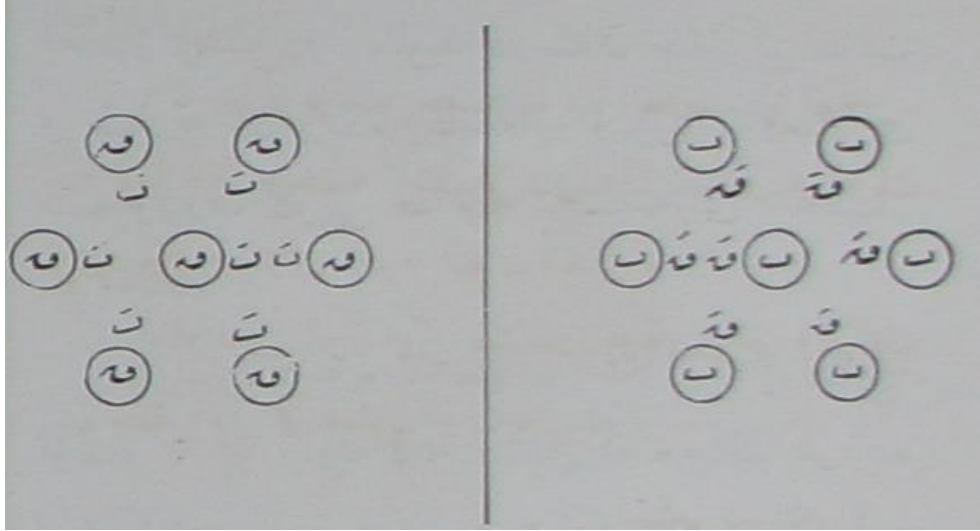
Son karar işte!

Mekteb Oyunları

Harb Oyunu

Çocukların esnâ-yı tenefüsde koşub oynamalarına müsa'id bir bağçesi veya bir jimnastikhânesi bulunan mektebler de tatbik edilir, pek nafi' ve eğlenceli bir oyundur.

Bu oyunda futbol topu isti'mâl edilir. Oyun mahallini yigirmi sekiz çocuğun iştirakine nazran tertib ve ta'rif ideceğiz oyuncuların 'adedi daha az olabilir.

Kırk adım tûl ve otuz adım ‘ırdında düz bir mahal. Uzun zel’elerin vatsı olan yigirmi adama karşılıklı birer flama veya sadece kazık çakmalı. Ve ikisinin arasını tebeşirle veya sa’ir toprak üzerinde iz bırakan bir şeyle işaret idub çizmeli buna hatt-ı hudûd-ı tesmiye idilir.

Bu hatt-ı hudûdun vastından ‘itibaren ve ‘umuden her iki cihete on iki adım mesafe ile ve bir adım nıf-ı katırla birer daire resm itmeli. Bunlarada kalbegâh-ı tesmiye idilir. Vasitalarda bulunan kalbegâhın etrafında altışar adım mesafe ile <110 Sağ> her iki cihetde yine birer adım nısf katırla altışar daire daha resm itmeli bunlara muhafaza kal’aları bu dairelerinde mehma-i imkan merkezlerden aynı mesafede bir daire üzerinde bulunmasına dikkat itmeli hat-ı hudûdun her iki cihetinde bu tertibat çizildikten sonra çocuklara izâhat-ı atiyeyi vormeli.

Efendiler on dört kişi boy sırası tertibiyle karşıma diziliniz. On dört kişide onların gerisine iki adım vechle durunuz. Birinci sıra beyazlar (ikinci sıra kollarına mendil bağlamak veya feslerini başında muhafa eylemek gibi herhalde bir ‘alâmet-i farika ile diğerlerinden ayrılmalı kırmızılar ‘itibar idilerek yekdiğerine ma‘ariz birer müfreze ‘itibar idiliyor. Hatta hududun sağ tarafı beyazların sol ciheti de kırmızılardır. Her iki müfreze kumandanları kalbegâhlarda yani merkez dairelerinin içinde bulunur. Başdan en uzun boylulardan ikisi mahallerine gönderilir.

Etrafda bulunan kal’alara altışar muhafız taksim idilir.

Mütebâki on dört efendinin yedisi beyazların yedisi kırmızılardan mübârezeleridir.

‘mevki’leri: beyazların mübârezeleri kırmızılarının mübârezeleri ise beyazların kal‘alarıyla kalbegâhının civarında durulur.

Oyun neden ‘ibâretdir ?

Beyazların mübârezelerinin elinde bir futbol topu var. Onu kendi kal‘a muhafızlarına ve kal‘a muhafızları ma‘rifetiyle kalbgâha isâl itmek istiyorlar. Buna muvâfık olurlar ise oyunu kazanacaklar halbuki kendileri kırmızılarının arazisinde bulunuyorlar ve hatta hudûdun ilerisine geçmeleri memnu’dur. Binâen aleyh topu kal‘a muhafızlarından birine lakal altı yedi adım mesafeden atmağa mecburdurlar. Kal‘a muhafızı kal‘anın haricine çıkamaz. Bulunduğu noktadan topu tutmağa mecburdur. Etrafında ise kırmızılarının mübarezeleri var kal‘a içine girmemek şartıyla topu koşub tutmağa selahiyetdardırlar. Bihnâen aleyh top muhafıza gelirken kırmızı mübâriz sıçrayub tutunca bi’t-tabi‘ karşı cihete yani kendi muhafızına ‘iade idecek onlarında etrafında beyaz mübarizler bulunduğundan bu sûretle top bir beyazların bir kırmızılarının ellerine düşerek gâh beyazların gâh kırmızılarının arazisinde geçecek nihâyet beyaz veya kırmızılarının efradı kendi kal‘a muhafızlarına topu atmağa muvâfık olur. Onlarda kalbegâhda bulunan kumandana atabilirler ise oyun kazanılır. Oyunun kazanılmasına sebep olan kal‘a muhâfızı, kumandan muhafaza topu atandan muhafız olur.

Ri‘ayet idilecek ka’ideler:

1- kumandan bir ayağı içeride kalmak şartıyla kalbegâh hududundan yalnız bir hatve dışarı atabilir.

2- kal‘a muhafızları da keza

3- mubarizler kal‘a muhafızlarına ve kumandana el ile dokunamazlar ve dairelerin içine giremezler.

4- kumandan ve muhafızlar top yere düşdükdüden sonra alırlarsa makbûl değildir.

5- mübârizler hatt-ı hudûdun diğer cihetine geçemezler.

6- oyunda haksızlık veya nizâmsızlık olursa mu‘allim veya posta başılar düdük çalar ve onun virdiği karar ‘umum kabûl idilir.

Bu oyunu on iki yaşından yukarı kız erkek çocuklar yaz ve kış oynayabilirler.

Selim Sırrı

Benim Usûlüm

-maba'd-

Cildin vezâif-i fizyolojiyesi sıhhat ve iâme-i hayat için elzemdir. Mide, karaciğer ve biraz daha ileriye giderek dimağ bile vücudu ihâta iden beşere kadar haiz ehemmiyet değildir. Bir hafta hatta daha ziyade müddet aç oturmak mümkündür fakat, cildin müsâmatı kemalen tıklandıktan sonra iki saat bile yaşanamaz. Papa onuncu leo'nun cülusu münasebetiyle icrâ idilen ayin-i ruhanide bir çocuğu tepeden tırnağa kadar altın varakla bir takl-i mezheb haline getirirler fakat bir iki saat sonra zavallı yavrucağı ihtilâcat içinde terk-i hayat ider. 'benim usûlümde'de gaye 'itibariyle üç mühim maksad vardır:

Cildin hısn-ı sûretle ifâ ve vazife eylemesi faaliyet-i ru'ye fi'il-i hezim.

Cildin teharetime ne kadar büyük bir ehemmiyet virdiğim ayedeki izâhetden anlaşılacaktır. Tertib ittiğim programa evvel meşgaleti tedrican tezâyid iden sekiz hareket vazğ itdim ki bunlar vücudı hafifçe terletiyor. Müte'akıben banyoya sıra gelir, nihayet usûl-ü mahsûsesi vechle vücudı havlu ile kuruladıktan sonra on muhtelif hareketle ... icrâ idiliyor. ... sadece el ayasıyla yapılır. Bedâyeten telmis-i sûretle başlar ve vücudun kabiliyet-i tahammülüyesi arttıkça ... şeklini alır. <112 Sol> bu masajlar sayesinde 'azalet-i sağıre-i tahtü'l-cildiye 'asab ve cereyan virdi kesb-i kuvvet ider. Cild şeffaf ve mecâl, kadife gibi yumuşak ve renkli olur, vücudun nevâhi muhtelifesinde sivilcelerden eser kalmaz.

Avrupa'da bu son zamanlarda yunan kadimi takliden çıplak idmân itmek usûlü pek moda oldu. Buna dayanacak oldukça sağlam bir bünye lazımdır.

Halbuki ... pek çok müte'ssir olanlar bile 'benim usûlüm' ile aynı şerait tahtında pek güzel idman idebiliyorlar. Ben bi'l-fes tecrübe itdim. En rüzgarlı havada araba ile gezmeye gittiğim zaman çok defa titrediğim halde pencerelerim açık olarak 'benim usûlümde' soyunub idman idince derhal ısınıyor ve rahatlatıyorum. Tecrübe idince sözlerimin ne kadar doğru olduğu anlaşılır.

İlk başlayanlar vücudlarına hafif bir telmis icrâ itdikleri zaman bile hararet-i bedeniyelerinin yükseldiğini ve o tatlı sıcaklığın birkaç dakika devam itdiğini görürler. Vücudun en ziyade üşümeğe müste'id olan aksamını daha çok müddet-i ... itmek ve bu sûretle beşerenin muhâfaza-i hararet itmesini te'min eylemek şera'it-i esasiyedendir.

Maba'dı var.

Profesör Müller

Mataba'a-i Ebu'z-Ziya* Müdür-i Mes'ul: Selim Sırrı

1.8. Terbiye ve Oyun, Sayı: 8.

Salı 15 Teşrin-i Sâni 1327

Numru 8

birinci sene

Sahib-i imtiyâz ve müdiri

Abone şartları:

Selim Sırrı

İstanbul ve vilâyet için

İdare-i Hâne : İstanbulda

(posta icrâtıyla beraber)

Bâb-ı âli caddesinde

senelik / altı aylık

Orhan Bey hanında numru 10

30 / 15 guruş.

İdarehane , Salı, Çarşamba ve perşembe
açıktır.

Eyâlet-i mümtaze ve memâlik-i ecnebiye

(posta icrâtıyla beraber)

Seneliği 8 frankdır

Talebeye idâreden alınmak şartıyla

Seneliği 20 guruşdur.

İstanbul

TERBİYE VE OYUN

Her husûs için idâre me'muru Avni Bey nâmına mürâca'at olunmalıdır. Abone bedeli nakden gönderilmelidir, pul kabul edilmez.

Gençlerin terbiye-i fikriye ve bedeniyesine hadm on beş günde bir neşr olunur mecmû'ad

Yuva

Fikr-i Aile

Nedir, fikr-i aile ? Bu suâle cevab-ı kat'î virmeden evvel bir ihrâc mu'amelesi yapmak maksadı tenziye itmek lazım. Şimdiye kadar fikr-i aile üzerine, hiçde bir birine benzemeyen ... hazâlar dermiyan idilmişse bunların heman kısm-ı 'azâmı şayan-ı dikkat bile değildir.

Yuvayı hevar ve zevil görenler oa düşman olanlar fikr-i 'aileyi mahdûd, hûd beyn ve meskin bir emel bulur ondan mümkün mertebe muhafaza-i nefsi tavsiye iderler. Bazıları 'aile' denir denmez hatıralarında gıcıklanmalar his ider. Yumruklarını sıkar. Birde hesab-ı meraklıları vardır. Elllerinde istatistikler fikr-i 'aileyi ta'rif için ... bölmeğe çalışırlar. Onlara göre 'aile fikri 'ulviyetden nasıbsız bir vasıta-i ma'îşettir. Bütün bunları dinlersek nihayet meşûş insafsız, tehlikeli hükümler karşısında bulunuruz. Haydi onlara cevap vermeye tenezzül itmeyelim; ya o zaman belki hakikati red ile hayaletle ma'ruz kalırsak. Öyle ise şu mütâla'at önünde biraz duralım, hepsini münakaşa idelim. Çalılar arasından <114 Sağ> yol buldukdan sonra nuranı afaklara doğru koşub gidelim.

Maalesef bazı 'ailelere hakikaten mahdûd ve hûd beyin bir fikrin mevcudiyeti inkâr olunamaz. Bir iki çizgi ile onların hali ne vakit tasvir idilse, mutlaka hepimiz zihninde, tecrübe ve hatıra 'ianesiyle birçok misâl törpülenir. Onlar kendi fikirlerini kabûl itmeyenlere 'ahmak' kendi arzularını duymayanlara 'hissiz' dirler. Haricden asla iyilik beklemedikleri için bütün te'sirata karşı gönülleri kapalıdır: hatta ... bile kendi dairelerini geçince bütün revâbıt-ı kalbiye: keferân-ı ni'metdâr, küstah birer teşebbüsdür.

Arkadaş istiyorsanız, içimizden intihâb idersiniz, işte teklifleri: şübhe yok ki bunların muhakkır fikirleri mağrûr tavırları ... aileyi ifsâd ider. Yüzlerine dikkatle bakınız. 'bizden başka kimse yok'. Beyân-ı camidini heman okursunuz. Sanki bütün 'alem onların eseri. Bu mümtaziyed önünde baş eğmeyenler: abdal yahud terbiyesiz!

'itibarı, nüfuzı, serveti merâtib-i resmîyeyi matrabarlıkla münhasıran elde itmek için sendika tarzında teşkil iden 'aileleride unutmayalım. Nerede bulunurlarsa bulunsunlar, şehirde, köyde her şey onlara 'aiddir. Orası onların husûsi müstemlekesidir. Tahakkümleri altında hıdmet idenlere 'eyi adamlar' sıfatını ihsân

idebilirler. Bunlara benzemek için pek öyle necâbet falan istemez. ... arasına sokulmak cem‘iyeti tuzak kurarak avlamak, ne gelirse ganimet yollu derciyeb <114 Sol> itmek eyvah ki bunlar, hal-i hazırda kendi kendilerine bir ekseriyet teşkil idiyorlar.

‘acaba fikr-i hakiki ‘aile bu mu ? bu şayân-ı nefret hecrelerden, bu tehdidkâr intikama amâde insanlardan o fikr-i istihrâc kabûl mü ? hemde doğru bir hareket olur mu ?

Şimdi ‘aile ismini duyar duymaz bir işmi’zâz mü’ellele sarsılanlara kalblerinin bütün inkisârıyla – oh, bana ondan bahsetmeğiniz. Bana her fenalığı iden o bizim gadar düşmanımız, ebuyetimiz, akrabamız. Biz yalnızlığı hatta vahşet alemini aile hayatına tercih ideriz diye haykıranlara geçelim:

Heyhât! Bazen bu kalbi feryadları herkes için ‘aziz ve kıymetdâr olan şeyleri unutan nankörlerin, tabi‘iyetsizlerin ağzından değil muhabbetden, samimiyetden cidâ düşmüş beşeriyetin zulmüne uğramış zavallılardan işidirsiniz. Evet, insanlarda hayvaniyet var fakat bu his, aile içinde o kadar korkunç te’sirler gösterir ki o canlanırsa ve alçak şeytanı fesk ve fücür başlarsa artık hayat boğulur, parçalanır.

Pek delhirâş-ı fecâyi‘ aileyi görünce hikmet-i kadimenin: faziletin fesâd-ı şena‘ate munkalib olur. Hakikatini ne kadar eyi anlarız. Husûd, münfe‘idperset ailelerden istikrâh idilir. Oralarda sarf olunan şetvmek değil aile efradı arasında yabancılar beyninde bile te‘atisine imkân-ı tasavvur olunamaz. Artık evlad babasını, baba evladını koğar. Biraderler hemşerilere ayrılırlar. Zevc ve zevce tutmadıkları gibi his ederler. <115 Sağ> hiçbir ihtirâs hiçbir kuvve-i katle insanın biçare kalbini samimiyet-i aile arasında tahdis iden kinler kadar büyük şefkat bile yokdur. Fikr-i aile ? tabi‘i yine bu değil.

Birde hesabcılara tesadüf ideriz: bunlar daima fırsat ihtimalini düşünerek bedbin? Davranırlar. Her muhiti ince ince tedkîkden sonra ithâmkâr ceyb defterlerine mahrem kayıtlar düşerler. Her ne hal ise halkı kısım kısım ayırırsak mesela; yüz ailede pek çok fena evler, babalarıyla ananeleriyle boğuşan çocuklar, düşman biraderler, veraset meselesi yüzünden dargın hısm, akraba, kıskanç erkekler, hırçın kadınlar, daima müfteri şeytanat, ne kadar cüz’i olursa olsun cerr-i münfe‘it iden bin dürlü çile, bunların arasına sıkışmış, bir ikide kendi halinde mümkün mertebe hoş

geçinenler. Haslı heye't-i mecmû'a 'itibarıyla fikr-i 'aileden ictinâb-ı hakkı teslim olunur.

Gerek istatistiklere, gerek müşâhedât-ı zâtiyeye 'atfen 'itiraf iderim ki ailelerden kısm-ı 'izamı bir cihetden şayân-ı tenkîddir, lakin burada istatistik mevzu'-ı bahis olamaz, maksad için o, ne doğru nede istifadelidir.

Size; resim nedir ? şiir nedir ? diye soranlara ne cevap virirsiniz. Bir yığın fırçalarken kalemlerin asâr-ı bedâyi'esi olan tabloları, manzûmeleri birer birer saydıktan sonra bir hadd-i mütevassıt bularak, -işte resim, işte şiir mi dersiniz ? o zaman şiir meçhûl imzaların beş, on bin <115 Sol> 'adi eserinden 'ibâret kalır; şiirin ruhu ne ömrün ne şikesperin 'Göte'nin' ne de (kroney) indir. Refa'il-i teytiyin lonoardo vinci ressamlığın ruhunu temsil idemezler.

İstatistik, esasen mükemmel ve müfid bir fen olabilirsede her şeye kifâyeti farz idilemez şu mesâili tatbîk iderseniz hiçbir sıhhat-ı ma'na bulamazsınız. San'atın ne olduğunu bilmek için Esatzenin asayına müraca'at idilebilir. Halbuki bi'z-zât onları isticvâb idersek san'at biz ve eserlerimiz değil, ancak tehayyül itdiğimiz hırka-i tahsisdir. Meydana getirdiğimiz şeyler tasavvuratımızın madûnendedir. Belki hepsi erişilmez bir gaye-i hayalin sünun en latif levhalar tersim olunamamış. 'dirler. Bu mütâla'ayı fikr-i 'aileye tatbîk idelim: ekseriyet ailenin tarz-ı hayatını gözden geçirmekle bir netice istihsâl idemeyiz. Onu bugünkü hay huy mübâreze arasında zokaklarda serseri dolaşanların kalbinde ararsak belki büsbütün gaib ideriz. İsterse binlerce, yüzbinlerce aile hodbin?, mütekebbir, muhteris, gavgacı, melûs olsun ben yine bunlara karşı hirkâr, yek vücud, 'alîcenâb vefâdar bir tek aile bulur. İşte her ailenin iktisâb itmesi lazım gelen şekil-i hayat' diyebilirim. Teşvûsat-ı ictima'îye arasında bu mükemmeliyete tesadûf olunmasa bile, fırsat düştükçe yine bir fikr-i 'ulvi bir fikr-i saf ve şefik, ruh-ı ailenin nişâne-i tecellisi canlanır. Vicdani hislerin pek kıymetli pek nadir ... nurâniyesinden bir hakikat, bir hakikat-ı fikriye pir tevfişan olur ki bu da; fikr-i ailedir. <116 Sağ> artık bu fikri parçalanmış mevcudiyetlerimizden kurtaralım. Ona bir vücud-ı mücerred virelim: 'kan rabtası' demek bir şekl-i ma'niyenden evvel bir esas-ı mezâlîm tabi'i var. O bize daha hissiyatımıza, zekamıza hitab itmeden pek çok zaman evvel rahman-ı mü'ssir hatta hayata gözlerimizi açar açmaz- fikir 'itibarıyla yine biraz meçhûl lakin en güç çürüyüb toprak olan kemiklerimiz kadar derin bir öz. Hele aile hissiyatı fikr-i

varadeden daha kuvvetli, daha metin hudûd-ı kelâmdan daha mütevessî ihtimal ki mevcûdatın esrar-ı alud ve mukaddes telkîgâh-ı ebediyesi olan irâde-i ezeliye ile tahdid olunabilir.

Şekl-i aile, akvâm-ı ibtidâiyede akvâm ve heşiyede, akvâm-ı medeniyede, yenilerde, eskilerde daima dahilinde tekmîl itdiği teşkilât-ı tarihiyeye göre değişiyor. Fakat bütün eşgâlde sabit kalan şey kan rabtasıdır. Babalar, oğullar, biraderler arasında ki münâsebat bazen pidâ-yı zediyet idebilir, tezâd-ı seciyeden sarf-ı nazar idilince hayatda ruhu tegayyür itmeyen bir feryad, bir kan sesi, rabta-i tabi'iyenin kuvvetini isbât için mübdâ-yı n âma'lûm ra'îşelerle bizi sarsan 'adetler, kanûlar, zamanlar sınıf-ı ictima'îye nasıl olursa olsun baba; babadar, evlad; evladdar, anane; ananedir.

Hissiyat-ı ailenin 'azimet ve kudretini tabi'atın büyük kuvvetlerine teşbih idebiliriz. Gâh ... gâh ..., lakin kat'i, nâ kabul red ve ibtâl ah! Yeryüzünde saadetler, şefkatler, heyecanlar, ızdırablar, ümitsizlikler içinde insaniyetin: babam, evladım, kardeşim. ... kıymetini takdir idecek bir mizân, samimiyet bulabilir miyiz ?

Fikr-i aileden, hissiyat-ı aileden isti'dâd- aileden <116 Sol> bahsetmekle 'amk-ı hayata, Maskat-ı re's-i hayata erişildiği gibi, 'aynı zamandada en yeni en son nazariyat-ı ictima'îyeye yetişilmiş oluyor. Bunu felsefe-i aile ile meşgul olanlar daha iyi idrâk iderler.

Fikr-i aile şahsiyetin ne te'sirini nede kıymetini ihlâl itmez. Yalnız şahsa kendisinin bir heye't-i a'zasından olduğunu ney byalınız, nede muhitinden tamamıyla yalnız yaşaması mümkün olamayacağını isbat ider. Fikr-i aile ile biz başkalarının da biraz bizden olduklarını anlarız: insan insana istinâd ider. Daima birbirine karşı temâyize çalışan münfe'itlerini tefrîk için uğraşan, aralarına hudûtlar kazan ... açan bu iki büyük muhâsim bu iki büyük rakib ateşin yani: 'sen' ve 'ben' 'akıbet bir gün aldandıklarını görürler. Hodbin birgün baba olunca iğileşir hayatının bir diğerinde cereyan ideceğini düşünür. İşte cenâb-ı hâk bu dersi evvela şahsa kendini yegâne görene, sonra cem'iyetden müstefid olması için 'aileye virmiştir.

Biz eğer kan rabtasıyla yekdiğerimize bağlanmazsak tabi'atımızda ki vahşet zabt olunamaz. Bu rabtanın 'inayetiyle teskin-i şiddet-i ümidi ... idebiliyoruz. Saniyen- fikr-i 'aile, 'alemde hakim-i mutlâk görünen 'benlik' davasıyla ittihâd

idemediği için kalbimizde an bân rakîk ve teziye hisler doğuyor. ‘azab yerine lütfediyoruz. ... yerine himâye idiyoruz. İntikam yerine ‘afv idiyoruz. Bir taraftan kuvvetin hakkı teslim olunurken ‘aynı kuvvet o bir tarafta küçükleri ‘acizleri okşuyor.

Haslı fikr-i ‘aile ile fikr-i ‘alem daimi mücadele içinde her ocak başı bu mübâreze-i ebediyenin muhâkeme-i <117 Sağ> müntehibesi Kanûn-ı cidâl ile kanûn-ı te‘avin beynindeki bu mübâreze kadar cazib ve şevk-i engiz? Hiçbir şey tasavvur olunamaz. Daima unuttuğumuz ve daima tekrar iden bir yığın drüs-ı hadisat arasında yalnız dikkatimize çarpan bir nokta varsa vede insaniyetin hayvaniyetden yavaş yavaş tecerrüd iderek ahvate doğru derece derece yükselmiştir.

Beşeriyet-i müstekâbilenin, cem‘iyât-ı hazere-i sefileden uzaklaşan ‘adalet-i fikriyenin en kavi vasıta-i ümidi de fikr-i ‘ailedir. O adaletten ümid var olmak için şimdiden sedmelere mukâvemet itmeli mâni‘eye göğüs germeli ‘asırları devirmeliyiz. Artık her doğan yavrunun saf alnına, ananın busesiyle bu mukaddes nişân-ı istikbal konsun. Beni tehattir et, benim seni sevdiğim gibi sende başkalarını sev. Her perde fikr-i aile-i âtiye doğru genişleyen bir rüşte-i samimiyet şeklinde mütezâhir. Maziden bize gelen hatırat ve ‘in‘inât ahlâk ve efkâr. Ta ilerilere menfa‘atleriyle ‘alakadar olduğumuz bizden sonrakilere dökülür. Şübhe yok ki istikbali tehyi‘e iden, istikbali başlayan biziz. Hepimizin nasıl maziye doğru mütezayid elefrad bir silsilesi varsa bizden âtiye doğrudan o silsile uzanub gidecek. Bize vücut viren ecdadımız yerine biraz sonra biz başka vücutların ecdadı velegeğiz artık âtiye bîgâne kalınabilir mi ?

Birkaç a‘mâ nazariyenin karanlık iddi‘asıyla fikr-i ‘aile tezellüzle uğrayamaz. Aile bir cem‘iyyetin, bir milletin hacere-i ibtidâyesidir. Ve daima bakîdir. Cihân-ı hâzırın mehâlikinden bizi kurtaracak bize ümidler virecek ancak bu metin hakikatdır. En mühim mesâil-i ictima‘iye ocak başında müzâkere olunur. Orada karar verilir, orada hal olunur. Başka hiçbir yerde hal olunamaz. Eğer kendi içimizde fedakarlık hissi uyanmazsa biribirimizi kendi aramızda dinlemeğe alışmazsak nasıl olurda memlekete hayat gavgasında sebât-ı fikrini tervic itdiririz. Hayat ailenin sükutı mevcudiyet-i ictima‘iyyenin mübde-i sükutıdır. Aileyi terk etmek namusı, hayat-ı istikbâlî terk itmektir. Revâbıt-ı ‘ailede biraz za‘if, revâbıt-ı milliyenin inkisâr-ı âtiyesine sebebiyet virir. Eğer benim biraderlerim bana yabancı iseler artık kime

‘kardeşim’ diyebilirim. ‘ihvât’dan hangi ma‘nayı sayıklarım emin olunuz ki sefâlet-i ‘umumiyyeden pek çoğu vezâif-i ‘ailede ki ihmallerimizden münbe‘is.

Haydi artık başımızı ‘aileye, ‘ailenin hayatına, ‘ailenin faziletlerine, ‘ailenin şetâretlerine, ‘ailenin ... ve şefik ‘itikâdlarına inelim.

Sıhhi Çocuk Jimnastikleri

Harekat-ı Batniyeden

Henüz daha yürümeye başlamamış olan çocuklarda vezâif-i me‘aiyyeyi teshil için yabdırılması muvâfık olan harekât-ı münfe‘ile-i batniyedir ki her sah baş eli on defa tekrar idilirse bir te’sir-i sıhhat bahşası görülebilir. Üç yaşına kadar olan çocuklar için bir el ile ayakları tutulub diğer elde beline vazğ idilir. Daha büyükleri elini hafifçe karnının üzerine koymakla iktifâ idilir. (s. 118)

Şiir

Yaşamak İçin

Ana ile Oğul Arasında

Hayır, bu velvele-i ‘asra, ey melek yavrum

Sedâ-i şevkini haykıрма haydi, sende çekil

O genç ruhunu teşvik iden hayalini sil

Zavallı anneni terk itme münfe‘il, mağmum

Şefik, anneciğim pek küçük çocukken ben

Didin ki: ... hayatında ağlayan günler

Senin büyük emelinden neler neler bekler

Fikirle kalb iki ... .. dir

Zeka gönüllere avize-i tesellidir

Nedâ-i kalbini dinle, sa‘adet istersen

Kanadlarında yatan ümidi çırpınarak

Uçan ve yükselen azâde-i cefâ bir kuş
Meseretiyle, vefasıyla nefâsıyla uçuş
Bu sözlerin bana bir rehber-i sebât olacak
Kulaklarında bugün çınlayan nasihatler
Fikir değil, sana oğlum ümidler söyler
Emel, uzakda pırıldar ... nazra fûruz
Fakat yakınlaşacak olsan ah pek dilsuz
Güneşde parçalanan kartalın hayali gibi
'ziya' 'ziya' diye bağıırır sonunda zulmetini
Arar bulur tekrar işte sen de belki yine
Koşub dikenler içinden çiçekli ellerime
Bırakma, Anne ! diye haykırır ve beklersin
Soluk dudaklarına buse anneden gelsin
Zafer: Hayal ise, olsun ben 'itikâd iderim
Onun nevâziş hüsniyle aldanır giderim
Zafer, Zafer dediğin en sonunda muhnisden
Mezar taşlarına düşmüş ağlayan bir yâd
Deniz ve dalgalar üstünde çarpınan feryad
Zamanların o karanlıklarında bir ...
Demu' ruh ile memlû hüznü ve neş'e
Ne bekliyor bilemem kin-i ademiyetden
(S. 119) tahzir itki sema: ateşin kanadlarada
Vurur. Deler, düşürür intiyâk dehşetini

Bu uçmak isteyen arzularında sanki, denir

Gel ey güzel ... bırak şu hülyayı

Uzakda kal bu hayat andırırsa rüyayı

Daha şefik olacak saf ve mu'tenâ olacak

Elinde telleri dağınık rebaba aldanarak

Ne bahtiyar olalım şi'ir ve na'me sırnasır?

Figân ruhuma yalnız bu kimsesiz yerde

Bir 'aks-i naz muhabbet bulubda aldanmak

Kifayet itmeyecektir hayır pamuk annene

Hayır, hayır bana lazım derin derin afâk

Fenâlığı bu küçük yumruğumla karşılamak

Fenâlık: 'işte benimdir zafer bugünde' diyor.

Fenâlık önde tabi'iyet-i sükut idüb gidiyor

Hayır: vazife, koparmak bu kanlı zinciri

Gelen nesilleri hür, bahtiyar eylemeli

Hayatı kurtaracaktır mübârazat ancak

Esaretin yerine bir 'adaletin tağyan

Eden şifaları ta'yin olunca en 'aciz

Sedâ-yı hakkını yükseltecek şerir o zaman

Bu gün ... evet biz bu devri görmeliyiz

Kılıç elimde fakat bir dünyayı mehv idecek

Gözümde ışık teselli sabahı bekleyerek

Berât-ı rahmete ma'tûf olan dudaklarda

Bir inkişâf-ı rehakâr sevimli bir günçe

Bu günçe işte benim gönlümün hazırladığı

Hak ve hakikate hiç yorulmamalı

Zeka halas idecekdir esiri, mağduru

Cihânı setr idecekdir faziletin nuru

Benim hayalimi artık bu fikir ider tahziz

Bu ızdırabı duyar en fûruhlu şa‘irimiz

Bilir misin bu alemde hayır ve ni‘metide

Boğar hayatı kefrân ni‘metiyle beşer

Senin şifa diye metk? Uzatdığın emele

Hüsud kanlı bir el tırmanır ve sonra ezer

Siyah toprağı altunla süsleyen eller

Bütün o zahmete karşı tazlim eylerler

<119 Sol> Fakat yarın bu tazlim söner güneş parlar

Güneş önünde fezalar, siyah yıldızlar

Birer birer görünür işte en büyük ümid

Cenâb-ı hâk idecek mi ‘adaleti nümid ?

Bizim, bizim olacak olacak sesin emin evvel, istikbal

Setareler arasından geçen zalim leyal

Tahvil eyleyerek katre katre incilere

Tezvil eyleyecek sonra en derin gâre

Semaların ni‘metiyle beslenen ruhum

Tehyic eyliyor artık ne dalgadan korkar

Önünde fırtınalar, arkasında fırtınalar
Kırar mı 'azmimi bilmem ölüm, o darbe-i şom
Gelûbde göğsümü aç, gör hakikat uğrunda
Şerâreler düğün asûde bir huyûla var
Ki 'akibet olacak olacak 'acize tesellikâr
Cevab zar olacak en elim efgâne
Onun yanında şikâyab olursa bir mecrûh
Bu işte anane, muzaffer olan sa'adet-i ruh
Bırak, bırak gideyim ben hayata çarpışayım
Seninle sonra gelub bir daha kucaklaşayım
Avutmuyor madem ki seni bir sözüm, yavrum
Hizâne 'aid olan tecrübemle burada
Senin vürûduna, ... minnettar olurum
Benim geçirdiğim alemi, sen de çek anla
Saçımda her senenin renk derdi var, rüya
Geçen zamanlar önünden ümid uçar, hifâ ?
Çiçekli zanediyorsan uzak giden yolu sen
Yarın dönüp geleceksin, büyük dikenlerden
Cerihtar olan eller, bıraktığın kucağı
Arar, arar bulamaz belki ah evladım
Fakat unutma sakın derde aneneden gayrı
Kimin dudakları söyler, kimin gözü ağlar
Acıklı yaralara ananeler deva bağlar

Hayat: o günde atıl yoksa hiç atılmaz adım

Tehattir et beni yalnız sebât için güzelim

Senin çocukluğunu her du‘ada yâd iderim

Osman Fahri

Hanımlar İçün

Viyana Hatıratından

Bizde ve Viyana’da Kadınlar

Burada beş kadar anas mektebi gezdim. Birçok mü’esseselerde erkekler ile kadınlar birlikde tahsîl idiyor, darü’l-fünûnda her nev‘-i tahsîl-i ‘âli için kızlar dolu, mesela ressam olmak içüm bir model üzerinde erkeklerle kadın yan yana çalışabilmekle beraber bi’l-hassa sırf ve yalnız kadınlara ve kızlara mahûs müte‘addid mektebler ve mü’esseselerde vardır. Bizde birinci tarz tabi‘i olamaz fakat ikincidende bir şeylerimiz yok. Bir milletin mürebbiyesi ve sâ‘ik terkîsi kadınlardır. Artık bu ‘itiraz götürmez bir hakikat bir çocuk kadın kucağında terbiye olduğu gibi bir erkekde kadınların sevki ile çalışır ve gözünü terkîye diker.

Bir milletin neden dolayı değerli adamları olduğunu bir devletin esbâb-ı ‘azâmetini bir vatanın esbâb-ı me‘muriyet ve medeniyetini izâh itmek için mekteblerine milli ve sinâ‘i mü’esseselerine bunlar meyânında bi’l-hassa enas ? mekteb ve mü’esseselerine bakmak icâb ider. Terkî ve temdendeki rolü pek mühim olan kadını eyi pek iyi yetidirmek bir millet için en mühim mevâddedendir. Bunu aguş .... iken dimâğı ‘adeta ziya görmemiş fotoğraf plakı gibi olan bir çocuğa ilk mûhitin te’sirinin ne kadar muhakkak ve ‘amik ne kadar devamlı ve esaslı olacağının derece-i ehemmiyeti ile ölçmek lazımdır. Bir milletin ümid-i âtisi olan etfalın ilk muhiti ise aguş medardır ? . işte viyanada bu husûsa hem hükümet hem belediye ehemmiyet vermiş hemde aklı başında birçok kadınlar aralarında birleşerek ‘sosyete’ler teşkil itmişler sermayeler derc iderek anas mektebleri ve husûsi mü’esseseler açmışlar.

Viyana anas mektebleri birkaç kısımdır. Biri kibarlara mahsûs lise dersleri tedris ider bir kısmı ‘umuma ‘ulûm-ı ibtida’iye ve ‘idâdiyeyi gösterir diğer kısmı ise

evlâd-ı fukaraya orta halli ‘aile kızlarına sanayi’ öğretir. Viyanada kızlar için el işlerinin her birine terziliğe, aşcılığa, çamaşırcılığa varıncaya kadar mektebler vardır. Veya bir mü’essesede bunların hepsi cem’ edilmiş. Olub talebe bi’z-zat kendi ihtiyacını bu mekteblerde kendi elleri ilede tesviye eyler. <121 Sağ> Bu mekteblerden dört danesini zikr edeceğim bunlar üzerine programlarını erâe iderek derslerini sayarak ve yedimde olan programlarını tercüme iderek ma’lûmat vermeyeceğim. İzâhatım bunlar hakkında bilinmesi lazım gelen ma’lûmat-ı ‘umumiyedir ki bizce şimdilik nafi’ olan bu kadarıdır. Yalnız birisi üzerine ‘amik tedkîkatla girişilirse bir iki hafta tadvîkatla uğraşırlar programları tercüme idilir. Bu da husûsi bir talep ve lüzum üzerine olur.

İlk beşinci daire-i belediye dahilinde ‘Gassergasse’ 44’deki mekteb-i ibtidâiyyeyi ziyaret itdim. Çünkü bu mektebin binası cidden numûne ittihâzına şayandır. Daha ikmâl-ı inşaatından beri ancak altı ay olmuş. Mekteb belediyeninkidir. Burada millet mektebi nâmıyla yâd idilen ve Türkçeye mahalle mektebi diye tercümesi münasib olan ibtidâ’i mekteblerinden ma’ada bunların biraz yüksekçesi bir sınıf-ı ‘ulûm-ı ibtidâiye tahsiline mahsûs mekteblerde vardır. Bu mekteb o sınıfdandır. Bina beş kat, zeminler ya mozaik tarzda döktürme çimento ya linoleum? Denilen kavi muşamma’dır. Sinob mekteb-i ‘idâdisi yandı yeni yapılıyor. Çini olmasını çok söyledim fakat dinletemedim. Ahşab zeminler çabuk çürümekle beraber pislikleri emer ve mikrob yuvası olur. Talebenin sıhhatini bozar. Bu dakika çok muhammesede ? aldırın yok. Birde belediyelerimiz ahşab haneler inşasını mani’ itmelidir. Avrupa’da böyle haneler görülmez. Çünkü kârkir dayanıklı olub ölmez bir irâdeddir. Evladdan evlada intikal ider. Sıhhat ve idâre cihetiylede pek elverişli olur. Dersaneler, sıralar en son sistem pencereler Viyana’da daima iki kat camdır bununda sebebi soğuktur. İkisi arasında bulunan hava harareti muhafaza ider. Bunların açılıp kapanması şayân-ı hayret bir sühûlet ve intizâm iledir. Dershanelerde yazı tahtaları var. Öyle mihanikiti hâiz ki mu’allim birini doldurdu mu yukarı iter diğeri gelir, o da doldu mu bu defa ufak bir hareketle arkasını çevirir. Bu hareketin icrâsı esnasında insan hayran olur kalır. Bunu ‘Patent Fessler’ diye sürmeli. Kalorifer her yeri dolaşıyor kumpanya suyunun muslukları her yerde var. Bir dakikada 70 litre su ısıtan bir ‘ispiral’ helezon’u vardır. Elbise kuma ? mahsûs telden gardrobların intizamına insan lâl olur. Binanın üstünde bir bağçe vardır ki çocuklar yazın orada hava alır güneş görür ve geceleride hocalara orada yıldızları gösterir. Saksı ve foçilerde

bulunan çiçek ve ağaçlarla tezyin edilmiştir. Aşağıda bir avlu olup zemini asfaltdır. Çocuklar oralarda gezinirler ve patinaj (kızak kaymak) oynarlar. Kışın buz tutuyor a'lâ oluyor. Viyana'da patinaja çok merak var. Kadınlar, bâ husûs genç kızlar ve çocuklar daima oynarlar. Cimnastike pek ziyâde ehemmiyet virilen mekteblerde buda tetmandan 'add idiliyor. Şimdi Viyana'da cimnastik ile eğlenceli oyunlar merc idiliyor ki çocuklar için bu çok münasib oluyor. Her mekteb gibi bununda üstü ve yanları kapalı muntazam bir cimnastik yeri var. Zemini yumuşak olsun diye dört parmak kalınlığında linoleumdan? Yapılmış. Bir sınıf çocukları bir bardakdan su içdiklerinden her talebenin bardaksız olarak muslukdan doğrudan doğruya içebilmesini te'min için edilen icadı tatbik idiyorlar. Ayrıca <122 Sağ> marangozluk, fotoğrafçılık ve dişçilik için de husûsi kısımlar var. Abdesthaneler ile beraber mektebin her tarafının temizliği şayân-ı hayretdir. Buna kana'at itmeyen müdür-i fukara çocuklarını yıkayabilmek için bir banyo dairesi inşâ itdirilebilmek çaresi ile zihnini yoruyormuş. Şu adam birde bize baksa.

İkincisi 'Zivil Maedchen Pensionat', 'Sivil medhen pansiyonat' namında bir enâs-ı 'âli mektebidir. Bunu imparatorlardan beri te'sis itmiş zaman te'sisi yüz senelik kadardır. Ma'arif nezâretine marbût talebesi iki yüz elliye geçmiyor. Bina evvelce bir saray imiş. Mektebe tahvîl eylemiş. Her şeyi var. Dersleri 'âlidir. Piyanoya varıncaya kadar her nev'i musikiyi öğrenirler. Fransa'dan ve İngiltere'den getirilmiş mu'allimler vasıtasıyla ecnebi lisanlarıda öğreniyorlar.

Bizim kızlarında 'an karib böyle yetişmesini temenni eylerim. Bina-yı mektebin 'adm-ı münasebetini düşünün hükümet muazzam bir planla yeni bir bina yapıyormuş. Üçüncüsü dördüncü dairede Wiedner Gürtel, 68'de bulunan gayet yeni ve 'azim bir binada evvela 'kadın işleri teşkilatının sınayi' husûsi mekteb ve lisesidir.

Bu mekteb bina ve tahsîl cihetiyle Viyana'nın en mükemmel mekteblerindendir. Her cihetle bir anas mektebine numûne olmağa layık 910 talebesi mevcut. Buraya ibtidai tahsilini bitirenler kabul idiliyor. On, on iki yaşından yigirmi yaşına kadar tâlibat mevcut. Bir kısmı dahil, bir kısmı yalnız hariciyedir. Harici talebe ile dahili talebe asla temasta bulunamazlar. Burda dantela, terzilik, el işleri için ayrı kısımlar var. Mükemmel bir matbah, aşçılık mektebi ittihâz edilmiştir. Bunlarda tahsil idenler ayda dört kron yani yigirmi iki gurus kadar cüz'i bir pare virilir. Bu mektebde fizik ve kimya için bir derslane vardır ki bu kadar gezdiğim ve her yerde

mümkün mertebe mektepleri gördüğüm halde ‘ömr-ü made böyle bir derslane görmemişdim. Projeksiyonuyla beraber her şeyi var. Siyah yazı tahtası kaldırılınca altından yekpare camlı bir pencere meydana çıkıyor, arkada alet-i hükmiye ve kimyeviye ile beraber güzel bir laboratuvar ‘arz-ı endam idiyor. Bu camın sebebi mu‘allim tecrübe yapar iken ibhere ve gazat-ı muzire dershaneye girmesin için imiş. Biz mektebde kimya okur yekün mu‘allim tecrübeyi dershanede yapar ve çıkan gazlar, hatta hamiz azot gazı bizi öksürtür idi. Bir defa hocanın yakınında bulunan bir talebenin ağzından kan bile gelmişti.

Kendine göre hayvanat, nebâtat, ma‘deniyat müzeleri var. Güzel bir salonu da var. Zaten her mektebde böyle bir salon görülüyor. Dimek her mektebde böyle bir salondan zaruridir. İmparator bu mektebi gezmiş ve pek takdir itmiş. Hele bu mektebin bir banyoluğu ve birde cimnastik mahali var ki misali bulunmaz. Banyolukda ayrıca zikre şayan bir daire var. Burada talebe otururöndeki ufak havuza ayaklarını kor, sıcak su gelir ve ayaklar temizlenir. Cimnastik mahali ise pek mühim. Cimnastik İsveç tarzındadır. Bütün alet ve edevat İsveç’den celb edilmiş ve ma‘lume olan matmazel dahi İsveçlidir. ... merdiven tarzında bir sürü aletler var. Talebe bunlarda yılan gibi bir ... ile oynuyorlar. Hekim sıfatıyla anladım ve söylerim ki bu cimnastik ile <123 Sağ> yetişen bir vücut çelik gibi kavi ve lastik gibi yumuşak olur. Vücut muntazam ve mütenasib olub her türlü hareketi sühûletle icrâ ider. Cimnastik yapan kızların husûsi elbiseside vardır. Cimnastiki müte‘akib oyunlar tertibi ‘adet imiş ‘kedi ve fare’ oyunu ba‘de ‘rus kaçması’ ve üç sıra oyunlarını oynadılar. Çocukların keyfini, hevesini görmeli idi. Evvelcede dediğim gibi cimnastik ve eğlenceli oyunların tevhide pek iyi neticeler viriyor. Yatakhaneler pek mükemmeldir. Her talebenin güzel bir yatağı bir gice masası ve lavabosu var. Etrafındaki perdeyi çekince müstakil bir oda oluyor. Bu mektebde harici talebenin paresini virerek yemek yemesi için ayrıca ta‘amhane de var. El işleri mahsûlatı ucuz olarak satılır. Çünkü bu mektebden ticaret murad idilmiyor. Yalnız vatan evladlarını terbiye itmek isteniyor. Mamafih bu eşyayı sosyete ‘azasından başkası satın alamaz.

Bu mektebi yapan hükümet değil vatani son, ona ve insaniyete hıdmeti vazife bilen kadınların teşkil itddiği bir sosyetedir. Bu heyetin a‘zalarını bütün muhabbet-i insaniyet ve medeniyet olanlar alkışlar. Ve vatanlarına itddiği hıdmeti takdir ider. Biz de her şeyi hükümetten beklemek adet-i sakimesi terkimizin belli başlı müta‘larındandır. Bizde de hanımefendilerimizin böyle heyetler ve müesseseler teşkil

itmeleriyle bizi müftehir itmelerini temenni eylerim. Bu muhterem sosyetenin Viyana da 11 mektebi varmış marifet nezareti yalnız derdine aidat (subvention) virirmiş. Aidat alan mekteblerde ise tahsili meccânen dincek derecede ucuzlatmışlar.

<123 Sol> Dördüncüsü üçüncü dairede 4, blattgasse'de bulunan hanelerde kadın işlerinin terki ve ta'mimi için te'sis olunan mektebdir. En birinci mahsûli el işlemesi, karep, dantela, bluz,kadın kravatı gibi şeylerdir. Hükümettir talebe az bir pare ile tahsil iderler. 14 dahili talebesi vardır. Viyana'da pek az olmak üzere civar köyler ve şehirlerde bilhassa bu himayede 10000 kız bu sanatı öğrenir ve bu yüzden geçünup muceb-i esef ahvale dönülmez mektebte yetişenler civarlara gideü numunelerini tevzi' ider ve usulü gösterirler, Ba'de mahsuli toplayup Viyanaya mektebe sev iderler. Mektebtteki depoda yerli yerine konur. Sonra ... revaca çıkarılır. Ma'lumdur ki kadın levazımına dair el işlemleri alan bir itibar ve mevki-i mahsusi haizdir. Bu işlerin en büyük pazarı Saksonya da kâin Belaven şehridir oradan her tarafa dağılır. Bizde de son zamanlarda bu emti'a cinsine revac artup 25 liraya bir bluz vessaire satun alunmağa başlanmıştır. Geçen sene Paris de bir kadının üzerinde böyle el işi bir libaz görmüş ve 200 lira fiyatında olduğunu öğrenmişdim. Şimdi bu işin ehemmiyetini anlamalı 500 bin çeşit resim – Dessin varmış. Ressamlar dairesinde kadın ve erkek ressamıar iptida kağıda resmi yapıyorlar. Resimler littoğrafya kısmuna gidiyor orada müte'addid kopyaları alınıyor bağde hususi bir makineye gidiyor orada hutut gayet ince delikten merkep hatlara tahvil idiliyor işte bunlar kalıp oluyor bunlar da başka bir odaya gidiyor. Orada boyalanup bizler üzerine basılıyor. Burası bir basma hânedir. Fakat bizim basmahaneler gibi battal ağaçlara oyulmuş resim kalıplarını kullanmıyorlar.

<124 Sağ> Boya yüze çıkıyor. Bağde boya içinde ispiroto olan bir polu ve rizator-merzez ile bize tesbit olunuyor. İşte bu bizler makineler başında oturan yüzlerce kızlara viriliyor. Onlar ellerinde masure gibi bir şeyler hususi bir masure şimatı ile siraatle resme göre örüp ördüklerini toplu iğneler ile resmin üzerine tesbit idiyorlar kasnak, kergef gibi şeylerde var bu anlar içinde öyleleri varmış ki ancak 6-7 ayda çıkabiliyormuş onun fiyatını da ona göre düşünmeli, burada çalışan kızların hepsi maaş alırlar.

Bu mektebde büyüyen işten dolayı bir istatistik dairesi var 31 katibe mütemadiyen çalışıyor. Hangi resimdeki işin ve hangi cinsin çok satıldığını ve nerede ziyade sorulduğunu hesap idüp buluyorlar. ... azim bir masraf ama bu sayede hangi nev‘ –i ehemmiyet verilmesi icap ittiği meydana çıkıyor yoksa bu istatistikler olmayupda körü körüne yapılsa mal revac bulmaz. Ve mekteb iflas ider çünkü satılan mal yerine satılmayan çeşitler çok i‘mâl olunur bu sayede işte zarar değil kâr ve terki idiliyor.

Bu mektebe senevi iki milyon krom sarf idiliyormuş. Ama Londra, Paris, Newyork, Frankfurt, Berlin gibi şehirlerde şubeleri ve me‘murları varmış. Pek çok satış yapıyormuş ve yalnız depolarında mevcut mal dört milyon krom kıymetinde bukunuyormuş. Böyle mektep ve müesseseler bir memleket için ne büyük hayır olduğunu düşünmeye bile hacet yoktur. Yalnız memleketimizde de yakun zamanda bunların vücuda geldiğini görmekle mesrur-ı libal olalım.

Bu meşhudan dan istihraç ittiğim şıdur ki Viyana’da memleketin te‘alisi için mektep ve müesseselere pek ziyade ehemmiyet veriliyor, her iş için bir mektep açılıyor ve bu yüzden memleket ihyâ oluyor. Bu mektepler için her dürlü fedakarlıklar, asla çekinilmeksizin ihtiyar idiliyor aynı zamanda nazara çarpan bir şeyi daha vardır ki o da bu kadar insanları her ne bahane ile olursa olsun cem‘ idince ahvâl-i sıhhiyeleri halledüçar oluyor. Bu cehetide düşünerek sıhhat olan vatanın muhafazası emr-i mahmanede ayrı bir ehemmiyet viriyorlar. Müessesatın hepsinde fevkalade bir tehâret göze çarpıyor, bu sayede de Viyanalıların sıhhati yolunda oluyor ve yanaklarından asar-ı marz yerine adeta kan fışkırıyor. Bizde zavallı kızlar, kadınlar! Sizler ‘adalete cehalete hele ki mahkumsunuz. Bizim milletin nısfı kadın farz idilirse¹⁴ bu nısfın adalere mahkum olduğunu ve bir hiçden ibaret olundupunu itiraf etmek zaruridir. Viyana’da kadınlar çalışır, her meşru‘ işe, sanata girebilir. Dükkancı olur resseam olur. Telefonlar, telgraflar hep onların elindedir. Dükkanlarda satıcı olur mağazalarda katip olur garsonluk ider. Burada kasaplar bile kadındır. Kadından insan na‘aşları üzerinde talebeye ders virmek için istihzârat-ı teşribiye yapanlar ve böylelikle ta‘ayyiş idenler bile vardır. Binaen ‘aleyh bunlar kazanır, bir müstehsildir. Halbuki bizde kadınlar yalnız sırf .. bir müstahliktir istihlaki tevazin istmezse netice israf ve iflas olur halbuki

---

¹⁴ Milletlerin yüzde kaçını erkek kaçını kadın olduğuna dair henüz bir istatistik yoktur.

Harekât-ı Batniyeden

Vezâif-i batniyeyi teshîl için henüz yürümeye başlamamış olan çocuklara her sabah beş eli on defa yaptırılır. Bir hareket-ı menfa‘ale-i batniyedir. Dört beş yaşındaki çocuklara ayaklarının bileklerine istinâd iderek bir harekât-ı fa‘ile sûretinde yaptırılır. Daha büyükler ayaklarını bir mahale istinad itdirub yapabilirler. Ayaklar istinad itdirilmezse hareket daha ziyade güçleşir.

<125 Sağ> yalnız erkek çalışub kadın ‘atıl olunca bir istihsâl ve buna karşı iki istihlâk var dimekdir. Bu halde netice iflas ve helakdır. Gayet mühim olan bu noktaya lazım olduğu hemiyeti virub bizde de hânelerde el işlerini uyandırmalı ve bu tarzda mektebler te’sis itmeli ki kızlar ... bar olmasın. Kadınlar erkeklerinin ma‘iyetine yardım itsin. Bizde fakr-u zarûretin ahlak üzerine ve genç kızların bazende inhirâf-ı hareketine sebep olduğunu biliriz. Bu gibi mü’ssesatla saike-i zarûretle ihtiyar olunan bu hatalardan onlarda vekâye edilmiş olur. Viyana kadınları zekidir. İş bilirler, bu da şübhesiz bu gibi mekâtib ve müesseseler sayesinde. Erkeklerin sersemliklerininide çok defa onlar azâle iderler. Yukarı tabakadaki kadınlar ‘akîle ve edibedirler. Bizde ise buna makablı zavallı kadınlar hânelerde ‘adeta birer ev eşyası gibi kalmışlar veya ‘add idilmişlerdir. Bir kız te’hil itdirilir. Sonra emvâline bile şer‘ân o hakkı hâiz iken mutasarrıf olamaz ve olmasını bilemez. Evvela bilmesine zaten imkan-ı ictima‘i yokdur. Zevci istediği gibi tasarruf veya isrâf ider. Kadınlarımıza dolayısıyla bundan zûrur dide olan heye‘et-i ictima‘iyemize acıyalım. Kadınlar kendi seviyelerini ‘alâ ve hakk-ı hayatlarını iktisâb için kendileri çalışub çabalamalıdır. Erkeklerden beklerlerse yine böyle kalacaklarına şübhe itmesinler. Çünkü bu bir menfa‘at işi.

Doktor Rızanur.

Mekteb Oyunları

Hedefli Top

H.....4

B.....3

Muhacimler H.....2

Muhafızlar B.....1

Flama

Muhacimler H.....1

Muhafızlar B.....2

H.....3

B.....4

Bu oyun mevzi' oyunlarından olduğundan tercihan yazın oynatılmalıdır. Oyunun tetmatı ? bir futbol topu birde flamadan 'ibaretdir. On, yigirmi, otuz, kırk çocuk oyuna iştirak idebilir.

Şekilde görüldüğü vechle oyun mahallinin ortasına bir flama dikilir. Oyuncular flamanın her iki cihetine karşılıklı yüzleri flamaya müteveccihe olmak ve aralarında bir metre mesafe bulunmak üzere dörder sıra dizilirler. 1 ve 3 numrulara muhafızlar 2 ve 4 numrulara muhacimler denir. Oyuncular üzerinde bulundukları hattın haricine çıkamazlar.

Kağıda farz idelim ki B hattı üzerinde bulunan muhafızlardan biri oyuna başlıyor. Elinde <126 Sağ> tutduğu futbolu karşı tarafda dördüncü hatda bulunan arkadaşlarından birine atar. Dördüncü hat muhafızları topu tutmağa muvafık olabilir ise ortada ki flamaya serbestçe atub vururlar. Ve bu sûretle bir oyun kazanırlar. Yalnız birinci hatda bulunan muhafızlardan yeri topu karşıdaki dördüncü hattakilere atarlarken dördüncü hattın öünde bulunan birinci ve üçüncü hat muhacimleri topu kapub karşıki cihetde ve yine dördüncü hat üzerinde bulunan arkadaşlarına atarlar bu defa yine üçüncü sırada bulunanlar memâni'et iderler.

Top flamaya isabet itmeyince birinci hatdan bir efendi topu alub oyuna devam ider. Hatalar: topu bir el ile atmak veya atarken hattın haricine çıkmak, topu kapmak için arkadaşını itmek. Bu kusurlardan birini gören hakem haklı olan tarafın dördüncü hat oyuncularına topu virir. Onlardan biri topu flamaya atar. Top dördüncü hat oyuncularından birinin eline vasl olunca flamaya atmak hakkı yalnız onlara münhasır olduğundan dördüncü hat oyuncuları beynlerinde kime isterlerse topu atdırabilirler. Bu oyun arzu idilirse karşılıklı ikişer hat teşkil iderekde oynanılabilir. O zaman arkadaki üçüncü ve dördüncü sıraları yevk-i karz itmeli B muhafızları karşıda ikinci sırada bulunan arkadaşlarına topu atarken onların önünde bulunan muhacimler kapub mukabil cihetde ve arka sıradaki arkadaşlarına atarlar. Onlardan biride topu flamaya atar. Flamanın her iki cihetinden oyunculara olan mesafe on iki adımdan dun olmamalıdır. Bu oyunu on iki yaşından itibaren erkek ve kız çocukları oynayabilirler. Beş defa flamaya burmağa muvafık olan taraf oyunu ikmâl ider.

Selim Sırrı

<126 Sol> Muharebeden Alınan Dersler

Maba'd

Freşöylerden Sedan'a

Bir avcı neferinin notlarından

Ağustosun üçüncü gecesini Freşöylerde geçirdik. Hava gayet berbad yağmur mütemadiyen yağıyor. Fırkamızın kumandanı ceneralı dokur çadırının önünde yanan ateşin karşısında yağmur altında ayakta sabahladı. Lembah civarında ... kurmak üzere sabahın altısında hareket emrini aldık. Öylene doğru Viseburg civarında muharebenin başladığı haberi ağırdan ağıra dolaşmağa başladı. Mareşal Makmahon geldi. Ceneral dokruya ileri emrini virdikden sonra atını dört nala sürüb gözden nihan oldu. Tertibat alıb yola düzüldük. Akşama kadar yurdun flimah köyüne takrîb itdiğimizde orada dev ay ? fırkasının .... bulduk. 74. Taburun perakende efradını sevk iden bir binbaşı üstü başı çamur içinde toplayarak yanımıza geldi. Bindığı beygir telef olmuş mütelaşiyane bizim zabıtlara anlatıyordu. Mensûb olduğu fırka bağteten bir hücumu <127 Sağ> uğramış perişan olmuşlar. Efrad, zabıtan hepsi mahvolmuş. Bir alaydan beraberinde getirdiği bir avuç asker kalmış. Onlarında çoğu yaralı. Düşman dehşetli bir kuvvetle dağların eteğini ve ron ? sahilini takib idüb geliyor.

Zabıtlarımız ilerlemekte tereddüd idiyor ve ... mürtefi'yi tutmak muvâfık olduğunu söylüyorlardı. Sekiz saat bilâ fazla yürümüştük. Yağmur iliklerimize işlemişdi. Yorgunluk, açlık, te'eb tevannımızı kesmişdi. Geceyi geçirmek üzere ileri karakol tertibatı aldık ve yerlere sarıldık. Soğukdan ve düşman korkusundan gözlerimize uyku girmedi. Sabaha karşı rica'at emri geldi. Daha gerilerdeki sırtlarda ahz-ı mevzi' ideceğimizi zabıtımız söyledi. Yollar bozuk, çamurlu düşman pek yakından sıkıştırmakta olduğundan sür'atli çekilmek lazım geliyordu. Silah sesleri pek yakından geliyor ... .. ne olduğunu kimse bilmiyor. Prusyalılara esir düşmüş olmaları ihtimali zabıtlarımızı endişeye düşürüyordu.

Lambaha vasl olduk bütün erzak ve mühimmatımız bu köyde derhal köylülerin arabalarına yüklemeye başladık. Biz demdari teşkîl edecektik bizim telaşımızı görün köylüleri bir korku istila itdi. Kadınlar, ihtiyarlar ağlıyor, bağrışıyor gitmeyiniz! Bizi düşman eline bırakmayınız! Diye tezalim-i hâl idiyorlardı. Asker akın akın geriliyor, çekiliyor. Yollarda mesadif olduğumuz köylülerin heyecanlı suâllerine zabıtlar pek sıkılarak cevap viriyor. Korkmayınız biz yine geleceğiz, yine geleceğiz diyorlardı.

Freşullara hele gelebildik ve heman muharebe tertibatı <127 Sol> aldık ve düşmanda üzerimize top atışı açdı. Köyün içine düşen birkaç mermi bütün köylülere dehşet viridi. Düşman topçusunun himayesinde uzaktan bir süvari müfrezesinin dört nala ilerilemekte olduğunu zabıtlarımız dürbünle gördüler bizde onlara karşı yaylım ateşe başladık ama kurşun menzilinden uzak olduklarından bir te'sir olmadı istisafak hıdmetiyle ilerleyen bu süvariler biraz sonra gözden nihân oldular top atışı kesildi bizde biraz müsterih olduk o esnada küçük ağırlıklarımız geldi, çadırlarımızı kurduk gece endişe ve korku içinde geçirdik. 'ale's-sabah düşman top ve tüfenk atışıyla ta'arruza başladı. Prusya piyadeleri yakınımızda bulunan bir ormandan ateş ediyorlardı. Bizde heman mukâbeleye başladık. Bizim bölükde otuz kadar Paris'in kibar 'ailelerinden gönüllü genç vardı. Berlin sokaklarında dolaşırdırmak üzere beraberlerinde birde sırmalı sancak getirmişler. Hem ateş ediyor hemde intikam! İntikam! Diye bağrışıyorlardı.

Dağınık niz'âmda yere yatmış öyle ateş ediyorduk. Yanımdaki arkadaşım ölü imiş. Pek korkuyordu ara sıra ah! Karım ah! Çocuklarım diye mırıldanıyordu ta alnından isabet iden bir kurşun onu bi ruh yere serdi beni büsbütün dehşet istila itdi.

Yedinci orduya mensûb bir fırka daha yeni geliyordu aman ne perişan bir halde nakliye arabalarını beygir yerine asker çekiyor alaylar karma karışık onlarda bizimle atışa iştirak itdi. Düşman top atışını sıklaştırdı. Freşuyeller alevler içinde yanıyor her tarafımızı siyah dumanlar istila itdi. Göz gözü görmüyor, köylüler şaşkın şaşkın <128 Sağ> öteye beriye koşuyor ‘asker, çoluk, çocuk hepsi birbirine karıştı.

Hele şükür bizim topçularda bin müşkilat ile düşman tobçusuna mukabeleye başladı. Biz piyadeler onların mıntika-i miyasasında ormandaki alman piyadelerine ateş ediyoruz. Bu sefer mitralyözlerini ileri sürdü. Sağ cenahımızı tehdid iden bu kurşun yağmuruna tahammül mümkün olmadı. Sol cihetde bulunan ormana evvel atlamalar sonra koşar adımla hayli tilfât virmek. Sûretiyle dahil olduk. Bölükler birbirine karıştı. Aman çocuklarım gayret diye bizi teşci‘ iderek bir sağa bir sola koşan binbaşı Henriy’ide bir zalim kurşun yere serdi. Bizim yüzbaşı yerinden fırlayub imdadına koşdu. Fakat kendisinde eser-i hayat kalmamışdı. Yere diz çöktü binbaşının heman ceplerini boşalttı. Bir siyah cüzdan bir pare çantası refika ve iki evladının fotoğrafı bunların hepsini bir mendile bağlayub çavuşa tevdi‘ itdi. Binbaşının alnına bir buse kondurduktan sonra taburun kumandasını der‘uhde itdi.

Maba‘dı var

Loddik Halevi

İnce Fikirler

Kadını hânede habs idûb onu daima merakba altında bulunduran erkekler ... ma‘na-yı hakikisini anlayamazlar. Çünkü onların ‘arzını muhafaza iden demir kilidler, yüksek duvarlar değil kemâlat-ı fikriyeleridir.

Bir kadın okur yazar hakâyık-ı ‘ulûme muttali‘ olur. Tarih ‘umumi mütala‘a ider. ‘ulûm-u tabi‘iyede behrever? Olursa erbâb-ı kemâlatın re’-i selimini kabûle müste‘id olur ve bir takım hirâfatden nefsinı kurtarub her şey’i hakikat-ı güzile görür.

Hürriyet her milletin derece-i ‘irfanını gösterir bir termometredir. Millet fikren yükselmiş ise o da yükselir alçalmış ise o da inhitât ider.

Bir millet aldığı terbiyeye göre idâre-i nefis ider. Ve hürriyete isbât-ı liyakat eyler.

Sa‘adat-ı millet sa‘adat-ı ‘aile üzerine mü’essidir. Mes‘ud ‘ailelerden mes‘ud millet vücuda gelir. Milletin felaketinden mes‘ul ebeveyndir.

Matba’a-i Ebu’z-ziya müdir-i mes‘ul Selim Sırrı

1.9. Terbiye ve Oyun, Sayı: 9.

Salı 1 Kanûn-ı Evvel 1327

Numru 9

birinci sene

Sahib-i imtiyâz ve müdiri

Abone şartları:

Selim Sırrı

İstanbul ve vilâyet için

İdare-i Hâne : İstanbulda

(posta icrâtıyla beraber)

Bâb-ı âli caddesinde

senelik / altı aylık

Orhan Bey hanında numru 10

30 / 15 guruş.

İdarehane , cumadan ma'ada her gün ba'dü'z-zühur

Saat 1' den 6' ya kadar açıktır.

Eyâlet-i mümtaze ve memâlik-i ecnebiye

(posta icrâtıyla beraber)

Seneliği 8 frankdır

Talebeye idâreden alınmak

şartıyla

Seneliği 20 guruşdur.

İstanbul

TERBİYE VE OYUN

Her husûs için idâre me'muru Avni Bey nâmına mürâca'at olunmalıdır. Abone bedeli nakden gönderilmelidir, pul kabul edilmez.

Gençlerin terbiye-i fikriye ve bedeniyesine hadm on beş günde bir neşr olunur mecmû'ad

Yavru

Beşikden evvel ve sani devri

1: abute çok mazhariyet – İzdivacda tesadüf ve heves – esna-yı hebelde validenin bedeni ve ahlak-ı sü'i sıhhati. Ve bunun yavruya te'siri.

2: ebeveynin ilk endişeleri. – onların cehli. Süd-i neneler? – kukla çocuklar.

3: mes'uliyetler.

4: tedâbir-i mıkteziye.

.... intihâb itdiğimiz yahud ebeveynimizin icbâr itdiği herhangi bir mesleğe bizi erkenden hazırladıkları haldefevkala'de ehemmiyetine gammen. Hiç kimsenin şevk-i şifa itmediği bir san'at varsa o da aile pederi olmaktır. Vezâif-i ebut herkese o kadar tabi'i geliyor. Kalb fikir ile o kadar kolay uzlaşıyor ki... bu vazifeleri tanımayanlara yahud bile bile ifâ itmeyenlere sadece huysuz tabi'atsız deyub geçiyoruz. Bazende bütün münasebetsizlikler, hatalar vicdana isnâd olunuyor. Çare-i azâlesi te'addid tecrübeye havale idiliyor.

-1-

'aile cermelerinden birincisi ve gayr-ı kabil-i termim olması 'itibarıyla en ehemmiyetlisi hiç şübhe yok ki: <130 Sağ> ebeveynin kendi hayatlarını te'min ve tahkim hakkında evvel yavruya vücut vormeleridir. Düşününüz bir kerreh bin dürlü sey'at-ı ahlakiye neticesi olarak sıhhati sıhhat-i bedeniye ve vicdaniyesi zayıf düşmüş, harab olmuş olanların şu sefaleti istikbale nesl-i âtiye aşılamları revâmıdır ? bu kabahat 'afv olunur mu ? niçin bir takım bi haber çocuklar ahlaksız babaların, anaların sû-i hareketına kurban olsun. Hayır kendilerine irsen intikal iden ... onlar fail-i mes'ulü değil. Mağdurudurlar. 'acaba nuruc idbâsından (Henrik İbsen)'in 'cadiler'ini okurken tüyleri ürpermesin mesneba olmayan aile reisleri var mı ? acaba biraz müfekkeresi yerinde olan adam ebutun bu müdhiş mes'uliyetlerini hatrına getirmez mi ? yokdan bir hayatı meydana çıkarılda ilelebet mahkûm-u mesa'ib itmeğe hangi kalb razı olur. Ocak te'sisine karar virmeden evvel iştirak-ı 'ömr idilecek kadına yahud erkeğe dair malumat alınmadan sırf hûsatına kapılarak izdivac idenlerin cereyan-ı hayatları 'akibetleri karşımızda. Daha evvel ibtidai teşkilinde başlayan bu hıft-ı meşreb ekseriya aile kurulduktan sonra da devam idiyor. Hele

çocukların tevlidine sebep: ya heves ya tesadüf tabi'atın kanunlarına dair hiçbir kayd yok. Belki onlar istihfaf olunuyor. Fakat emin olunuz ki muhalif-i tabi'iyet her hareketin bir gün kendi kendinden intikamı alınır. Bir ma'sûm yaralanır. Bu 'avakıb-ı vahimeyi eski adamlarda his ederlerdi. Eflatunlar, arsatular, plütarklar hoppalık elinde görüşülmüş, sağırlaşmış fikirlere telkîn-i hakayık itmeğe çalışırlardı. <130 Sol> yavru doğmadan önce geçen mazdırab aylarda en ziyade gözedilecek: validedir. En ciddi vezâif vazâif-i meza'ife ona tertib ider. Yani evvela: sıhhat-ı bedeniye ve sıhhat-i ahlakiyesini tezellüzle uğratabacak ahvalden ictinab-ı kat'î saniyen bu iki nev'î sıhhati muhafaza ve ıslah çünkü bütün tahsisatın sıdme-i mûna'kesesi doğrudan doğruya çocuğu sarsar. Validede tesir ani gösteren bir heyecan, bir hareket zavallı yavruyu ömrünün sonuna kadar mesâlim idecek bir şekil alır.

Bunları valide nasıl düşünecek nasıl nasıl yapacak ? başucunda hıfzıssıhha ile iştigal iden biri yok ki mesela ona korsenin her zaman için, her yaş için bâ husûs esnâ-yı cibaldeki sû-i isti'malden mütehassıl tehlikelerden zararlardan bahsitsin. Sıkıyla sıkıyla vaz'-ı tabi'iyesinden inhirâf iderek incilmiş 'adeta boğulmuş belli kadınlara tesadüf iderseniz de 'acaba bunları çocukları nerelerine sığacak nasıl tenefüs idecek. Nasıl büyüyecek diye hayretle sorarsınız. İşte modanın zulmü güya korse vücuda bir tarz-ı bedayi'kâr viriyor. Sonra ma'at-te'ssüf evladı bir engel talki iderek mümkün olduğu kadar uzun müddet ondan çekinenlerde var halbuki 'aileden maksad yalnız, çocuktur. Kadının validelik kadar şayan ve kâr ve iftihar başka ne meziyeti olabilir. Kadın yavrusunu değil gizlemek onunla daima fahr idilecek fırsatlar icad itmeli.

-2-

Boş beyhude yorucu 'alemin ....., sefahatine kapılan validelerde emin olunuz ki asl vazife <131 Sağ> asıl ihtiyac namına ufacık bir düşünce yok bütün meşgalesi: 'iâde-i ziyaret itmek eğlenceleri, tiyatroları kaçırmamak modanın ma'nasız tehvaletini taklid için muttasıl zevcini idrar itmek velh... kable'l-haml vücutta yavruya nasıl behil bir yer bırakıldı ise ba'de'l-hamelde bütün husûsat-ı sıhhiyede aynı usûl ! artık mes'uliyetin derecesini tasvir buyurunuz.

Kadın böyle sıhhatiyle oynayınca tabi'î huyuda muhtel olur. Valide mizacının yavruya ne kadar mü'essir olduğuna dair binlerce misal söylenebilir. Korku, hiddet 'atâlet, hers gibi miyâlanat-ı si'yemizin esbabı hep biz doğmadan evvelki

mü'esseratdır. Hatta validemizin avân-ı hebildeki meşguliyeti bizde bir isti'dadatin, bir hissin vücudunu ihzâr idiviriyor. İspnyol donanmasının meşhur meşhur (armada)'nın İngiltere sahillerini dövdüğü zamanda dünyaya gelen feylesof 'Hovis' ömrünün sonuna kadar süren korkaklığını daha rahm-i madarda iken validesinin şu vuku'atdan duyduğu müthiş halcanlara 'atf ider. İngiltere krallarından ikinci Jack'de bir kınsız kılıca bakamaz, titrermiş bununda sebebi Mari Stuvart'ın başından geçen fecayi' sahneler. Fransa ihtilalinin komondorosunda doğan çocukların ekseriyesi mevâzine-i 'akileyi ve ahlakiyesini gaib itmişlerdi. Şübhesiz bizde de otuz bir martın ve onu velî iden mübâreze-i 'askeriyenin bi günah yavrularda lekeleri görülecektir. Validelerin te'sirât-ı âniyesi yavrunun dimağını birden bire hırpalar. İrsen intikal iden fena huylar yahûd eyi huylarsa daha ziyade hareket-ı ihtariye neticesidir. Psikologların tedkikâtıyla bu istintacat-ı talkîniye günden güne daha vazh anlaşıyor. Şimdi bir lahza düşünelim;evladının ruhunu teşviş itmekden ihtirâz iden korkan evladının hissiyat-ı efkarına nigâhban olan kaç anane var.

-3-

Vücudda ilk 'ilâim-i hayat başlar başlamaz valide şu yeni misafirane sevinmese bile pekde lakayd kalmaz. Ekseriya şetâretle çalışan genç ananeler görürsünüz. Neler yapmaz. Çeşid çeşid kundak, bizleri beşiğe koştuyı şilteler, etrafına danteller kurdaleler, şeridler... fakat galiba biraz mahmûm olan bütün bu hazırlıklar arasında, eyvah ki en mühim şeyi, yani hem kendisinin hemde yavrunun muhtaç olduğu ihtimâmat hakkında kat'i tam dakik ma'lûmat istihsâli unutulur. Hatta bu noktada ki cehil bazen o kadar şaşırımlara sebebiyet virir ki 'acaba şu ilk aylarda doktor, akraba yardıma koşmasa valide veya yavrusu ne hale uğrar diye kendi kendimize sorarız.

Kundak bezlerinden daha mühimi sûd virmedir. Yavrunun her şeyden evvel her şeyin fevkinde istediği. 'özü-i kavî bulunmadıkça validesinin kendi hayatını başka kadınlara ta'yin itdirmemesi, dudaklarını yabancı memelere bırakmamasıdır. Ananın sıhhat ve 'afiyeti ber kemâl olunca hiçbir sûd onun ki kadar nafi' olamaz. Çünkü yavrunun mizâc ve ihtiyacına fennen muvâfıktır. Mini miniyi tehdit iden imraza kemâl-i şiddetle karşı gelir. Mes'eleyi 'aklende muhâkeme itsek. Sûd nenelere müraca'at itmek. Valide ile yavrusu beyninde ilk ... ilk tebessümlerden doğan rabta-i şefkati ref' ile <132 Sağ> 'aile içinde yabancı bir kan yabancı bir irs

idhâl eylemek demektir. Hükümünü viririz. (Ribaliye): - ... kadınlar diyor. Yavrularınızı kendi hal ve kendi şefik-i sinenizden ayırmayınız. Zira onların terbiye-i cismaniye ve terbiye-i ahlakiyesinden tertib idecek mes'uliyet doğrudan doğruya size 'aiddir. Bu terbiyeyi de ancak sizin kucağınızı der'uhde ider. Hilkat ? hiçbir şeyi beyhude vücuda getiremez çocuğunuz hayata takrîb iderken göğsünüzü dolduran gada-yı tabi'i size evladınızı beslemek mecburiyetini ihsâs idiyor, bu mecburiyeti ihsâs idiyor. Bu mecbûriyeti red itmek tabi'iyete muhalif bir hareket-i cinâ'iyedir.

Hakiki valideler yavrularını bizzat erzâ' eylemekden o kadar mütelezziz olurlar o kadar sa'adat duyarlar ki bu vazifeden bir gün vazgeçmek kalplerinde derin 'elemler, 'azablar te'ssüfler uyandırır. Hatta istemeye istemeye terk muhabbet ve ihtimâmâtın kat kat artmasına bâdi olur. Bu sanki telafi iftirâk! Lakin 'aynı zamanda bu mukaddes, sevimli vazifeden çekinen ne zevkini ne de hürriyetini bu vazifeye feda idemeyen ananeler var. Çocuk doğdu mu doğru sûd neneye evvel bizim arzumuzla bir yabancı kadından yavruya bırakılan fenalıkları sonra o birinden, kendi çocuklarından ya onun vefatıyla yahut zureret dolayısıyla ayrılan zavallı kadınları düşününüz. Hangisini daha evvel kurtaralım. Hangisine daha evvel acıyalım. İnsanca düşünmeyiz ki acımak hatrımıza gelsin nasıl olur da bir kadın kendi yüksüz, memesiz kalmış yalnız çırpına çırpına gözlerini bir kerecik açub, halen ölmüş evladının matemiyile yazarken <132 Sol> kucağına bırakılan yeni çocuğa saf, acısız sûd virebilir. Nasıl dudaklarına tebessümler toplar. Sonra daha büyük mazeretlerde var. Tasvir: mesela sût nenelerin evlerinden ayrılırken pek namuskâr oldukları halde geldikleri yerde bir rastgelene ağfal olunmaları bu sukût-ı ihtimallerindende yine mes'ul yine biraz biz değil miyiz ? hele sût nenelerle zehirlenmiş çocuklar aranırsa hadi kadınlar kurtulsun ya ga'ib yavru ! ga'ib olan sıhhat ! bunları kim ödeyecek ?

Sûd nenelerden de fenası bu işi kendine meslek idenler, bu yüzden ticaret idenlerdir. Bunlarda zerre kadar şefkat, sadakat falan aramayınız. Ne kefâlet sorabilirsiniz ne de emniyet bekleyebilirsiniz. Daima başlarında müteyakkız durmalı mütemadiyen göz hapsinde bulundurulmalı tabi butazyika mukâbil direltirler. Emniyetsizliğinizi hissettirmemek için riyyarkâr bahaneler... bari para için iyi baksalar. Nerede çocuk istediği gibi, daha doğrusu istemediği gibi. Buyur bir kere dedi ... dalındı mı ?? ötede beşin büsbütün unutulur. Çocuk tepinsin düşün haykır haykır... tıkansın. Bana ne sokak sokak gezeceğine ananesi baksın. Evet haklı iddi'a fakat meslek haricinde. Dimek bunların hizmetlerine, ekmekleri de vefaları yok.

Elbette validenin kendi evladına olmazsa ne olduğu belirsizlerin yabancılar mı ? sadakati aranır! Çocuk biraz huysuzlandı mı susdurmak için deli gibi sarsar, mecalsiz bırakırlar. Nihayet bi çare yorulur, nefsi nefesine bayılır. Hele bazen bu huysuzluklara karşı kıpkırmızı püskürtdükleri <133 Sağ> müstekreh, kindar şetûmi zikre cesaret idemem. Bu aralık valide nerede ? kim bilir belki de nemaşelerde belki de kuş dili piyasalarında...

İlk önce sûd nenenin sıhhatine biraz ehemmiyet viren, sonra hiç virmeyen ebeveyn onun terbiyesine ve tarz-ı terbiyesine ne kadar kaba, ‘adi olursa olsun aldırılmazlar. Melekane uykuları.

Bol Soğanlı Börülce

Kızım Yesin Doyunca

... cerihedar ider. Üç dört yaşında bir çocuğun bebeğine söylediği şu ninniye : ki mutlaka kendine söylenirken işitmiş olacak hala unutmam.

Bahçeye kurdum salıncak

Uyusana hınzır yumurcak

Daha neler, neler insan tekrarına hayâ idiyor. Bezaz daha büyüdü mü bütün muhitinde çerkî şarkılar... bunları hepimiz biliyoruz duyuyoruz da hiç mani‘ olmuyoruz. Hiç müte‘ezzi olmuyoruz. Aman yarabbi işte istikbalimizin ümidi, hayatı, sa‘adatı.

Sûd nineye izin virildiği gün çocuk alışmadığı ana eline düşer. Yeni bir terbiye... artık bu sefer şımartılır. Bir oyuncak gibi, bir küçük maymun gibi sevilir, süslenir, nazlatılırsıhhati, huyu günden güne şayan-ı esef tahvillere uğrar durur.

Eyi biliniz ki yavru ne oyuncakdır, ne de sırım? O her şeyden evvel insandır, insan ölecektir.

-4-

Şu sayub döktüğümüz hataların bütün sebebi <133 Sol> ‘itiraz idilmesin bizim hodbinliğimiz? Bununda menaşe-i cehlimiz. Cehile-i galebenin çaresini ancak hodbinlik maskesini kaldırdıktan sonra bulabileceğiz.

Eğer nesil üzerinde hükmü şiddetle cari olan tevârit kanunlarına istikbalin yedir ve validesi kablü'l-izdivac vakıf olsalar. Hayat-ı tabi'iyenin icâbatı tedkîk idûb katlansalardimağlarını ve kalblerini mahvetmeseler. Vücudlarında bir gün istikbali taşıyan, taşıyacak olan genç valideler, genç hanımlar uğradıkları heyecanların, te'sirlerinokudukları ahlaka muzır-ı eserlerin, seyir etdikleri çirkin sahnelerin bir gün yavrularına nasıl acı izler bırakacağını düşünseler, şüphe yok ki hem hayat-ı 'aile hemde hayat-ı memleket kurtulur. Kıddema yavrularını henüz vaz'-ı mehd itmeyen validelere mümkün olduğu kadar asâr-ı nefisenin temâşasını tavsiye iderlermiş.

Artık geliniz valideler, yavrularınızın yanına onların huzurunda his ideceğiniz şok ve sürûri emin olan haricde hiçbir şeyi te'min idemez. Bari mes'ûd milletlere İsveçe, Norveçe, İngiltereye bakalım. Unuttuğumuz vazifeleri bizi bahtiyar idecek. Vazifeleri görelim. Tatbik idelim. Yoksa her hutûda sefaletimiz artacak, yarın önümüzde bugününden daha derin daha murdar girdablar açılacaktır.

Osman Fahri

Sıhhi Çocuk Jimnastikleri

'Amud fakrı hareketlerinden

Bu hareket üç yaşından yedi yaşına kadar çocuklara tatbîk idilen harekât-ı müslihededir. Şekilde görüldüğü vechle çocuğu arka üstü bir masa üzerine yatırub dizlerinin altını masanın kenarına istinad itdirub ellerini hafifçe çekub titretmelimütezarren her iki kollarını ileri geri yanına yigirmi dakika kadar işletmeli ve yine çekerek titretmelerle harekete nihayet virmelidir. 'amud fekrisinde hafif bir inhina bulunan çocuklar için de pek faidelidir.

Şi'ir (s.134)

Körebe Oynarken

Çocuk neşideleri

Oda üç beş kızın oyunlarına

Bir küçük sıhhe-i maharetdi

Didi, şayeste: körebe haydi

Ne güzel bir oyun değil mi bu ya!

Bu oyundan güzel ne var acaba

Biri bağlatdı mavi gözlerini

Bir bulut sanki oydu icrâmı

Koştı, koştukça kalbi darlaştı

Çekiyor ... etkilerini

Ba‘zı etrafa el açub koşdu

Pir heves, pir emel fakat tutmak

Ne de güç sanki tutmak bir hak

Bu oyun pek tuhaf, kiçeyle dolu

+++++

Evet ey çırpınan beyaz kelebek

Daima nazeli daima titrek

Bakışan güzellerin yarın böyle

Bir nikâb-ı siyah ağfalla

Örtülür, örtülür siyahlıktan

Göremezsın hayatı ...

Yalnız dikkat et bu güzellerine

Böyle bağlatma bir siyah perde

Göz açık, fikir açık olursa eğer

Yaşar elbette nur içinde beşer

1327 ... Kazım

(s.135) Hanımlar İçün

Berader vicdanım doktor ihsanı görübde bu nüsha içün hanımlara dair bir şey yazmasını rica idememiş idim. Geçen gün pek teklifsiz görüşdüğümüz bir ailenin genç ve menûr fikirli bir küçük hanımı bize gelmişti.

Terbiye hakkında bazı tenkîdatda bulundu ve didiki: hanımlar içün yazılan şeyleri pek ‘umûmi buluyorum. Şimdiye kadar yazılan makalatdan hülâsaten benim anladığım (kadın sağlam ve ‘afiyetli olmalı. Bunun için de jimnastik yapmalı). Bu fikrinizi kabûl ve takdir itmekle beraber bu mübâhisin bizi o kadar (enterese) itmediğini söyleyeceğim. Siz bizim lezzetle okuyabileceğimiz şeyleri maalesef bilmiyorsunuz. Tavsiye ideceğim mübâhis hakkında da biraz icâle-i kalem iderseniz emin olunuz gazetenizin kareleri çoğalır bu sûretle hem siz hem onlar müstefid olurlar.

Bilirsiniz ki kadınlar için en büyük endişe ihtiyarlıktır. Her kadın mü’ebbeden genç kalmak ister ve emin olunuz bütün tuvaletlerin mahiyeti genç kalmak ve güzel görünmek esasına müsteniddir. Fi’l-hakika sizin jimnastiklerinizle ‘afiyetli yaşamak, semirmemek mümkün olduğuma kana‘atim vardır. Fakat sıhhat-ı ‘umumiyye ‘aid olan bu hareket-ı bedeniye ile yüzün buruşukluklarının izâlesi tenin terâvetinin muhafazası mümkün müdür ?

Bilseniz kadınlar için yüzdeki kırışıklıklar ne büyük bir gâ’iledir. İşte onların bu endişelerine <135 Sol> bir çare bir tarz-ı tedavi göstermelisiniz. Hele bu hususa dair bir makale yazınız bakınız ne kadar rağbete mahzâr olur. Jimnastik yapmak isteyenler yazdığımız kitablardan istifade idibilirler. Halbuki bu mesele çok mühimdir. Eyi biliniz ki her kadın kendisinin güzel olduğuna hiç değilse samimi olduğuna kani‘dir.

Bende cevaben bu zeminde bir makale yazmayı va‘ad itdim. Kendisi ‘avdet itdikten sonra kitabhânemi alt üst itdim. Nihayet elime geçirdiğim Newyork’un en büyük artistlerinden hüsn-ü endamı ve sedâ-yı ruhnuvazıyla emrikalilerin pir steskârı olan lina davalıyeri’nin ‘güzel olmak sanatı’ nâmı altında kaleme aldığı eseri hülâsaten tecrübeye karar virdüm. Gelecek nüshadan ‘itibaren vücudun aksâm-ı muhalakasına husûsen yüze, dişlere, ellere ve tırnaklara lazım gelen ‘itinâ ve nakidat

hakkında bu nare-i hısn ve anın tavsiye itdiği şeyleri nakledeceğim makbûle geçecek mi ?

Terbiye-i Dimağiyeye Dair

Garbda, bu cihân-ı ‘ilm ve ma‘rifetde her şeye, her fenne ‘aid yığınlarla kitablar yazılmış olduğu gibi terbiye-i fikriyeye dairde cildlerle eserler te‘lif olunmuş. <136 Sağ> ve her günde yeniden yeniye ciddi tefhisat ve mübâdelet-i fikriyeyi havi sahifeler dolusu bendler neşr olunmakda bulunmuştur.

Biz de bu fenn-i mühime dair ancak son zamanlarda bir iki eser neşr ve terbiye-i zihniye hakkında pek ibtida’i hatt-ı hareketler kat’i olmayan bazı düsturlar çizilebildi. Bu kadarına teşekkür itmeliyiz. Zülmat kesife içinde boğulmuş olanlara sönük bile olsa ... ziyâiyeyine bir nurehdi olabilir.

Terbiye-i dimağiye usûl-ü vuku‘adını mübeyyin kitabeler henüz neşr ve te‘lif idilmemiş olduğu zamanlarda da bi’l-fi‘il ta‘lim ve terbiyeye devam oluyordu. Fi’l-hakika terbiye-i fenniyede insaniyet kadar kadimdir onun kadar tahvilata ma‘ruz kalmıştır.

Her milletin en derin düşünceleri en sath-ı beyyin efradı kendi idrâk ve ihtiyaçlarına göre az çok bu fenle iştigâl lüzumını hissetmişler ve bi’l-fi‘il meşgûl olmuşlardır.

Hatta ... ve ... poyan olmak bedbahtlığına mahkûm olan yamyamlar böyle, evladlarına ‘adad ve te‘âmulât ve haşiyelerini öğretmek anlatmak ihtiyacından vareste kalamamışlardır.

‘umumi olan şu ihtiyacı beşeri tevsi‘ ide ide nihayet ba‘zı feyyaz dimağlardan fenn-i terbiye ‘la science del’education’ namıyla bir nevzad tevlîd itdirebildi.

Biz burada ne gibi esbâb ve ilcât-ı saikesiyle böyle bir fen vez‘ine lüzum his edilmiş olduğunu izâh idecek değiliz.

Hatta bu fenni te’sise çalışanların sayıb döktükleri ‘arfleri, ka’ideleri bu ka’idelerden <136 Sol> istihrâc itdikleri neticeleri sonradan gelenlerin netâyic-i mezkûreye istinaden her gün yeniden yeniye ortaya atdıkları usûlleri ve prensibleride zikr etmeyeceğiz.

Fenn-i terbiyeye dair yazılmış olan kitaplarda bunlara dair bol bol mütala'a idecek bahisler bulunabiliyor.

Esasen bu mevzu'a dair söylenen sözler, yazılan yazılar eski bir 'arifin yeni bir lisan diğer bir ifade ile tekrarından başka bir şey olamaz. Fi'l-hakika bir çocuğun ta'lim ve terbiyesinde pederin tarz-ı hareketi nazr-ı 'itibara alınmazsa usûl ve kava'id-i terbiye denilen şeyleri nereden çıkarabiliriz. Usûl 'la metod' bi'l-fi'il işe girişmiş olan kimselerin if'al ve icrâtından başka bir şey değildir.

Bu usûller çok kereler bir gaye gözetilmeksizin ve belki farkına varılmaksızın tatbîk idilmişlerdir.

Mütefekkirin der ki bilâhare bu tatbikatı yani terbiye hakkındaki 'örf ve 'ananeleri tedkîk ve te'lif iderek bildiğimiz kava'id ve usûlleri vaz' ve te'sis eylemişlerdir. İhtimalliğe bunların bazılarında vaz' itdiği usûl-ü vuku'atın ne sûretle tatbik idileceğinden haberdar değiller idi.

Bir Herbart (Hervart) bir pastaloji (pestalozzie) gibi sınıflarının prensiblerini tahriye koyulan pratikciler pek azdır. Diğer taraftan fenn-i terbiyeye dair cildler dolusu eserler yazan feylesoflar arasında da evvelce tahkîk idilmemiş bir çığır açan bir yol gösterebilen enderdir. Şübhe yokdur ki fenn-i terbiyede kavanin-i hukukiye <137 Sağ> gibi tecrübelerden yeni yeni hadiselerden doğmuş 'örfler, 'adetler, 'ananeler üzerine istinad eylemiştir. Fi'l-hakika fenn-i terbiye evvela vak'aları hadiseleri tedkîk ve tetbi' ider te'amülleri 'örfleri 'ananeleri toplar ve neticede bunlara istinaden usûl ve kanunlarını vaz' ider. Fakat menâfi'-i mütekabilenin müsademesi neticesinde te'sis iden hukûk-ı 'örfler 'aynı zamanda yanlış ve noksan cihetlerini tashîh idecek esaslarıda birlikde cami' olduklarından bu sayede kavanin-i hukûkiye için mü'eyyin bir unsur ihzâr itmiş oluyorlar. Halbuki fenn-i terbiye 'örfleri yalnız bir tarafın mesela mürebbiyenin bu babdaki hata ve noksanlarını ihtâr ve ıslâh idecek diğer bir 'amil-i mü'essir yokdur.

Bu noksanların bariz izleri yalnız terbiye olunanların if'al ve hareketinde tezahür idebiliyor. Vaz'-ı kanûn 'örf ve te'amalatı tedkîk ve her türlü ihtimalatı derpiş iderek bir madde-i kanûniyeyi kabul ve tasdik ider. Halbuki fenn-i terbiye kendi 'örflerini evvla tahlil ve bi'l-âhare tekrar-ı te'lif itmeğe mecbûrdur. Fenn-i terbiye hakkında öteden beri kabûl ve tatbîk idilmiş olan 'örflere usullere bugün yeni

bir şey ‘ilave idilemez. Fakat nakl ve izâh olunan tevrübeler, meslekler ‘doctrine’ arasındaki eyi usülleri fenalarından ayırmak gibi esaslı bir hatve-i terkî atmak mümkündür.

Bi’l-hassa bunları tev’hîd ve tenkîd iderek karma karış olan kava‘id, desatir ve i’tirazat yığınları içinde bir esaslı metrid bulmak her vakit için kabildir. Her zaman her iklimde ebeveyn çocuklarının <137 Sol> ta‘lîm ve terbiyelerine sarf-ı mesa‘i itmişlerdir. Bu hususda ta‘kib itdikleri usûlde bi’t-tabî‘ şahıstan şahsa nesilden nesile göre düçar-ı tahvil olmuştur.

Mâmafi‘ bu kadar tahvilatla beraber biz bunların kabûl itdikleri usûllerin kânesini ta‘lîm ve terbiye namı altında cem‘ itmekde tereddüd itmiyoruz. Çünkü bu usûllerin hepsinde de müttehîd bir prensib tatbik ve âna hatlarını muhafaza edilmiş olduğunu görüyoruz. Şu halde sanatla fen yani daima tahvil iden usûl ile laytağır kalan prensib birbirlerinden farklı olmak lazım gelir.

Sanat ‘l’art’ bir gaye-i münferideye müteveccih olan mesa‘inin hey‘et-i mecmû‘ası demektir. Mesa‘i mezkûre ka‘ideler ‘örfler ve düsturlarla ‘preceptes’ tanzim edilmiştir. Bir sanatın fenni ise o sanatın ‘örf-ü vuku‘adından istihrâc olunan kavaninin hey‘et-i mecmû‘asından ‘ibarettir. Bir fenni teşkîl iden kanunlar, fenn-i mezkûr felsefesinden ‘ibaret olmak üzere ‘umumi bir takım prensipleri havî olurlar. Fenn-i terbiye için her memleketde (pdagoji) ismi kabûl edilmiştir. Fakat şimdiye kadar bu nâm altında yazılan kitabelerde, bu isim tahtında cem‘ idilen mübahisde daima fen ile sanatın karışdırılmış olduğu görülüyor.

Fen ve felsefeden ziyade sanatla meşgul olan mü’ellifler, mes’elenin ... nüfûz itme zahmeti ihtiyar itmeksizin bedâheten tevarüd iden fikirleri iltizâm iderek hakikatden uzak yollara sapmışlar, ka‘idelerini usûllerini ‘preceptes’ nazarıyla ‘theorie’ üzerine te’sis itmeğe yeltenmişlerdir. Halbuki hakikat-ı <138 Sağ> halde nazariyeler ka‘idelerden ve ka‘idelerde tabî‘atdan istihrâc olunmak lazımdır.

Ka‘ide ve usûller zamana, mekâna, merbiye ve şakerde göre tahvil iderler. Bunların eyi veya fena, noksan veya mükemmel ani veya devamlı olmasının hiçbir ehemmiyeti yoktur. Şayan-ı ehemmiyet olan şey bunların bir takım hakayık-ı fa‘aliye olmaları ve (san‘at-ı terbiye)’yi teşkîl eylemeleridir.

Halbuki prensibler hiçbir vechle zamana mekâna ve eşhasa nazr-ı ahvâl itmezler. Pedagoji tatbikatının lâıyâtğır ‘özü halinde payidar kalırlar. Prensipler muttasıl değışen bütün ka‘ide ve usüllere nazran sabitdir. Bir şehzade veya bir fakir evladının terbiyesinde takib idilen usüllerde prensip müteheddir.

Bu sū‘enin (bossuet) veya pistalojinin kendi şakerlerinde tatbîk itdikleri ayrı ayrı usûl-ü terbiyelerdeki prensip asla değışmemiştir. Mes‘eleyi tenvir itmek için husûsi bir terbiye ile ‘ale’l-‘umum tarz-ı terbiyenin icâbatını tefrîk itmek lazımdır. Bu lüzun ekseriya mechûl kalmıştır.

Pedagojide şimdiye kadar ‘umumiyetle kabûl ve ta‘kib idilen ve fakt-ı daima meşuşiyet ve mübâyenetle neticelenen metoddan inhiraf iderek hakikatden ‘dureel’ sūdûr idenlerle ‘ideal’ ‘aid olan esasları kat‘î bir sûretde tefrîk itmeli.

Pedagoji nâmı altında toplanılan ka‘ide ve prensibler beşeriyet için ne gibi ehemmiyet ve mafi‘i haizdir ? pedagojiden gaye ne olduğu ve insaniyetin <138 Sol> ta‘lîm ve terbiyede olan ihtiyacı düşünülürse tabi‘i bu sūalin cevabı kendi kendine ta‘yin ider.

Fünûn-ı beşeriyenin hemen ekserisi ve bütün fa‘aliyet ve mesa‘i ictima‘iye-i terbiyenin mevzû‘ ve tarz-ı icrâsıyla az çok ‘alakadardır. Hayat-ı cismani için tenasül ne kadar mühim bir vazife ise terbiyede ‘alem-i ahlakide ‘aynı ehemmiyeti haizdir.

‘alem-i ahlak takâmül ve te‘alisini te‘min iden ‘avamil-i esasiyeyi bi’zzât terbiyede bulur. Bir hey‘et-i ictima‘iyenin riyaset-i umurunu der‘uhde idenler mensûb oldukları milletin merisi olduklarını i‘lân itmiş olurlar.

Esasen hayat-ı ictima‘iyede müşterek olan efrad-ı milletden her şahs diğerlerinin tarz-ı terbiyesine az çok te’sirden hali kalmazlar.

‘örf, ‘anane, tesir-i muhît tevarüs-ü gürenin makarenet ve muvaneset-i usûl-ü terbiyeye en en ziyade ü‘essir olan ‘avamilden sayıyla bilverler. Bir ‘aile reisi evlad ve ‘ayalı usûl-ü terbiyelerinin hakim ve müdiri olduğu gibi bir milleti idare idenlerde o millet efradının terbiye ve secayasında az çok tahvilat-ı husûle getirebilirler. Şu halde bir millete nisbet idilen if‘âl hareketin ne haiz olduğunu terbiyeye göre tehbili

ider. Efrâd arasındaki te'sirat-ı mütekabilenin muhassele-i fe'alesi netayici olduğunda şübhe idilmemelidir.

Binâen 'aleyh bir millet terbiye-i 'umumiyesinin harici tezahürata karşı, kava-i merkebe olan efrad-ı milletden her şahsının mevki'i ictima'isi nisbetinde mes'ul olması icâb ider.

Almanya feylesof şehri (kant) demişdi ki: <139 Sağ> altından çıkamayacağımız mesâilin en büyük ve en çetini terbiye (Education) mes'elesidir. Bizde Kant'ın bu sözüne 'ilâveten diyebiliriz ki der'uhde ideceğimiz mes'uliyetlerin en ağır ve en müşteklisi de yine vazife-i terbiyedir. Pedagoji ve ta'lîm ve terbiye ile meşgûl olan her ferd bu vazifeyi ne gibi bir 'unvan tahtında ifâ iderse itsin der'uhde itdiği işin ehemmiyet ve calletini hiçbir an framoş ? itmemelidir. Hayat ve hareket-ı şahsiyesinin tanziminden sonra insana tevcih iden vezâifin en mühim ve en ağır ta'lîm ve terbiyedir.

Evlad ve ahfâdımızın hayat-ı müstekabilelerini taht-ı emeniyetde bulundurmak ve birgün boş bırakacağımız mevki'leri işgâl itdikleri zaman ihtiyacat-ı madiyeden mümkün mertebe azâde kalmalarını te'min etmek için bütün gayretimizle idhâr-ı servet ve samane çalışırız.

Ne kadar beyhude mesa'i ? ciddi bir terbiyeden mahrûm bırakılan varisler atılacakları mücadele-i hayatta pek kolay mağlub olur ve servet-i maddiye sir'atle ... ve telef idebilirler. Fakat evladlarımızın ta'lîm ve terbiyelerine sarf ideceğimiz nakdan on parisi böyle beyhude telef edilmiş olmaz. Kazancımızdan çocuklarımızın terbiyesine tahsis ideceğimiz mübalağı onların dimağlarında mademü'l-hayat payidar olacak ... tedarikine hasr itmiş olacağız. Ancak bu sûretledir ki evladlarımıza ahfadımızda 'aynen irs ve ... refah ve sa'adatlarını müteselsilen te'min idebilecek bir miras bırakmış oluruz. Şübhe yokdur ki ciddi ve esaslı bir terbiye ... kemâl olan bir genç ruhgûzar hayatta <139 Sol> tesadüf ideceği mevani' ve müşkülâtı daha ziyade bir metanetle iftihâm ider ve refah-ı maddiye ve ma'neviyesinin te'alisini daha kolay te'min itmiş olur. Ciddi bir terbiye-i dimağıyeden mahrûm kalan zavallılar servet mevrûsenelerini de pek az bir müstedde ga'ib iderek ma'nen ve maddeten iflas ider ve sefaletin ezici pençeleri altında kahr olur giderler.

Vazife-i terbiyenin tahmîl itdiği ağır mes'uliyet karşısında terbiye-i mes'ele mağlakasının karanlık noktalarını tenvir için sarf idilecek mesa'inin doğrudan doğruya sa'adat-ı milliye ve beşeriye ile 'alakadar olacağından tereddüd idilemez.

Şu halde san'at-ı terbiyeye dair 'umumi bir nazariyeye ihtiyac vardır. Ta'lim ve terbiye ile meşgûl olanlar bu ihtiyacı herkesten ziyade his ve takdir iderler. Herbart (Pedagojiye dair ilk dersler)²unvanlı kitabda şu lüzümü pek açık bir sûretde tasvir iderek diyor ki: pratik bir maharet-i 'ameliyeden başka bir şey hasıl idemez. Tabi'atın hifâyasına nüfûz idebilmek usûlünü bize ancak nazariye (theorie) öğretebiliyor. Pratikçi bir işe başlar. Muvaffak olur ve onu ikmâl ider. Fakat muvaffakiyet ve 'adm-ı muvaffakiyet esbabını takdir idemez. Tesadûf ve talı'ın sevk-i lütufkârısıyla 'acemi bir zât daha ilk teşebbüste her medide emekdar bir ma'lûmat-ı müddet hayatında hatrından bile geçirmediği metodlar tasavvur ve icad idebiliyor.

Her memleket, her devir kendilerinde hükümfermâ olan efkâr-ı çeniri ile ihtâ olunmuşlardır. Mesa'i-i yevmiye ve ticarbât-ı şahsiye ile afaki her gün bir mikdar daha sıkışdırılan küçültülen <140 Sağ> pedagojide nazariyât-ı felsefeye olan lüzum ve ihtiyac başka bir yerde asla his olunamaz.

'umumi bir nazariyenin te'sis idilememesi genç dimağları genç dimağları tecrübe tahtası olmakdan kurtaramamışdır. Her peder, her mürebbiye, her mu'allim kendi idrâk ve temâyalatına göre bir usûl ta'kib itmekde diğeri büsbütün ona zıd bir tarafı tercih eylemektedir. Pedagoji erbâbı ise bu muhtelif ve mütebayın tecrübelerin simratını mukayese ile meşgul oluyorlar. Fakat bu beyhude tecrübelerle heder idilen şibab-ı mütefekkeriye yazık değil mi ? her birinin yukarı ki sözleri pedagojinin hem noksanını ve hem ehemmiyetini pek güzel tasvir idiyor.

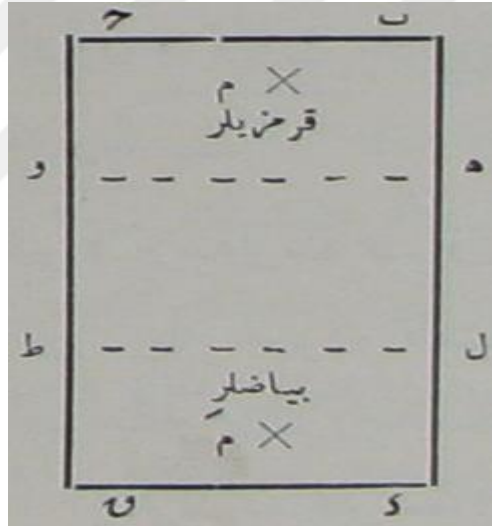
Herhalde bugünkü pedagojinin vech-i tekâmülü ta'lim ve terbiye ile meşgul olan zevatın münferid tecrübe ve sa'ilerini şahsi metodlarını bir yere toplayarak taht-ı intizama almak 'umumi prensiblerle metin bir sûretde yekdiğerine marbut bir sistem haline getirmeğe çalışmak olmalıdır.

Medelli: 18 teşrin-i sani 327

Mekteb Oyunları

Basketbol

Kuvvet ve şiddetten ziyade maharet ve çevikliği iltizam iden bu oyunu on iki yaşından itibaren kız veya erkek çocuklar müsa'id havalarda bahçede, yağışlı havalarda jimnastikhanelerde oynarlar. İki mukabil taraftan birinin oyunu kazanması bütün oyuncuların el birliğiyle yekdiğerine yardım itmesiyle mümkün olabileceğinden herkesin yekdiğerinin hareketını teshîl eylemesi ehem ve elzemdir. Binâen aleyh oyuncular arasında büyük bir ittihâd ve irtibat bulunması şartdır. Oyuncuların 'adedi 12 den 40 kişiye kadardır. Birde hüküm bulunur. Oyun mahali: tahminen yigirmi eli yigirmi beş metre 'ırd kırk eli metre kadarda tûlunda bir müstetâlimesi bir çimenlik veya 'ale'l-'ade bir 'arazesiz düz bir zeminde oynamak mümkündür.

Oyun mahali şekilde görüldüğü vechle b, h, y, k ile h,v,h,t noktalarına flamalar veya 'alelade birer kazık çakılarak tahdid idildikden sonra m,v,m noktalarına karşılıklı hudûd hatlarını teşkil iden b,h,y,k hatlarının birer adım ilerüsüne m,m noktalarına üç metre kırk santimetre irtifa'ında birer kalın sıruk dikilir. Bu sarıkların ucunda zemine mevâzi otuz beş santim katrında bir çember bulunur. Oyunun teşkilatı ... ve ...

Harekat-ı Zuhuriyeden

Evvelce ta'rif itdiğimiz hareketle bel kemiği etrafındaki 'azaleti kesb-i kuvvet itmiş olan üç ... beş yaşındaki çocuklara yaptırılır.çocuk yüzüstü masaya uzanır ve

yanagının üstüne yatar. Pederi veya validesi elini çocuğun bacakları ilerisine istinad itdirir ve çocuğa başını kaldırub kollarını yana açmasını ihtâr ider. Bu hareket her gün dört beş defa tekrar idilirse çocuğun ‘âzalet-i ‘ankiye ve zuhuriyesi kesb-i kuvvet ider.

<141 Sağ> yekdiğerinden pek farklı olmayan bi’l-farz yigirmi çocukdan onu kollarına beyaz mendil bağlayub bir tarafına onu kırmızılar ‘itibar idilub karşı tarafa gönderilir. Bunlar oyuna başlarken kendi kal’a hududları olan evvela h,v,t hatlarından dışarı çıkamazlar. Oyuna başlamak için hükm-ü müstatilin tam vastına gelir. Beyazlardan ve kırmızılardan birer kişi çağırub arka arkaya durdurur. Elinde tutduğu fudbol topunu şakûlen iki üç metre havaya atar. O iki mübazirden biri topu kapınca arkadaşlarına atar onlarda elden ele isâl iderek en son çembere en yakın bulunan arkadaşlarının eline vasl olunca o da o çemberin marbût olduğu direğin iki metre ilerisine çıkarak topu yukarı atub çemberi yukarı çemberi yukarı tarafından geçirmeğe çalışır. Ve muvafık olursa o taraf bir oyunu kazanır.

Ka‘ideler:

- 1: Hakem topu havaya atar ortada arka arka duran iki oyuncudan hangisinin eli topa temas iderse topu kendi arkadaşına atmak hakkı onundur.
- 2: top kalede bulunanlara atılınca mukabil kale efradı hatt-ı hudûdı geçub istedikleri gibi hareket itmekde serbestdirler.
- 3: topu elde eden tarafın kendi çenberlerinden geçirmelerine mani‘ olmak için topu behmehal havada iken kapmak lazımdır.
- 4: top behmehal iki el ile tutulup ve nerede topu yakalamağa muvafık olunmuşsa o noltadan bir adım ileri geri gitmeden arkadaşlarından muvafık gördüğü birine atılır. Top alub kaçılmaz.
- 5: top hudûd hatlarının dışarısına çıkarsa çıkaran taraf topu çıktığı noktadan, diğer tarafa topu alub kendi arkadaşlarına atmak hakkını virir.
- 6: her iki taraf oyuncuları topu kendi çenberlerinden geçirmeğe gayret iderler.

Hatalar:

Oyun mahallinin haricine çıkmak memnu'dur. Topu alub kaçmak, ayakla sürüklemek arkadaşın eline virmek, bir el ile atmak başıyla vurmak memnu'dur. Arkadaşına eliyle dokunmak, topu elinden zorla almak, topu iki defa birbirini müte'akib atub yine tutmak haiz değildir.

Cazalar mukabil cihet oyuncularından inub düşürmek topu alub koşmak veya zorla topu hasmın elinden almak hakem haklı gördüğü tarafa topu virir. Çenberin karşısına beş adım mesafeye durub iki eli yukarı uzanmış olduğu halde topu kendi çenberine atar o esnada her iki taraf oyuncuları bir metre aralıkla karşılıklı dizilun dururlar top çenberden geçmeyub düşerse yine kapışub oyuna devam iderler.

Beş defa topu kendi çemberinde geçirmeğe muvafık olan taraf-ı partiyi ikmâl ider. Mâmafih bu evvelce kararlaştırılan şerâite tabi'dir bazı oyunlar vardır ki bir defa ilede iktifâ olunur.

Selim Sırrı

Mekteb El İşleri

3

Dersler, destere 'ameliyatıyla başlar ve üç ders devam ider. Destere ta'limleri için 'alelâde her tahta kullanılabilir. Elverir ki düzgün ve iki kenarı bir zaviye-i kaime teşkîl idecek suretde kesilmiş bulunsun. Destere ta'limlerinden çocuk bu altı sâsil tutmak lazım geldiğini, tahtanın hangi tarafından ne sûretle başlarsa daha kolay ve daha iyi kesilebileceğini öğrenir.

Çocuklar destere kullanmayı öğrenince kendilerine düz çubuklar, daha sonrada medur satıhlar kestirilir. Bu çocuk ve satıhlar ibtidâ'i hesab ve hendese dersleri tatbikatında işe yarar.

Müte'akiben tahtadan rakamlar, elifba harfleri kesdirilir. İ'mâl idilecek eşyanın eşgâli tahta üzerine ya hendese-i hattiye 'inâyesiyle yahud sûret-i mahsûsede yapılmış modellerinin tahtaya yapışdırılarak kenarlarından kurşun kalemi ile çizilmesiyle nakl olunur.

Bu iki tarz münâvebeten tatbîk idilir. Mâ' hezâ bu hususda mu'allimler iktizâi hale göre isterlerse evvela sıra ile bir usûlü sonrada diğerini tatbîkde muhtardırlar.

Husûsi modeller çinkodan i‘mâl idilmiştir. Talebe öodeli tahta üzerine çivi ile rabt iderek kenarından bir kurşun kalemi ile çizer.

<142 Sol> bu o kadar basit bir işdir ki beş yaşındaki kız bile muvaffâkiyetle yapabilirler. İbtidâi ... derslerinden âtide ki kava‘ide ri‘âyet idilmelidir.

1. çocuk kullanacağı alete ve işleyeceği tahtaya alışık olmalıdır. Hiç isti‘mâl itmediği bir alet ile hiç bilmediği bir tahta üzerinde çalışdırılmamalıdır.

2. i‘mâl ideceği şey’in gerek modeli gerek aslı hakkında haiz ma‘lûmat olması lazımdır.

3. eşgâl-i nazariyenin (diyagramların) ne olduğunu ve bunlardan ne anlaşıldığını evvelce öğrenmelidir.

4. şekiller çizilmeden evvel tahtalar merbe‘ ve müstatil şeklinde muntazaman kesilun tesviye idilmelidir.

5. rende kullanılırken tahtayı destegâha rabt iden çivinin tahta sahanın nısfından yüksek bulunmamasına ‘itina itmelidir.

6. kenarlar tesviye edilirken kalem izlerine kadar ‘ameliyata devam olunur. Kalem izlerinin gaib olmamasına dikkat itmelidir.

7. burgu destereden evvel kullanılır, yani delikler ağaç kesilmeden delinir.

8. bir hat hizasından destere ile kesilince derhal ya törpü ya rende tesviye itmelidir, bu <143 Sağ> hem işde hem vaz‘iyetde tahvili müceb olduğundan iki cihetlede müfiddir.

9. köşelerde ve minhanilerde destere, beş numrulu levhada oklarla irâe olunan isti‘kameti ta‘kib itmelidir.

10. destere ile kat‘-ı ‘ameliyatı o kadar doğru ve muntazam olmalıdır ki törpüye ancak minhani kısımların tesviyesi için lüzum kalmalıdır.

Törpü, doğruca isti‘mali pek müşekkil bir aletdir. Bunun ne sûretle kullanılması lazım geleceğini beyân için Mösyö Salumu’nun ‘Sloyd el kitabı’ ‘unvanlı ‘Hand book of Sloyd’ eserinden şu satırları iktibas idiyoruz.

Tahta destegâha mükemmelen rabt idilmeli, bu sûretle her iki elde altı sühûletle idâre idebilmekde serbest kalmalıdır. Tesviyesi matlûb sath-ı müstevi ise törpü düz, münheni ise o halde dairevi sürülmelidir. Tazyik ancak alet ileri itilirken icrâ edilir.

Eşkâl-ı nazariye ta'rifat ile tevzîh olunmuştur. Karâilerin bundan bihak anlayabilmeleri için herhalde resim hattı hakkında ha'iz ma'lûmat olmaları ve ibtidâi sloyda dair sûret-i mahrûmiyede bir fikr-i mahsûse mâlik bulunmaları icâb ider.

İbtidai Sloyd en evvel bizim mektebimiz de tatbîk idildiği cihetle bütün efkârımız kendi tecrübelerimize müsteniddir, bu husûsda başkalarının tecrübesinden istifade itmiyoruz. Mâmafih ... mektebinin model koleksiyonundan ve Mösyö Salomonun eserlerinden itdiğimiz istifadeyi 'itirafa mecburuz.

....

Gelcek nüshadan 'itibaren modelleri ta'rifatıyla birlikde dercine başlayacağız.

İnce Fikirler

'ûmum-ı müslümanlara dinden başka bir şey'in şumuli olmadığından avrupalılardan bir kısmı ve müslümanlardan bir çokları müslümanların sa'ir insanlara hatta bir iklimde yaşayan ve bir memleketde iskân idenlere nisbetle müte'hhir bulunmalarına sebep, dinin kendisi bulunduğuna zahib olmuşlardır. Ancak onlardan hiçbirisi ve hususan imam-ı islamiyenin ahvaliye iştiğal iden efâzıl-ı müslimin, müslümanların bu tedni ve ihtatlarına hakiki bulunan din-i islâm sebep olmuştur diye bir ithâmda bulunmuşlardır. Çünkü gerek icânab gerek islâma münâsib olan zevât bu dini bilince ihtirâm ve kadrini takdir itmiş ve müslümanlar arasında bırakmış olduğu esârı ve din-i islâmın insani tarîk-i takdim ve terkîde müntehâ-yı sa'adata sevk için en kutlu bir 'amil ve en efzal bir vasiyle bulunduğunu isâbet eylediğini 'itiraf eylemiştir. Ancak müslümanların bugünde din diye za'im eyledikleri ve 'avam-ı islâmın belkide asıl din-i islâm nâmını virdikleri şeyde <144 Sağ> bir çok mevhûm 'akayid 'adet ve edeb bulunduğunu ve işbû mevhûmatın asıl pek bulunan din-i islâmla 'alakası olmadığını sonradan gelmiş ve görmüş şeyler olduğunu bunlar görmektedirler. İşte nasın din-i tesmiye eylediği ve ilâmiyet olduğunu zannettiği bu karışmış şeyler terkîye mani' bulunuyor.

Bu günde din-i islâmın ilk bulunduğu halinden ve usûlünden çıkmış olduğunu ve ‘ulema ve fakhanın kalblerini allah-u te‘alinin tenvîr eylediği bir mikdar kalilinden ma‘adası keyflerinin istediği gibi dinle oynamış olduklarını hatta bunlar dini meshere ve mel‘abe eylemiş bulunduklarını hiçbir kimsenin inkâr itmesi olamaz.

Kur‘an-ı kerimde ‘ve ittihâz ve dinhem lehûven ve le‘en ve gartehum el-hayetü’dünya al‘l-âhire’ yani kendilerini hayat-ı dünyaya mağrûr iderek dillerini eğlence ve mal‘ebe idenler ‘ ayet-i kerimesi bu gibiler hakkında bulunmuştur.

Kasım Emin

Kusursuz insan olmaz. Fakat kusurunu bilip anlayan insanlar çok olduğu gibi kusurlarını evvela nefse, saniyen halka karşı ‘itiraf iderek tashîhine çalışanların noksanlarını kemâle, kabahatlerini fazilete tahvili için mücadele-i nefsiyede bulunanların ‘adedi ise pek mahduddur. İnsan oğlunda öyle bir tabi‘iyyet vardır ki en kabahatlıleri bile kendilerine bir tesliyet ararlar. Bu tabi‘atın mastarı mahzûr ve hodpesne midir ? yoksa el elden üstündür ‘arşa çıkıncaya kadar. Sözünden gafil olarak her ferdin kendini diğerinden daha iyi görmeye meyl ve inhimâ kendi midir ? insan ‘aklını pazara verir yine kendininkini satun alır. Dimelerinin mizâc-ı beşere daha mülayim gelmesinden midir ? her neden ise insanların pek çoğunda yaptığını beğenmek kendine tesliyet aramak hali vardır. Öyle garib adamlara tesadüf olunur ki dünya ... beri ta‘yib olunmuş fena görülmüş, mazereti anlaşılmamış bedyahyat derecesinde hecentene hüküm olunmuş bir hareketde bulunur. Hatalarını ‘itiraf sûretinde kalmak için bu hareketi mehak göstermek için ısrar ider. Hatta bir cürmü fazilet derecesinde göstermek da‘iyesine düşer. Böylelerine bir tarafa bırakarak harc-ı ‘alem olan ahvalden bahsedelim.

Mesela bir ‘ayyaş, ayyaşlığın mazeretini anlayacak bunun eyi bir hareket olmayadığını bilecek derecede sahib-i idrâk olunur. Fakat kendisine bu hareketi için esbâb-ı muhaffafa aradığı gibi ba‘zen filanı tanır mısınız ? benden daha ‘alim daha fazıl daha zeki ve daha muhterem bir zât olduğu halde sizi te‘min iderim ki benden daha fazla içiyor. O yaptıktan sonra bana haydi haydi diye birde nokta-i tesliyet bulur. Bu muhakemenin doğru olduğunu isbata hacet var mı ? bir adamın saye-i ahlakiyesini diğerlerinde bu gibi siya‘eti olması ‘afv itdirir mi ? yahud siya‘eti hisnatâ kalb itdirir mi ?

Mahmud Sadık

Matba‘a-i Ebu‘z-ziya Müdür-i Mes‘ul: Selim Sırrı

1.10. Terbiye ve Oyun, Sayı: 10.

Pençşembe 15 Kanûn-ı Evvel 1327

Numru 10 birinci

sene

Sahib-i imtiyâz ve müdiri

Abone şartları:

Selim Sırrı

İstanbul ve vilâyet için

İdare-i Hâne : İstanbulda

(posta icrâtıyla beraber)

Bâb-ı âli caddesinde

senelik / altı aylık

Orhan Bey hanında numru 10

30 / 15 guruş.

İdarehane , cumadan ma'ada her gün ba'dü'z-zühur

Saat 1' den 6' ya kadar açıktır.

Eyâlet-i mümtaze ve memâlik-i ecnebiye

(posta icrâtıyla beraber)

Seneliği 8 frankdır

Talebeye idâreden alınmak şartıyla

Seneliği 20 guruşdur.

İstanbul

TERBİYE VE OYUN

Her husûs için idâre me'muru Avni Bey nâmına mürâca'at olunmalıdır. Abone bedeli nakden gönderilmelidir, pul kabul edilmez.

Gençlerin terbiye-i fikriye ve bedeniyesine hadm on beş günde bir neşr olunur

mecmû'ad

Şehzade-i kemâlat perver devletlü nebahatlü Selim Efendi Hazretlerine

Mecmu'anın masarif-i tabi'iyesine medâr olmak üzere geçen gün ma'iyyet fehimalarında bulunan beğlerden biri veda'itiyle ihsân buyrulan meblağ vasl dest-i şükran oldu. Hemiyet ve ref'etle dolu olan kalb-i musaffak necâbetpenahilerinin terkî ve te'ali-i vatan için nasıl büyük bir hisle çarpakda olduğu yakinen ma'lûmumuzdur.

Tevcihat-ı ma'arif perverlerine kesb-i istihkâk itmeğe çalışacağımızı ve 'add ider ve bu vesile ile hâk-pay-i samilerine ta'zîmat-ı çakerânemizi 'arz eyleriz.

Terbiye

Yuva

3

İkisi: bir

<149 Sağ> Aynı 'ailenin efradını birleştiren kan rabtası aynı zamanda iki vücudun ittihadına sebep olan bir ittihab rabtasıda tevliid ider ki bu şübhesiz yuvadan, yuvanın kurulmasından evvel düşünülür. 've hiddet-i seneviye' evin esasıdır.

Bir erkekle bir kadın ocak te'sisi için baş başa virince birbirinin olunca artık onların reşte-i mukadderatı düğümlelenmiş, menafî-i-i zâtiyeleri kesb-i 'ayniyet itmiş dimerdir. Fakat burada fikrimiz biraz sürçüyor insaniyet-i kalbiyenin daima eş gitmediğini görüyoruz. Öyle ise tabi'i izdivaclardan evvel, naks-ı sükut yahud ... olanları düşünmek, hakikate yükselmek için mutlaka çetin yollardan yürümek lazım. İnsan hayat-ı hakikiyeye te'sis-i nazar iderse karanlık köşeleri yükseklerden gelen ziyalarla tenvir iderse necat bulur.

İzdivaclarda sût-i nailinin esbabından beri tarz-ı 'akiddedir. Bugün 'ailelerin ekserisi sinâi yahud ticari bir şirket gibi te'sis idiyor. İki kişinin yahud birkaç nakat-ı tahsisde ki imtizâcî kâfi zan olunuyor. Halbuki değildir. Bâ husûs bu imtizâc ümidine mani' bir yığın dedikodu düşünülürse misafirlerin gözleri kapu aralarında bile birer vesile-i güzâf toplamaya çalışır. Laf arasında hoşnudu hale değil geçimsizliğe, ayrılığa, kavgalara da'ir misaller tekrar idilir. Her sût-i zannın gelin hanımla damadın kulaklarına kadar gidebilmesi için ne kadar yol varsa bulunur. Henüz inkişaf itmiş sa'adetiyle, neş'esiyle merdivenlere kadar teşyî' iden genç şetareti ya müstehzi bir

du'a, ya bugün bir dudak, ya bir çatılmış kaş tebriğe yeltenir. Bu simâlar karşısında saf, nazik kalbler incinmez mi ? elbette artık gelin hanım kayınvalidesinden, komşulardan şikayete, delikanlı bir dirleti çıkmak, sıkarmak ihtimaline müterekkeb, biraz sonra acı sızıltı başlar. Bunun da bir çare-i sükûneti var. İftirak asıl ana babadan iftirak fakat yuva iki kişinin değil iki 'ailen'n tevhid-i hayatı maksadıyla vücuda gelir. Mes'udiyet samimiyet şartları infikân idince yaşamaktan ne zevk duyulur ? – Hiç. Emin olalım ki bir haksızlığımızın cezasını bir haksızlıkla çözeriz.mücadele, hakaret, setm her iki tarafıda mütezarrır ider. Diğerine idilen fenalık daima kendi 'aleyhimize çıkar. Bir hitây-ı erkek zevcesine <147 Sağ> kadın zevcine isnadda te'anüd iderse anlaşmak kabil olamaz. Ortada ki kabahat gitgide 'afv idilemez bir hale gelir, bir hatay-ı mütekabilen ta'mirde kifayetsizlik tezahür ider, eskiden yekdiğerini pek ziyade sevenler, bunca senelerden sonra ayrılırlar, darılırlar, düşman olurlar.

İkimiz: bir bu ufacık cümleyi cümle-i itilafiyeyi her sabah verd-i zeban itmeli günün biraz ehemmiyetli vuku'atı arasında unutmayub tahzir eylemeli. İkisi: bir husûsiyle çocuklara karşı gerek nokta-i nazar, gerek emel, gerek şekil-i hayat 'itibariyle ebeveyn yavrularına zıd görünür görünmez her iki taraf bütün mevcudiyetlerini, bütün kıymetlerini gaib iderler. Terbiye-i imkan haricine atılır. Çünkü birinin yaptığını diğeri bozar ve tedricen tezellüzel iden beniyeye-i 'aile bir gün sükut ider. Mütâla'âtınız daki arzularınızda ki rû'iyet-i şahsiyenizde ki kana'at-i ahlakiye ve dinîyenizde ki ihtilaf ne olursa olsun esas: çocuklarınıza her vakit 'aynı adam olarak görünmenizdir. 'aksi takdirde yuvada açılan rahteler mütecasir 'ita'atsizliğe 'isyana anarşiye sebebiyet verir. Artık- fırtınalara ma'rûz kalmış gibi hatta hareketinizi şaşırırsınız. Mü'essir olamazsınız hele çocuklarının muhakemesine iltica iden, yekdiğerini çocuklarına şikayet iden kendi mes'uliyetlerini onlara mukayese itdiren haksızlıklardan tebriye-i nefis için onların re'ie müraca'at iden ebevyn kadar şayan-ı mü'hheze kimse tasvir idilemez. Bu gibi itilaflardan sonra te'min-i galebe itmek bile bir hezimetdir, hakimde, müdde'ide da'vasını elden geçirir. <147 Sol> eğer şerik-i hayatınız ma'kûl düşünmüyorsa müşfik değilse, haddini pek bilmiyorsa, muhakematında yanılıyorsa onun terbiyesini siz tek başınıza ikmâle çalışınız. Eğer söze, misale, fedakarlığa karşı bi his kalıyorsa yapılacak vazife-i yegane ondaki noksanları kendinizde itmam eylemektir. Bu belki güç, lakin mümkün. Rabta-i zevciyet yavruların vücuduyla ne kadar te'yid itse vefak-ı ahlaki

bazen husûl bulmayabilir. En halis niyetler, en ‘alîcenâb gayretler muhalefetlerle karşılaşır. ‘akım bırakılır. Hiçbir güçlükden, hiçbir zulümden çekinmeyen salahiyet tanımayan bir iradeye mahkum hayatlar, eyvah ki sürüklenir, solar, dökülür. Bir sürü ithamat karşısında bir mecrûm gibi sükûte mecbur olmak ekseriya müdafa‘a-i sükûtdan daha mühlik neticeler verir. Allah bu cehennemlere düşürmesin.

Talak, evet bu nümid ahval içinde talak mü’ssir bir çaredir. Fakat buda bir kere bağlanmış olan düğümü büsbütün çözüb atamaz. Talak, neticelendirir yoksa hal itmez. Hiçbir kanun hiçbir avukat hiçbir da‘va emr-i vaki‘ yok idemez. Mademki beraber geçmiş bir mazi var: ne kadar ayrı yaşanırsa yaşansın birtakım hukuk ve menafi‘ yekdiğerini tekfîl itmiş. Bir takım hisler yekdiğerine kaynamışdır. Talak bir amel-i cerahiyyeteşbih idebiliriz. En muvafık olanı yine izler, nişâneler bırakır ve feda edilmiş kesilmiş ‘uzuvların yerine kemâl-i ihtimali olmadığı düşünöldükçe muzdarib olunur. Reşte-i zevciyeti koparmağa çalışan talak onun metanetini onun kerfet-i memzucini isbât ider.

Şimdi gözlerimizi şen ve teslîtikâr, şefîk <148 Sağ> ve mu’telif safhata çevirelim şübhe itmeyiniz ki bu sahneler hemen bir çırpıda meydana çıkmış olamazlar. Zamanların sabır ve te’nisi bulutları yavaş yavaş dağıtmış. Semaları açmışdır. İlk nazarların siyâle-i muhabbeti bazen şimşek gibi çabuk geçer. Ahenk ve ...uzun senelerin mahsûl-i hay-i huyudur. Ve yuvada bu ahengin takriri isterse feryadlarla karışsın elzemdir. Şimdi belki içinizde ‘evet’ artık bunlardan başka söylenecek söz kalmadı mı ? artık bitiriniz. Bize daha lüzumlu daha müfid şeylerden bahsediniz. Diyenler var.

Ma‘zeb olmayınız. Hayat-ı beytiyenini sert, hakiki onun her gün yeni kuvvetlerle iktihâm eyleyecek meşgaleti nice riyakar sathı tasvirlerden, fikirlerden, daha şayan-ı tedkîk ve tahlîldir. Hayat-ı hakikiyeyi saklaya saklaya gençlik ‘alemini çürütüyoruz. Balayı, balayı didikleri mevsimde nihayet bulur. O şiirde nesire tahvil ider. Oyuncakların bile birer devri birer modası var. Yalnız öğrenilecek şey hayatı şa‘irane bir nesire tahvil etmek, bütün cereyanlara ruh virmekdir. İki arzu, iki irade-i kemâl-i sühulet ve sür‘atle te’lif beyn idemez. Bu itilaf ne bir nişan yüzüğü ne de bir şeker sepeti der‘uhde idebilir. Her şeyin kıymet-i hakikiyesi zaman ile anlaşılır. Zaman ile kazanılır, ehliyet-i sana‘atkarane metân-i ahlakiye gibi daimi bir se‘iye

mütevakkıfıdır. İhtimam idilmezse azalır, eksilir hatta bir kere elde etmiş olan bile gaib ider.

(maba'dı 11. Nüshada)

Sıhhi Çocuk Cımnastikleri

Çocuğu kulakları üzerinden tutub kaldırmak tehlikelidir. Fakat kolları gergin olduğu halde ellerini bir elinize istnâd itdirub bir elinizide ensesine koyub yavaş yavaş yukarı kaldırırsanız ve yine yavaş yavaş yere indirirseniz yere 'amud fikriyesinin etrafında bulunan 'azaletini kuvvetlendirmiş olursunuz. Bu hareket üç yaşından 'itibaren kız ve erkek çocuklara yapıdırılır. Ve hergün üç beş kere tekrar etdirilebilir.

Terbiye ve oyun numru 10

Şi'ir

Da'vet-i Hizan

Son baharın hava-yı hüznünü ben,

Nevbahar hayata benzetirim

Çünkü ömrümde en cefalı geçen

O zamanlardı, her düşen yaprak

Açıyor bir sahife-i ...

Kim bilir hangi daldan ayrılarak

Ah! Ben sonbaharı pek severim

Son baharın esir-i derdi benim

Dökülen katreler içinde benim

Yaşıyor nâşenide bir elem

Sanki yer gök ölümle pençeleşir

Her taraf veremli kız gibidir. ?

Ey! Tabi‘at nedir bu şi‘ir-i tezađ

Muzdarib serpiyen çiçeklerine

bari en son ümidi virde

yere sonra göm

ansızın terane-i bâd

okşuyorken harab ider dağıtır

bu ne zalim-i medîd bir acıdır

ah! Ben son bahara meftûnum

son baharın hayalidir ruhum

her ölen kuş birer kanadlı emel

bana son an ihtizarında

sanki der: haydi sende artık gel

bahtiyar ol şu toprak altında

Osman Fahri

<150 Sağ> Hayata Doğru

Hayatın müddeti- Şahsın bekâsı- Nev‘in bekâsı –istihâle ve tekâmül

Eski felsefenin gayr-ı kabil tecezi? Bir cevher-i ruhiyesi vardır. Bütün hayat ve ruh-ı vekâyi‘i hep bunun idaresi altında bulunuyordu. Bu cevherin diğeryer mühim bir haseside kendisine idrâk ve vicdan bulunmasıydı.

Sonraları ‘azviyatın bir sınıf ve ka‘ide idrak ve vicdan olmadığı meydana çıktı. Mesela kalbin, ma‘idenin, im‘anın, giden gelenin vazifesi ‘azuviyetin vukuf ve itlâ‘ı haricinde kalıyordu. O vakit bu cevher-i ruhiye münzim bir cevher hayatı keşf edildi. Ve bütün if‘al-ı gıraradaya? Bu ikinci cevherin idaresi altına tevdi‘ olundu. Uzatmayalım bu fikir klûd bir nare kadar geldi. Bu meşhur hayat-ı şinâs usûl-ü tecrübeyi ‘zuviyetlerde tatbiki itdi. Cevahir-i hayatiye ‘ale‘l-ga‘iye gibi mücerred

ta‘birleri kaldırdı. Hayatın bir mahsele, hicratın mahsele-i fa‘aliyeti olduğunu meydana çıkardı.

Hayat ve ruh ta‘birlerinin büyük birer ifade-i cami‘esi vardır. Tatlik-i şekrin tabi‘i ve safi olduğu gibi hayat ve ruh ta‘birleri altında toplanan şeylerde hicrat-ı bedeniye ve dimağiyenin esâf-ı tabi‘iyesindendir. ‘zuviyatın hayatı düşünülünce görülüyor ki her nev‘in vastı, mukarrer ve mu‘in birer şekil teşrihiyesi birer devre-i ‘ömrü vardır. Bu hadlerin altında ve üstünde tesadüf idilen şeyler nadir gayrı tabi‘i galat-ı teşekkül ‘add olunuyor. **<150 Sol>** fi‘l-hakika niçün mesela insanlarda bir ömür vastı mü‘in bir kadd ve kamet var ? filler neden koyunlardan daha cesâmetlidir ? niçün arılar mesela tavuklar kadar yaşamıyor. Bu suallere Darwin ve Vaisman? Birer cevap bulmuşlar. Her nev‘ide şahsın vücudunun cismatı ‘ömrünün müddet-i nev‘in bekâsına en müfid bir hidde iblâğ olunmuştur. Ta‘bir-i diğerle hayat-ı şahsi nâ mütenahi tahvil idemez. Hayat-ı şahsinin hudud-ı tahvili hayat-ı nev‘inin bekâsı hududuyla ta‘yin edilmiştir. Nev‘lerde vücudun vastı cismatı hayatın mü‘in müddeti uzun ma‘zilerin mirasıdır.

Evveleri muhtelif nev‘lere ‘aid şahısların şekl-i teşrihi ve tul-u hayat nokta-i nazarından hudud tahvili daha geniş idi. Sonraları tedrici terâkemât-ı irsiye ile bu hudud-ı tahvil darlaştı. Vastı, mü‘in bir şekil aldı.

Dimek oluyor ki ‘alî ‘uzuviyetlerde şahsın mü‘in bir hududa kadar büyümesi, o hududu geçtikten sonra ölmesi nev‘in bekâsı için mü‘in bir şeydir. ... insan ölmek için yaratılmışdır derler. Bu söz pek doğrudur. Fi‘l-hakika ‘uzuviyetlerin hayatı tedkîk olunursa şahsın bekâsı pek çok kuvvetlerin emniyet ve kefaleti altına alındığı kemâl-ı hayretle görülür. ‘uzuviyetin ... mikrobları vücuda girmekten men‘ idecek dehşetli istihkâmları ‘akd-ı lenfaviyeleri vardır. Bütün harici ve dahili cild ve vücudı mikroblara kapalı bir cilde bulundurur. Mikrob cildi mürûr itdiği takdirde kendisine **<151 Sağ>** ‘azuviyetin ‘askerleri keriyavat beyza çıkar. Müdhiş, memât-ı inkiz bir mübareze başlar. Mikrob ‘akd-ı lenfaviyeden geçub kana karıştığı vakit oradada şiddetli mübârezeler zühûr ider. Ve kanda mikrobları birbirine yapışdıracak, telef edecek, zehirlerini te’sirsiz bırakacak panzehirler, ma‘afiyet-i cisimleri hasıl olur. Makrûb kabda inseceye çekilirse bizzat nescin şiddetli müdâfa‘ası karşısında bulunur. Nihayet mikropların hücumuna uğramış hastayı kurtarmağa çalışırlar. Bütün bu kayı‘-ı nazır i‘tibara alınırse denilebilir ki insan ölmek üzere yaratılmışdır.

Beşikden mezara kadar hayatını tehdit iden şeylere karşı daima mübâreze ider. Fakat diğer taraftan ‘umur-ı vastı tamam olduktan sonra şahsın vefatıda nev‘in bekâsı için lazımdır. Bu nokta-i nazardandan denilebilir ki ‘uzuvîyet ölmek için yaradılmışdır. ‘uzuvîyet daha hayata ilk hatveyi atarken mematada yaklaşır. Fi‘l-hakika şayan-ı hayretdir ki ‘uzuvîyeti mü‘in birisine kadar yaşatmak için lazım cihazların mevcudiyetine bedel-i ‘uzuvîyetde o son vastının fevkinde hayatın uzun müddet devam itmemesi için diğer bir sınıf cihaz daha vardır. Buda tabi‘i ve mantiki bir şeydir. Hakikaten eğer şahsın hayatı nâ mütenâhi olsaydı nev‘in bekâsı tehlikede kalacaktı. Uzun bir devir tekessürden sonra nev‘in eşhası o kadar çoğalacaktı ki açlıktan birbirlerini yiyeceklerdi. Son vastı bu kadar mahdûd iken ‘uzuvîyetler arasında gadasızlıktan telef olanlar büyük bir ekseriyeti teşkîl idiyor. Hülâsa, memat hayatın esasıdır. Ölmeden <151 Sol> doğmak mümkün değildir. Ve bu ölmek mihzâ ölmek için değil, nev‘in bekâsı için yine hayata doğru bir ölümdür.

Hayat-ı şahsi nâ mütenâhi devam itmemek için ‘uzuvîyetde birçok cihazlar vardır. Bunlar ‘adeta nev‘in bekâsına hadm gibi görünüyorlar. Bu cihazlar nelerdir.

Vücudun iki türlü gaddeleri olduğu kavlı idiliyor. Bir sınıf gadelerin mahsullerini husûsi cihazlara sevk idecek yolları vardır. Diğer bir sınıf gadeler mahsullerini doğrudan doğruya kana dökerler. Ağızdaki, mi‘dedeki, im‘adaki gadeler birinci sınıfa dahildir. Gadde-i darkiye, gadde-i nihâmiye muhafaza-i külliyyenin gadesi. İkinci sınıfa daildir. Bu ikinci sınıf gadelerin bir hususiyetleri vardır. Bunlar hal-i mabadiyede kalmış, daha doğrusu zümûr itmiş ‘uzuvlar nazırıyla bakılıyor. ‘uzuvîyetde bütün i‘zâ bir faide, bir ihtiyaç, bir hıdmet üzerine teşkîş itmiştir. Gayr-ı müfid bir ‘uzv-ı vücuda gelemmez. Her ‘uzvun hukuki bir vazifesi mevcuddur. Hatta hayattaki derece-i ehemmiyeti, derece-i müfidiyeti ile ölçülür.

Darvin, bu fikirde idi. Fakat ihtiyac, faide-i nisbi ve methûl bir şeydir. Mürûr zamanla ‘uzuvîyetlerin ihtiyaçları değişmiştir. Eski ihtiyaçlara göre yapılmış ‘izâ faidesiz kalmıştır. Faidesiz ‘uzuvîyetlerin vücutta besilenmesi de mantıksızdır.

O halde faidesiz ‘uzuvlar zûmure uğrarlar. İşte bazı mahrûrlara göre bu gaddeler vaktiyle ‘uzuvîyete müfid iken sonraları gayr-ı müfid ve muzır bir hale gelmiş, zümûr itmiş ‘uzuvlardır. Bunlar mazinin bakayasıdır. <152 Sağ> bu gadelerin diğer bir husûsiyetleride vardır: ‘uzuvîyetde her şey neşv ve temâ-i tevkif, inhitât

devirlerini mürûr itdiği itdiği halde bu gadeler bilâkis daima neşv-i temâ buluyorlar. Mahsûlleri çoğalıyor ‘uzuviyeti tahrib ve tesmîm idiyor.

Mesela muhafaza-i külliyyenin gadesi: ‘Adrenalin’ nâmında bir cevher ifrâz ider. Fakat şahsın hayatı şihûhete girince bu gadenin bu gadenin mahsulu adrenalin çoğalıyor. Vücudun ö‘üyesini ? sertleştiriyor, daraltıyor. Kanın devrânî mükemmel olamıyor. Hücerat eyi beslenemiyor. Vücut fakr-ı aldama uğruyor. Hayat ve faaliyetini gayb iderek istihâleye başlıyor. Ya damarların daha ziyade daralması veya sertleşmesi neticesi olarak çatlaması vuku‘a geliyor ve nezef ile hasta oluyor. Yahut hücratın kansızlıktan istihâle itmesi, zumûre uğraması ile ‘uzuviyet artık mikrobların teselletâtına mukâvemet idemiyor. Fevt oluyor. ‘umur-ı vastıya vasl olmuş bir şahsın vefatına diğer gadelerinde muhtelif tarzlarda iştirakları vardır.

Dimek oluyor ki temdid-i hayat meselesi insanların bu tıtalı ve parlak hülyası mümkün olmayacak hiçbir hastalık zühûr itmese bile ‘umur-ı tabi‘iyenin neticesi yine tabi‘i bir ölüm oluyor.

Görülüyor ki şahsın hayatı gibi nev‘in bekâsıda büyük kuvvetlerin kefalet ve emniyeti altındadır. Fi‘l-hakika nev‘in bekâsı tehlikeye düştüğü zaman şahısların harikulâde istihâreleri yeni şerâite şayan-ı hayret tevâfukları vaki‘ oluyor. Eğer çabuk olan mikrobların yumurtaları (spor) sebzelerin taneleri olmamış olsaydı. Şimdi nev‘leri çokdan inkirâz bulmuşdu. Bunların zühurı nev‘in bekâsı için <152 Sol> harikulade bir şeydir. ‘uzuviyetlerin istihlâlleri tarihinde nev‘lerin inkırazına değil, tahviline tesadûf olunur. Ve ‘asırların mürûruyla nev‘lerin daima arttığı muhakkaktır.

Milletlerde de böyledir hâl-i hazırın ‘arkları mazide istihale itmiş. Milletlerin bekâyasıdır. ‘arklarında bekâsı büyük kuvvetlerle te‘min idilmiştir. Tehlikeli zamanda ‘arklar daha harikulade müdafa‘a vastalarıyla kendilerini techîz iderler. En harikulade dimağlar. Milletleri muhakkak bir felaketden kurtaran munciler (sauveur) daima tehlike zamanlarında zühûr itmişlerdir. Biz de şu buhran zamanlarında harikulade dimağların, nim-i mecnûnların zühuruna intizâr idelim

Hülasa, her şey ilahi bir kanunla hayata doğru gidiyor bunu sade bir halet-i ruhiye ‘add etmek hakayık-ı vakaya‘ın ‘aks-ı cihete memâte doğru gitdiğini söylemekte mümkündür. Fakat o da yine bir halet-i ruhiye olamaz mı ? insanlar ya

nikbin veya bedbin oluyorlar. Ben birincilerdenim. İhtimaline hakikaten her şeyin kemâle doğru gitmesi bir halet-i ruhiye olabilir. Ve bunun saiki de kendi hodkâmlığımız olduğu ileri sürülebilir. Fakat unutulmamalıdır ki hayatın en büyük şart-ı devamı nikbinlik ? hayata doğru yürümektir. Meşgâlete karşı mübârezedir. Galebe bir neticedir. Fazla bedbinlikle meşgâlete karşı tevekkül göstermek galebe fırsatını fevt itdirir.

Tard diyor ki her şeyde bir istihâle vardır. Berkemâl veya zevâl istikâmetleri yoktur. İnsanlar kendilerinin eşref-i mahlukat olduklarına zahib idiler. İhsân takvim üzere yaratılmışlardı. Sonra darvin ve tarafdarları güya bu hud-ı kâmâne nazariyeyi yıkdılar. İnsanların uzun bir silsile-i tahvilatın son halkası olduğunu gösterdiler. Fakat yıkmak istedikleri halet-i ruhiyenin te'sirinden daha kendilerini bile kurtarmadılar. Aynı sebeble istihale silsilelerinin kemâle doğru tevâli itdiğini ve insanın en son en mükemmel bir numune olduğunu ileri sürdüler. Bu ise yine mükemmel bir eşref-i mahlûkat nazariyesidir. Yine hiss-i hüdkâmı eseridir. Hakikatde 'uzuviyetlerin istihâleleri kemâle doğru gitmemişdir. Bir amib, bir tavuk, bir düveden hangisi daha mükemmel olduğu kesdirilemez. Ben bu fikre hiç iştirak idemem. Ve görüyorum ki çok derinlere dalınca insanın beyaz ile karayı tefrikde bile tereddüd itdiği oluyor. Bir amib ile bir tavukdan hangisinin daha mükemmel ve meşûş olduğunu kesdirememek hakikaten bu kabîl ve şaşılacak bir şeydir. O halde yine tekrar idiyorum. Tabi'atda her şey 'adeta ilahi bir kanunla daima hayata doğru gidiyor. Bu memleketin gençlerine bundan daha 'ibret-i 'amiz şey yoktur.

Hıdır Paşa

Edhem Necdet

Hanımlar İçün

Güzel Olmak Sanatı (s.154)

Madam lina kavalyelerinin eserini tercümeden evvel güzellik hakkında bazı mülahazada bulunmağı faideden hâli görmüyoruz. 'ale'l-'umum kısa düşünenlerin hısn-ı hakkında fikri şudur. Güzellik elle ... . öyle vücut yine 'itina itmekle jimnastik yapmakla insan güzel olamadığı gibi servet ve samanında güzellikle bir 'alakası yoktur. Nice zengin ve refah içinde geçinen 'aileler gördük ki çocukları gayet çirkin, sonra viran kulübecikler içinde aç yatub tok kalkan sefillerin ki melek kadar güzel.

Arslan gibi peder ve validelerin çocuğu ekseriya kedi yavrusu gibi cılız zayıf ve sıksa ebeveynin ki bilakis tombul tombul, oldukça hatırı sayılır. Çirkinlerden olan anaların evladı güzel ve güzel anaların kızı çirkin. Binâen ‘aleyh cenâb-ı hakkın hikmetinden suâl olunmaz her şey’e kadardır. İnâmüzc tabi‘iyyet olan bir nadire-i hısn ve andan bir ucube (monstr) ve bir ‘ucubedende bir numune-i malahât yaratabilir.

Kuvvet-i samdaniyeye karşı hiçbir diyeceğimiz yoktur. Yokdan var iden ... dilediğini yapar. Biz burada yalnız bazı hakayık-ı fenniyeden bahsedeceğiz. Ki buna biraz ma‘kûl düşünebilenlerin ‘aklı erer. Güzellik sair evsâf-ı madiye gibi tevarüs <154 Sol> sûretle intikal ider. fakat bakım mes’elesinde güzellikle pek büyük bir rabtası vardır. Tevarüs ve bakım hakkında esaslı bir fikir hasıl edebilmek için misâli hayvanatdan Alalem: at insanların en ziyade işine yarar bir hayvandır. İngiliz kısrığı veya macar katanasıyla bizim keçi kadar kalan Anadolu hayvanatı elbette bir değildir. Hele sûret-i mahsûsede haralarda yetiştirilen ‘arab atı ile İngiliz kısraklarının ictima‘ından hasıl olan ‘kıрма’ yarış hayvanatın gözünüzün önüne getiriniz. Bir de şehrimizde sabahdan akşama kadar kum, taş, moloz taşıyan hayvanları düşününüz. Bu iki hayvanın aynı cinse münasib olduklarını tasdik itmekde tereddüd iderseniz. İşte bu fark-ı sarf cins ve bakım farkıdır. Hiçbir rus katanası kösküyünü düşük sürücü beygiri tevîd itmez. Çünkü senelerden beri onun cinsi bakım görmüşdür. Birde köpeklere bakalım: Avrupa’da her sene köpek sirkleri yaparlar. Oralarda teşhir idilen ve her birinin yüz liradan bin liraya kadar kıymeti olan köpeklerle bizim me‘hûd hayırsız atalara nefi idilen kuçu kuçuları tasvir idiniz. Bu iki hayvanın aynı cinse mensûb olduklarına ihtimal virebilir misiniz ?

Halbuki bu iki muhtelif hayvanı da halk iden cenâb-ı hakdır. Yalnız fark biri ‘itina olunarak cinsi ıslah idilmiş diğeri tesadüfe bırakılarak <155 Sağ> istihâle-i reddiye’iye uğramış keyfiyet-i insanlarda da bunun ‘aynıdır. Güzelliğin şerâit-i esasiyesinden biri belki birincisi işte bu ‘bakım’dır.

Biz senelerden beri bazı ‘örf, ‘adat ve ‘itikadat’ın öyle esiri olmuşuz ki bugün hakikate ‘aid ne söylense bid‘at gibi talkî idüb ‘adeta tevhiş idiyoruz.

Biz şarkıların hısn-ı hakkında ki nokta-i nazarımız hakikatden hayli tebâ‘id itmiştir. Tabi‘ müstesna bir tahsil ile pirüşyab olan gençlerin tarz-ı tefekkürünü kale bile almayacağım çünkü aklitde kalırlar. Ancak efkâr-ı ‘umumiye güzellikle şişmalığı mütradif ‘add ider. ‘bir dirhem et bin ‘ayb örter’. Sözü pek hikmetlidir.

Sonra eşkâl-ı bedeniye tenasüb-ü ‘uzuviyet tarz-ı riftâr, sedrek, belek büyük yekdiğeriyle olan revabıtı, başın boynun teşkîli heman hiçde nazr-ı ‘itibar alınmaz. ‘ale’l-ekser düşünölen şey: kaş, göz alt tarafı söz sonra ten rengide ayrıca nazr-ı dikkate alınacak bir keyfiyettir. Hele dişler: ağızda parlak, mecâl, söd gibi beyaz bir sıra incinin hısınla ne büyük rabtası vardır. Biz öyle zannediyoruz ki insâl-ı atiyenin mader-i mihribanı olacak olan genç küçük hanımlar isterlerse biraz himmet biraz gayretle hakiki güzelliğı iktisâb idebilirler. O bakım sayesinde yalnız kendilerinin değıl hayatına vesile olacakları çocuklarında birçok ‘alel ve imrazdan masuniyetle te’mın itmiş olurlar. Bizim genç hanımlara tavsiyemiz pek külfetli değıldir. Yalnız biraz hısn-ı niyet, biraz gayret, birazda sebât lazım.

Güzel Olmak İsterseniz

1: dişlerinize ‘itina idiniz.

2: her sabah ‘terbiyevi isveç jimnastikleri’ kitabında ki hareket-ı tenefüsiyeyi yapınız.

3. her gün kolonyalı suyla vücudunuzu siliniz.

4: muntazam saatlerde ağızınızın değıl, midenizin sevdiği yemekleri yeyiniz.

5: yalnız geceleri dokuz saat uyuyunuz.

6: her gün sabah basit birtakım hareket-ı bedeniye ile bütün vücudunuzu işletiniz.

7: günde bir saat kadar evin bahçesinde dolaşınız. Ve arasıra koşunuz.

8: kat‘iyyen tütün içmeyizin.

9: hayali ve cinâyi romanları okumayınız.

10: valide olmadan evvel bu mühim vazifeyi hakkıyla ifâ idebilmek için büyük istihzaratda bulununuz.

Selim Sırrı

Çocukların Felsefesi

Finalite Politik

Pamukla, finomu bilmem tanır mısınız ? pamuk ta küçükden oburdu. Karnı doysa gözü doymazdı. Bu haliyle yine severdim. Çünkü o kadar yaltaklanır. O kadar mırın kırın ider oyundan o kadar yorulmazdı ki.

Finom ona hiç benzemezdi. Somurtkan, hırçın. Bir şey beğenmez en güzel parçaları koklamaz bile. Zayıflar, sesini çıkarmaz. Hastalanır, gizleniz için için bir düşüncesi olduğunu biliyorduk ama susuyorduk. Yalnız bir şeye dikkat iderdim. Bazen pamukla arkadaş olur gibiydi. Sonra birden bire yine araları açılır birbirlerine darılırlardı. Bir gün fino kaçdıradık, aradık bulamadık, bulduramadık. Belki öldü dedik. Aldanmışız. Bir sabah bahçede bir gürültüdür. Koydu san ki her taraf alt üst oluyordu. Uyandık geç kalmışık. Fino kendi gibilerini toplamış pamuğa karşı beslediği kıskançlığın intikamını almak için gelmiş. Zavallı bir köşede karnı tok uyurken hep birden başına üşüşmüşler. Tüylerini yolmuşlar, etlerini didiklemişler, tabağında ki yiyecekleri kapışmışlar. Şimdi fino ve arkadaşları mağrûr ve müftehir. Biz heyecana düştük peder meraklı olduğu için evde baston, değnek filan bulundurmazdı. Bir türlü kovamadık ne ise bağçede kendilerine göre bir yer yapıp toplandılar. Hani pamuğa obur diyordum. Meğer bizim fino uzmandı biri kendi kendini yiyormuşda farkına varmamışız. Artık tel dolaba ‘elini ta’riz idiyorlardı.

Ne yapalım bari virelim. Didik hepsi şişdiler. Birkaç pamuk cismatını aldılar. Zağar kadar oldular. Komşu horoslara da dış gıcırdatmağa başladılar. Lakin bunun onlara zararı dokundu. Gece gündüz kümes bekleyen horoslarbir sabah bir yeniler daha hırıldarken hücum itdiler. Aman ne boğuşma biz evin pencereden seyreliyorduk. Neticede komşu horoslar köpekleri yere serdilersede kendileride bağçelerde sarıldılar. Onlarında yüzü, gözü tırmalanmış, kanadları zedelenmişdi. Kümesler kurtuldu ama horoslar yaralandı. Asıl ziyana kim uğradı. Biliyor musunuz ? bizim bahçe çünkü oradaki fidanların, çiçeklerin hiç kabahati yokdu. Kâmilin kırıldılar, döküldüler. Tarumâr oldular. Hele içlerinde ne kadar nadideleri vardı. Bir daha kim alacak ? kim diyecek ? –Babam kızdı. Çocuklar bu evden çıkalım. Uğursuz didi. Evin ne suçu var ? eğer biz akıllıca davransaydık önceden ne pamuğu ne de finoyu yetiştirmedik. Çiçeklerle iktifâ iderdik.

Sıhhi Çocuk Hareketleri

Harekat-ı zuhuriyeden

Masanın üstüne çocuk yatırılır. Bir elinizi ensesine birinide topukları altına kalınca gelmek üzere koyarsınız. Çocuğa iyice gerilmesini tenbih idüb yavaş yavaş yukarı kaldırırsınız. Ve yine aheste aheste masanın üzerine itdirirsiniz. Bu hareket diğer bir hareketle bir iki ay meşgul edilmiş üç ile beş yaşındaki çocuklara her gün yalnız bir defa yaptırılır. Esna-yı hareketde nefesini zabt itmesini çocuğa ihtâr itmelidir.

(s.156) Jimnastik Hakkında

Herkes Kaşık Yapar Ama Sapını Örteye Getiremez

Hayatda en basit en ehemmiyetsiz görünenşeyler bile biraz mümârese ister. Mesela bana öyle gelir geçiyevi çakmakdan kolay bir şey yokdur. Hususen bir dolgerin keser kullanmakdaki sühulet-i hareketini görünce insan bunu pek kolay yaparım zanneder. İş tecrübe idilince ya tahta yarılır, ya çivi çarpılır ya parmak ezilir. Yine hayatda bazı şeyler vardır ki mahiyetini takdir etmek tedkik ve netbi'e veya bi'l-fi'il tecrübeye vabestedir. Bi'l-farz musikiye aşına musikiye aşına olmasanız size bir ... .. 'vağnar' dan bir parçayı veya rapsodilerden birini çalsa ve onu müte'akib bir diğeri hatta notasız olarak 'ale'l-ekser bizim salaşlarda dinlediğimiz. Mazurkayı ternim itse elbetde ikincisini tercih ider. hatta az bir çaldığı da beğenerek 'efendim alafranga didiğin insanı hoplatmalı' diye bu hususda beyân-ı takdirat etmekden bile çekinmezsiniz. mâmafih sizin bu karakoşu mülâhazatınız içinde yaşadığınız târ-ı mahiyatın haricine çıkamaz. Halbuki diğer tarafda erbâb-ı vukuf gerek ... gerek onu yaşatmağa çalışan hakiki san'atkârların persiteşkârı olur. Şimdi aynı misali jimnastikte alalım: bir jimnastikhaneye girerseniz ipler, merdivenler, halkalar, teraziler, paraleller, barfiksler, lobutlar, vesaire vesaire sekiz on genç o alet ve edevat üzerinde dürlü ... ve ma'rifet-i icrâ iderler. Dönerler, taklak atarlaren zor vaziyetleride pida-yı münâzemet idüb dururlar. İcsâm-ı sakiliyeyi bir hamlede havaya atarlar. Siz bu çelik vücudlu gençlerin yaptıkları ma'rifetlerden kuvvet-i hünelerlerinden birisini yapacak olsanız kafa gözün patlayacağına veya bir tarafınızın kırılacağına kani' olursanız binâen 'aleyh hürmetle ... bir meftûniyetle 'aşk olsun' olur şey değil. Diye takdir-i hevân olursunuz. Sizi oradan diğer bir mahale isâl iderler orada dağınık nizâm üzerinde dizili seksen veya yüz çocuğun hep birlikde büyük nefeslerle kollarını gövdelerini işleddiklerini acayib birtakım vaz'iyeler aldıklarını görürsünüz bu hareketleri herkesin kolaylıkla yapabileceğini ve değil mukaddemkilerin hatta bu sanata büsbütün bigâne olanların bu dersi ta'lim

idebileceğine ka'il olur ve bu can sıkıcı yekünsek hareketlerin gençler, kuvvetliler için kâfi gelmeyeceğine hatta olsa olsa hastalar için şifâ-i bahşa bir faide-i sıhhiyesi olabileceğine hükmedersiniz. Evvela şurasını iyi bilmelisiniz ki bizim henüz isimlerini yeni işitmeğe başladığımız. Bu şeyleri avrupa'nın en binâm muallimleri doktorları senelerce münakaşa itdikden sonra netice-yi kat'iyye olarak şöyle bir düstur-ı 'umumi vaz' itmişlerdir. Hayat insaniyetle meşgûl olacak kimselerin hayat 'alemine vakıf olmaları lazımdır. Bu düstura nazaran jimnastikden biraz salahiyyetle bahs idilmek bu fenne dair yazılan eseri tatbi' etmekle beraber Avrupa mekteblerinde iktisab itdiği <158 Sağ> şekli ve bu dersin kimlerin 'uhdesine tevdi' idilmekte olduğunda bilmeleri iktizâ ider. zaten uzağa gitmeğe hacet yok, bu def 'a Danimarka'da baş vekil ile hersiye? Ve ma'arif nazırlarının huzuruyla in'ikad iden beynelmilel terbiye-i bedeniye kongresine iştirâk iden milletlerin hislerini tanımakda kâfidir. O zaman jimnastiğin ne parende atmak ve gülle kaldırmak vede kolunu yukarı, bacağına aşağı sallamak demek olmadığını veya dersle meşgul olan mu'allimlerin mes'uliyet-i madiyahden ziyade mes'uliyet-i ma'neviyelerinin ne ağır olduğunu anlarsınız.

Kirâren söylediğimiz gibi İsveç usulü ta'bir idilen ve şeref-i ihtira'î İsveçlilere ve bi'l-hassa profesör Linga 'aid olan jimnastiklerin esas anatomî ve fizyolojiye istinad itdiği için terbiye-i bedeniye nâm-ı 'umumisi altında Avrupa'nın Amerika'nın bi'c-cümle kız ve erkek mekteblerinin programlarına idhâl edilmiş ve fevâid-i 'azimesi bi'c-cümle etbâ tarafından mütefakken kabul ve tasdik idildiğinden dolayı cihân-ı medeniyet tarafından zühur-ı takdir ve ... olmuştur. İsveç jimnastikleri bi ma'na birtakım hareket-ı muhtelifenin kolunu sallamak, bacağına kaldırmak gibi gelişigüzel vaz'iyetlerin kirâren icrâsından 'ibaret olmayub, her hareketin sırası şekli i icrâsı te'siri müddet-i devamı kemâl-ı ehemmiyetle ta'yin edilmiştir. Harekat-ı münbihe ile meskenenin farkı bilinmedikçe <158 Sol> lâ 'ale't-ta'yin yek diğerini müte'akib yapılacak hareket-ı piyanonun klavyeleri üzerine rast gele parmaklarını gezdirmek dimekdir ki hasl olan kakofoni ne faideli bir ders ne tahammül olunur bir musikidir. İsveç jimnastiklerinde 'afiyetli adamların bile kaide-i muhsûsesine tevfikân yapmağa muvâfık olamayacağı muvazene-i hareketi, hareket-ı batniye ve zuhuriyeler mevcut olmakla beraber atlamaların usul-u dairesinde yarışmaların düz ve nail ipe çıkmaları terbiyevi ve sıhhi oyunların, isporların büyük ehemmiyeti vardır.

İsveç jimnastiklerini bizim öyle jimnastikhaneler yapıdırmağa kudretimiz ta'lik itmediğinden dolayı hareket-ı bedeniyeden 'ibaret zannetmek büyük gafletdir. Yalnız o alet ve edevat henüz ve ma'rifet yapmak için değil nevâkis-i bedeniyeyi ıslah ve kabiliyet-i 'uzuviyeyi cesaret, 'itidâl gibi kava-yı ma'neviyeyi tezyid için kabul edilmiştir. İsveç jimnastiklerini fakat avrupa'daki hali ile seyr iderken insan, şiirin musikinin ifâ idildiği te'sirat-ı inşirah-ı bahşâyı duyar. Vücutların iktisab eylediği o tekâmülü görmekle medeniyetin bu kesb-i kuvvetine hayran olmakdan kendini alamaz. Hülâsa: saz er babanın elinde bir ... na'mekâr, bigâneler elinde ise dut yutmuş bülbüle benzer.

Selim Sırrı

Masa Üzerinde Futbol

Futbol meraklılarına kış geceleri hoşça vakit geçirecek bir eğlence tavsiye ideceğiz: minyatür futbol.

Bu oyun için bi't-tabi' yüz yigirmi yardalık bir çayıra lüzum olmadığı gibi kostüme ve topada ihtiyaç yokdur. Büyükçe bir masa üzerine ufak makyasda bir futbol meydanı çizilir. Kalelerde yalnız çizgi ile gösterilir. Bir yumurtanın içi boşaltılır. Sathı top meşini renginde boyanır istenirse siyah renkle dikiş yerlerinde gösterilerek 'futbol ragibi oyununa mahsus' mini mini bir top elde eilmiş olur. Timlerin on bir kişiden merkeb olması iktizâ itmez. Mesela dörder kişi olabilirler. Bir de hüküm bulunur. Dörder kişiden birer kaleci birer yardımcı ayrılır. geri kalan ikişer kişide hücumcu olurlar. Para atmak suretiyle oyuna ilk başlayacak taraf tayin idince 'top' merkeze konarak ilk oynayacak tarafın me hacimlerinden biri tarafından mukabil cihete ufalanır ve oyun başlar. Hangi taraf mukabil tarafın kalesinden topu geçirirse bir 'gol' yapmış olur. Futbol kava'idinden bunda kabl tatbik olanlara ra'iyet idilmek lazımdır. Oyunlara hükm-ü nezaret ider. oyunun müddet-i oyuncuların arzusuna tabi'dir. Top yalnız üflemek sûretiyle oynatılır. El ile itmek kat'iiyen caiz değildir.

Benim Usulüm

Benim usulümün şerait-i esasiyesinden ikinciside ciğerleri takviye idûb neşv-i temasına ve 'azalet-i tenefüsü ile kalbin hareketinin intizamına hıdmet eylemesidir. İleride neşr ideceğimiz eşkalde görüleceği üzere 12 temrini müte'akib

bir saniyelik bir fasıla viriyoruz ki o zaman hareket-ı nazame ve meskene makamında olan hareket-ı tenefüsiye icrâ edilir. İrâe olunacak usul-ü vechle evvela hareket-ı bedeniye ile vücudda kanın cereyanı teshil edilir. ‘azalet muhtelif sûretde işletilir. Müte‘akiben hareket-ı tenefüsiye yapıldıktan sonra heman soyunulub banyo edilir. Banyo yapmak için çok terli olmak daha muvâfıktır. Fakat fi‘il-i tenefüs ile kalb-i zarbatanın kesb-i sükunet itmiş olması şarttır. Temrinler yapılırken fi‘il-i tenefüsün inkıta‘a uğradılması caiz değildir. En güç vaz‘iyetlerde bile nefis-i habs itmemeğe gayret itmelidir.

Şurası dahil unutmasın ki bütün temrinat-ı bedeniye yapılırken temiz ve saf bir havaya lüzum vardır. Kapalı odada veya havası efsad edilmiş bir mahalde hareket-ı bedeniye yapmak kat‘iyyen caiz değildir. Mesela sabahleyin kalkınca ya yatak odasının camlarını açub tecdid-i hava eylemeli veya diğer bir odaya gidub orada idman itmelidir.

Hem garibdir bir çok kimseler yatak odalarının pencerelerini ve kapısını sımsıkı kapatub öyle yatarlar. Ve bütün gece o havayı mahsûr tenefüs iderler. sıhhat için bu ne kadar muzırdır. Güya pencere <160 Sol> açık kalırsa insan soğuk almış. Bunlar hep birer suû‘i ‘itiyâd neticesidir. Ve biraz hısn-ı niyetle derhal izâle edilir.

Misal olarak iki küçük çocuğumdan bahsedeceğim. Evvela şurasını söyleyeyim ki benim çocuklarım akranlarıma nisbetle hem daha ‘afiyetli hemde daha gürbüzdürler. Büyüğü yalnız ilk on gününü pencereler kapalı olarak uyudu mu küçüğün ise dünyaya geldiği günden beri yaz ve kış pencere açık olarak uyur. Büyüğü sekiz yaşını küçüğü beş yaşını ikmâl etti. Çocuklara ‘umumiyyetle ‘arz olan hastalıkları görmedikleri gibi bir defa olsun nezle veya öksürük olduklarını hatırlamıyorum. Vücutlarının sıhhatine ‘itina idenlere en büyük tavsiyem kat‘iyyen camları kapamamaktır.

Souk almakdan korkulursa yorganın ‘adedini artırmalı hatta yünlü gecelik giymeli fakat ceyd bir havadan ciğerleri mahrûm itmemelidir. Tarif ideceğim hareket-ı esasiye meyanında fa‘al-i huzume medar olmak üzere bazı temrinler vardır ki bunlar hem vezaif-i me‘aiyyeyi hem böbrek ve karaciğerin if‘alini teshile medâr olur. Bazı ta‘limler var ki bütün ihşâ-yı dahiliyeyi ‘adeta bir sünger sıkar gibi tazyîk iderek tabi‘i. Masaj te’sirini gösterir.

Bitmedi

Müller

Matba'a-i Ebu'z-ziya Müdür-i Mes'ul Selim Sırrı

1.11. Terbiye ve Oyun, Sayı: 11.

Pazar 1 Kanûn-ı Sâni 1327

Numru 11 birinci sene

Sahib-i imtiyâz ve müdiri

Abone şartları:

Selim Sırrı

İstanbul ve vilâyet için

İdare-i Hâne : İstanbulda

(posta icrâtıyla beraber)

Bâb-ı âli caddesinde

senelik / altı aylık

Orhan Bey hanında numru 10

30 / 15 guruş.

İdarehane , cumadan ma'ada her gün ba'dü'z-zühur

Saat 1' den 6' ya kadar açıktır.

Eyâlet-i mümtaze ve memâlik-i ecnebiye

(posta icrâtıyla beraber)

Seneliği 8 frankdır

Talebeye idâreden alınmak

şartıyla

Seneliği 20 guruşdur.

İstanbul

TERBİYE VE OYUN

Her husûs için idâre me'muru Avni Bey nâmına mürâca'at olunmalıdır. Abone bedeli nakden gönderilmelidir, pul kabul edilmez.

Gençlerin terbiye-i fikriye ve bedeniyesine hadm on beş günde bir neşr olunur
mecmû'ad

İfâde-i Mahsûse

Ma‘rifetü’l-tifâte tabi‘dir

Müşterisiz meta‘ zayıfdır.

Bundan altı ay mukaddem mecmu‘amızı neşre başladığımız zaman bir çok dostlar bizi ‘azmimizden geçirecek ihtaratda bulundular. Bir kısmı memleketin böyle buhranlı bir devresinde gazetemizin sürülmeyeceğini, masrafın heba olacağını aynı hevesle başlayub hayli zararla me‘yûsen ta‘til-i neşriyata mecbur olanların mikdarı yüzlere balığ olduğunu binâen ‘aleyh bu sevdadan vazgeçeceğimizi ihtâr eylediler. Bazıları ‘terbiye’ ismini beğenmedi. Bunda bir hodpesnetlik bir had nesnelsellik daha doğrusu bir küstahlık gördüler. Halka ders-i terbiyet virmek sana mı kaldı. Şu hayırlı teşebbüsün türlü tefsirata uğrar. Hele terbiyeye terdif itdiğin oyun pek ma‘nasız.bizde oyun terbiyesizlikden ma‘dûd gazetenin kıymetini tezlîl ideceksek bari oyun kaydını kaldır.

Bir üçüncüsüde şöyle söyledi terbiyeyi kimler için çıkarıyorsun ? terbiyesi olanlar ihtiyacdan vareste olduğundan tenezzül idub okumazlar. Terbiyesizler kendisini bundan müstağni görür. Bizde böyle gazetelerin rağbı yokdur. Zaman ile mütenâsib olmayan her teşebbüs ‘akım kalır. Hem pare kazanmak hem rağbete mazhar olmak istersen çıkaracağın mecmu‘anın isimlerini şu atide ki listeden ittihâb et.

Karanlık Simalar

Cinayet mi İntihar mı ?

Entrikalı İntikam

Müsabaka-i ‘Aşk

<162 Sağ> Sevda Peşinde

Gönül Hırsız

Kadın kalbi

Mısralarda işaret dersi

Karşıdan karşıya telsiz telgraf

Şimdilik hatırıma gelen bunlar

Arkadaşımın yarı ciddi yarı latife ifâdeti beni hayli düşündürdü. Fakat benim hilkatım kalemimi her cereyana kaptırmağa müsa'îd değil. Terbiyeyi neşirden maksadımız insâl-i atiyenin terbiye-i fikriyeye ve ictima'iyelerini te'mine medâr olacak makalat müfide-i şayan-ı vatnın inzâr-ı istifadelerine 'arz itmektir. Bu maksad uğrunda vuku'u zurûri olan ziyâne katlanacağız. Bizce en büyük teselli bazı büyük kalili zevatdan gördüğümüz. Teşvik ve tergilerdir. Şimdiye kadar pek kıymetdar iltifatnâmelere nâil olduk ez-cümle terbiye ve tedrisat-ı 'askeriye müfettişi 'umumisi Tefvîk Paşa hazretlerinin bizce pek büyük fahir ve mübâhati müceb olan mektublarını 'aynen neşr itmeği bir farize-i müntedari biliriz.

Şiir

Vazgeçtim

Vatanımı biraz hafif severdim

Sulhun rahat zamanında yaşarken

Kalbim onun şanlarıyla taşarken

Bir aralık düşüyordum ve derdim

Ne olacak ben bir adem oğluyum

Her nerede ki yaşamak var, insan var

O yer benim cennetimdir: melekleri insanlar

İnsaniyet padişahım bende onun kuluyum

Güneşin ilk görüldüğü noktadan

Tâ battığı noktaya dek her ilkâ

İçinde ki fena adam bir leke

Ve bir düşman benim için her zaman

Hak, hakkımın olan her yer vatanım

Her nerede ki 'ilm sanat gülümser

Sahipleri terbiyeli iseler

O millete varlığımla kurbanım

İnsan millet yeryüzü vatandır.

Bana sancak: insaniyet gökleri

Lakin fikrim hayli zamandan beri

Bu hayale artık pek güç inanır

Bu osmanlı yüreğini harcadım

Şimdiye dek şu dünyanın içinde

Yeter artık merâkeşde yaçında

Ben kalbime yol virememe bir adım

Unuttum ki yeryüzünde her şeyim

Evim, rızık sevenlerim vatanda

Milletimin kanlarıdır akanda

Vücudumda san ki onsuz ben neyim

Unutdum ki küçük yaşımdan beri ben

Beni seven kimselerin gözünde

Sevmeyenin bile hatta yüzünde

Vatanımın ferahını sezmeden

Yaşamadım bunu lakin geç duydum

Ta felaket günlerinden beridir.

Şu sapıtmış yüreğimi eridir

O suda ki hayaline pek uydum

Şimdi ise o hayalden kaçarım
Vatanıma saklayarak canımı
İnsanlığa bağışlanan kanımı
Yalnız ona, yalnız ona saçarım
Beni adem sevdasıyla yorulan
Şu kullarım milletime açılsın
Onun kâni behâsına kurulan
Bu binadan layıkımdır kaçılsın
Hayır vatan sayesinde ben varım
O halde ben vatan için kır balkan
Özründe o dökülen temiz kan
Sellerinin toprağını yalarım
Cenk idilen kale, hendek, ...
Bir yerinde şehidlerin izinden
Ya bir gömlek ya bir sancak yazından
Bir parçacık bulsam onu vatanın
En mübarek hediyesi sayarak
Yaşlarımla ıslatırda uyarım
Ve kangı bütün için dön derim
Ey vatandaş çünkü namus bu bayrak
Bu bayrakla yerin, yurdun şenlenir
Bu bayrağın altında sen yaşarken
Ya onunla deniz kara aşarken

Gölgesinde sanki vatan dinlenir
O olmasa yabancı ses duyulur
Minarenin uzandığı göklerden
Ayla yıldız görünmeyen her yerden
Aydınlıklar çekinmeye koyulur
Ey vatanım kalbim bundan ürküyor
Ben vazgeçtim artık eski emelden
Felaketin beni sarsar temelden
Çünkü her gün bir tarafın çöküyor

Ali Ulvi

‘itizar geçen nüshanın şiirinde ufak bir hata kalmış olduğunu ma‘attessüf gördük ikinci sütunda dördüncü mısaranın ilk cümlesi olan yere üçüncü mısaranın son cümlesini mevki‘inde bulunacaktır.

Selim Sırrı Bey Hazretlerine

İnsâl-ı mahza ve müstakilenin dimağıyla bedenime ve neferiyeye hadm olan terbiye ve oyun ...merkûm sahifenin ihsân buyurulan ... aldım. Bu sûretle hatırlandığım ... ‘arz-ı şükran iderim. Geçende ... tesadüf görüşdüğümüzde son ... mevzu‘ bahis oluyor idi ? bir ‘arkın dimağını ... ‘arifan idi. ... masrûf olacak himmetde bile en gürbüz içalan olmasını te‘min edecek vesaitin ihmaline cevaz olmadığı söyleniyor idi.

Terbiye dd bu fikirler dahilinde birleştirmeye çalışan bir ‘amildir. Vatani memûr ve husûd inmesi mamûl olan nesl-i müstefilin cevaşir-i nafi‘eden ümitzade itmesine du‘a iderim. Bu du‘anın en büyük fehimide temadi-i ikdâmınıza ayrılıyor. Bakî ... efendim

.....

Annemin Derdi

Kocasıyla bir oğlunu Moskof muharebesinde şehid virdikten sonra ğamkin ‘ömrününyegâne gance-i tesellisi olan biricik evladına bu kadar düşkün olması bir kadın için ‘ayb değildi. Üzerime pervane gibi titrerdi. Babamdan ne kalmış ise benim uğruma feda itmişti. Beni bir yetim gibi değil bir babalı çocuk gibi büyüttü. Gençliğini ‘ömrünü benim uğrumda ifnâ iden bu muhterem kadın bugün yetmişinci sâl ? hayatını ikmâl idiyor. Hayatda gördüğü acılar onu pek hassas pek devr-i endiş itmiş onun nazarında her küçük vak‘anın bir ehemmiyet-i mahsûsesi var. Mekteb-i sultaniyede geçen yedi sekiz senelik hayat-ı şebâbımın her günü onun için daimi bir üzüntüden ‘ibaret olduğunu hatırlarım. Her hafta eve geldikçe beni nevâz şikâr iltifatlarla karşılar. Yemişler, tatlılarla ‘izâz ider. hayırlısıyla şu mektebden çıktığını görsem sonra ölsem bile gam yemem. Derdi. Sultaniyeden sonra o topçu mektebine naklettim. Artık terbikli delikanlı olmuşdum. Fakat annemin nazarından yine bir küçük çocukdan başka bir şey olmadığını bana olan mu‘amelesinden nasihatlerinden anlıyordum. Her hafta mektebe giderken yüzümü, gözümü öper. Oğlum fena adamlarla ilfât itme. Derslerine çalış yaramazlık itme göreyim seni. Sakın izinsiz kalma. Diye telkînatda bulunurdu.

Yaşım ilerledikçe memleketin ahvallerinde kesb-i vukuf itmeğe uzman bir ders-i terbiyet viren bazı zabıtların hissiyat-ı hürriyetperverâne ile çarpan kalplerini hançerlediği bir devrede Avrupa’da Jön Türkler’le muharebeye başlamışdım. Annem bunu sezmiş beni ... başlamış ben mektebde iken kütüphanemin ötesini berisini karışdırmış. Eline bazı kırmızı kaplı taş basması evrakda geçmiş. O haftadan ‘itibaren nasihatlerin nev‘i değişmişti. Oğlum gazeteler bazı kimselerin Avrupa’ya firar itdiklerini yazıyor. Bunlarla münasebeti olanları soruyorlar mehv idiyorlar. Aman kendini gözet sonra benim ahir ‘ömrümde yatan şa‘le-i hayatım söner. Sensiz bir dakika yaşamam bende ölürüm diyordu.

O zaman üsküdar da oturuyorduk. Mahallemizde sakin Doktor Şerafeddin mağmumi beğün jurnal olduğunu, istintak idildiğini hayli meşgalet ile başını kurtarabildiğini işitmiştim. Onunla pedâ-yı mu‘arefe itdim. Hayat-ı şebanımın en kıymetdar günlerini bu fazl-ı tabibiye medyûnum. O benim mürşidimdir.

Terbiye-i hissiye ve vicdaniyemin rehberidir. Şerafeddin beyi anneme hayli medh ve sinâ idûb gıyaben benim kadar sevdirmişdim. Ekseri hafta başları ya ben

onun ziyaretine giderdim ya o bize gelirdi. Annem onunda validesi makamında olduğundan başını örtüb yanımıza gelir ve doktora içini çekerek anlatırdı. Ah oğlum ! Selim Sırrı mı artık hiç beğenmiyorum. Galiba başdan çıkdı. Avrupa'daki jönlerle mühabere idiyor. Allah aşkına nasihat et. Böyle tehlikeli işlere girişmeyesin kendisini bu boya getirinceye kadar neler çekdim. Beni dinlemiyor. Sonra kendide pişman olacak ama ne faide! Beni derdli idecek

Doktor, 'peki' valide sen merak etme beni dinler ve öyle münasebetsizliklerde bulunmaz. Ben tenbih iderim der. <166 Sağ> ve annem kapıdan çıktıktan sonra bana gayet sözşeli bir lisan ile memleketin ahvâlini nakl ve hikaye ider. ve idâre-i 'aleyhine bütün kin ve gayz ve infi'alini döker saçardı.

Bir Cuma sabası erkenden kanunlar bizim kapıyı çalıyordu. Kendim açdım acele acele şerefeddin mağmumi beğın evi burası mı diye soruyorlardı. Yalnız kapı çaldıklarından beyân 'itizâre bile hacet görmeyerek savuşdular.

İki gün sonra mahallede şiva' buldu. Şerefeddin bey Avrupa'ya firar itmiş annemin derdi büyüümüştü. İki seneden beri 'itimâd idûb <166 Sol> oğluna nasihat virmek üzere davet itdiği bu ağır başlı tabib meğer jön Türk imiş. Doktor Avrupa'da ikmâl-ı tahsil itdikden sonra Mısır'da ihtiyâr-ı ikâmet itdi. Kahire'nin bugün muhterem bir tabib-i hazkidir. Geçen gün bana yeni intişâr iden 'Paris Mektupları' nâmındaki eserini göndermiş. Kitabı okuduğum zaman hala kulağımda çınlayan o munis sedasını işidiyorum sandım. Eserin birincisini bu nüshaya 'aynen nakl iderek 'terbiye' karailerinin inzâr-ı istifadesine 'arz eylemeyi ve vecibe-i ihvât bildim.

Selim Sırrı

İctima'î

İctima'î Yaralarımızdan

Bursa'da Bir Hafta

Tam yigirmi sene var. O zaman henüz mühendishane de talebe idim. Bütün kava'id ve şerâit-i sıhhiye hilafına olarak, halici oğlunun munhid, havasız, ratıb bir bucağına gömülmüş. Mektebden ziyade mahbus dinmeye layık olan bir 'ömür

çürütücü darü'l-'azabdan mevketen olsun yakamı kurtarmak emeliyle romatizmamı bahane iderek istihsâl eylediğim bir aylık mezuniyetle Bursa kaplıcalarına gitmişdim. Uzman İstanbul'a nisbetle biraz daha perişan bulduğum bu şehir tarihi beni pek ziyade müte'ssir itmişti. Yollar bozuk, evler sanki devrilmemek için yek diğerine omuz virmiş. Her adım başında tesadüf ittiğim kahvelerin pikelerini işgal iden işsiz, güçsüz mahkûm-ı 'atalet bir yığın halk sanki memleketin semt ... afyonlu bir rüzgar esmiş. İstanbul'a altı saat mesafede bulunan merkez vilayet bu halde olursa daha içerileri kazalar, nahiyeler kim bilir ne haldedir ?

Aradan yigirmi sene geçti evet yigirmi sene dile kolay. Avrupa on senede yeni şehirler te'sis idiyor. Hele bazıları dört beş senede bile büyük bir eser tecdid gösteriyor. Ez cümle Berlin'de bundan üç sene mukaddem 'Kayzerale' civarında ikâmet ittiğim pansiyonu altı ay mukaddem bulmakda meşkâlet çekdim. Biraz aşağıya doğru '...' semti yeni bir memleket olmuş. Bursaya ... itmek üzere rıhtımdan medâniyeye işleyen vapurların vakt-i hareketini bir gün evvel <167 Sağ> tahkîk itdim. Galata cihetinde sıra ile yanaşmış olan vapurların yanına gitdim ve orada ipi boynunda duran bir hamala:

Arkadaş yarın Mudanya idare-i mahsûsenin hangi vapuru kalkıyor ve kaçda kalkıyor bilir misin ? galata bıçkınlarına mahsûs bir ada ile bey baba. Şimdi idare-i mahsûse filan kalmadı oraya şirket işliyor.

-canım her ne ise şirket olsun her ne olursa olsun.

Biraz düşündü

- Pek iyi bilmiyorum galiba kerid, gidecek. Sen yarın dörde doğru burada bulun
- Şirketin 'kerid' vapuru yollu mudur ? omuzlarını silkerek.
- Sen 'Keridi' bilmiyor musun ? yolsuzdur yedi sekiz saatde Mudanyadasınız.

Hamaldan bu izâhati aldıktan sonra eve 'avdet itdim. Valizimi hazırladım ve ertesi gün 'ale's-sabah bir arabaya atlayub rıhtıma indim birde ne göreyim vapur palamarı çözmüş açılıyor. Heman bir sandala atladım. Aman hemşehrim gayret! Beni şu vapura yetişdir. Dimekle kalmadı elinde ki ma'i, yeşil, kırmızı birtakım kağıt parçaları bulunan mintanlı bir zât arkamdan bağırmağa başladı.

-efendi, bilader bilet! Bilet!

-canım vapurda alırım. Dünyanın bütün kumpanyalarında bu ‘adettir.

-hayır olamaz, sandalcı çevir suya dön dön.

Vapur yavaş yavaş açılıyor. Ben telaş içinde!naçar geri döndük otuz guruş <167 Sol> istedi heman virdim. Bir ma’i kağıt parçasına kurşun kalemle 30 rakamı koydu. İnci işaretini itdi. Birde ‘nilofer’ yazdı. Ne ise vapura yetişdik. Çımacılar beni anbar eşyası gibi kollarımdan asılıb yukarı aldılar. Bir laz taife: ha efendum biletun güverte mu ? hayır nasıl güverte birinci mevki’. Öyle ise ardumdan gel. Birlikde vapurun arka tarafına gitdik. Beni dar bir merdivenden aşağı indirdi. Oldukça loş bir salona girdik. Ha burasudur deyb savuşdu.

Orada benden evvel gelmiş bir yüz başı, ber mülazım bir hoca efendi, abanı sarıklı şalvarlı tacir yanında beş yaşında oğlu birde madamı vardı. Bir müddet birbirimizle bakişdik. Avrupa’nın şimâl taraflarında seyahat olunduğu zaman yalnızlık ‘adeta bir felakettir. Vapurda olsun şimendiferde olsun on gün burun buruna seyahat etmenizbir ingilizin, bir danimarkalının, bir isveçlinin ağzını açıpda tanımadığı bir kimseye söz söylemek ihtimali yoktur. Halbuki biz şarklılar pek mûnis insanlarız. Hemen aşına çıkarız ve çabucak dost oluruz. Bende arkadaşlarımı tanımak istiyordum. Maksadım pidâ-yı ma’arifeden ziyade onların ahvâlini tedkîk etmek idi.

Evvela hoca efendiyi tecrübe itdim.

-efendim uğurlar olsun. Galiba teşrif Bursa’ya

-evet niyet öyle.

Mu’allim misiniz ?

Hayır.

Hoca yüz vermedi. Abanı sarıklı hekbesini <168 Sağ> açmağla meşgul. Yanımda ki gazetelere göz gezdirmekden başka çare yokdu.

Bir aralık hoca efendi de yanında ki sepetden bir kırmızı çıkın çıkarub masanın üstünde koydu.yolcuların bu fa’aliyetden öyle ta’amine hazırlandıklarını anladım.

Fakat saat henüz alfranga dokuz. Birbiriyle konuşuyorlar. İnsan denize çıkınca acıkıyor. Benim akşamdan bir şey hazırlamak aklıma gelmedi. Şurdan heman uyduru verdim. Bunu söyleyen hoca efendi mendilini yaymış sarı kaba kağıtlara sarılı zeytun, peynir, helva, yarım kıyye ekmek, iki başda kırmızı soğanı önüne koymuşdu. Tüccar olan zâtın çekindiği ta'am listesi daha mebzûl: kuru köfte, pastırma, börek birkaçta portakal. Madamda Mudanyalı falan olacak o da bir pakete sarılı bir koyun başını bir gazeteden çıkardı. Sefere başdan başa döndü. Bir gece evvelisi Rusya sefaretinde tertib idilen büfeyi hatırladım. Anlaşıldı efendiler kahve altı idecek. Fakat Allah bilir gönlüm bu hale bir türlü razı olmuyor. Birinci mevki' yolcularını böyle sefilane bir mahale hayatında görmek tahammül olunur şey değil. O sırada kamarot geldi yanıma çağırdım. Ve yavaşça şikayetde bulundum: bu ne sefaletdir ? burada yemek virmezler mi ? evet paşam hem aylası. Yanımda nevâleğin olan zevâtı gösterdim. Onlar ikinci kamara meğer birinci kamara ile ikinci bir arada imiş, farkları masanın ortasının renginden anlaşılmış. Süphânallah bir yaşıma daha girdim. Kamaruteyine sordum. Kaç saatte Mudanya'ya çıkarız ?

-dört, dört buçuk.bana 'kerid' vapuru sekiz saatte gider dediler ya.

-bu 'kerid' değil. Pilune'dir paşam. Tuhaf şey. Bana 'kerid' dediler. Me'mur biletle nilufer yazdı. Kamarot 'pilune' diyor. Tam biz konuşurken bir kampanasdası salonu çınlatdı ve iki dakika geçmeden hal ve tavırlarından vapurun kapdanları çerhecileri vesairesioldukları anlaşılan bir takım zevât gülüşerek, konuşarak salona girdiler. Ve derhal sofranın etrafına kuruldular.

Daima ecnebi vapurlarıyla seyahat ettiğimden bizim vapurlarda dahi aynı usül teşrifata ra'iyet idilmekte olduğunu zannediyordum. Yemek vaktinde bir çarık saat evvel birinci kampana çalar saat on ikide yemeğe otururlar. Yolcular kapudanın sağına soluna otururlar. Kapudan ile pida-yı ma'arife idilir. Vapur müşterileri 'adeta kapudanın misafirleridir.

Halbuki bizim vapurlarda ecnebi vapurlarında câri olan usül ve 'adeti değil. Yalnız çânı almışlar. Böyle saat dokuz buçukda beyleri sefer başında görünce kapdan efendiye saatimi göstererek:

-efendim yanılmıyorsam yemek vaktine iki saat var.

-biz öyle erken yeriz.

Muhaveremezi işiten rifkası ma'nidar nazırlarla bakışdılar. Ve belki kalbende zebebe bir şey olduğuma hükm itdiler. Masanın bir kenarına oturdum ve yek diğerini ağırlayan şu ev sahiplerinin haline 'ibretle baktım.

Kenarda oturan gemici ağzını pek şapırdatarak yiyor. Boynuna bir çocuk bohçası kadar beyazlı siyahlı kirden köl rengini almış bir büyük bezden güya bir boyun bağı bağlamış. Boş <169 Sağ> oturmamak için bu notları yazmağa başladım. Yan gözle bana bir iki kere baktı ve sırtarak arkadaşlarına 'iş fena curnal olduk' didi hep gülüşdüler. Kadehine lohusa şerbeti renginde bir şey doldurarak 'isterse bunuda 'ilave itsin'didi. Ay beni hafife zannettiler.şimdi losterumu efendi yerinden fırlayub elimdeki kağıdı kaparsa yazılarımın kendilerine 'aid olduğunu görünce hiç şüphe yok kimin direğine bağlayub öldüresiye dönerler. Losturumu kabadayı bir şey olacak idarede birisini döğüb otuz beş gün yatdığından bahsetti. Ziyade devamı cesaret etmedim. Yazıyı bırakıb gügerteye çıkdım. İki saat sonra kamarot banada biraz yiyecek virdi. On beş yolcu içinde benden başka birinci bileti alan olmadığı gibi hiç kimsede vapurun lokantasında yemek yemedi. Bana da bu bir ders-i intibah oldu.

Boz burunu döndük solda Anadolu sahilleri görünüyor. Karşıda keşiş dağının karlı şahıkası afaka sedd çekiyor. Öyleden iki saat sonra Mudanya'ya muvâselet itdik. Dört vagonlu mini mini bir lokomotif inleye inleye bizi zeytunluklar arasından çekub sürüklemeye başladı. Yollarda şaâyan-ı kayd ve tezâkir-i asâr-i medeniyetden bir nişâne yok. İki buçuk saat sonra biraz fedekarlık ihtiyârî ve birkaç tünel inşasıyla bu kadar dolambaçlı yollara lüzum kalmadan Mudanya ile Bursa arasındaki mesafeyi bir çarıkde kat' itmek işten bile değildi. Bursa şehri ulû dağların etkilerine yaslanmış bir yığın toprak halinde göründü. İstasyona indiğimde yağmur çiseliyordu. Birkaç günden beri yağın yağmurlardan istasyondan şehre muntehi şuse oldukça keşif bir çamur tabakası hasl itmiş. Uzakdan insan bu geniş yola asfalt döşenmiş zannediyor. Bâ iltizâm arabaya binmedim, çamurlara bata çıka yürüdüm. Her şeyi yerli yerinde buldum. Yine o ölü çınarlar. Yine o kerpiçden evler. Yalnız biraz daha viran altı yüz senedir hala göçebe halindedir. İnsan avrupa şehirlerini gördükden sonra bizim kurtulamadığımız şu baraka hayatını düşününce ne kadar müte'essir oluyor. Bütün bu mülâhazat ile giderken gözüme şehrin mürtefi' noktasında Orhan Gazi ile Hazreti Osman türbeleri ilişdi. O sırada akşam ezanları okunuyordu. Bir iki dakika tevkîf itdim. Ruhum sanki bir an için semaya pervaz itmişdi. Karşımda bu iki mübarek

zâtın bu iki mü'essis devletin hayal-i pirûkârı birden tecelli itdi. Kulaklarım uğulduyor ga'ibden bir seda sanki bana şöyle hitab idiyordu:

-ey za'ir bu basdığın toprakları biz alın teri, şehid kanı dökerek aldık, şerefle, şanla yaşadık ve size hısn-ı misâl olacak her türlü insanlık yollarını gösterdik. Siz ise senelerden beri tevâli iden tembelliğiniz, ahlaksızlığınızla bizim ruhumuzu müte'zzi idecek if'âl ve ahval-i nâmerziyede bulunduğunuz. Vatanın bir çok yerlerini düşünmek kirli ayaklarına çiğnetdiğiniz bu nifak bu keftgû, bu fesad-ı ahlak ile bir gün Osmanlılığada temizlenmeyecek lekeler süreceksiniz. Çekil gelme o köhne biz insan havasıyla, suyuyla beslenen mahlûk çekil. Bu 'çekiller'o kadar sık tekrar itdiki bilâ ihtiyar geriledim dalgınlıkla karşıdan arabanın geldiğini görmemişim. Arabacı mütessil 'çekil' diye bağıryormuş. Az daha arabanın oku göğsüme dayanacak ve beni hiç şüphesiz çamurlara yuvarlayacaktı.

Sonu gelecek nüshada.

Hıfz-ı Sıhhat Dersi

Hıfz-ı sıhhat 'ilm-i ibdânın bir şa'ibesi, vasi' mühim bir şa'ibesi olub ahenk-i hayat demek olan sıhhat ve 'afiyet-i beşeriyenin müteredden ve muntazammen devam ve temâdisi esbâb ve tedabirini öğrediyor. Ma'rifet nâmına bilâ istisna insanın her şeyden evvel öğrenmesi 'aklen, naklen, dinen behmehâl öğrenmesi ehem ve elzem yalnız bir şey vardır ki o da 'ilm-i hıfz-ı sıhhatdır. Kaffe-i 'ulûm ve fûnûnun lüzum-u tahsili bundan sonraya, ikinci dereceye kalır. Sözlerim 'indi ve zâti sayılmasın el-'ilm 'ilmen 'alemü'l-ebdân semm-i 'ilmü'l-dayan ? kelâm-ı hikmet beyânıyla 'ilm-i ebdânın tahsil-i 'ilm-i idyana dahi takdim idilmiş ve derece-i kadr ve 'itibârı hepsinden balâya çıkarılmışdır.

Hıfz-ı sıhhat denilince bizde tebâbat sanılır ve gayet muğlak, müşkil, çetin bir 'ilm-i tevhih olunur. Fakat hıfz-ı sıhhat esasen tebabat değildir. Başlı başına müstakil bir şa'ibe-i 'ilmiyedir. Yalnız muhafaza ve vekâye-i sıhhat ve 'afiyete müvekkil olduğu için tabi'i tebâbat bundan istimdâd itmiş ve anı arasına almıştır. Bizim bahsetmek istediğimiz bu hıfzü's-sıhhâ-i tıbbiye değil 'ale'l-'umum insanların bilmesi hıfz-ı sıhhat-ı 'avamdır.

Hıfz-ı sıhhat şahsi veya 'umûmi sıhhat-ı bedeniyenin hıfz ve siyânini, makine-i hayatiyenin bozulması için icrâsı muktezi tekayyüdâtı bu yolda ittihaz olunacak

çareleri, yani daha açık ta'birle sağ ve salim yaşamak, hasta olmak için nasıl hareket etmek lazım geleceğini ta'lim eyler. 'afiyetle yaşamak 'alel ve iskamdan salim ve masum kalmak için ne ve nasıl yiyüb içmeli ne sûretle giyinmeli ne vechle mesken ittihâz itmeli nasıl yatub kalkmalı, çalışmalı bedeninin, mesakinin bilad ve kasabatın nezafet ve tehareti ne tarzda icrâ eylemeli ? elhasıl burada te'dadi müşekkel her türlü mu'amelat-ı hayatiyenin yolunu, izini orada ayrı ayrı bulur ve ma'îşet-i beşeriye'nin ahkâm ve eşgâl-i sairesini tamamen öğreniyorsunuz.

İşte derhal anlaşılıyor ki bu ma'lûmatı edinmekden müstağni 'add idilecek kise tasavvur olunamaz. Herhangi sanat ve mesleğe mensûb olursa olsun herkes hem 'avam hem havvas buna muhtacdır. Köylü, şehirli, rençber, 'amele, tüccar, 'asker, gemici, katip, şair, 'alame-i zofnun, kadın, erkek, genç, ihtiyar hep hıfzı's-sıhhaya vakıf olmalıdır. Olmazsa yaşamının usûl ve kava'idini bilmiyor dimekdir. Bu cehil sebebine ahenk-i hayatiyesi bozulur. Ya hasta düşer ya 'alil olur veya ecl-i kazaya uğrarlar.

Tebabet bunun kamilen gayrıdır. Ma'lûmat-ı sıhhiyenin fıkdanı kavanin-i sıhhiyeye 'adm-ı ri'ayet yüzünden kuvve-i hayatiyenin mevazenesi bozulub hastalık dediğimiz 'adm-ı sıhhat-ı zuhure geldi mi işte o vakit tebabet sahneye çıkar ve o hastalığın izâle ve teşfisiyle ga'ib olan muhtel olan 'afiyet-i 'iadeye çalışır.

Dimek oluyor ki hıfz-ı sıhhat sağlamayı, hasta itmemeye tebabet dahi hastayı sağlam haline koymağa çalışıyor. Bütün insanlar tabib olamaz ancak medet-i <171 **Sağ**> hayatında lüzum görünce etbaya müracaat eyler. Lakin hıfz-ı sıhhatın esaslarını kendi bilmeli her an ve zaman göz önünde tutmalıdır. Bu hususda tabibden isti'ane güçtür. Çünkü ma'lûmat-ı sıhhiyenin fi'il ve hıdmeti öyle ömrün bazı fasıllarına muhtes değildir. Mehdeden lehde kadar bir insan her işinde her gücünde el-hasıl her an onun lüzumunu his idecektir. Ma'iyetine bir tabib alub geceli gündüzlü her lahza yanında bulunduramaz.

Hıfz-ı sıhhatın muvaffakiyat ve fütuhâtı tebabete nisbet idilince pek çok, pek büyükdür. Hıfz-ı sıhhat ufacık bir tedbir ile bir hastalığa zühur ve tevlidine sirayet ve intişarına mani' olduğu halde öteden tebabet ufacık bir ihtiyatsızlık sebebiyle vuku'a gelen bir sürü imraza karşı 'aczi'ni 'itiraf ile ilan-ı mağlubiyet itmektedir. Bir misâl ile mes'eleyi tashih ideyim.

Mesela hıfz-ı sıhhat bize diyor ki rutubetli, nemli mahallerde ikamet itmeyiniz. Bu emre ita‘at ve mucibince hareket eylemekle kendimizi romatizma başta olmak üzere birçok ‘afetden korumuş oluyoruz. Şimdi bir ‘aile tasvir idelim ki hıfzı sıhhanın bu nasihatını duymamış, işitmemiş gündüz silinip yıkanmış olan ıslak bir odaya yatakları erub yatıyorlar. Rtesi günü hepsi olmasa bile efrad-ı mevcudedden çoğu ya romatizmaya veya bu sebebden nişâet iden imrazdan birine mesab olacak icrâ olunan tedabir tıbbiye ile kimi şifayab kimine tedabir-i kerâkir olamayacağından fenayab oluyor. İşte bakınız cehalet olmayubda o gece o döşemesi ıslak odada yatılmıyaldı. Bu halet-i zühur itmemiş olacaktı. Hıfz-ı sıhhatın if‘al ve asârı daha çok genişdir. Sade sağlam olan eşhasın sıhhatine bencillik itmekle kana‘at eylemez. Daha ileri gider. Bazen tebabetin her dürlü ilaçlarıyla yinemediği karşısında nûmidane ve me‘yusane boyun bkdüğü bazı vak‘alarada yetişir. Onları mevt-i muhakkakdan kurtarmak gibi mucizelerde gösterir. Lakin bu cihet-i etbaya ‘aid ve onlar ma‘rifetiyle yapılabileceğinden tabi‘i bahsimizin haricinde bırakıyorum.

Dünyada sıhhatın ne kadar mu‘azzez ve kıymetdâr olduğunu hep biliriz. İnsan sıhhatini hiçbir şeyle değışmez. Maddi ve ma‘nevi her nev‘i esbâb- sa‘adat bunun yanında hiç kalır. Çünkü sıhatsız onlardan istifade-i kabl değildir. Hiç unutmam oldukça sahib-i servet fakat mariz bir zât her zaman yana yakıla derdi, ki bahçe kapısından geçerken kaldırım taşları üzerine çömelmiş sırık hamallarını görüyorum. Yumruğuyla bir baş soğanı kırıp tuzla katık ederek bir somunu şapır şapır yiyorlar. Bunlara bakarak ağzım sulanıyor. Keşke böyle zengin ve hastalıklı olacağıma onlar gibi işçi fakat güçlü, kuvvetli, sağlam olaydım. Bu türlü temenniyatda olanların hadd-u hesabı yokdur.

İşte hıfz-ı sohhat-ı ‘alimde her şeyden ikdam ve mürecceh olan sa‘adat-ı hayatiyenin nimet-i tabi‘iyenin hamisidir. Bunun nesayihi dairesinde hareket idenler daimen sıhhatde kalır. Hastalıktan uzak bulunurlar. Ama diyeceksiniz ki hıfzı’s- sıhhaya ri‘ayet idenler kat‘iyyen hastalıktan mesut mı kalırlar? Kava‘id-i sıhhiyenin son derecede icrâsına çalışıldığı yerlerde yine hastalık mevcut. Hakkınız var <172 Sağ> hıfz-ı sıhhat sûret-i mutlakada hastalığı izâle idemez. Neden ? bir insanın sûret-i mutlakada hıfz-ı sıhha kavaninine teb‘en yaşaması imkansızdırda onun için. Tarz-ı ma‘işet iktizası zaruri ve mecburi veya gafleten bazı mugayir tedbir halinde bulunulur. Bu sebeble hastalık dediğimiz halet-i marziye yüz gösterir. Buraya kadar ki ta‘rifatımla hıfz-ı sıhhanın cem‘iyet-i beşeriyenin her ferdi için ne derece ehem ve

elzem olduğunu anlatabildim sanırım. O derece elzemdir ki hatta memlik-i medeniyetin tahsil-i mecburî olan yerlerinde ta mekâtib-i itdâiyede ta'lim ve tedris idiliyor. Bilâ istisna herkes bu ma'lûmatı idinmiş olsun diye.

Bizim¹⁵ en ziyade bilmediğimiz bir şey varsa o da baka-yı 'afiyetimizi bize gösterecek bizi in'âm-ı sıhhiye içinde müsterihâne yaşatacak olan hıfz-ı sıhhattır. 'avamız kadar havvasımız da ma'lûmat-ı sıhhiyeden mahrûmdur. Bunun içindir ki tarz-ı ma'îşetimizde eşkâl-i sıhhiyenin eseri bile yoktur. Kezelek hareket ve sekenatımızın hiçbir noktasında ihkâm-ı sıhhiyeye tesadûf olunamaz. Ne tarz-ı ... ne tarz-ı tağdi ve telbisimizde levâzım-ı sıhhiyeye ri'ayet itmiyoruz. Bundan şahsen mütezarrır olmakdayız. Biz 'aile-i eşhasdan merkeb olduğu cihetle o da bu zürurdan hissedar oluyor. 'ailelerin hey'et-i mecmû'ası demek olan komitende iştirâk ideceği tabi'dir. Bir sıra gazetelerimiz nisvan arasında ve fiyatın his olunacak kadar çok olduğunu yazıyorlardı. Şübhe yok bunun da sebeb-i aslı ve esasisi hıfz-ı sıhhate 'adm-ı ri'ayet, 'adm-ı vukufdur. Sathı bir nazarla görülür ki genç kızlarımızın ta'lim ve terbiyesi ba'de te'helleri, ba'de çocuk doğurmaları ve büyütmeleri hep kava'id-i sıhhiyeye mugayyir ve menâfi taban tabana zıd bir sûrettedir.

Şehirlerimize bakalım evvela ikâmet ittiğimiz hanelerin tarz-ı inşası taksimatı kemâlen usûl sıhhinin haricindedir. Ne cereyan-ı hava ne tebdil-i hava, ne istikamet-i ziya nazr-ı dikkate alınmamıştır. Sofa ve odaların sokak ve bahçe yüzleri bir karış fasıla kalmayacak sûretle pencereye tahvil edilmiş ve 'adeta bir resim atölyesi yapılmıştır. Kışın geceler kapı perdeleri, pencere kağıdlamaları ile beraberine on içi ok meydanı gibidir. Sûvekten? Muhafazası kabil olamaz yazın ise bil'akis güneş beytde kaynar ortalık firun kesilir.

Tarz-ı beytutmazda hıfz-ı sıhhanın kabul idebileceği sûretde değildir. Gündüz odaların hepsi salon, gece hepsi yatak odasıdır. Sabahdan akşama kadar oturulup havası ifsâd edilmiş odaya geçilen yan yana yataklar serilir, çoluk çocuk sardalya balığı gibi dizilerek yatarlar. Hacim ve ves'eti 'itibarıyla ancak bir kişiye yatak odası olacak yerde üç beş kişi yatar. Sabahleyin başka odaya safeye geçub oranın pencerelerini açmak yatak takımlarını pencere önüne koyub bir kaç saat havalandırmak umur-ı mechûledendir. Uyanub kalkanların yatağı derhal derlenub toplanır. Mezalim, mesdûd yünlere tıkları. Kışın daha müdhiştir. Tekmil-i çerçeveler

¹⁵ Burada bahs olunan ekseriyet ve 'umumiyettir. Yoksa her sınıfta her meslekte müte'ellim efrâd ve 'aileler bulunur. Çok şükür zaman ile bu 'akliyatın mikdarı daima artıyor.

kağıdlanır. Tahta aralıklarına bez parçaları tıkanır. Ortaya mangal konur hanenin başka. <173 Sağ> yerleri sût'ik olduğundan orası hem yemek odası, hem yatak odası, hem misafir kabulü için bir salondur. Hane halkı altı ay kışı bu müfsid, bu müte'effin bu miyasmalı hava içinde geçirilir. Herkesde ... bet beniz solgun, baş ağrısı, iştahsızlık, hazımsızlık, fakat kim ehemmiyet virir. Kim dikkat eder. Bari odada soba olsa yine hava değişir, yenileşir. Lakin o mahalin ... birket virsun haneler kafes gibi ne kadar tıkanrsa yine hava girecek delik deşik kalıyorda ihtinak ile mevt-i vuku'a gelmiyor.

Bazı fakir aileler ekonomiye ri'ayet için ateş geçmesin diye layıkıyla yanmaksızın odaya getirirler veya sabaha ateş kalsın fikriyle mangalın dibine iri elleme kömürleri yerleştirirler. Ma'azallah kömür çarpmasın 'hamz-ı fahim' gazıyla ihtinak değil ancak tesemmün menbi' ve mesdari. İşte bu haller hep ma'lûmat-ı sıhhiyenin fekdanından ileri gelur. Tarz-ı tağdimize geçelim bizde usûl-ü tabh yani aşçılık cidden terkî itmiş hatta bir tabahat-ı müstakile teşkil itmiştir. Lakin ustalarımız, aşçılarımız yalnız hiss-i zevki, talnız dili düşünmüşler. Ma'ide cihetini asla nazr-ı dikkate almamışlar. Ta'amlarımızın çoğu lezzet ve nefasetice emsalsizdir. Dili fevkalade memnun ider. lakin hezimlerine gelince o kadar güç ve müşekkildir ki boğazdan tatlı tatlı geçen bu lokmaları eritmek için midenin neler çektiğini etbaya soralım. Yalnız hezimleri değil terkîleri de öyle bazen ziyafetlerde table table yemekler gelir herkes yerinden kımıldanamayacak, kuşağı köşetecek kadar ekil iderde fizyolojiye tevfikân hesab idilince mideyi şişiren bu kadar ta'amın içinde mikdarı kâfi mevâd-ı azotiye bulunmadığı ve şeker ve nişasta vesairenin lüzumundan pek çok fazla alındığı anlaşılır. Biz beslenmek cihetini pek az düşünürüz. Yemek yemekden maksadımız mideyi şişirmek doldurmaktır. 'indemizde ağdiye nâmıyla yenilen et ekmek sebze vesaire hep aynı kuvvete, aynı terkîye aynı havvasa malikdir. Kasab dükkanına girince hangi koyun daha yağlı ise onu ittihâb ideriz. Çünkü bizce yağ ete mercehdir. Çoğumuz kuyruk yağını, süt, tereyağına tercih ider. bilmeyiz ki o 'misk gibi kuyruk yağı' mide ve i'ade mesela iki saatde sabunlaşıyor. Tereyağı bir saatde o hale geliyor.

Bizi besleyecek ağdiye-i asliyeyi tadımlık yer, tadımlık olan yemeklerle karın doyururuz izâh ideyim.

Sofralarımıza en az konan ve en az yenen şeyler; et, tavuk, yumurta vesairedir. En çok yenen sebzeler, börekler, kadayıflar, pilav ve hoşablar vesairedir. Halbuki birinci sınıf ağziye-i asliye ikincisi ağziye-i naliyedir. Ekser ailelerde et haftada bir iki kere alınır. Onu da kavurma ve kıyma yapıp bakîsinide yahni sûretinde pişirirler. Pirzola, külbastı, biftek kuru olduğu için zevki hoşolmaz. Yemezler! Akşam sofraya yahni sahanı konur. Kimi bir lokma haşlanmış et koparır öteki kemiği çeker. Bazısı sade suyuna banar. Arkasından sebze, dolmalar buranın tatlısı. Ağdalanmış kadayıf, pilav yek diğerini veli iderek durur. Tatlı denilen şey ağzı lezzetlendirmek, vücuda muhtac olduğu şekerli maddeyi virmek için mikdar-ı cüz'i yenir o da hafif yapılmak şartıyla. Halbuki biz tepsinin başına geçer tıka <174 Sağ> basa midemizi onunla amâla ideriz. Arkasından yatıncaya kadar bardak bardak su. Böyle vücut mu beslenir ? buna nasıl mide tahammül ider. bundan nâşi değil mi ki biz deyaşı otuzu geçdiği halde tevsi'-i mide ve sût-i hazm-ı mazmana mübtela olmayanlarımız pek ender bulunur. Usûl-ü istit'am heman bundan geri kalmaz. Sabahleyin kahvaltı denilen ilk ta'am bizde câri değildir. Bir tas acı kahve ile nöbet savuşturulur. Be sûretle iş başına giden erkekler, öğleyin aklına gelince biraz peynir veya tahin helvasını ve ekmekle veya bir bardak vişne veya limonata ... sofraya basdırır. Hanede kalanlarda öyle sofraya kurub ta'am itmezler. ... küçük büyük ... ayrı ayrı ayol içim bayıldı. Bir lokma şey çiğnesem. Aşçıya söylese közde bir tepsi yollasa. (emriyle salata, yoğurt ve bu misillü çerezler getirtir. Sofra başında ancak akşamlayandır. Yigirmi dört saat açlığın acısını o zaman çıkarırız.

İhbâdan bir zât vardı. Birkaç sefer ziyaretine gitdim yemek buyurdu. Ama nasıl yiyiş yazı masasının üzerine tepsiyi koymuş. Sol eliyle masada çalışıyor. Sağ eliyle ta'am ediyor. Gözü kağıtlarda. Lokmayı yarı çiğniyor yarı çiğnemedi yutuyor. Yemek biter bitmez peşkir fırlatub kaleme sarılıyor. Masanın üzeride kına kına hûlasasına havi şişe yanında karbonat kutusu melin hablar sıra vari dizili onları sırasıyla alırken didi idiki:

-birader, midemi düzeltemedim gitti. Daima hazımsızlık bu ilaçları aldım muntazamen kullanıyorum. Lakin faide itmiyor.

-ben değil bu tertibleri tekmi'l-i icrâhaneyi yutsanız yine mideniz düzelmez.

-niçün .... niye ?

-bu şekilde yemek yenirse mide elbette vazifesini şaşırır siz aynı zamanda hem çalışıyor ve hem ta'am idiyorsunuz. Evvela gelişi güzel değil mü'iz zamanlarda ta'am itmeye başlayınız. Ta'am zamanı yazı masasını kapayınız müte'akiben lakalı bir saat kadar divânhanede üç aşağı beş yukarı dolaşınız veya minder üzerine yarım saat kadar uzanınız. Ondan sonra mideniz düzelmezse şikayete hakkınız olur.

Buzat dedikmi yapmağa başlayınca midede hâl-i tabi'isini aldı. Kına kınaya karbonatla ?hacet kalmaksızın muntazamen işlemeye başladı. Tarz-ı telbisimizin nevâkisi yok değil. Hele çocuklarımızı o kadar münasebetsiz sûrette giydiririz ki kelebek gibi koşub ... muhtaç olan mini mini vücutlar kaplumbağa gibi ağır sakıl elbise içinde haps olub kalır. O iç hırkaları o dış hırkaları. Hep pamukdan ma'mul bezlerle bir bohça yükü üzerine yükletiriz. Beş altı yaşında ki erkek çocuğa büyük erkek gibi uzun pantolon ve setre giydiririz. Hele küçük çocukların kundakları, kundaklanmaları biçare ezilir, kımıldanamaz. Serbest tenefüs idemez. Kışın sıcak odada hamam gibi sıcak gibi odada palto, hırka, cebe, fes ile oturuyor. Ba'de sokağa yine aynı halde çıkarız. Halbuki oda ile sokağın derece-i harareti <75 Sağ> arasında külli fark var. Bundan dürlü dürlü hastalıklar tevellüd ider. hele nezle hiç eksik olmaz.

El-hasl burada te'dâd ve tasrihi imkansız olan bütün ahvâl-i ma'îşetimiz buna mukayyesdir. Taşra ve kara ahalisi dahi bu ma'lûmatsızlık yüzünden fevkala'de mütezarrır olurlar. O kadar ki üstü yosunlanmış yemyeşil kesilmiş durgun suları hatta kömür tozuyla kum mahlûtundan sözümki bile bilmedikleri için öylece içerler. İstemeden baş alamazlar. Hemâ-i tifo'idi kanlı basur aralarından çıkamaz.

Çare hıfz-ı sıhhatın ta'lîm ve tedrisi bu 'ilm yalnız mekâtib-i 'idadiye ve 'aliyemizde tedris olunuyor. Halbu ki biz de kıymet-i ma'arif layıkıyla takdir olunmadığı için tarîk-i tahsile slûk iden çocuklarımızın çoğu mekâtib-i ibtidâ'îye ve rüşdiyede öğrendiğiyle kana'at eyliyor. Ba'de o tarîk-i faeyzi takib itmeyerek bir mesleğe giriyor. İşte bu 'azmiyet hıfz-ı sıhhatın ismini bile duymıyor.

Fikrime kalırsa gayet açık 'ibareli kıra'et kitabı nev'inden 'hıfz-ı sıhhat' risaleleri tertib itdirilub zükûr, enâs-ı bi'c-cümle mekâtibde hatta köy ibtida'îye mekteblerinde bile tedris olunmalıdır. Bunun için ayrıca mu'allim tedariki külfeti hatra getirilmesin didiğim tarzda açık ve sade risale-i rüşdiyelerde kıra'et

mu‘allimleri ve ibtida’iyelerde mevcut hocalar gösterebilirler. Zaten maksad çocuğa onu okutub belletmektir.

İşte ma‘arif-i ‘umumiye ve mekâtib-i ‘akeriye nezaretleri bu nokta-yı mühimmeyi mevki‘-i tatbiki vazğ eylemek himmet ve gayretinde bulunacak olurlarsa halkımız az çok ma‘lûmat-ı sıhhiye pidâ itmeye başlar. Ancak bir kısmını gösterebildiğim ahvâl-i mü‘essife bu sayede ortadan kalkar ve bu sûretle sıhhat-i ‘umumiyyeye fevkalade bir hıdmet idilmiş olur.

Paris’den yazdıklarım Doktor Şerefeddin Mağmumi

İnce Fikirler

..., iki vücudda aynı ruhdur.

Aristo

Adalet, kendisine karşı daima aç olan halkın ekmeğidir.

Şatu Beriyan

Adalet, hüküm-i surun yerde silaha ihtiyac yokdur.

Amiyo

Adil adam zulm itmeyen değil, zalim olabilmek iktidarı varken olmak istemeyendir.

Menander

Kuvvetsiz adalet, ‘aciz, adaletsiz kuvvet zalimdir. Adalet kavi kuvvet adil olmalı

Paskal

Kıyas zalimlerin adaletidir.

Sen Agustun

Büyük fikirler kalpten doğar

Vauvenark

Başkalarının kalbini okumak istersen, kendininkini aç.

Paskiye genil

Fazilet irâde-i cüz'iyenin hısn-ı isti'malidir.

Sen Augustun

Fazilet irade-i ahlakiyenin tabi'yata galebesidir.

Kant

Faziletin 'alâmet-i hakikiyesi kendinden hoşnud olmamaktır.

Plut

1911-1912 Rumili Asosiyeşin Futbol Ligi 'Fiture' Ciduli

-	Araks	Araks İkinci	Ardavas	Arzipo	Sahakıyan	Galatasaray	Mukriköy
Araks	-	10 Kânûn-ı Evvel 11 şubat	24 Kânûn-ı Evvel 25 şubat	5 Teşrîn-i Sâni 2 Mart	19 Teşrîn-i Sâni 21 Kânûn-ı Sâni	26 Teşrîn-i Sâni 14 Nisan	22 Teşrîn-i Evvel 7 Kânûn-ı Sâni
Araks İkinci	10 Kânûn-ı Evvel 11 Şubat	-	7 Kânûn-ı Sâni 17 Mart	24 Kânûn-ı Evvel 24 Mart	5 Kânûn-ı Evvel 25 Şubat	21 Kânûn-ı Evvel 4 Şubat	21 Kânûn-ı Sâni 2 Mart
Ardavas	24 Kânûn-ı Evvel 25 Şubat	7 Kânûn-ı Sâni 17 Mart	-	19 Teşrîn-i Sâni 14 Kânûn-ı Sâni	17 Kânûn-ı Evvel 4 Şubat	10 Kânûn-ı Evvel 18 Şubat	26 Teşrîn-i Sâni 28 Kânûn-ı Sâni
Arzipo	5 Teşrîn-i Sâni 2 Mart	24 Kânûn-ı Evvel 24 Mart	19 Teşrîn-i Sâni 14	-	24 Kânûn-ı Evvel 18 Şubat	28 Kânûn-ı Sâni 10 Mart	2 Kânûn-ı Evvel 11 Şubat

			Kânûn-ı Sâni				
Sahakıyan	19 Teşrîn-i Sâni 21 Kânûn-ı Sâni	2 Kânûn-ı Evvel 25 Şubat	17 Kânûn-ı Evvel 4 Şubat	2 Kânûn-ı Evvel 18 Şubat	-	14 Kânûn-ı Sâni 24 Mart	12 Teşrîn-i Sâni 10 Mart
Galatasaray	26 Teşrîn-i Sâni 14 Nisan	21 Kânûn-ı Evvel 4 Şubat	10 Kânûn-ı Evvel 18 Şubat	28 Kânûn-ı Sâni 10 Mart	14 Kânûn-ı Sâni 24 Mart	-	17 Kânûn-ı Evvel 7 Nisan
Mukriköy	22 Teşrîn-i Evvel 7 Kânûn-ı Sâni	21 Kânûn-ı Sâni 2 Mart	26 Teşrîn-i Sâni 28 Kânûn-ı Sâni	2 Kânûn-ı Evvel 11 Şubat	12 Teşrîn-i Sâni 10 Mart	17 Kânûn-ı Evvel 7 Nisan	-

İşaretsiz müsabakalara ba'dü'z-zühur vastı saat birde, işaretli müsabakalarasaat ikiyi kırk beş geçe ibtidâr olunur.

Birinci müsabakaya vaktinde yetişmek için sergeçidden kablü'z-zühûr vastı saat 11 ... 5 de hareket iden trene binmek lazımdır.

İkinci “ “ “ “ “ “ ba'dü'z-zühûr “
“ 1 13 “ “ “ “ binmek lazımdır.

Mataba-i Ebu'z-Ziya Müdür-i Mes'ul: Selim Sırrı

1.12. Terbiye ve Oyun, Sayı: 12.

Pazar 15 Kanûn-ı Sâni 1327

Numru 12 birinci sene

Sahib-i imtiyâz ve müdiri

Abone şartları:

Selim Sırrı

İstanbul ve vilâyet için

İdare-i Hâne : İstanbulda

(posta icrâtıyla beraber)

Bâb-ı âli caddesinde

senelik / altı aylık

Orhan Bey hanında numru 10

30 / 15 guruş.

İdarehane , cumadan ma‘ada her gün ba‘dü’z-zühur

Saat 1’ den 6’ ya kadar açıktır.

Eyâlet-i mümtaze ve memâlik-i ecnebiye

(posta icrâtıyla beraber)

Seneliği 8 frankdır

Talebeye idâreden alınmak şartıyla

Seneliği 20 guruşdur.

İstanbul

TERBİYE VE OYUN

Her husûs için idâre me'muru Avni Bey nâmına mürâca'at olunmalıdır. Abone bedeli nakden gönderilmelidir, pul kabul edilmez.

Gençlerin terbiye-i fikriye ve bedeniyesine hadm on beş günde bir neşr olunur mecmû'ad

Yuva

3

İkisi Bir

İzdivacda hısn-ı imtizâcî te'min itmek için şart-ı mütekasdem: hem zemin olmakdır. Duvarlara tırmanmak yahud hendeklere inmek meşgalet ve mehâliki da'idir. Ahvâl-i mâdiyece fıkır ve terbiyece bizden büsbütün ayrılmış muhitlerlepidâyı suhuriyete kalkışırsak bahtiyar olamayız.'itiraf ve mu'areze esbâbını mutlaka evvelden düşünerek tenkîs itmek lazımdır. Nisbetsiz iki 'ailenin iki namzet te'hilini karşılaştırdınca artık istikbalden ümidvar olmak 'abs sayılmaz mı ? nokta-i nazarları taban tabana zıd olanlardan her gün halim ve nesfet beklemek doğrusu akılsızca bir intizârdır.

Ekseriya kendi kızlarımız, kendi oğullarımız bile bir sene gelince yek diğerini anlamaz olurlar. Çünkü kendilerine telkîn olunan ma'lûmat-ı hayatiye sûr-ı 'itikadiye başka başkadır.

Erkek ve kadın birbirleri için büyütülmeli, terbiyede – tabi'i 'ayniyet değil müvafakat aranmalıdır ki her ikiside kendilerine göre yollardan aynı gayeye müteveccihen yürüsünler. Vahdet-i ? tarîk husule gelir gelmez onu takviye ve temdîd içinde ayrı ayrı fedakarlık icâb ider. evet mütekabbelen hiçbir şey terk-ü feda itmeksizin iştirâk mümkün değildir. Hayat rıza-i samimiyetle müsterih olur. Ben derken biz demeye alışmalıyız. Dünyada tek adamla hareket idecek değiliz. Şimdi izdivacda en mühim zelâlet-i fikriyeye <178 Sağ> yani da'va-yı ... münakaşa idelim. Erkeğin nefvezen kadına tefviki kat'i midir ?

Benim fikrimce bu mes'ele hadd-i zâtında batıldır. Ve mevzu' bahis idilmemelidir. Fakat madem ki bir defa ortaya konmuş hal edilmek icâb ider. ve bu hâl daha kutlu daha müdebbiryahud daha mu'nid olanın menfa'atine göre neticeleneceği için kanûni değil sırf psikolojiktir. Yalnız zeka ilede iş bitmez 'inad ve ısrar bazen insanı me'yus ve ağılub ider. 'bildiğin gibi yap'dedirtir. Siz kendi düşüncelerinizle tahkim altında kalırsanız daha ilk gününden kimin gibi idare ideceği meselesi çıkınca mücadele bir müddet sonra elbette rakiblerden birinin galebesine müncer olur.diğer tarafda rıfkını kemal-i 'ita'atle ta'kibe mecbûr kalır.

Bazı evlerde hakimiyet-i müstakile câridir.'asâ-yı kelâm ya kralın ya kraliçenin elinde döner. Acaba mesûd olunur mu ? belki çünkü herkes memnun kimse kimseden şikayet itmiyor. Sükûnet hükümferma lakin ekseriya bunun aksini görüyoruz. Efrâd-ı 'aile arasında hakaret geçimsizlik eksik olmuyor. Bâ husûs bu tarz korku yahud inadın taht-ı te'sirinde ise huzûr-ı kalb gayr-ı kabil.

Haslı en ma'kûlu ikimiz biriz fikridir.

Zaten kanûn-ı idâre hakk-ı nüfûz gayrı şahsidir. Şahsiyetin fevkindedir. İtilaf ve vefak-ı husûl bulunca kim emr idiyor. Kim ita'at idiyor. Bilinmez aynı kuşun kanadları gibi sır ve tıranı hangisinin der'uhde itdiği anlaşılmadan beraber ilerilenir. İtilaf ne birinin diğerine tabi'iyetiyle ne de zevc ve zevcenin kendi dairelerinde istedikleri gibi tasarruf eylemeleriyle vücudpezir ? olur. İttihâd: ancak akla, adaletle inkıyâd sayesinde. Kimim emr itdiği değil icâb-ı hâli düşünülür. ... gayrı mesâvi ma'lûmat nisbetsiz olsun ihtiyac-ı müteakıl der hâtır idilirse maksıda el birliği ile çalışılır.

Yukarıda 'arz itdiğimiz teşkil-i 'ailede en büyük tehlikelerden biri de 'Amir'in vefatıdır. Maşagil-i beytiyede zevcine fikren refakat itmemiş olan kadın o ölünce birden bire kendini de gaib ider. daima ser ser furuye? Alıştığı için teşebbüsden mahrûm kalmıştır. Mes'uliyet karşısında korkar, titrer. O zamanda evi kim rastgelirse, kim isterse o idâre ider. dünyayı zevcesinin gözüyle gören erkeklerde, bir gün aynı halde bulunurlar. Kadının mevcudiyeti nihân olur olmaz şaşırılır. Anlaşıyor ki hayatta topal yaşamamak için hin-i hacetde bir ihtiyacı her iki tarafın tesviye idebilmesi lazım geliyor.

Acaba cereyan-ı hayatda muvâfık olmak için matî‘ bir madûne mi yoksa bitâb düşdüğüümüz vakit bize istinatgâh olacak. Perişan fikirlerimizi toplayarak takviye idecek bir mütefekke mi ? muhtacız. Şübhe yok ki şu muzdarib sürüklendiği ‘alem arasında en kıymetli teselli emin ve dost bir emelle beraber bulunmaktır. Bizim bu emeli bulmamıza, teşkil etmemize hürmet itmeme kimse mani‘ olamaz. Artık yekdiğerimizin mülca’iyiz. Ona tıbkı kendimize gibi her derdi tevdi‘ ideriz. O bizim en hücrâ köşelerimize girer bizi ezen bitiren mesa’il-i mühimmede yalnız bırakmaz. Mes‘uliyetlerimize iştirak ider ve biz <179 Sağ> her dakika bâr ‘alamet müceddeden bizim omuzlarımızı incitmediğini düşünerek mes‘ûd oluruz. Fakat ekser tabi‘iyyet ittifakdan ziyade inkıyada meyaldir. Siz bunları kendi haline bırakmayınız tashih idiniz, onların şahsiyetine bir kıymat virmek için müteyakkız davranınız. Çünkü bu sükûnda mütekabil mu‘avenet ve emniyete münkalib olur. Zevc ve zevce arasında delâlet-i memâsile bir şart-ı zaruridir, elde edilen ... çekilen zahmeti kat kat öder. Her iki taraf mâdi fikri bütün menfa‘atlerini açık kalple müştereken müdafa‘a itmeli bir ga’ileyi bir kederide beraber his eylemelidir. Bâ husûs nokta-i nazarların kirlenmesi iktizâ-yı sadakatdır. Fikrini saklamak samimiyet tahsisi isbat itmez. Teşci‘ ve hiss-i kabûle mazhariyeti temenni vecibe-i muhabbetdir. Bizi endişelere düşüren şeyleri bile öğrendiğimizden dolayı müteşekkîr bulunmalıyız. Zirâ en muğlak en güç mese‘elelerden ancak istikamet ve hısn-ı zanla çıkılabilir. Herhangi bir sebepten yekdiğerine karşı korkulduğu, yahudketm-i hissiyat idildiği gün samimiyete fecayi‘ bir zorba inmiş demekdir. Artık kendi elimizle kurduğumuz bir çatı altında bir sofrada başında iftirâk başlar sıhhat ve sa‘adat bekleyen bir aileyi cehl içinde bıraka bıraka târumar idenler sonradan pek büyük te’sirlerle te’essüflerle yanırlar, yakılırlar. Ah keşke sevilseydim! Bu evvel bavvel düşünölmeli, söylenmeli. Emin olunuz ki bir cereyana kablü’l-hadise vakf olunsa ne felaketlerin önü alınmaz. Aile denilen mevcudiyet hülâsa içinde rahat idebilmek için terbiye-i mütekabileden başka çare yokdur. Bu da açık, saf bir kalple bunu yapmayanlar ne yapacaklarını bilmezler hayatın en ehemmiyetli vuku‘atı karşısında ihtilaf ider, her biri bir köşede eli çenesinde yalnız, istinâdsız kaldıklarının derin derin farkına varırlar, yük ağırlaşır. Fenalık zehirnân bir şekle girer. Daha acı daha sefil neticelere sürükleyen gavgalar kopar! Birde aksini hatırlayınız ikimiz biriz: diyince her ga’ile-i hâl olunur. Ne olursa olsun madam ki yekdiğere güveniliyor senin elemin benimdir. Denir. Metanetle göğüs gerilir biri, diğeri hatasından dolayı ithâm itmez. belki kendisinin imiş gibi tamire çabalar. Fakat; itilaf olmadı mı su‘ubet-i termim bütün vehâmetiyle meydana

okur. Beraber çalışmak beraber mübâreze itmek, beraber müte'llim olmak, silah arkadaşı gibi beraber yürümek kadar hayatı telzîz edecek kalbe ahnin mukâvemeti bahş eyleyecek hirkâr bir kuvvet tasvir ider misiniz ? ilerlendikçe merbûtiyet artar, beraber geçen mazi uzadıkça ruhlar daha ziyade yaklaşır. İş bir defa imtizâc idilmesin mütebâkî kemâlen derece-i saniyede kalır. Göklerden feryad iden şu sözler ittihâdın en celî bir hanidir. Ne isterse olsun başımıza ne gelirse gelsin tek tek biz ayrılmayalım beraber kalalım.

Kalplerin biri birine tasarruf itdiği şu uç huzur ve emniyetde nevbahardan taze ölümden metin sa'adat inkişâf eylemez mi ? daha gençken bu şimme-i sa'adat ufak tefek hislerle başlar. Bazende açılmadan fırtınalar altında solar, kırılır, yapraklarının her biri bir tarafa dağılır. Zalim ve hodbin kalblere düşmüş nes'-i hayatını içmemiş zavallı cerasim neşât! Sen ne çabuk <180 Sağ> şevkini, ümidini ga'ib idersin. Ben seni ithâm itmem yalnız doğarken öldüğüne acırım. Ey bir karanlık dolab içinde uyuyan gelinlik esvâbı, ey artık şakırdamayan parıldamayan teller. Sizide her hatıra gibi ızdırablarla gömecek miyiz ?

Yükseltelim ruhumuzu medîd bir gençliğe bir sa'adata doğru yükseltelim. O güller gibi solmayan trûnazik, pak ve şefik kalsın. Girdabadlara dayansın, souklardan korkmasın, onu güneşler yakmasın, korkutmasın. Daima serkess, hoppa bir çocuk değil cesdi, 'azim perver bir refik olsun. Eyi günlerden ziyade siyah günlerde kendini göstere sin müte'ssir olmayı 'afv itmeyi tahammül eylemeyi bilsin. Ne zıyasını ga'ib itmesin ne bir saçının rengi değişsin, yaşlanmasın, ihtiyarlamasın. Bize her zaman almanların 'eski muhabbet pas tutmaz' darb meselesini tehattür itdirsın. Bizim 'adi nazarlarımızla görmesin. Bizim gördüklerimizi görsün. Semaların nurâni tebessümleriyle işlenmiş gençliği bize sevdiren: şetâret, kuvvet, istikbâl, safiyet ve zekadır. Bunları öldürmeyelim. Senelerin beyaz tacı ağaçların beyaz çiçeklerine benzesin. Bizi onlar kadar neş'elendirsin. Birbirimizin alnına bakdıkça buruşuklarla yazılmış gâh bahtiyar, gâh mahzûn tarih ömrü daima yâd idelim unutmayalım. Birbirimizi, çocuklarımız da çocuklarımızın yavrularında sevelim. Zirâ bu bize daima beraber geçmiş mazileri na'meler. Ah! Metmûc hayat yollarında bu hisleri duyanlar, bu hazinelerle örtülerekte'min idemeyeceği bu ni'metlerle yaşayanlar! Biz sizi hasretlerle tebrik ideriz.

Sıhhi Çocuk Jimnastikleri

Bel Kemiği Hareketlerinden

Çocuklarda en ziyade 'itinâ olunacak aksâm-ı bedeniye bacaklar ile bel kemiğidir. Vaktinden evvel zorla yürütmeğe uğraşanların bacakları mûkis bir şekil aldığı gibi üç yaşından 'itibaren oturuş ve yürüyüşlerine dikkat idilmezse bel kemikleri bazı aksamından çarpılır. Resimdeki hareketi yaptırmak için elinizin birini çocuğun sırtının iki küreği ortasına koyub diğeriyle ellerini tutub yukarı çekerek yana açılmış olan ayaklarının burunları üzerinde yavaş yavaş yukarı kaldırmalı ve yine yavaş yavaş topuklarını yere basdırmalı dört beş defa tekrar itmeli.

Şiir

Onlar ve Biz

Taşlar kadar sert yürekli fırtınalar haykırır.

Birer süngü gibi dalıp geçen buzlu tufanlar

Karanlıklar bir diş olmuş, yıldızları ısırır.

Gökler donmuş yerler sönmüşecil yiyecek arar

Bu saatde düşününüz, hudûd üzerindeki

Askerleri, köyceğinden, anasından uzakda

Hudûd boyu: evi, barkı, nişanlısı, tüfeği

Kadar onu nasib itmiş ya kurşuna, ya kurda

Ona canı ne cananı, ne cihanı düşünür

Vücudunu siperlemiş bir komşunun kinine

Ona dünya silahının namlusunda görünür.

Vazifesi feda olmak milletine dinine

Ölmek için yaşayacak onu ölüm yaşatır.

Onun acı yoksuzluğu bize varlık viriyor.

Yazın hayatını emin güneş altında yatır

Kışın kar üstünde ömrü yavaş yavaş eriyor

Sonra bir de kendimizi düşünelim

Azıcık rahatımız titrese gölgelense zevkimiz

Gölge istemeyiz diye dar ağacı dikeriz.

Ey allahım onlara mı yoksa bize mi yazık

Osman Fahri

Eski ve Yeni Jimnastikhâneler

Herkes artık bilmelidir ki şu ‘asr-ı tekâmül ve terkîde birçok husûsatda olduğu gibi jimnastik ve terbiye-i bedeniye de dahi melil-i mütemeddine meyânında en geri bi kaldık. Hatta Bulgarlardan hatta küçük Yunan komşumuzdan da geriyiz. Bu iddi‘amıza karşı dört buçuk pehlivanımızı örteye sürerek güneş kadar ‘ayan olan bir bedâhati inkâr idecek (...)’lerin hiçbir esasa müstenid olmayarakvahî iddi‘alarına karşı biz kana‘at-ı vicdaniyemizi her zaman söylemekden acı, elim bir takım hakikatleri tekrar itmekden yaşadıkça bir an feragat itmeyeceğiniz. iki büyük düşman bugün terk-i neslini bir inkıraza doğru sürüklüyor. bunlardan biri cehil diğeri fesad ahlak. ne Anadolu ne Rumili eski Türk evladları gibi bahadır yetiştiremiyor. Her tarafda hükm-ü fermâ olan fakir, sefaleti sefaletde istihâle-i redde’iyeyi tevlid eyliyor. Köylü artık et yemiyor, süd içmiyor. Hıfz-ı sıhhatın ne demek olduğunu bilmiyor. Şehriyeler ise oturunca hayata o kadar ilişmiş ki gençlerin en büyük zevki kahvehanelerde köşenişin istirahat olmasıdır. İstanbul halkına dikkatli bir bakılsa bir meşhûr merzazân olunur. Kimsenin benizinde kan yok. Herkesin kendine göre büyük küçük bir derdi var.

Birde sonra bizde müteşebbis adam çıkmıyor. Enerjik gençler yetişmiyor. Diye şikayet idiyoruz. Böyle hayat ve ma‘îşetleri tesadüfen cereyanına bırakılmış bugünden memnun yarından bî pervaber ? cema‘atin muhakemesi ‘ ‘ayşı ve neviş ile bugün ... <182 Sol> ferdâyı sana ısmarladılar mı bu yalan dünyayı’ tarzından olunca artık onların if‘âl ve akvâlinde zinde bir asabiyet aramak biraz gülünç olmaz mı ? bu nesli değil belki nesl-i ‘atiyi kurtaracak ancak jimnastikhânelerdir. Çocuklarımızı hep oraya evdâr-ı hayat-ı bahşâya sevk idelim. Onlara hayat ve sıhhat nefh idecek yalnız

orası olduğunu takdir idelim. Yoksa kim ne derse desin Türk cinsi bozuluyor. Ölüyor, inkırâz buluyor.

Meşrutiyetin ‘ilânına kadar her milletde bir ihtiyac-ı mübrem şeklinde olan jimnastikhanelerden koca memâlik-i şahanede yalnız bir tane ‘mekteb-i sultanîyede’ vardı ki o da marû’l-‘arz ihtiyac-ı sıhhiyeyi layıkıyla te’min idemiyordu. Dahilinde bulunan terâyizeler, halkalar, barfiksler, gülleler beş on kuvvetli gencin tenmiye-i ‘azliyesine inhisâr idüb kalmışdır.

Eski Alman usûlünden mahrûf olarak bizde de nasılsa vaktiyle te’sis itmiş olan mezkûr jimnastikler görenin kabilinden kışlalarda, mekâtib-i ‘askeriyede dört direkli birer çardak kurmak sûretiyle jimnastikhâneler! Teşkîl edilmiş ve ekseri kışlalarda o kadarcık bir mesarif ihtiyarında lüzûm görülmeyerek sabit birer demirle iktifâ edilmişdi. Devr-i meşrutiyetin hülûli sayesinde Avrupa’yı gördük mekteblerini ziyaret itdik. Ve anladık ki her millet belki bir ‘asra karib zamandan beri mekteblerinde kışlalarında yüzlerce, binlerce kulüplerinde bir jimnastik devri yaşamış ve şimdi ise her şa’ibe-i fen gibi o da bir devre-i tekâmüle girmiş ve (akrobatik) (atletik) <183 Sağ> jimnastiklerle (pedagojik) (ijyenin) jimnastikler birbirinden kâmilten ayrılmışdır.

Mekteblerde tatbîk idilen bu ikinci kısım jimnastiklere mahsûs yeni usûlde terbiye-i bedeniye salonları vücuda getirilmiştir. Dört beş senede bir bu tarz-ı terbiyenin ‘umum-ı milletlerde fena, sıhhate en mukarin olan şekli tatbik idilmek üzere beyne’l-milel terbiye-i bedeniye kongreleri ‘akdine başlanmış ve orada bir takım muherrerat ittihâz edilmiştir ki mûlahazatımızı kısmen oradan iktibas ediyoruz.

Eski jimnastikhâneler:

Bir sakf ve dört duvardan ibaret zemini kum döşeli etrafda sabit demirler (barfiksler) iki üç paralel, halkalar, trapzalar, ağaç ve ip merdivenler irili ufaklı gülleler, lobutlar, atlama sehpaları, tahta beygirler, düz ve şakuli ipler vesaire.

Yeni jimnastikhâneler:

Aynı ib‘adda yani yigirmi metre tûl on metre ‘ırd ve sekiz metre irtifâ‘ında olub zemini kum yerine tahta döşeme ekseriya parkedir.şimdi bir iki seneden beri

lino liyom ? ferş idiliyor. Jimnastikhâne terbiye-i bedeniye salonu ismini almışdır ve bu salonun bir zel‘-i asgari üzerine hey‘et-i mümizenin veya etfalın ebeveyninin oturub sır etmelerine mahsûs altı metre tûl iki metre ‘ırdında ve iki metre ‘ırdında ve zeminde üç metre irtifa‘da bir tiribûn inşâ idilmiştir .terbiye-i bedeniye salonlarına muttâsıl talebenin tebdil-i came itmeleri için geniş bir oda vardır. Orada dairemadâr kırk santimetre irtifa‘ında yerli yüz aded dolab bulunur. Talebe orada jimnastik, kundura, pantolon ve fanilesini hıfz ider. bu odanın ittisalinde dahi on aded duşlucası mevcuttur. Jimnastik dersine tahsis idilen bir saatin kırk beş dakikasında talebe hareket-ı bedeniye ile uğraşır ve bir çarıkde dair duşunu yapıp giyinir.

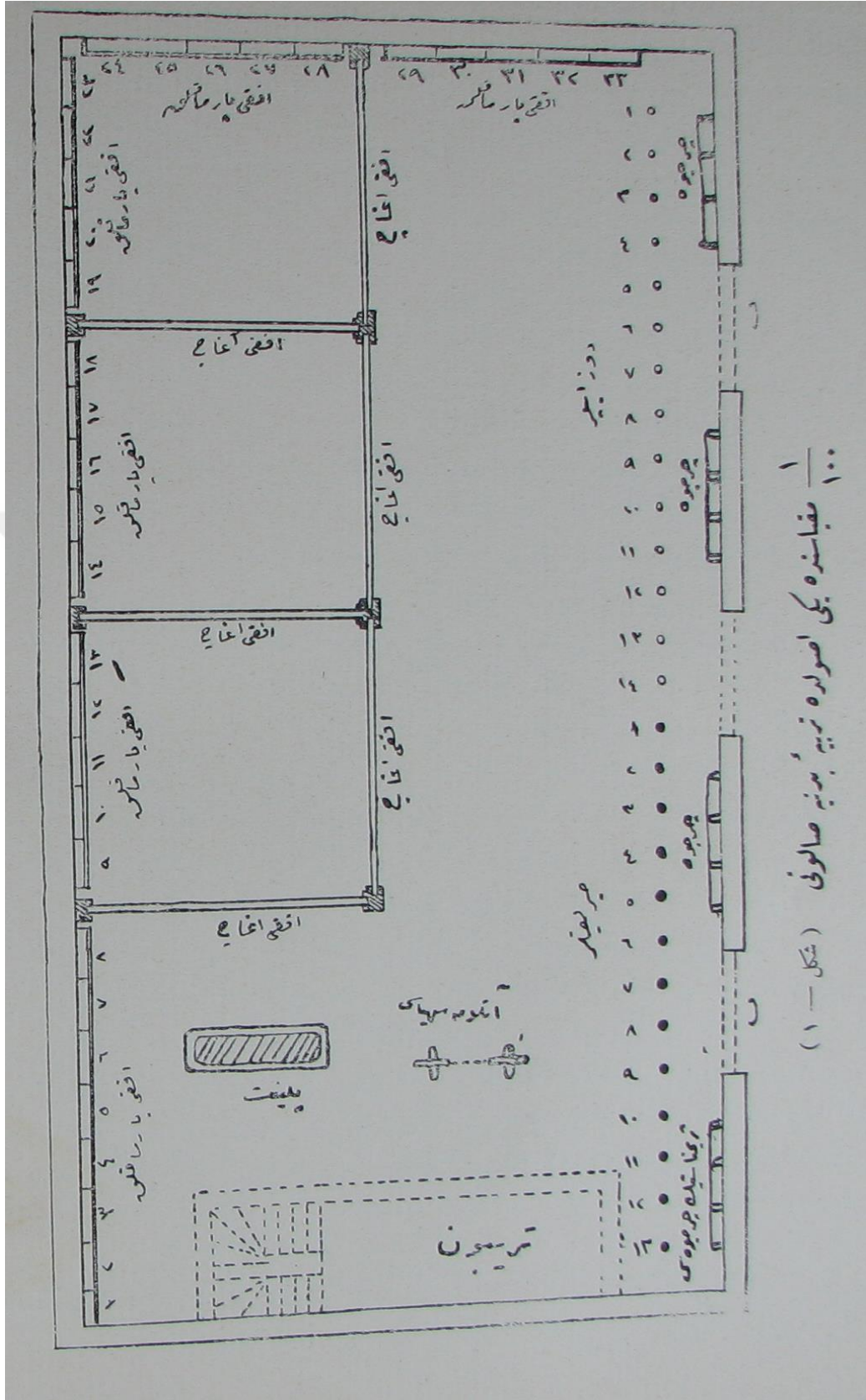
Jimnastik dersinden vvel salonun pencereleri açılıp havası tecdid idildiği gibi haftada üç defa su belimeli ? bezle döşemeler talâ idilir. Kışın jimnastikhanelerin harareti on beş dereceden ziyade olmamak şartıyla kaloriferle tashin idilir. Filhakika jimnastikle uğraşan talebenin en soğuk havada ısınıp terleyeceği varid-i hatır ise de terli bir talebenin elbise değiştiren suğuk alabileceğininide düşünmek lazımdır.

Yeni terbiye-i bedeniye salonlarından birinin 1/100 nisbetinde planı şekil 1’de gösterilmiştir.

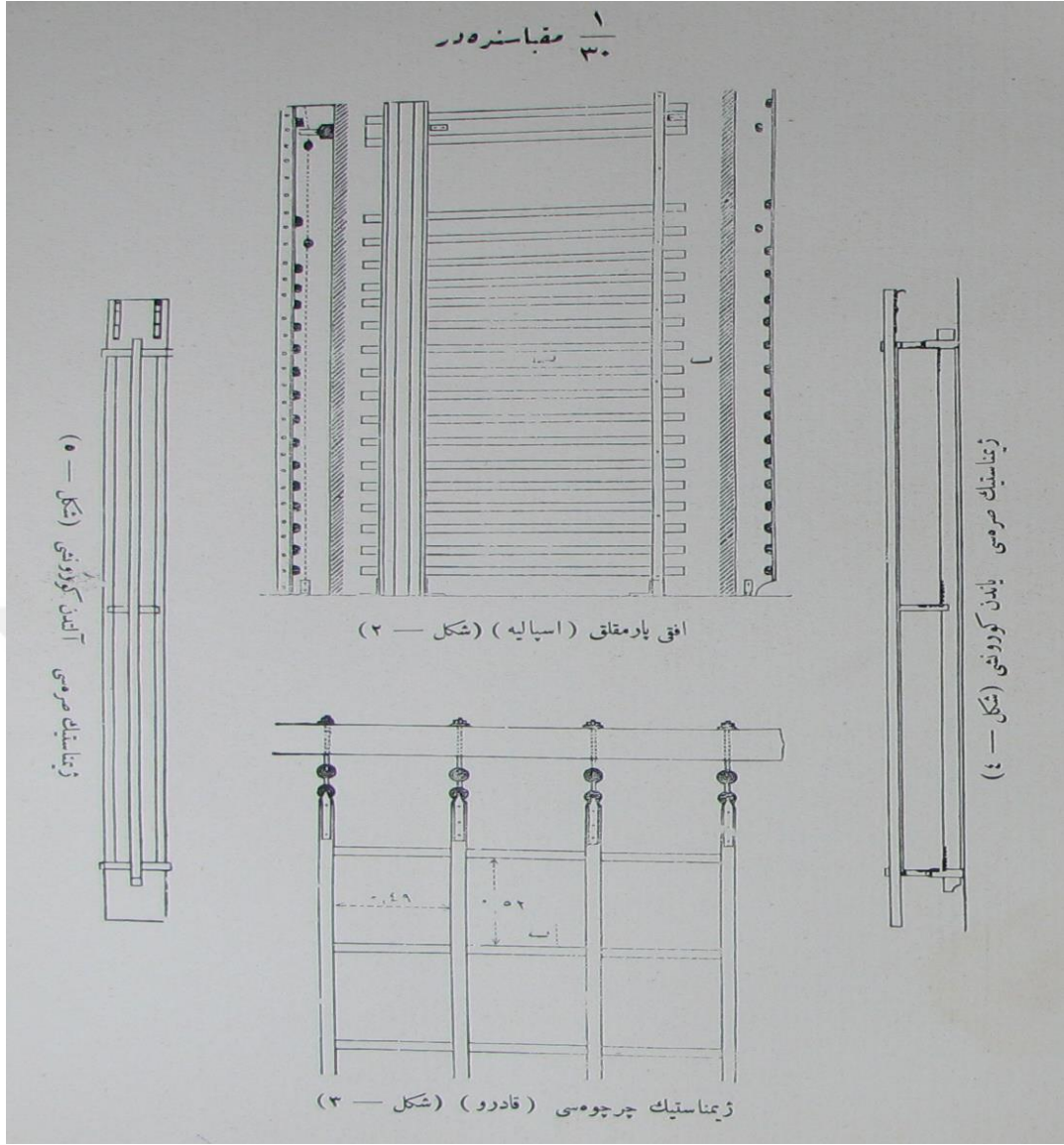
Bir santimetre bir metre hesabıyla tersim idildiğinden pek kolaylıkla anlaşılabilir.

Camekanlı üç büyük kapıların ‘ırdı ikişer metredir. Orta kapıdan girince sağda sahneleri iki ile üç santimetre beyninde tahlif ider. tavana bir halka ile ta‘lik idilmiş on üç şakûli ip solda dahi üç şakûli sırık vardır. Ortada talebenin atlamasına mahsûs küçük tekerlikler üzerine mevzi‘-i bacakları istenilen irtifa‘a yükseltilebilen üstü ot üzerine meşin kaplı iki tahta barkir, iki aded gezâ üzeri meşin kaplı (pilint) ta‘bir idilen jimnastik kasası iki ‘adedde üzerine uçlarında kum torbası bulunan atlama sehpaı vardır.

Uç kapının aralarında ki bölmelere birer aded jimnastik çerçevesi tabir idilen ‘alet-i ta‘lik idilmiştir.

Yeni usûlde terbiye-i bedeniye salonu (şekil 1)

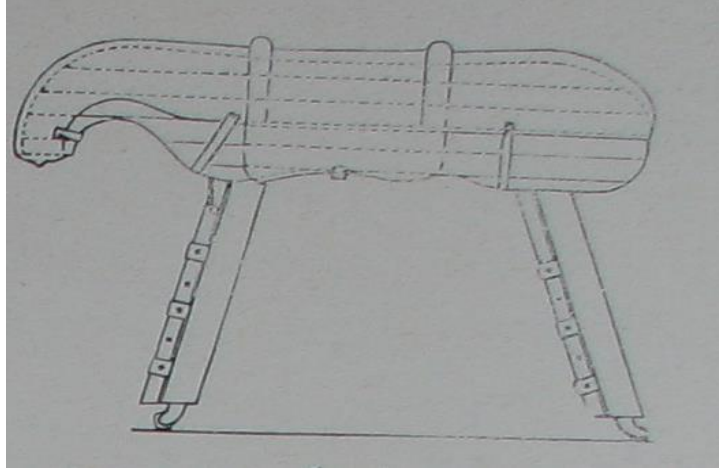
Afaki parmaklık ispaliye (şekil 2)

Jimnastik çerçevesi kadro (şekil 3)

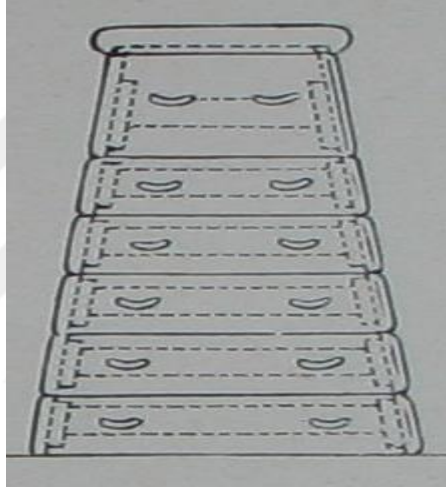
Jimnastik sırası yandan görünüş (şekil 4)

Jimnastik sırası alttan görünüş (şekil 5)

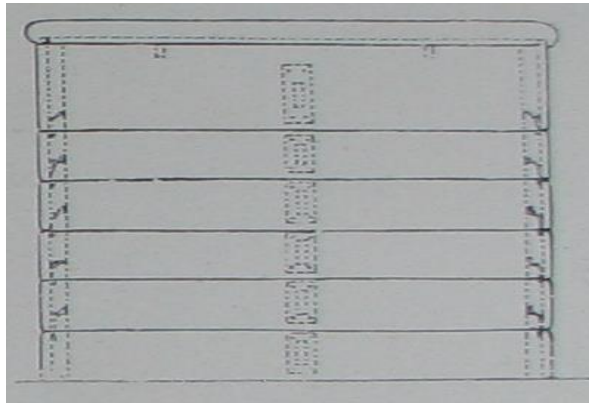

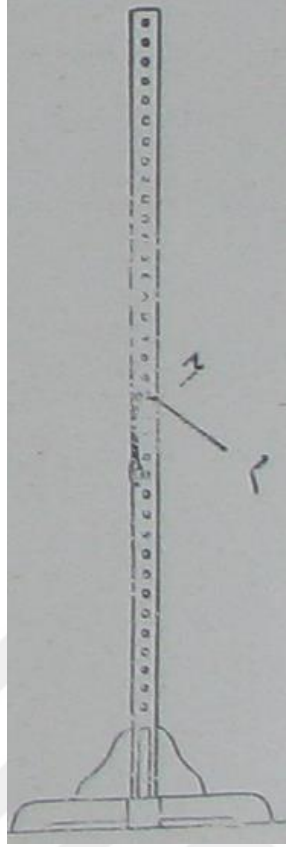
Üstü meşin kaplı tahta beygir (şekil 6)

Pilint yandan görünüş (şekil 7)

Pirint önden görünüş (şekil 8)

Atlama sehpası (şekil 9)

<187 Sağ>

Müstatilik karşı ve sağ dıl'ı üzerine otuz üç aded afâki parmaklık aleti yerleştirilmiştir. Salonun bir kısmında eski barfiksleri yerine aynı hıdmeti yalnız şerâ'it-i sıhhiye dairesinde ifâ itmek üzere altı aded müteharrik afâki ağaç inşa edilmiştir. Bu afâki ağaçların icâbında döşeme tahtasının altına girebilmesi için tertîbât-ı mahsûsesi vardır. Fakat bu oldukça masraflı olduğundan terbiye-i bedeniye salonlarının ortasına yapılması zaruri olan tenis mahallinden sarf-ı nazar idilir ise sabit afâki ağaçlar yapılır yani şakulen mevzû' yan ağaçları zemine tesbit idilir ve yalnız afâki ağaç müteharrik olur (vefa 'idadisinde olduğu gibi). O zaman daha ucuz olur. Bunlardan ma'ada atlamalarda paylı trampelen kat'ıyyen isti'mâl idilmez yalnız atlayubda yere ayaklar temas itdiği skuvvatın şiddetini tahfîf için pas pas isti'mâl idilir. Şu te'dât itdiğimiz alet ve edevatın kaffesi isveç usulü terbiye-i bedeniyesine 'aiddir. Buradan anlaşılıyor ki İsveç usulü kolunu bacağını sallamakdan 'ibaret bir

takım hareket-ı basite değil vücudun müste'id olduğu kemâlet-i iktisâba hadm-ı bir takım alet ve edevatı da ihtivâ idiyormuş.

Gelecek makalemizde bu aletlerin ib'adından sebep-i icâdından ve terbiye-i bedeniyede te'min eyledikleri fevâideden ve esbâb-ı tercihinden bahs ideceğiz.

Selim Sırrı

İctima'î Yaralarımızdan

Bursa'da

Bursa'yı ilk ziyaretimde (Nuriye) otelinde kalmışdım. Bu def'a bir arkadaşımın tavsiyesi üzerine madam .... oteline gitdim. Madam 'ale'l-ekser memleketimize çıplak gelübde iktisâb-ı servet eyleyen ve ... tabir idilen takımdan. Pek fena bir fransızca söylüyor. Mu'amelesi kaba sûreti pek çirkin. Bir baş selamı verip içeri girdim. Karşıma bir alacaklı ... ile dikildi ve iki elini beline dayadı. İlk söz olarak:

-oda mı istiyor sunuz ? burada gecesi yemekle beraber on iki frankdır dedi.

Kemâl-i istigrâb ile bu muhtekir kadının yüzüne bir bakım ve cevaben:

-aman madam rica ederim ne söylüyorsunuz ?

Ben aynı şerait dahilinde Berlin'de on franka oturdum. Bu defa güya kendini haklı göstermek için sayesinde geçindiği memleketi zım iderek, evet burası Berlin kadar pahalı Bursa'yı siz Avrupa şehirlerine kıyas mı ediyorsunuz. Burada insan yiyub içecek tedarikinde bile meşgalet çeker. Ben her şeyi İstanbul'dan celb iderim. Aşçım İsviçrelidir. Kış olduğu için size biraz ikram idiyorum. Yazın gelseniz yigirmi frangtan aşağı kat'ıyyen oda virmem dedi. Birde 'canınız isterse' kaydını 'ilave idûb başını öbür tarafa çevirdi. Bu bayağı sonradan görme kadının her dakika 'abûsi çehresini görmekten ise **<188 Sağ>** Bursa'nın en 'adi bir hanında misafıratı tercih iderek valizimi kapınca hiçbir söz söylemeden sokağa fırladım. Caddeyi takib ile çarşıdan geçdim. Dükkanların ekserisi kapanmış. Yalnız kahveler, bozacı, muhallebici dükkanları açıkdı. Hükümet dairesinin önünü tanıdım. Orada sol kolda küçük kahvenin önünde ki ulû çınar biraz ihtiyarlamış. Yolun müntehasında sed başında Nuriye otelini elimle koymuş gibi buldum. Yigirmi sene evvel daha eski idi.

Anlaşılan tamir görmüş. O zaman sabahları Ermeni idi. Yine içinde Ermeniler vardı. Bana güzel bir oda açdılar, valizimi bıraktım. Aşağıdaki otelin gazinosuna inub oturdum. Sigara dumanları lüle lüle bulutlar teşkîl etmiştir. Dörder, beşer kişiden mürekkeb bizim ‘aşiret kurulmuş hayatın fusûl-i muhtelifesine mensûb insanlar rakı içiyordu. Bunlar Bursa hayat-ı ticariyesiyle alakadar olan Ermeniler idi akşam yemeğinden evvel Aperitif (Aperitif) alıyorlardı. Yalnız bir şey nazr-ı dikkatimi celb etdi. Bundan yigirmi sene evvelki Ermenilerle bunlar arasında büyük bir fark vardı. O zaman gördüklerimin ekserisi mintanlı yakalıksız idi. Şimdi ise hepsi giyimli kuşamlı birer şık mösyö. O zaman Türkçe konuşurlardı. Şimdi Ermenice konuşuyorlar. Bu iki fark bana bu insanların bir taraftan milletlerine olan rabtasını diğer taraftan medeniyete olan isti‘dâd ve kabiliyetlerini vazhen gösteriyordu. Yegâne eğlenceleri birkaç kadeh rakı içüb biraz keyif çatdıktan ve biraz işlerine dair müdâvele-i efkâr itdikden sonra evlerine çekilmek. Garsonun ihzâr itdiği yemeği yedikden sonra odama çıkub yatdım. Ertesi gün ‘ale’s-sabah vali beği ziyaret itdim orada maarif müdiri beğe mesadif oldum. Kendilerinin devlet-i mahmânperverleriyle türbeleri, mektepleri vesaire-i meşrûtiyetde te’sis idilen bir iki imalathâneyi ziyaret itdim. Orhan ve Osman Gazilerin Murad hüdavendigar ve Çelebi Sultan Mehmed’in merked-i mübâreklerini ziyaretimizde o türbe-i mukaddeselerin fıkra-yı sabrından bazı kisânın ellerinde kalmasına çok acıdım. Ez-cümle bu millet-i merhûmenin bânisi olan Orhan ve Osman Gazillerin merked-i mübâreklerinin etrafını gönlüm behşet esâ bir gülistanlık halinde görmek isterdim. Zavallı türbedar efendinin tahta parçalarından erme çatma uydurduğu çarpuk çarpuk parmaklığı görünce içim sızladı. Mevcudiyetimizi ruh-ı mukaddeslerine medyûn olduğumuz bu muhterem vücudların yattıkları mahalin etrafında baldıran otları biterse biz nice fellah buluruz. Orda altı mecrediye aylıklı yamalı hırkalı bir türbedar değil bin kuruş maaşlı iki me’mur nigâhban, üçyüz kuruş maaşlı iki bahçıvan bulunmalı ve tekmîl-i o civar bu gülistanlık halini almalı. Fi’l-hakika bahçıvana benzer bir adamla bir limonluğu andırır bir yer gördüm. Ama Allah bilir ya gözüm tutmadı ve o zevât-ı mübârekeye onları layık görmedim.

Bursa halkı tophane tesmiye idilen o mahale manzarasının letafetine mebnî mesire gibi giydirmiş buda ca’iz değil istiklal-i osmaniye mesadûf olan günde Bursa sancaklarla donanmalı bütün mektebler, askerler, ahali foc foc gelub sultan Osman’ın

yatdığı yerin etrafına toplanmalı, müftü dua okumalı vali nutuk irâd itmeli. Hoca baliğ bir lisan ile mu‘aze irâd itmeli cema‘at-i kemâl-i huşu‘

Sıhhi Çocuk Oyunları

Bel Kemiği Hareketlerinden

Sinleri yaydan dñn olan çocuklara muntazam bir esas vaz‘iyeti aldirmek pek güçdür. ‘alî ekser karınlarını çıkarırlar bu hareket bel kemiğine şekil matlubı virmeğe yardım ider. çocuğu bir masanın üstüne yüzüstü yatırub ayaklarını dizleri gergin olduğu halde karnınızın yanlarına istinâd itdirub arkadan yekdiğerine kenetledilir. Ellerini tutub başını yavaş yavaş kaldırmasını ihtâr itmeli ve ellerini geri çekerek hareketi teshîl itmeli ‘azm-i kasi tamamen masadan ayrılınca bir iki saniye tevkîf itmeli tekrar yatırmalı. Beş defa tekrar itmeli.

<189 Sağ> ile dinlemeli mazinin fütûhatı yâd ve tezkâr idildikten sonra halen feca‘ati gösterilmeli orada herkes mesafe itmeli bir validenin yetim kalan evladları gibi birbirine sarılmalı, birbirini daha ziyade sevmek lüzumunu hissetmeli, o gece camilerde sabahlara kadar herkes ta‘at-ı hüda ile meşgûl olmalı günahlarına tevbe itmeli ve millet için vatan için selâmet-i ‘umumiye için çalışmaya ‘ahd ve peyman itmeli. İctima‘ati men‘ iden devr-i hemidide bu mümkün değildi fakat şimdi ..?

Hilmi bey bana mektebleri de gösterdi cema‘at mektepleri içinde en çok Rumlarınkini beğendim. Mektebin mevki‘i güzel, bağçesi var, dirayetli ve fa‘al müdirleri var. Binanın bir tarafı erkek bir tarafı kız çocuklara tahsis edilmiş hepsinin üstleri başları temiz saçları taranmış idi. Ermeni mektebinin dershanelerini daha loş ve karanlık hele hıfz-ı sıhhat nokta-i nazarından mektebi biraz ihmal olunmuş gördüm.

Taranmış bir baş görmedim. Çoğunun elleri mürekkep içinde idi. Kızlar şubesinde te’ssüfüm bir kat daha arttı. Çocukların vaz‘iyet ve oturuşlarına hiç ehemmiyet virilmemiş tabi‘i terbiye-i bedeniye dersinin mekteblerince mechûlat-ı riyaziyeden olduğunu söylemek za‘iddir.

Musuyların alyans mektebi acınacak bir halde idi. Mektebin idaresi çalışkan ve ... bir aileye tevdi‘ edilmiş. Yokluk içinde uğraştıkları görülüyor. Ma‘atessüf bu mektebde hıfz-ı sıhatten pek az nesibedâr olmuş idi. Çocukların Fransızcaları pek

kuvvetli Türkçeleri ise bil'akis gayet fena hatta hiç mertebesindeydi. Zaten lisanımızsa'ır cema'at mekteblerinde dahi ma'atte'essüf aynı derecede ihmale uğramış bundan ilerude hem bizim hem kendilerinin mütezarrır olacakları tabi'dir. Bizim ma'arif mekteblerine gelince fi'l-hakika Bursa için ba'is-i şerif olacak bir sultaniye mektebi mevcut fakat o kadar. Memleketin ma'arifinin ruhunu darü'l-muallimin ile ibtida'iler teşkil ider. nesl-i âtiyi bu müesseseler ihzâr idecektir. Bütün nazırlar oraya o ibtida'ilere ve o ibtida'ilerde mürebbi olacakdarü'l-mu'alliminin muallim namzedlerine ma'tûf olmalı bunları arzu itdiğim halde bulmadım. Tabi'i bu sözlerimle o binalar altında ömrünü terbiye-i itfâle hasr iden gayretli mu'allimleri kalbini kırmak istemem maksadım çok himmet lazım olduğunu anlatmaktır. Hatta henüz temelleri atılmış olan mekâtib-i ibtida'iyenin de eyi birşey olamayacağını alakadar olanların 'afvlarına iğtirâren söylemek isterim.

Bursa'da ziyaret itdiğimiz imalathanenin mü'essislerini bu hayırlı teşebbüsten dolayı tebrik iderim bu eyi bir başlangıçdır. İnşaallah her başlangıçları böyle semredâr olur.

Bursa'da muntazam yollar yapılır yeni usûlde mektebler te'sis idilir. Ma'arif ve sinâ-yı terkî iderse hiç şübhe itmem ki beş on sene içerisinde orası bir Avrupa şehri kadar iktisâb-ı me'muriyet eyler ve cemi'en sekiz yüz elli mahalle kahvesinde güşenişin 'atalet olan kimselerede iş bulunarak o mukassı müte'effin yerlerin kapıları kapanarak üzerine şu levha ta'lik idilir. 'Bursa ahalisinin eski durağı'

Selim Sırrı

Terkî ve Tekâmül İçin

Cem'iyet-i beşeriyenin sınıf-ı muhtelifesindeki milletlerin edvâr-ı tekâmül-ü fikri ve ahlakiyelerini tedkîk ider ve o inkılab-ı tedriciyenin husûlünde en ziyade medhâldar olan te'sirat ve hayatı tahlîl idersek başlıca bir kaç esas buluruz ki bunlarla terkî-i fikriyeyi izâh ve temsil kabildir.

Bu esâsat-ı tekâmüliyenin bir milletde bir kavimde tecellisi anından 'itibaren o kavim o millet eylerler. Te'ali, terkîtekâmül ider. okumak tefekküründe ta'ayyişinde ve bütün muhitinde hergün bir fevkaladenin tezâhür ider. tedrici olan tekâmül az bir zaman içinde hissedilmeden derece-i kasûveye yaklaşır millet yükselir muhit 'ilmiyesinden etrafa ihtirahât, ma'aliyet serper. İfrâdı iflâs-ı fikri ve ahlakiye

yaklaşan milletler bile bu birkaç esâsat-i tekâmillîye-i terkîyenin husûliyle yükselirler boğulan, ölen insanlık dirilir, yeni bir kuvvet bulur. Bu esasların en mühimlerinden tekâmül-i fikriyede en ziyade rolü olanlardan birkaçını söyleyeceğim ki:

Evvela: efrâd mes‘ud olmak arzusunu metin bir sûretde taşır. Ve vesâ‘it-i husûli için çalışırsa...

Bunu daha sade söyleyelim : ‘efrâdı kendini mes‘ud idebilmek arzu iden bir millet bu hissin husûli anından ‘itibaren yükselir.

Bu fikir pek garib olarak telkî idilmelidir. Zirâ metin bir sûretde düşünülürse, madamki bugünün insanları ‘ilmi ve fenni terkîyat ile beşeriyeti iftihâr itdirecek bir seviyeye gelmekdedirler. ‘atavizm’in müdhiş versin? Kanunlarına geriye kumandasını her gün usanmayan bir ‘azimle tekrar iden zamana rağmen hayvanlıktan hergün uzaklaşabiliyorlar ve onun kava-yı fikriyeleri her türlü kuvvete galebe alıyor. Tabi‘atın birçok la yetgir? Farz ve kabul olunan kanunlarını değiştirmeğe uğraşıyorlar. O halde işte bütün bu büyük muvaffakiyetler bir şeye, yalnız bir şeye bir kuvvete medyûndur ki o da ‘sa‘i ve sabit’ denilen kuvve-i halka-i beşerdir. Bu halas-ı beşer olan gayr-ı menefin iki lazıme-i medeniyet bugün herşeyde galib olarak görülüyor. Düşünülmeyen dimağların kabûl ve ihtâ idemeyeceği ihtira‘atiyle insanları, insanlığı yükseltiyor. O halde bugün şebâb-ı mütefekkir şuna şu hakikat-i müsbiteye imân itmelidir ki arzu idilen ve çalışılan her şey olur, olacaktır.

Şimdi sadede gelelim:

Milletlerin sa‘adat-ı efrâdiyenin o büyük kitle-i ictima‘iyyenin ayrı ayrı sa‘adetleri mahsûlesidir ki bu iczâ ne kadar kıymetsiz, kuvvetsiz olur. Bu sa‘adat-ı cez‘aları ne kadar noksan bulunursa o kitle-i ictima‘iyyenin o zümre-i beşerin mecmû‘ı sa‘adatıda azdır. Ve efrâd-ı mes‘ud olmayan ağlayan, ölen bir millet mahkûm-ı inkırazdır. Kendini mes‘ud itmeyen akvâm daima yaşayamamıştır.

Yaşamak bir hakdır. O hakka malik olmak için sa‘i ve sebât lazımdır. Bu hakka sahip olmayanlar er ve geç girdab-ı nisyan içinde mahv olacaktır. Bugün müte‘assıb ve muhafazakâr ahlakıyûn-ı kadime gibi nazariyat-ı ahlakiyeyi telkîn ile milletlerin seviye-i ahlakiyelerini yükseltmek amanı çokdan geçmiştir.

Bugün lâ yetgir olarak konulan bir çok <191 Sağ> nazariyat ve kavanin maziye tebdîle muhtaçdır. Bu o kadar kat'î ve sarîh bir ihtiyacdır ki düşünenler pek elim bir sûretde his idiyorlar. Bugünkü kavanin-i beşeriyet, hey'et-i ictima'îye hadîra için o kadar nâ kâfidir ki idaresizlikler tezâhür ve tevâlî itdikçe değışdirmek ihtiyacı daha kat'îleşiyor. Binâen 'aleyh şimdi inkırâza yaklaşan mütefessih bir ahlak ve 'adeti o eski kanunlarla canlandırmak gayrı kabildir. Zira onların te'sirât-ı ıslâhiyesi üzerine zaman çokdan hatt-ı batlani çekmişdir. Bugün öyle dimağları ihtiyac-ı kat'imiz vardır ki bunları çabuk his itsünler ve bu yosuzluğu dolduracak şeyleri hatırlamaya çalışsınlar. İşte buda gençliğe tevcih iden büyük vazifelerden en ri'nası insanlara bugün telkîn idilecek şeyler arzu idilen idilen her gayeye muvafık olmak imkan dahilinde oldığıdır.

O halde son 'asrın genç evladları bir gaye-i sa'datı düşünür ve mes'ud olmak için her mesru'-ı vastaya müraca'atda geçinmezler ise muvafık olurlar yükselirler. Kendilerini örten zulüm, rüya bulutları binefese yırtılır.

Saniyen: bu mes'ud olabilmek arzusuna ilave idebileceğim belkide daha mühim bir rükn-ü tekamülde bir hayaldir. Bugün her genç kendisinde bir gaye-i hayal bulundurmalıdır. Büyük mukaddes bildiği bir şey için çalışmalı, o şeye muvaffakiyet, malikiyet için her fedakarlığı yapmalıdır. Hayatda her gün bir meşgaletle tesadüf itmek her gün yeni bir derd ile kahr olmak pek tabi'dir. Fakat bütün bu ızdırabât-ı hayatiyeye tefekkürât ve dimağını dolduran bir kudsi hayal için bir 'atî'-i mes'udunkendine ve 'idâyetde yeni muvaffakiyetler için tahammül itmek ve o mevânî-i 'ulvi gayenin husûl-i madiyesini bekleyen dinç ve genç kollarla devirmelidir.

Gaye-i kemâle mâlik olmayan milletlerin tefekküründe bir mükemmeliyet, tarz-ı idâre ve muhit-i ictima'îyesinde bir intizâm, se'yinde bir semre aramamalıdır. Bu gideceği gayeye. Vasl olmak istediği noktayı bilmeyen bir mu'akabdır ki bir az sonra zelâletin zir-i kahrında inler ve ölür.

Bugün bütün genç ve körpe dimağlara, terkî, fen ve ihtirâ' için çırpınan muhterem vücudlara kat'î ve meşbu' bir samimiyet olarak şunu tavsiye ideriz ki 'mes'ud olmak için çalışsınlar, 'ulvi bir gaye-i hayali mâlik bulunsunlar ve o noktaya vusûle memânî'et iden her şeyi, dikkatle düşünerek efkârın 'ulviyetiyle mütenâsib bir himmet ve gayretle mahv itsünler ve bu gaye-i hayale vasl olmadan,

netice-i emeli idrâk itmeden işâ'a itmesunler. (şayî' olmayan bir tarîk-i tekâmülde ketûmane ilerleyen fikir ve dimağlar her halde muvafık olurlar. Bir 'âtî'i karîb onları sa'adetleriyle yaşatır). Büyük muvaffakiyetlere nâ'il olurlar. Ve bu muvaffakiyetler der ki keşifler, ihtira'lar doğurur. Efrâdı arasında böyle dimağlar bulunan bir millet ölemez. Yükselir. Tabi'ir-i muvafık ise bu 'ulviyetin sirâyet-i ma'neviyesi ile akvâm-ı tekâmül ve terkî ider.

25 Kanûn-ı Evvel -327

Haydar Paşa

Ekrem Şemhi

Levha-i 'ahid ve peyman

İngiltere'de Romfor'da (Romford), Maerney-road mektebi talebeleri dershaneye atideki mevâdi havî birer levha ta'lîk itmeye ittifâk-ı âre ile karar vermişlerdir.

1-asla nezleye düçâr olmamak üzere yatak odamın pencerelerini gece ve gündüz kapamayacağım.

2-yüzümü, ellerimi, tırnaklarımı mümkün olduğu kadar temiz tutmağa 'itina ideceğim.

3-her yemekden evvel ve sonra ellerimi behmehâl yıkayacağım.

4-akşam yatarken ve sabah kalkınca dişlerimi temizleyub ağzımı diş suyuyla çalkalayacağım.

5-lâkıl haftada bir defa hamama gideceğim.

6-harekat-ı tenefüsiyeye 'itina ideceğim ve burdumdan nefes alub ağzımdan salıvireceğim.

7-mendilimi ağzıma götürmeden veya başımı bir tarafa çevirmeden aksırub öksürmeyeceğim.

8-döşemeler, merdivenler ve kunduralara asla tükürmeyeceğim.

9-yemekleri aheste yiyub ve güzel çiğneyeceğim.

10-ebeveynime ve hocama karşı hürmet ve ri'ayetde kusur itmeyeceğim.

Mevâd-ı mezkûreyi bu hafta Fransa'da intişâr iden terbiye mecmu'asında okumuşdum ve derhal bizim mekteblerde dahi böyle birer levha ta'likini düşündüm fakat bu on maddeye mevâd-ı âtiyeyi ilave etmek şartıyla

11-esnerken cebr-i nefes idüb ağzımı bir karış açmayacağım ve derhal parmaklarımı ağzımın önüne götüreceğim.

12-yemek yerken ağzımı şapırdatmayacağım ve lokmamı yutmadan kimseye lakırdı söylemeyeceğim.

13-sofraya dirseklerimi dayamayacağım ve kahveyi hoop diye seda çıkararak içmeyeceğim. Yemekde yanımdakilere ikram itmeği bir vazife bileceğim.

14-dershanenin havasını tebdil için pencereleri açan arkadaşşıma teşekkür ideceğim.

15-eyyâm-ı ta'tiliyede mahalle kahvelerinin kapısından bile bakmayacağım. Temiz ve saf havayı ve güneşi çok seveceğim.

16-vesâif-i teshiniyenin bir şekl-i ibtidâisi olan mangalı kat'iiyen yatak odama koymayacağım. Soğukdan titremeyi ateşe kapanub ısınmaya tercih ideceğim.

17-'acizlere merhamet fakirlere yardım ideceğim gibi arkadaşlarıma karşı terbiyeli büyüklerimede mütâve'etkâr olacağım. Fitne ve fesada alet olmayacağım.

18-kimsenin bendesi, kulu olmayacağım kendi se'im, kendi gayretimle ekmeği kazanacağım.

19-babamın ve ecdadımın fütuhâtıyla mağruz olmayacağım benden sonra geleceklerin rahmetine vesile olacak fi'il ve hareketde bulunacağım.

20-dinimi, vatanımı, milletimi, yurdumu dünyada her şeyden çok seveceğim, onların sevgisiyle mesûd ve bahtiyar olacağım.

Danış

Müdir-i mesûl: Selim Sırrı Karabat Matbaası

İKİNCİ BÖLÜM

DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Derginin giriş kısmı genel yayın amacını yansıtırken, ismi ise derginin içeriğinin eğitim ve eğlence odaklı olduğuna vurgu yapmaktadır. Metinde belirtilen "Numru 2 Sene 1" ifadesi, derginin ikinci sayısını ve ilk yayın yılını belirtir, bu da derginin kuruluş aşamasındaki geçmişini açıklar. Ayrıca, "On Beş Günde Bir" ifadesiyle belirtilen yayın sıklığı, derginin düzenli ve periyodik bir şekilde yayımlandığını gösterir. Metinde derginin abonelik şartları ve ücretleri de detaylı olarak ele alınmıştır. Abone olmak isteyenlerin hangi koşulları yerine getirmesi gerektiği ve ödeme yöntemleri hakkında bilgi verilirken, abonelik başvurularının kabul edileceği ve abonelik ücretlerinin geri iade edilmeyeceği vurgulanmıştır. Sahib-i imtiyaz ve müdürün adının belirtilmesi, derginin kurumsal kimliğine ve yönetimine dair okura fikir vermektedir.

Derginin "Mündericat" yani içindekiler kısmını incelediğimizde ise; içeriklerin başlıkları ve yazarları listelenmiştir. İlk başlık derginin sahibi veya editörüne atıfta bulunmaktadır. Ardından, çocuk terbiyesi, hanımlara yönelik içerikler, Balkanlar hakkında şiir, oyun ve jimnastik, kolay hareketler ve Darü'l-Fünun'da yapılan ilk eser faaliyeti hakkında yazılar bulunmaktadır. Ayrıca, Darü'l-Fünun Terbiye-i Bedeniye Cemiyeti'nin nizamnamesi de bu içerikler arasında yer almaktadır. Metnin alt kısmında ise derginin adresi, numarası, basıldığı matbaanın adı ve basıldığı tarih belirtilmiştir.

Dergide belirtilen "*Her husûs için idâre me'muru Avni nâmına mürâca'at olunmalıdır*" ifadesi, abonelik işlemleri için başvuruların "Avni" adlı idare memuruna yapılması gerektiğini belirtmektedir. Ayrıca, abonelik bedelinin nakit olarak gönderilmesi gerektiği ve pulların kabul edilmediği vurgulanmıştır. "*Gençlerin terbiye-i fikriye ve bedeniyesine hadm on beş günde bir neşr olunur mecmû'adır*" ifadesi ise, derginin gençlerin zihinsel ve bedensel eğitimine yönelik içerikleri on beş günde bir yayınladığını açıklamaktadır. Bu cümleler, derginin abonelik prosedürlerini ve yayın sıklığını açıklayarak okuyuculara bilgi vermektedir.

Aramızda (Terbiye ve Oyun, 1327/1: 1).¹⁶ başlığı altında yayın sahibi Selim Sırrı, Terbiye ve Oyun okuruna derginin amacına yönelik fikir vermektedir. Derginin genel yayın maksadına dair önemli noktalar burada aktarılmaktadır. Bu sebeple Selim Sırrı'nın kaleminden çıkan ve derginin zihniyetini bütünüyle ortaya koyan “Meslek ve amacımız ile başlayan yazısında” öz olarak şunu ifade etmektedir: Dergimiz isminde belirtildiği gibi, toplumsal hayatımız ve medeniyetimize ilişkin iki önemli ve temel konudan bahsedecektir: Terbiye ve oyun. Hem bireylerin hem de toplumun medeniyetlerine katkıda bulunan terbiye kavramının kapsamı oldukça geniştir. Bu nedenle, makalelerimizi genel faydaya sunacak bir tarzda, açık ve anlaşılır bir dille yazmaya çalışacağız. Doğu ve Batı'nın kültüründen topladığımız ürünleri, genç düşünce zihinlerinin faydasına sunacağız. Yükselen toplumların yaşam tarzını inceleyeceğiz, böylelikle geleceğin insanının bedensel ve ruhsal terbiyesine katkıda bulunacağız. Bu iki terbiyenin ilişkisi herkes tarafından bilinmekle birlikte, bizde daima zihinsel terbiye ve bedensel terbiye arasında tercih yapılmış, beden terbiyesi tamamen ihmal edilmiştir. Bunun dışında, asıl endişemiz kadın terbiyesinin ihmal edilmesidir. Günümüzde bütün medeni milletler, kadınların terbiyesine büyük önem vermektedirler. Çünkü dünyada her türlü ilerlemenin kaynağı medeniyetin zirvesi ve bu zirvenin gerçek ölçüsü kadınlardır. İyi bilmeliyiz ki, kadınların toplumsal seviyelerini yükseltmedikçe, kendimize veya mensup olduğumuz topluma gerçek anlamda faydalı biri olamayız. Kadınlarımızın genel terbiyesindeki eksikliği düşünerek, onlardan üstün olduğumuza dair bir yanılgı içindeyiz. Ancak vicdani inancımız, kadınların yüksek bir terbiyeye ve eğitime ihtiyaç duyduğunu kabul etmektedir. Oyun bölümü, çocuk eğitimi ile ilgilenenler tarafından benimsenen ahlaki ve terbiyevi oyunların öneminden ve okullarda kız ve erkek çocuklara öğretim tarzından bahs edecektir.”

Çocuk Terbiyesinin önemi ve annenin bu süreçteki kritik rolü üzerine odaklanılmaktadır. Çocukların doğru bir şekilde yetiştirilmesinin, toplumun istikrarı ve refahı için hayati olduğu belirtilmektedir. Anne ve baba, çocuğun fiziksel, zihinsel ve duygusal gelişimini desteklemek için işbirliği yapmalıdır. Metin, annenin çocuğa sevgi ve şefkatle yaklaşması gerektiğini vurgulamakta ve çocukların toplum içinde sağlıklı bir şekilde yetişebilmesi için uygun bir terbiye modeli sunulması gerektiğini

---

¹⁶ Pazartesi 1 Ağustos 1327/1

belirtmektedir. Sonuç olarak, metin çocuk terbiyesinin önemini ve anne-babanın bu süreçteki rolünü açıkça ortaya koymaktadır.

Hanımlar İçin başlığında annelerin çocuklarının sağlıklı büyüme ve gelişimine nasıl katkıda bulunabileceği üzerinde durulmaktadır. Annelerin, çocuklarının fiziksel, zihinsel ve duygusal ihtiyaçlarını karşılamak için önemli bir rol üstlendiği vurgulanmaktadır. Metin, annelerin çocuklarının terbiyesindeki rolünün ne kadar önemli olduğunu vurgulayarak, çocukların doğru bir şekilde yetiştirilmesinin toplumun geleceği için kritik olduğunu belirtmektedir. Ayrıca, çocukların açık havada serbestçe oynamalarının ve hareket etmelerinin önemi üzerinde durulmaktadır.

Annelerin, çocuklarının fiziksel ve duygusal sağlığına dikkat etmeleri gerektiği ve onları sağlıklı bir çevrede büyütmelerinin önemli olduğu vurgulanmaktadır. Ayrıca, annelerin çocuklarının ihtiyaçlarına duyarlı olmaları ve onları sağlıklı alışkanlıklar kazanmaları için teşvik etmeleri gerektiği belirtilmektedir. Annelerin çocuklarının sağlığı ve mutluluğu için nasıl çaba göstermeleri gerektiği üzerinde odaklanmaktadır ve annelerin bu konuda önemli bir rol oynadığı vurgulanmaktadır.

Doktor İhsan tarafından yazılmış olan başlıklarda çocuklara yönelik sağlıklı hareketler örneklerle ve oyunlarla açıklanmaktadır. Mekanik hareketin önemine odaklanır ve mekanik hareketin hem fiziksel hem de bedensel eğitimdeki rolünü vurgular. Hareketin tanımını ve mekanik yönünü açıklar, içsel ve dışsal kuvvetlerin etkilerini inceler ve vücudun dengesini nasıl sağladığını anlatır. Ayrıca, bedensel eğitimin amaçları ve hareketin doğası üzerine felsefi bir bakış sunar. Mekanik hareketin pratik uygulamaları ve günlük yaşamdaki önemi üzerinde durur.

Darü'l-Fünûn öğrencileri, "Darü'l-Fünûn Gençleri Terbiye-i Bedeniye Kulübü" adında bir kulüp kurmuşlardır. Kulüp üyeleri, asil üyeler, onursal üyeler ve hizmet üyeleri olmak üzere üç kategoridedir. Kulüp üyelerinin ahlaki prensiplere uyması gerekmektedir ve sağlık ve güvenliği tehlikeye atan her türlü kötü uygulamadan kaçınılmalıdır. Öğrenciler, belirli giriş şartlarını yerine getirerek asil üye olabilirler. Onursal üyeler, kulüpten faydalanır ve çoğunluk tarafından kabul

edilen kişilerden oluşur. Taşra okullarının öğrencileri, hizmet üyeliğine kabul edilebilirler. Asil üyeler, kulüp kasasına yılda 20 kuruş giriş ücreti ödemekle yükümlüdürler. Kulüpte genel bir kurul ve bir yönetim kurulu bulunmaktadır.

Kulübün kuruluş amacı bedensel dengeyi sağlamak ve toplumdaki eksiklikleri gidermektir. Çeşitli jimnastik ve spor aktiviteleri yapmak, sağlık kurallarına uymak amacıyla faaliyetler düzenlemektedir. Kulüp, din ve siyaset dışında, sosyal ve sağlıkla ilgili konularda tartışmalar ve konferanslar düzenlemektedir. Kulüp programında tenis, golf, kriket gibi sporlar ile koşu yarışları, atlama, yüzme, eskrim gibi aktiviteler yer almaktadır.

Yönetim Kurulu; bir başkan, bir başkan yardımcısı, bir yönetim görevlisi, bir sekreter ve bir saymandan oluşur ve çoğunluğun oyuyla seçilir. Yönetim kurulu üyeleri yılda bir kez değiştirilir, ancak eski üyeler tekrar seçilebilir. Yönetim kurulu, toplantıların gündemini hazırlar ve toplantılarda evrakları imzalar. Yönetim görevlisi, kulübün eşyalarını ve mallarını korur ve muhasebe işlerini yürütür. Sekreter, toplantıları ve kararları kaydeder. Sayman, kulübün gelirlerini toplar ve giderleri öder. Yönetim kurulu iki haftada bir toplanır ve olağanüstü toplantılar için önceden duyuru yapılmalıdır. Yönetim kurulu, kulübün amaçlarına uygun tedbirler almakla, gelirleri ve giderleri düzenlemekle, her yıl kulübün gelecek yıl için gereksinimlerini içeren bir rapor hazırlamakla sorumludur.

İkinci sayıya genel bir bakış olarak; ilk bölüm, "Çocuk Eğitimi" başlığı altında yer alıyor ve yazarı Selim Sırrı olarak belirtilmiştir. Bu bölüm çocukların eğitimi ve gelişimiyle ilgili ipuçları, yöntemler veya stratejiler sunmaktadır. Ardından, "Mekanik Hareket" başlığı altında Doktor İhsan tarafından yazılmış bir bölüm bulunuyor. Bu bölüm, fiziksel hareketlerin veya mekanik prensiplerin analizinden oluşmaktadır. Üçüncü olarak, "Güç" başlıklı bir şiir var ve bu şiirin yazarı Osman Fahri olarak belirtilmiştir. Şiir, güç kavramı etrafında duygusal veya düşünsel bir anlatı sunmaktadır. "Uyuşukluk Ölümün Başlangıcıdır" başlığı altında yer alan bölüm, Mesud Fani tarafından kaleme alınmıştır. Bu bölüm, uyuşukluk ve yaşam arasındaki ilişkiyi ele alacak ve ölümle ilgili derin bir analiz sunacaktır. Son olarak, "Spor Dünyasında Tenis" başlığı altında Selim Sırrı tarafından yazılmış bir

bölüm yer almaktadır. Bu bölüm, tenis sporuyla ilgili bilgiler veya tenisin önemi hakkındadır.

Üçüncü Sayı'da ise Dr. Rızanur tarafından yazılan yazı, "Hicâb" başlığını taşımaktadır ve çeşitli toplumsal konulara değinmektedir. Metin, toplumda mevcut olan çeşitli utanç ve çekingenlik duygularını "hicâb" olarak tanımlıyor ve bu duyguların, kişinin sosyal etkileşimlerinde ve kişisel gelişiminde önemli bir rol oynadığını ifade ediyor. Özellikle, gençlerin toplum içindeki davranışlarına etki ettiği belirtiliyor. Metinde, "hicâb" kavramının psikolojik boyutu ele alınıyor ve bu duygunun, kişinin girişimciliğini, özgüvenini ve hareket kabiliyetini etkilediği vurgulanıyor. Ayrıca, toplumun çeşitli kesimlerinde bu duygunun farklı etkiler yarattığına dikkat çekiliyor ve özellikle gençlerin sosyal etkileşimlerindeki çekingenliklerinin, kişisel gelişimlerine zarar verdiği ifade ediliyor. Çocukların eğitiminde ve terbiyesinde "hicâb" duygusunun nasıl ele alınması gerektiği üzerinde duruluyor. Terbiye yöntemlerinin, gençlerin cesaretli, girişimci ve özgüvenli olmalarını teşvik etmesi gerektiği vurgulanıyor. Ayrıca, toplumdaki çeşitli terbiye yöntemlerinin değerlendirilmesi ve uygun terbiye yöntemlerinin seçilmesi gerektiği belirtiliyor. Son olarak, İngiliz terbiyesinin önemi ve etkisi üzerinde duruluyor. İngiliz terbiyesinin, gençlerin girişimci, cesur ve özgüvenli olmalarını teşvik ettiği ifade ediliyor. Bu nedenle, toplumun genel terbiye politikalarında İngiliz terbiyesine daha fazla önem verilmesi gerektiği vurgulanıyor.

"Terbiye-i Bedeniye'nin Lüzum ve Ehemmiyeti" başlığı altında bedensel terbiyenin önemini vurgulamaktadır. Metinde, genç kızların ve yetişmiş kadınların sağlık ve fiziksel terbiyenin önemine dikkat çekilmektedir.

İlk olarak, metin sağlık üzerinde durmaktadır. Bir genç kadının, fiziksel sağlığın yanı sıra ruhsal sağlığı da önemlidir. Sağlıklı bir vücut, neşeli bir ruh hali ve incelikli bir zeka ile bir araya gelmelidir. Bu, genç bir kadının güzelliğinden daha önemli bir özelliktir.

Ayrıca, bedensel aktivitelere önem verilmekte ve bunun beden gelişimine ve sağlığına katkı sağladığı belirtilmektedir. Bedensel terbiye eksikliği, gençliğin

güzelliğini solmasına veya olgunlaşmasına engel olabilir. Bu nedenle, fiziksel aktivitelerin düzenli olarak yapılması önerilmektedir.

Metnin son bölümünde, yüz güzelliğinin veya fiziksel çekiciliğın önemi vurgulanmamaktadır. Bunun yerine, vücudun genel şekli ve zarafetinin, yaşam enerjisinin ifadesi olduğu ve toplam izlenim üzerinde daha büyük bir etkisi olduğu vurgulanmaktadır.

Derginin ana fikrine dair řu cümle dikkat çekmektedir: “Hayat hareketle kaimdir”

Bu yazısında Selim Sırrı, spor ve bedensel aktivitelerin önemini vurgulamaktadır. Metinde, sporun insan hayatındaki önemi ve etkileri üzerine çeşitli düşünceler ve örnekler sunulmaktadır. İlk olarak Selim Sırrı, "Hayat hareketle kaimdir" sözünü temel alarak insan hayatının hareketle devam ettiğini ve bu nedenle sporun önemli olduğunu belirtmektedir. Bedensel terbiyenin, insan vücudunun sağlığı ve fonksiyonları için temel olduğu vurgulanmaktadır. Metin, sporun sağlıklı bir yaşam için gerekliliğine dikkat çekerken, sporun bilinçli ve ölçülü bir şekilde yapılması gerektiğini vurgular. Aşırı zorlanmaların, vücuda zarar verebileceğı ve hatta sporcularda sakatlık veya sağlık sorunlarına yol açabileceğı belirtilmektedir. Ayrıca, metinde sporun sadece dış görünüşü değil, aynı zamanda iç organların işlevselliğini ve sağlığını etkileyebileceğı üzerinde durulmaktadır. Bu nedenle, spor yaparken sadece dış görünüşe odaklanmak yerine, vücudun tüm sistemlerini dengede tutacak aktivitelerin seçilmesi önemlidir. Metnin son bölümünde, sporun etkili bir şekilde yapılabilmesi için bedenin anatomik yapısını ve fizyolojisini anlamak gerektiğı belirtilmektedir. Bu, sporun etkili bir şekilde planlanması ve uygulanması için önemli bir faktördür. Sonuç olarak, metin sporun insan hayatında önemli bir yere sahip olduğunu ve sağlıklı bir yaşam için düzenli ve bilinçli bir şekilde yapılması gerektiğini vurgulamaktadır. Ayrıca, sporun sadece dış görünüşü değil, aynı zamanda iç organların sağlığı üzerinde de olumlu etkilere sahip olduğu üzerinde durulmaktadır.

Mekteplerde Terbiye ve Hayat Lazım başlığında görmekteyiz ki derginin ana hattına bağılı olarak eğitim ve özellikle de ilkokul düzeyindeki eğitimin önemine

odaklanmaktadır. Genç neslin eğitiminden sorumlu olmanın ve onlara doğru eğitimin verilmesinin hayati bir görev olduğu vurgulanmaktadır. Eğitimin, bir toplumun ilerlemesi ve gelişmesi için kritik bir öneme sahip olduğu belirtilirken, gençlerin hayata hazırlanması, düşünme yeteneklerinin geliştirilmesi ve toplumsal sorumluluklarını anlamaları için eğitimin gerekliliği vurgulanmaktadır. İlköğretim düzeyindeki eğitimin ihmal edilmemesi gerektiği üzerinde durularak, öğrencilerin sağlıklı bir eğitim alması ve ilerideki başarıları için temel oluşturması gerektiği belirtilmektedir. Ayrıca, eğitimin sadece akademik değil, aynı zamanda bedensel gelişim üzerinde de önemli bir etkisi olduğu ve eğitimcilerin yetiştirilmesinin de büyük bir öneme sahip olduğu vurgulanmaktadır. Sonuç olarak, eğitimin toplumsal ve bireysel kalkınma için kritik bir rol oynadığı ve özellikle ilkokul düzeyindeki eğitimin ihmal edilmemesi gerektiği savunulmaktadır.

Kızlık Hayatında Doktor İhsan tarafından kadınlar özelinde şunlar nakledilmektedir: Kızların eğitimi ve sağlığı toplumun geleceği için hayati öneme sahiptir. Onlar, geleceğin anneleri ve toplumun temel taşlarıdır. Bu nedenle, kızların sağlıklı bir şekilde yetiştirilmesi ve eğitilmesi gerekmektedir. Ancak, maalesef, kızların bedensel ve zihinsel gelişimi genellikle ihmal edilmiştir. Dudakları taklit eden konuşmalar ve sağlık sorunlarıyla karşı karşıya kalan kızlar, toplumun kaygılarını yansıtmaktadır. Eğitimde, kızlara bedensel sağlık ve jimnastik gibi konuların öğretilmesi gerektiği vurgulanmaktadır. Genç kızların fiziksel aktivite ile sağlıklı bir yaşam tarzı benimsemeleri, ailelerinin geleceği için önemlidir. Ancak, sadece fiziksel sağlık değil, aynı zamanda zihinsel sağlık da önemlidir. Genç kızların ruhsal ve fiziksel sağlığı, hayatlarının kalitesini belirleyen önemli unsurlardır. Kızların bedensel ve zihinsel sağlığını tehdit eden faktörler arasında, yanlış kostümler ve korselerin etkisi de vardır. Bu unsurlar, genç kızların hareket kabiliyetini kısıtlayarak sağlık sorunlarına yol açabilir. Bu durum, genç kızların sağlıklı bir yaşam sürmelerini zorlaştırır ve gelecekteki sağlık sorunlarını artırabilir. Genç kızların bedensel ve zihinsel sağlığının korunması ve geliştirilmesi, toplumun genel sağlığı ve refahı için önemlidir. Onlara doğru eğitim ve sağlık hizmetleri sağlanmalı ve onların potansiyellerini en üst düzeyde kullanmalarına olanak tanınmalıdır. Bu, gelecekte daha sağlıklı ve mutlu bir toplumun oluşturulmasına katkıda bulunacaktır.

Mekteplerde el işleri eğitimi, çocukların fiziksel ve zihinsel gelişimine önemli katkılarda bulunan bir uygulamadır. Özellikle İsveç'te yaygın olan bu yöntem, çocukların merakını ve ilgisini artırarak faydalı sonuçlar vermektedir. El işleri dersleri, çocukların doğal hareketlerini teşvik eder ve oturarak değil ayakta durarak yapıldığı için bedensel etkinliği destekler. El işleri derslerinde, çocuklar hazır malzemelerle değil, genellikle kendi parçalarını keser ve düzeltirler. Bu sayede, istenen ürünü kendi çabalarıyla oluştururlar. İsveç ilkokullarında genellikle 20 model kullanılmaktadır ve çocuklar kendi icatlarına göre şekiller yapma özgürlüğüne sahiptirler. El işleri, çocukların hayal gücünü ve yaratıcılığını geliştirirken aynı zamanda matematiksel ve fen bilimlerine olan ilgilerini artırır. Örneğin, çubuklarla yapılan şekiller, çocuklara rakamları, geometrik şekilleri ve mekan kavramlarını öğretir. Bu şekiller, çocukların öğrenme sürecini eğlenceli hale getirir ve onlara kendi yeteneklerini keşfetme fırsatı verir. El işleri dersleri, çocukların sabrını ve sebatını geliştirirken aynı zamanda onları problem çözme ve işbirliği yapma becerilerini de güçlendirir. Oyuncakların da el işleri derslerinde kullanılması, çocukların oyun oynayarak öğrenmelerini sağlar ve onların hayal güçlerini geliştirir. El işleri eğitimi çocukların çok yönlü gelişimine katkıda bulunur ve onları aktif, yaratıcı ve problem çözme becerilerine sahip bireyler olarak yetiştirir. Bu nedenle, mekteplerde el işleri derslerine verilen önem ve bu alanda yapılan uygulamalar, çocukların eğitiminde önemli bir rol oynamaktadır.

Terbiye ve Tedrisat hususunda olan bir diğer yazıda ise vurgulananlar şunlardır: Terbiye ve tedrisat, bir çocuğun dünyaya geldiği andan itibaren hayatı üzerinde etkili olan unsurlardır. Çocukların bedensel, zihinsel ve ahlaki gelişimleri üzerinde önemli bir rol oynarlar. Bu etkilerin en büyük kaynağı ise aileden sonra okuldur, özellikle de mektepler. Mektepler, çocukların bedensel, zihinsel ve ahlaki terbiyesine yardımcı olan önemli kurumlardır. Ancak, mekteplerde uygulanan tedrisatın tarzı, çocukların gerçek anlamda terbiye edilip edilmediğini belirler. Maalesef, günümüzde mekteplerimizdeki tedrisat tarzı, çocukların gerçek anlamda terbiye edilmesine uzak bir noktadadır. İbtidai, rüşdi ve idadi derecelerindeki mekteplerimizdeki dersler, çocukların sadece akademik başarılarına odaklanmıştır. Ancak, çocukların karakter gelişimleri, düşünme yetenekleri ve muhakeme becerileri göz ardı edilmiştir. Bu durum, çocukların sadece bilgi yüklemesi yapılarak, gerçek anlamda eğitilmediklerini göstermektedir. Bu nedenle, mekteplerimizdeki tedrisat

tarzının gözden geçirilmesi ve çocukların tam anlamıyla terbiye edilmesini sağlayacak bir yaklaşımın benimsenmesi gerekmektedir.

Jimnastik nasıl yapılmalı hususunda dergi önemli bilgiler içermektedir. Jimnastiğin doğru bir şekilde yapılabilmesi için dikkat edilmesi gereken bazı noktalar bulunmaktadır. Öncelikle, bedenin doğru duruş ve zarafetle kullanılması gerekmektedir. Bu, sadece fiziksel görünümü değil, aynı zamanda içsel sağlığı da etkiler. İnsanlar, fiziksel aktivitelerle hem bedenlerini güçlendirmeyi hem de zarafetlerini artırmayı hedeflerler. Jimnastik yaparken, bedenin tüm kaslarını çalıştırmak önemlidir. Günlük bir saatini jimnastiğe ayırmak, bedenin her bölgesini çalıştırarak sıhhatin korunmasına yardımcı olabilir. Ayrıca, bedenin her bir parçasını aktif hale getirmek için çeşitli egzersizler yapılmalıdır. Bununla birlikte, bazı insanlar sadece fiziksel görünümünü düzeltmek için egzersiz yaparlar. Terzi, demir, pamuk gibi malzemelerle yapılan korseler gibi yardımcı araçlar kullanarak, bedenin şeklini değiştirmeye çalışırlar. Ancak, bu tür araçlar sadece geçici çözümler sağlar ve uzun vadede sağlığı olumsuz etkileyebilir. İdeal bir egzersiz programı, hem bedenin şeklini düzeltecek hem de iç organlara güç verecek bir hareket tarzını benimsemelidir. Örneğin, İsveç jimnastiğinin sunduğu hareketler, vücuda hem biçim verir hem de iç organlara kuvvet kazandırır. Bir jimnastik dersinde, öğrenciye doğru pozisyonları alması konusunda öğretmen tarafından talimat verilir. Öğrenciler, bedenin doğru duruşunu korumak için çaba göstermeli ve her bir egzersizi doğru bir şekilde uygulamalıdır. Öğrencilerin, omuzları yukarı kaldırarak ellerini öne doğru uzatması gereken bir egzersiz verildiğinde, bunu yanlış bir şekilde yapmamaları önemlidir. Doğru uygulamada, dirsekler ve omuz mafsalı tamamen gerilmiş olmalı, parmaklar birleştirilmeli ve kollar vücudun istikametinde yukarı doğru uzatılmalıdır. İsveç jimnastiğinin önemli hareketlerinden biri de, gövdeyi geriye ve ileriye uzatmaktır. Bu hareket, omurganın esnekliğini artırırken, iç organların da doğru konumda kalmasını sağlar. Bu hareketi doğru bir şekilde uygulamak için, sırtınızı bir yüzeye dayayarak ve ellerinizle bir parmaklık veya duvara tutunarak başlayabilirsiniz. Jimnastik yaparken, bedenin her bölgesinin doğru bir şekilde çalıştırılması ve hareketlerin doğru bir şekilde uygulanması önemlidir. Bu, bedenin sağlığını korurken aynı zamanda zarafetini ve güzelliğini artırır.

Osman Fahri imzalı *Yavru* başlıklı yazıda ise çocuğun baskın olduğu bir eğitim sisteminin mevcudiyetinden söz edilmektedir. 19. yüzyılın sonlarına doğru ortaya çıkan bir çocuk odaklı eğitim ve aile yaklaşımını betimlemektedir. Metin, çocukların toplumsal ve ahlaki değerlerle yetiştirilmesine odaklanırken, ailelerin ve toplumun bu konudaki rolünü vurgulamaktadır. Çocukların eğitimi ve terbiyesi üzerindeki öneminin altı çizilirken, çocukların gelişimine yönelik dönemin önde gelen düşünürlerinin etkisi ve çocuklarla ilgili edebi eserlerin önemi üzerinde durulmaktadır. Ayrıca, çocukların eğitiminde ailenin rolü ve çocukların terbiye edilmesi için yapılan çabalara dikkat çekilmektedir.

Metin, çocuk eğitimi konusunda devletin, toplumun ve ailelerin sorumluluklarını tartışırken, çocukların sadece bedensel sağlığı değil, aynı zamanda zihinsel ve ahlaki gelişimi de göz önünde bulundurulmalıdır kanısına varmaktadır. Eğitim kurumlarının ve öğretmenlerin çocukların gelişimine katkı sağlaması gerektiği vurgulanmaktadır.

Doktor İhsan tarafından yazılmış olan, *Zarafet, Tenasüb, Kuvvet* başlığında insan vücudunun fiziksel sağlık, güzellik ve güç açısından önemini vurgulayan bir akademik analiz sunmaktadır. Bedensel gücün, zarafetin ve tenasübün insan yaşamındaki rolünü ele alarak, bu unsurların nasıl etkileşim halinde olduğunu incelemektedir.

Öncelikle, metin insan bedeninin kabiliyetlerini ve potansiyelini tartışarak, bedensel kuvvetin ve sağlığın önemini vurgulamaktadır. Bedenin fiziksel güç ve dayanıklılığı, insanın genel yaşam kalitesini artırırken, sağlıklı bir bedenin ruh sağlığına da olumlu etkileri olduğu belirtilmektedir. Ayrıca, metin düzenli fiziksel aktivitenin bedensel sağlığı nasıl geliştirdiğini açıklamakta ve nefes almanın, dolaşım sistemi üzerindeki olumlu etkilerine vurgu yapmaktadır. Bununla birlikte, bedensel egzersizin kişinin günlük yaşamına nasıl katkı sağladığına da değinilmektedir. Metin ayrıca, bedensel gücün zarafet ve tenasüb ile nasıl ilişkili olduğunu inceliyor. Zarafetin, bedensel gücün yanı sıra bedenin uyumlu ve dengeli olmasıyla da ilişkilendirildiği belirtilirken, tenasübün de bu denge ve uyumun bir parçası olduğu vurgulanmaktadır. Son olarak, metin bedensel gücün, zarafetin ve tenasübün insanın genel yaşam kalitesini nasıl etkilediğini ve doğru bir şekilde ele alındığında insanın

daha sağlıklı ve mutlu bir yaşam sürdürebileceğini öne sürmektedir. Bu unsurların insanın fiziksel ve ruhsal sağlığı üzerindeki etkileri derinlemesine incelenmektedir.

Fikr-i Aile başlığında ise şu hususlara değinilmektedir:

"Fikr-i aile" kavramı, insanların aile yapısına ve aile içi ilişkilere yönelik düşüncelerini ifade eder. Bu kavramı anlamadan önce, ailenin önemini kavramak gerekir. Aile, bireylerin bir araya gelerek oluşturduğu temel birimdir ve toplumun yapı taşıdır. Aile, sevgi, dayanışma, sorumluluk ve birlik duygusu gibi değerleri içerir. Ancak, fikr-i aile kavramına yönelik çeşitli yaklaşımlar vardır.

Bazıları için, aile yuvasını sadece bir yer olarak görürler; düşman olarak gördükleri kişilerin kendilerine karşı bir emel bulduğunu düşünürler. Aile kavramını duyduklarında, geçmişte yaşadıkları olumsuz deneyimlerle gerginlik hissederler. Hatta, bazıları istatistiklerle aile kavramını parçalamaya çalışır. Onlara göre, aile fikri, maneviyattan yoksun bir maddi araçtır.

Ancak, gerçek fikr-i aile, sadece bu tür sınırlı ve olumsuz örneklerle tanımlanamaz. Bazı aileler gerçekten de kısıtlı ve olumsuz bir düşünceye sahiptir. Onlar, kendi fikirlerini kabul etmeyenlere "ahmak", kendi arzularını duymayanlara "hissiz" diyerek dışlarlar. Ancak, bu tür ailelerin varlığı, gerçek fikr-i aile kavramının reddedilmesi gerektiği anlamına gelmez.

Fikr-i aile kavramı, sadece maddi kazançlarla ilgilenen ve toplumsal statüyü önemseyen aileleri de kapsar. Bu tür aileler, her yerde kendi egemenliklerini kurarlar ve hizmetkarları "iyi adamlar" olarak nitelendirirler. Bu tür aileler, genellikle kendi çıkarları için manipülatif ve baskıcı yöntemler kullanırlar.

Ancak, gerçek fikr-i aile, bu tür sınırlı ve olumsuz örneklerle tanımlanamaz. Gerçek fikr-i aile, aile üyeleri arasında derin bir sevgi, şefkat ve dayanışma hissiyatını içerir. Aile, bireylerin birbirlerine karşı samimi ve dürüst ilişkiler geliştirdiği bir yerdir. Aile, fertler arasında sevgi ve anlayışın hakim olduğu bir ortam sağlar ve bireylerin birbirlerine karşı sorumluluklarını yerine getirmelerini sağlar. Bu şekilde, gerçek fikr-i aile, sadece bir grup insanın bir araya gelmesiyle değil, aynı zamanda içlerindeki sevgi, saygı ve dayanışma duygularıyla da tanımlanır.

Sonuç olarak, fikr-i aile kavramı, insanların aileye yönelik düşüncelerini ifade eder. Bu kavramı anlamak için, ailenin önemini ve içerdği değerleri kavramak gerekir. Gerçek fikr-i aile, sadece bir grup insanın bir araya gelmesiyle değil, aynı zamanda içlerindeki sevgi, saygı ve dayanışma duygularıyla da tanımlanır.

Bizde ve Viyana'da Kadınlar adlı bir mukayese çalışması görmekteyiz. Avrupa ve Türk kadını arasındaki farklara dikkat çekilmektedir. Metin, Viyana'daki eğitim ve kadın hakları konusundaki gelişmeleri, Osmanlı İmparatorluğu'ndaki eğitim sistemi ve kadın haklarıyla karşılaştırarak ele alıyor. Kadınların eğitim fırsatları, toplumsal rolleri ve iş hayatına katılımları metinde önemli bir yer tutuyor. Viyana'daki kadınların çeşitli alanlarda eğitim alabildiği, iş hayatına aktif bir şekilde katılabildiği ve ekonomiye katkı sağladığı vurgulanıyor. Bu durum, eğitim ve kadın hakları konularının toplumsal gelişme ve ilerleme için kritik bir öneme sahip olduğunu ortaya koyuyor. Öte yandan, Osmanlı İmparatorluğu'nda da benzer bir ilerleme ve değişim sürecinin yaşanması gerektiği üzerinde duruluyor.

İnce Fikirler yazısında Selim Sırrı'nın kadınlar hakkındaki aydın fikirlerini görmekteyiz: Kadının eğitim ve özgürlük ile ilgili önemi vurgulanmaktadır. Kadınların evde hapsedilerek değil, eğitilerek ve özgür bırakılarak gerçek potansiyellerini açığa çıkarabilecekleri belirtilmektedir. Bir kadının eğitim alması, bilgi sahibi olması ve çeşitli alanlarda başarılı olması, toplumun genel gelişimine ve ilerlemesine katkıda bulunur. Özgürlük, bir milletin bilgi düzeyini ve zihinsel gelişimini yansıtan bir ölçüttür. Bir milletin başarısı, bireylerin içsel disiplinine ve yeteneklerine dayanır. Ailelerin mutluluğu, toplumun mutluluğunun temelidir ve ailelerin refahı, bir milletin refahını belirler. Sonuç olarak, bir milletin kaderi, aile yapısına ve ebeveynlerin sorumluluğuna bağlıdır.

Terbiye-i Dimağiyeye Dair başlığında eğitim ve öğretim üzerine derinlemesine bir analiz sunmaktadır. Batı'da, bu alanda birçok eserin yazıldığı ve çeşitli metotların geliştirildiği belirtilmektedir. Ancak, asıl önemli olanın, bu eserlerin etkili bir şekilde nasıl uygulanacağı olduğu vurgulanmaktadır. Son zamanlarda, bu alanda atılan adımların takdire şayandır denilmektedir. Metin, eğitim ve öğretimin insanlık tarihi boyunca var olduğunu ve doğal bilimsel yasalara dayandığını ifade

etmektedir. Her toplumun bu alana değindiği ve farklı şekillerde uyguladığı belirtilmektedir. Eğitim ve öğretimin, bireylerin içgüdülerine ve ihtiyaçlarına dayalı olarak değiştiği ve farklı toplumlar tarafından farklı şekillerde uygulandığı ifade edilmektedir. Öğrenme sürecinde, ebeveynlerin ve eğitimcilerin önemli bir rol oynadığına dikkat çekilmektedir. Zamanla, eğitim yöntemleri ve kuralları ortaya çıkmış ve gelişmiştir. Ancak, bazı eksiklikler ve hatalar olduğu ve bunların düzeltilmesi gerektiği ifade edilmektedir. Bazı önemli eğitimcilerin, öğretim ilkelerini pratikte uygulayarak başarı elde ettiği belirtilmektedir. Ancak, bu başarıların tam olarak neden kaynaklandığının anlaşılamadığı ifade edilmektedir. Eğitimde, tecrübeye dayalı olarak ortaya çıkan kurallar ve geleneklerin zamanla şekillendiği ifade edilmektedir. Prensip ve yöntemlerin belirlenmesinin genellikle mevcut uygulamalardan ve deneyimlerden yola çıkılarak yapıldığı belirtilmektedir. Her dönem ve her toplumun kendi eğitim anlayışını ve yöntemlerini geliştirdiği belirtilmektedir. Ancak, bazı temel prensiplerin ve kuralların değişmediği ifade edilmektedir. Eğitimde, teorik prensiplerle pratik uygulama arasında bir denge kurulması gerektiğine vurgu yapılmaktadır. Eğitim ve öğretimin, toplumun genel gelişimi ve refahı için kritik öneme sahip olduğu belirtilmektedir. Bu nedenle, eğitimcilerin ve ebeveynlerin bu konuya gereken önemi vermeleri gerektiği ifade edilmektedir.

Yine yazı serisi şeklinde hemen hemen her sayıda yer almakta olan *İnce Fikirler* başlığında, Bu metin, din ve insan davranışları üzerine bir tartışma sunmaktadır. Metinde, Avrupalıların ve Müslümanların bazılarının, Müslümanların diğer insanlara göre geri kalmalarının nedenini dinde görmelerine rağmen, bu geriliğin asıl sebebinin İslam dininin kendisi olduğu iddiasını ortaya attıkları belirtilmektedir. Ancak, İslam dinini bilen ve anlayan bazı kişilerin, İslam'ın insanlar arasında sevgi ve refahı yaymak için en ideal bir araç olduğunu kabul ettikleri ifade edilmektedir. Metinde, günümüzde Müslümanların İslam'ı yanlış anladıkları ve çeşitli hurafelerle karıştırdıkları belirtilmektedir. İslam'ın ilk dönemlerinden bu yana, dinin özünden saparak çeşitli uygulamaların ortaya çıktığı ve din adına oynanan oyunların olduğu vurgulanmaktadır. Bazı din adamlarının, kendi çıkarları doğrultusunda dinin özünü bozdukları ve dinin özünden uzaklaştıkları ifade edilmektedir. Metinde, insanların genel olarak kendilerini diğerlerinden daha iyi görmeye eğilimli oldukları ve kendi hatalarını kabul etmek yerine başkalarını

suçladıkları ve kusurlarını gizlemeye çalıştıkları belirtilmektedir. Ancak, kendi hatalarını kabul eden ve onları düzeltmeye çalışan insanların sayısının az olduğu ifade edilmektedir. Metin, insanların bazen kendilerini affettirmek için çeşitli bahaneler bulduklarını ve hatta hatalarını fazilet gibi göstermeye çalıştıklarını ifade etmektedir. Bu durumun, toplumda yaygın bir hal aldığı ve insanların kendi hatalarını kabul etmekte zorlandıkları belirtilmektedir.

Güzel Olmak Sanatı başlığı altında bazı direktiflerle kadınlara yönelik güzellik önerilerinde bulunmaktadır. Güzellik kavramı ve güzel olmanın yolları üzerinde düşünceler paylaşılmaktadır. Güzellik ile ilgili bazı genel yanlışların ele alındığı belirtilmektedir. Örneğin, insanların zenginlik veya refah içinde olmalarının güzellikleri ile doğrudan bir ilişkisi olmadığı ve bazen daha mütevazı koşullarda yaşayan insanların daha güzel olabileceği ifade edilmektedir. Bu, doğuştan gelen bir güzellik kavramının olduğu ve maddi durumla ilgili olmadığı fikrini desteklemektedir.

Metinde, güzellikle ilgili olarak dikkat edilmesi gereken bir diğer unsurun bakım olduğu vurgulanmaktadır. Hayvanlar arasında bile bakımın güzelliği etkilediği ve insanlar arasında da benzer bir durumun geçerli olduğu ifade edilmektedir. Örneğin, atların cinsi ve bakımları arasında önemli farklar olduğu belirtilmektedir. Ayrıca, kültürel inançların ve alışkanlıkların, gerçeklikten uzaklaştırıcı etkileri olduğu ifade edilmektedir. Bazen güzellikle ilgili olarak yanlış bilgilere ve alışkanlıklara kapıldığımız, bu yüzden de gerçek güzellikten uzaklaştığımız belirtilmektedir.

Metin, güzel olmanın yollarını da önermektedir. Bu öneriler arasında dişlere özen göstermek, egzersiz yapmak, düzenli uyumak, sağlıklı beslenmek gibi fiziksel ve ruhsal sağlığa dikkat etmek yer almaktadır. Ayrıca, güzel olmanın sadece fiziksel görünüme değil, içsel güzelliğe de önem verilmesi gerektiği vurgulanmaktadır.

Jimnastik Hakkında bilgiler verilmekte olup, Bu metinde, yaşamdaki en basit görünen şeylerin bile özen gerektirdiği ve bazı şeylerin mahiyetini anlamak için deneyim veya doğrudan tecrübe etmek gerektiği vurgulanmaktadır. Örneğin, çıkmak

kullanmak gibi basit görünen bir eylemin bile aslında ustalık gerektirdiği ve dolayısıyla tecrübe kazanıldıkça daha iyi yapılabileceği belirtilmektedir.

Müzik gibi sanat dallarında da benzer bir durumun geçerli olduğunu ifade etmektedir. Örneğin, müziğin ruhunu ve ifadesini anlamak için müzikle ilgili birikime sahip olmak gerektiği belirtilmektedir. Ayrıca, jimnastik gibi fiziksel aktivitelerin de anatomi ve fizyoloji bilgisine dayandığı ve profesyonel bir şekilde uygulanmadığında etkili olmayabileceği vurgulanmaktadır.

İsveç jimnastiklerine atıfta bulunarak, bedensel eğitimin sadece hareket etmekten ibaret olmadığını ve aslında bedenin yeteneklerini geliştirmek ve ruhsal dengeyi sağlamak için bir araç olduğunu ifade etmektedir. Bu nedenle, jimnastik alanında yapılan çalışmaların sadece fiziksel sağlık için değil, aynı zamanda zihinsel ve duygusal sağlık için de önemli olduğu belirtilmektedir.

Yaşamdaki basit görünen şeylerin bile aslında önemli bir özen ve dikkat gerektirdiğini vurgulayarak, insanların bu tür faaliyetlere daha derinlemesine bakmaları gerektiğini ima etmektedir.

Hıfz-ı Sıhhat Dersinde Doktor Mağmumi tarafından şu hususlara dikkat çekilmektedir; hıfz-ı sıhhat (sağlığın korunması) konusuna büyük bir vurgu yapılmaktadır. Sağlık bilgisi veya hıfz-ı sıhhatin sadece tıp alanıyla sınırlı olmadığı, aslında genel bir bilgi ve davranış disiplini olduğu belirtilmektedir. Metinde, hıfz-ı sıhhatin kişisel ve toplumsal düzeyde önemine vurgu yapılarak, sağlıklı bir yaşamın sırlarının bu bilgi ve davranış disiplini içinde bulunduğu ifade edilir. Bununla birlikte, toplumun sağlık bilgisi eksikliği nedeniyle çeşitli sağlık sorunları yaşadığı, özellikle temel yaşam alışkanlıklarının sağlık açısından doğru bir şekilde yapılmadığı belirtilir. Metinde, sağlık eğitiminin ve sağlık bilincinin yaygınlaştırılmasının toplum sağlığı açısından ne kadar önemli olduğu vurgulanmaktadır. Bu bağlamda, okullarda sağlık eğitiminin daha fazla yer alması ve toplumun sağlıkla ilgili temel bilgi ve davranışları öğrenmesi gerektiği belirtilmektedir.

“Başkalarının kalbini okumak istersen, kendininkini aç.” İnce Fikirler başlığında ünlü filozof ve düşünürlerin birçok konuda ve özellikle adalete dair sözleri aktarılmaktadır

Dergi 1911-1912 yıllarına ait Rumeli Asosiyeshin Futbol Ligi'nin fikstürünü içermektedir. Metin, bu ligde yer alan takımların birbirleriyle oynayacakları maçların tarihlerini ve yerlerini belirtmektedir.

Metinde yer alan takımlar şunlardır:

Araks
Araks İkinci
Ardavas
Arzipo
Sahakıyan
Galatasaray
Mukriköy

Her bir takımın diğer takımlarla oynayacağı maçların tarihleri ve yerleri tablo şeklinde verilmiştir.

İkisi bir başlığında evlilikte uyum, karşılıklı anlayış, destek ve sadakatin önemini vurguluyor. İki kişinin birbirine güvenmesi, samimiyetle paylaşması ve birlikte zorlukları aşması gerektiği vurgulanıyor. Metinde ayrıca, evlilikteki olası zorluklar ve karşılaşılabilecek sorunlar da ele alınıyor. Özellikle, bir eşin ölümü durumunda, diğer eşin kendini yalnız hissetmesi ve sorumlulukları üstlenme konusunda yaşayabileceği zorluklar tartışılıyor. Evlilikteki mutluluğun, birbirine destek olma, birlikte mücadele etme ve birlikte büyüme ile sağlanabileceği vurgulanıyor. Ayrıca, evlilikteki samimiyetin önemi ve her iki tarafın da karşılıklı anlayış göstermesi gerektiği üzerinde duruluyor. evlilikteki mutluluğun, birbirine duyulan sevgi ve sadakatle birlikte gelmesi gerektiğini ve her iki tarafın da birbirini destekleyerek yaşlanma sürecinde birlikte mutlu bir yaşam sürdürebileceğini vurguluyor.

Eski ve Yeni Jimnastikhâneler hakkında bilgi verilmektedir. jimnastik ve beden eğitimi üzerine bir değerlendirme sunuyor. Metin, döneminde Türkiye'deki beden eğitimi durumunu ele almakta ve eksikliklere dikkat çekmektedir.

Metinde, Türkiye'nin diğer ülkelerle karşılaştırıldığında beden eğitimi konusunda geri kaldığı belirtilmektedir. Özellikle Bulgaristan ve Yunanistan'ın Türkiye'nin önünde olduğu ifade edilmektedir. Eğitim sisteminde beden eğitimi için yeterli olanakların bulunmadığı ve gençlerin fiziksel aktiviteden uzaklaştığı vurgulanmaktadır. Eski ve yeni jimnastik salonlarının özellikleri detaylı olarak açıklanmaktadır. Yeni jimnastik salonlarının daha modern olduğu ve öğrencilerin beden eğitimi için daha uygun olduğu belirtilmektedir. Ayrıca, beden eğitimi derslerinin nasıl işlediği ve öğrencilerin bu derslere nasıl hazırlandığı da metinde detaylı olarak anlatılmaktadır.

Metin ayrıca, beden eğitimi konusundaki eksikliklerin gençlerin fiziksel sağlığını olumsuz etkilediğini ve bu durumun ülkenin genel sağlık durumunu da etkilediğini belirtmektedir. Bu nedenle, beden eğitimi konusunda yapılan eksikliklerin giderilmesi gerektiği ve gençlerin düzenli olarak spor yapmalarının teşvik edilmesi gerektiği vurgulanmaktadır.

Terkî ve Tekâmül İçin insanların bireysel ve toplumsal olarak gelişmeleri için gerekli olan unsurları tartışmaktadır.

İlk olarak, metinde milletlerin ve toplumların gelişiminde önemli olan birkaç prensipten bahsedilmektedir. Bu prensipler arasında, insanların mutlu olma arzusu ve bu arzunun güçlü bir şekilde taşınması ilk sırayı almaktadır. Buna ek olarak, her insanın kendini mutlu hissetmek için çaba göstermesi gerektiği ve bu çabanın toplumun genel refahına katkı sağlayabileceği vurgulanmaktadır.

İkinci olarak, her insanın kendine bir hedef belirlemesi gerektiği ve bu hedef doğrultusunda çalışması gerektiği belirtilmektedir. Bu hedefe ulaşmak için fedakarlık yapmanın gerekliliği üzerinde durulmaktadır. Her insanın hayatında bir amaca sahip olması ve bu amaca ulaşmak için çaba göstermesi, başarıya giden yolda önemli bir adımdır.

Son olarak, milletlerin ve toplumların gelişimi için sadece bireylerin gayret göstermesinin yeterli olmadığına dikkat çekilmektedir. Toplumun genel refahı için gerekli olan prensiplerin ve kuralların sürekli olarak gözden geçirilmesi ve yeniden düzenlenmesi gerekmektedir. Bu, toplumun daha adil ve verimli bir yapıya kavuşmasını sağlayabilir.

Genel olarak, metin insanların bireysel ve toplumsal olarak gelişmesi için önemli olan prensipleri ve değerleri vurgulamaktadır.

Bu Levha-i 'ahid ve peyman, İngiltere'de Romford'daki Maerney-road okulu talebeleri tarafından oluşturulmuş bir dizi taahhüt ve sözden oluşmaktadır. Öğrenciler, kişisel hijyen, davranış ve toplumsal sorumluluklarını yerine getirmek için bir dizi kural belirlemişlerdir. İşte bu kurallar:

1. Nezleyle yakalanmamak için yatak odasının pencerelerini gece ve gündüz kapatmayacaklar.
2. Yüzü, elleri ve tırnakları mümkün olduğunca temiz tutacaklar.
3. Her yemekten önce ve sonra ellerini yıkayacaklar.
4. Akşam yatarken ve sabah kalktıklarında dişlerini fırçalayacaklar ve ağızlarını gargara yapacaklar.
5. Haftada bir kez hamama gidecekler.
6. Hareket ettiklerinde nefes alıp verirken ağızlarını kullanacaklar.
7. Aksırırken veya öksürürken ağzını kapatacaklar.
8. Döşemelere, merdivenlere ve kunduralara tükürmeyecekler.
9. Yemekleri yavaş yiyip iyice çiğneyecekler.
10. Ebeveynlerine ve öğretmenlerine saygılı olacaklar.

Bu kurallara ek olarak, öğrenciler şunları da taahhüt etmişlerdir:

11. Esnerken ağzını açmayacak ve parmaklarını ağzının önüne götürecekler.
12. Yemek yerken ağızlarını şapırdatmayacaklar ve lokmayı yutmadan konuşmayacaklar.
13. Sofraya dirseklerini dayamayacaklar ve kahve içerken ses çıkarmayacaklar.

14. Dershanenin havasını temizlemek için pencereleri açan arkadaşlarına teşekkür edecekler.
15. Tatil günlerinde mahalle kahvelerine bakmayacaklar ve temiz hava ve güneşi sevecekler.
16. Odalarına mangal gibi yangın tehlikesi oluşturan eşyalar koymayacaklar.
17. Zayıflara merhamet edecek, fakirlere yardım edecek ve fitneye alet olmayacaklar.
18. Kendi çabalarıyla ekmeğini kazanacaklar ve başkalarının hizmetçisi olmayacaklar.
19. Babalarının ve atalarının miraslarına zarar vermeyecekler ve gelecek nesiller için iyi bir örnek olacaklar.
20. Dinlerini, vatanlarını, milletlerini ve yurtlarını diğer her şeyden daha çok sevecekler ve onların sevgisiyle mutlu ve başarılı olacaklar.

Terbiye ve Oyun dergisinin kurucusu Selim Sırrı Tarcan, Türkiye'nin spor ve beden terbiyesi alanındaki ilerlemesine büyük katkı sağlamış, öncü bir figürdür. Halit Ziya Uşaklıgil'in deyiimiyle, "memleketin uyuşuk gençliğini iki omzundan tutup sarsarak uyandıran, ondan dinç, çevik, sağlam, gürbüz bir gençlik çıkaracak beden terbiyesi dinini yaratan adam" olarak anılmıştır. Tarcan, eserleri, yazıları ve konferanslarıyla beden terbiyesi ve sporun Türk gençliğini hem fiziksel hem de zihinsel olarak şekillendirme çabalarında bulunmuştur.

Tarcan'ın İsveç'te aldığı eğitim, onun hayatında önemli bir dönüm noktası olmuştur. Bu süreç, onda derin bir zihinsel dönüşüm yaratmış ve Türkiye'nin beden terbiyesi alanındaki geleceğini etkilemiştir. Maarif Vekâleti'ndeki görevi sırasında ise, okullarda beden terbiyesi derslerinin yaygınlaşmasını sağlamış ve Türk gençliğinin spor ve beden eğitimiyle tanışmasına öncülük etmiştir.

Selim Sırrı Tarcan'ın çabaları, Türk gençliğinin sağlıklı, aktif ve bilinçli bir şekilde yetişmesine önemli katkılar sağlamıştır. Onun çalışmaları, sadece fiziksel sağlığın önemini vurgulamakla kalmamış, aynı zamanda sporun insanların karakterini ve toplumu nasıl şekillendirebileceğini de öne çıkarmıştır. Türkiye'nin spor ve beden terbiyesi alanındaki ilerlemesine büyük katkı sağlamış, öncü bir

figürdür. Halit Ziya Uşaklıgil'in deyimiyle, "memleketin uyuşuk gençliğini iki omzundan tutup sarsarak uyandıran, ondan dinç, çevik, sağlam, gürbüz bir gençlik çıkaracak beden terbiyesi dinini yaratan adam" olarak anılmıştır. Tarcan, eserleri, yazıları ve konferanslarıyla beden terbiyesi ve sporun Türk gençliğini hem fiziksel hem de zihinsel olarak şekillendirme çabalarında bulunmuştur.

Tarcan'ın İsveç'te aldığı eğitim, onun hayatında önemli bir dönüm noktası olmuştur. Bu süreç, onda derin bir zihinsel dönüşüm yaratmış ve Türkiye'nin beden terbiyesi alanındaki geleceğini etkilemiştir. Maarif Vekâleti'ndeki görevi sırasında ise, okullarda beden terbiyesi derslerinin yaygınlaşmasını sağlamış ve Türk gençliğinin spor ve beden eğitimiyle tanışmasına öncülük etmiştir.

Selim Sırrı, beden terbiyesini insanın fiziksel ve zihinsel gelişiminde kritik bir rol oynayan bir araç olarak kabul etmiş ve bu alanın asli gayesini sağlık ve uzun ömür olarak belirlemiştir. Ona göre, beden kuvveti ancak sıhhatle mümkündür. Bu doğrultuda, çocuk sağlığından halk sağlığına kadar uzanan geniş bir yelpazede, toplumun genel sağlığını koruyacak ve herhangi bir yük veya sıkıntı oluşturmayacak şekilde beden terbiyesi uygulamalarıyla toplumu düzeltmek ve ülkeye sağlıklı, dayanıklı, güçlü, yetenekli ve mutlu bir nesil yetiştirmek amaçlanmıştır.

Cumhuriyet'in erken dönemlerinde, topluma ideal bir vatandaş ve sporcu kimliği kazandırmak amacıyla beden terbiyesine büyük önem verilmiştir. Tarcan, sporun bir hedef değil, bir araç olduğunu savunmuştur. Ona göre, spor sadece şan, şöhret ve maddi kazanç amacı güdülmemelidir; aksine, sağlıklı ve fit bir vücuda sahip olmayı, zihinsel yorgunluğu azaltmayı ve bireyin hem kendisine hem de topluma faydalı bir birey olma niyetiyle yapılmalıdır.

Beden terbiyesini sadece fiziksel değil, aynı zamanda karakter ve ahlak gelişimi için de bir araç olarak görmüştür. Sporun, boş bir eğlence aracı olmaktan çıkarılıp, milletin toplumsal terbiyesinin ayrılmaz bir parçası haline getirilmesi gerektiğini vurgulamıştır. Bu çerçevede, spor sahaları ve kulüpleri, toplumun ahlaki ve manevi gelişimine hizmet eden önemli araçlar olarak kabul edilmelidir. Selim Sırrı Tarcan'ın bu görüşleri, Türk gençliğinin sağlıklı ve ahlaki açıdan güçlü bir

şekilde yetişmesine katkıda bulunmuş ve beden terbiyesinin toplumsal önemini vurgulamıştır.

Derginin sahibi ve başyazarı olarak, Selim Sırrı Bey'in Terbiye ve Oyun dergisinin içeriğinde önemli bir ağırlığı bulunmaktadır. Dergide yer alan "Sıhhi Çocuk Oyunları / Mektep Oyunları / Spor Âleminde" gibi köşeler, Selim Sırrı Bey'in görüş ve düşüncelerini dile getirdiği başlıklardır. Derginin yazar kadrosunda ise, dönemin önemli isimleri olan Dr. İhsan Bey, Osman Fahri Bey, Mesut Fani, Dr. Rıza Nur, Ahmet Robinson, Ali Ulvi, Ethem Necdet, Ali Kâmî, İbrahim Alâeddin, Fadıl Ahmet, A. Kazım, Mahmut Sadık, Ekrem Şemhî, M. Şemsettin, Mehmet Emin ve Rüştü Ethem Beyler gibi isimler de yer almıştır.

Terbiye ve Oyun dergisi, ilk yayın döneminde genellikle beden eğitime odaklanmış konular işlerken, ikinci dönemde daha geniş bir çerçeveye sporun çeşitli branşlarına odaklanan bir içeriğe sahip olmuştur. Derginin en orijinal yönlerinden biri, 1912 Uluslararası Stockholm Olimpiyatlarıyla ilgili bilgileri içermesidir. Selim Sırrı Bey'in bizzat takip ettiği Olimpiyatlar, çeşitli haber, yorum, fotoğraf ve bilgilerle okuyucuya sunulmuştur.

Türk spor tarihine ışık tutan ve dönemin önemli spor etkinlikleri hakkında bilgi sağlayan nadir kaynaklardan biridir. Selim Sırrı Bey'in liderliğindeki dergi, sporun ve beden eğitiminin toplumdaki yerini vurgulayarak, bu alanlardaki bilinçlenme ve gelişmeye katkıda bulunmuştur.

Terbiye ve Oyun dergisi, Türkiye'nin spor basını evriminde önemli bir rol oynamıştır, zira beden eğitimi alanındaki kapsamlı misyonu ve içeriğiyle dikkat çekmiştir. Derginin beden eğitimi konusunda kitlelere ulaşma ve tanıtma misyonu, Türk toplumunda spor kültürünün gelişimine ve yaygınlaşmasına katkıda bulunmuştur. Aynı şekilde, bilimsel spor yazılarına dergide yer verilmesi, spor alanında bilgi ve farkındalığın artırılmasına yönelik bir adım olmuştur.

Dergi, uluslararası spor literatürünün Türk okuyucularına ulaşmasına katkıda bulunarak, Batı dillerinden tercümeleri yayımlamıştır. Bu, Türkiye'deki spor topluluğunun uluslararası arenadaki gelişmeleri takip edebilmesini sağlamış ve

uluslararası standartlara uygun bir spor anlayışının gelişmesine olanak tanımıştır. Ayrıca, görsel öğelerin yoğun olarak kullanılması, derginin okuyucular üzerinde etkili olmasını sağlamış ve sporun görsel yönünün vurgulanmasına katkıda bulunmuştur.

Tüm bu faktörler, Terbiye ve Oyun dergisinin Türk spor basını içinde önemli bir konum kazanmasını sağlamıştır. Dergi, beden eğitimi ve spor konularını ele alarak toplumun bu alanlardaki bilgi düzeyini artırmış ve sporun bilimsel, kültürel ve sosyal yönlerini okuyuculara sunarak spor basınının evrimine katkıda bulunmuştur. Bu bağlamda, Terbiye ve Oyun dergisi, Türkiye'de spor basınının tarihsel gelişiminde belirgin bir kilometre taşı olarak değerlendirilebilir.

KAYNAKÇA

- Aksan, D. (1999). Anlambilim konuları ve Türkçenin anlambilimi. Ankara: Engin Yayınevi.
- Altıntaş, A. (2001). Basılı Tıp Yayınları Alanının Öncülerinden Biri: ‘Tuhfetü’l Tıb’. *Tıp Tarihi Araştırmaları*, (10), 21-37.
- Aydın, H. (2009). İdman (1913-1914): İlk Kapsamlı Spor Dergisi Üzerine Bir İnceleme., *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Erciyes Üniversitesi 27(2), 153-170.
- Baykal, H. (1990). *Türk Basın Tarihi 1831-1923*. İstanbul: Afa Matbaacılık.
- Eroğul, A. (2012). Osmanlı İmparatorluğu’ndan Cumhuriyet’e Geçişte Spor Dergiciliği. *Din ve Hayat Dergisi*, 17, 155
- Gündoğdu, C. (2009). Diyojen Dergisi ve Dizini. *Müteferrika*, 35, 49-90.
- Günyol, V. (1986). *Sanat ve Edebiyat Dergileri*. Ankara: Alan Yayıncılık.
- Hiçyılmaz, E. (1984). Spor Dergiciliği. *Türkiye’de Dergiler Ansiklopediler (1849-1984)*, 203-218. İstanbul: Gelişim Yayınları.
- Kahraman, A. (1995). *Osmanlı Devleti’nde Spor*. Ankara: Kültür Bakanlığı.
- Karacasu, B. (2008). Bir İlk Dergi: Fut Bol. *Müteferrika*, 33, 117-142.
- Kılıç, N. (2019). Spor Basınının Tarihsel Gelişiminde Önemli Bir Dergi: Terbiye ve Oyun. *TRT Akademi*, 4(8), s. 268.
- Koloğlu, O. (2006). *Osmanlı’dan 21. Yüzyıla Basın Tarihi*. Pozitif Yayınları. İstanbul: (s. 21)

Okay, C. (1998). *Osmanlı Çocuk Hayatında Yenileşmeler 1850-1900*. İstanbul: Kırkambar Yayınları.

Sönmez, S. (1999). Eski Harfli Türkçe Spor Dergileri. *Tombak Dergisi*, 24, 65-71.

Toprak, Z. (1985). II. Meşrutiyet'te Fikir Dergileri. *Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Türkiye Ansiklopedisi, Cilt 1*, ss. 126-132. İstanbul: İletişim Yayınları.

Tunalı, A. C. (2005). Ceride-i Askeriyenin Tarih Araştırmalarındaki Yeri. *Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Tarih Bölümü Tarih Araştırmaları Dergisi*, Ankara: 23(36), 195-211.

Varlık, B. (1985). Tanzimat ve Meşrutiyet Dergileri. *Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Türkiye Ansiklopedisi Cilt 1*. İstanbul: İletişim Yayınları.

Yazıcı, N. (1999). Tanzimat Döneminde Ekonomi Basını: Takvim-i Ticaret. *Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Ankara: 39(1), 55-68.

